

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Super quarto libro Sententiarum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 24. Juni 1481

[Distinctiones XLVI-L]

[urn:nbn:de:bsz:31-305514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305514)

consistit in quadam adequatione actus ad finem propter quem
 est: quod quasi merces redditur. scilicet orationis impetratio in
 nititur liberalitati eius quod rogatur. impetratur enim aliis quibus
 ex liberalitate eius quod rogatur: quod ipse non meruit: et ita
 quibus scilicet non sunt in statu merendi: tamen non sed quod non sunt
 in statu impetrandi. **Ad. v. ob:** quod sic ex auctoritate
 Grego. inducta patet: scilicet non volunt vel angeli nisi quod in
 divina voluntate respiciuntur: et ita etiam nihil aliud petunt
 nec tamen eorum oratio est infructuosa: quod sic dicit Augustinus in li. 8.
 predestinatione sanctorum: orationes sanctorum predestinati prestant: quod
 forte perditum est ut orationibus intercederent saluati: et ita
 etiam deo vult: ut orationibus sanctorum impleat illud quod scilicet
 videtur esse velle. **Ad. vi. ob:** quod suffragia ecclesie sunt
 pro defunctis quasi quodam satisfactioes viuendum vice mortuorum
 orationum: et sic hoc mortuos a pena absoluit quam non
 soluerunt: scilicet scilicet sunt in pena non sunt in statu satisfaciendi:
 dicitur: et ideo non est simile de eorum orationibus et de suffragiis ecclesie.
Ad. vii. ob: quod suffragia ecclesie sunt
 amplius erit et hoc intelligendum est malitiam: quod de pluribus
 gaudebit: scilicet non formaliter: quod non magis gaudebit ut
 dicitur. Sed hoc magis ista dicitur di. xlix. **Ad. viii. ob:** quod
 sine fide operari pro dilectis eiusque sacris et sic hoc
 vii quod suffragia ecclesie non prestant carboem in fide ecclesie
 decedentibus: cum tamen illi sunt in statu salutis: ut patet
 ex dictis supra. di. liij. **Et ob:** quod si non susceperint sa-
 cramenta ecclesie actu: susceperunt tamen voto: quod pro facto
 reputatur cum deest facultas. **Ad. ix. ob:** quod mediocri malis suffra-
 giis et sic ista verba a diversis diversimode exponuntur
 Illi enim qui dicunt suffragia ecclesie predestinatio est in
 inferno: dicunt alios esse mediocri bonos et alios me-
 diocri malos. Dicunt enim valde malos esse eos qui sine
 fide et sacris ecclesie decesserunt: et hic dicunt nihil pro-
 desse suffragia: scilicet mediocri malos eos qui sine fide et
 sacris ecclesie in peccato tamen mortali decesserunt: quibus secundum
 eos valent suffragia ad penam mitigandam: non autem ad penam
 solutionem. scilicet valde bonos dicunt illos qui sine cri-
 minali decedentes statim euolant: quod suffragiis non indigent.
 mediocri vero bonos qui cremabilia secum ferunt: in
 purgatorio detinentur: et hic dicunt predestinatio suffragia ad
 plenam absolutioem. Qui vero dicunt suffragia non predestinatio
 his qui sunt in inferno: dicunt eosdem esse mediocri malos
 et mediocri bonos: omnes enim qui sunt in inferno valde ma-
 los dicunt: qui vero in pena valde bonos: eos vero qui sunt
 in purgatorio dicunt mediocri bonos in quantum deficiunt
 a perfecta bonitate: scilicet et mediocri malos in quantum
 deficiunt a perfecta malicia quod est peccatum mortale. his autem
 suffragia quibus prestantur ad mitigandam penam: quibus ad
 plenam absolutioem: secundum differentiam quantitatis cremabilitatis
 et suffragiorum. et hec expositio est convenientior. **In-**
iuria est pro martyre in ecclesia orare. hoc vero est illud quod
supra dictum est: quod orationes pro valde bonis sunt gratia
actioes. Et ob: quod superior auctoritas loquitur quod inter-
 tum est nobis quod sunt valde boni pro quibus oratur. hic autem
 Augustinus loquitur quod certum est qui sunt valde boni: sic enim
 qui pro eis oratur quodammodo eos indigentes ostendit
 et sic eis iniuria facit. **Ad. x. ob:** quod quasi pro igne

transeuntem et. hic ponuntur duo auxilia quorum unum
 adiuvabit illos qui in fine mundi inueniuntur pro modo
 satisfactiois. scilicet ignis quo facies mundi purgabitur: po-
 terit enim esse ut intensio penae suppleat quicquid deest
 ad ipsius breuitatem: et sic patet cum sit probabile quod pauca
 cremabilia sint habituri: utpote purgari pro terro-
 re futuri iudicii ex signis precedentibus postest. Aliud
 autem est ex vi charitatis. scilicet merita et intercessiones sanctorum qui
 eis suffragantur utre charitatis. **Sicut consulendum est quod**
faciat et. Item illud nihil est aliud quam questio eorum
ad deum ut ab eo illuminationem percipiant de agendis

Distinctio. xlvj.

Ad queritur

Sic dicitur malum et. Postquam de-
 terminavit magister de receptaculo anima
 in quibus puniuntur vel puniuntur ante
 resurrectionem eorum et iudicium ge-
 nerale et de suffragiis quibus iuuamur
 mortuos vel iuuamur ab eis: hic determinat de
 divina iusticia et misericordia quibus predestinatio omnia dispen-
 sant. Diuidit autem in tres partes. In prima determinat de
 divina iusticia et misericordia secundum operatioem ad penam
 datorum. In secunda determinat de eis in generali: ibi scilicet
 quomodo iusticia dei et pietas et. Circa primum tria facit.
 Primo ostendit quod misericordia dei in pena datorum
 locum non habet. Secundo ostendit primum: ibi scilicet his occurrit
 et. Tertio determinat veritatem: ibi Unum non incongrue dicitur
 potest et. Circa quod tria facit. Primo propter quod sit ve-
 rum circa quomodo predestinatio. Secundo soluit auctoritatem que
 est in contrarium: ibi Quod igitur dicitur et. Tertio exponit
 quoddam quod dixerat. scilicet quod sit oculum dei iudicium
 ibi Luce oculum iudicium et. **Ad. i. ob:** quod de iusticia
 et. Hic determinat multipliciter de iusticia et misericordia
 dei in eo. Et diuidit in tres partes. In prima dicitur de
 feretia iusticie et misericordie dei. In secunda dicitur quomodo iusticia et
 misericordia concurrunt ad opus unum: ibi Propter hec considerari oportet
 et. Circa primum duo facit. Primo mouet quoniam. Secundo
 determinat eas: ibi Hic ridentur pro et. Circa primum duo
 facit. Primo dicitur ut sit idem in deo iusticia et misericordia. Se-
 cundo vero eadem opera debeat iusticie et misericordie attribui
 ibi Luce igitur dicitur scriptura et. **Hic ridentur potest et.**
 Hic soluit propositas quoniam. Et circa hoc duo facit.
 Primo soluit primum: scilicet secundum deam: ibi Quod autem opera
 quedam et. Circa primum tria facit. Primo soluit primum
 questionem. Secundo mouet dubitationem circa solutio-
 nem propositam: ibi Sed secundum hoc occurrit questio
 et. Tertio soluit dubitationem: ibi Sed dixi supra
 et. **Post hec considerari oportet et.** Hic inquit
 rit quomodo misericordia et iusticia dei concurrunt
 ad opus unum. Et circa hoc duo facit. Primo
 ostendit quod nullum opus dei est ad quod non con-
 currat misericordia dei vel iusticia. Secundo inquit
 rit an ad quodlibet opus concurrat utrumque: ibi
 Sed cum superius et. Et circa hoc duo facit. Pri-
 mo propter questionem. Secundo soluit eam: ibi Quibus

da placuit etc. Et diuidit in ptes duas fm qz duas opiones pōit circa hāc qōem. Scda icipit: ibi Ali is at vř etc.

Hic duo q̄rūt. **P**rimo d̄ oīna iusticia. **2**o d̄ eř misericordia. **C**irca p̄mā q̄rūt tria. **P**rimo an iusticia deo o3 attribui. **2**o de iusticie eř effectu. **3**o de iusticia eř d̄ damnatos.

Primuz sic proce

Ad d̄: vi qz iusticia deo attribuenda nō sit qz f3 p̄m i. x. **E**thicoz: **R**idiculu ē lau dare deos fm aliquā vřtutē moralē vel actiōes vřtutū moralīū eis attribuē. f3 iusticia ē vř moral. ergo deo attribui nō pōt. **I**usticia d̄ tpantiā diuidit. f3 tpantiā nō attribuim' deo. ḡ nec iusticiam ei attribuē debem'. **I**usticia i eq̄litate p̄sistit: vt p3 p̄m in. v. **E**thicoz. f3 nihil pōt deo eē eq̄l. ḡ nō pōt eē aliq̄ iusticia eř ad altez. **P**hs. in. v. **E**thicoz d̄c: qz oīnī ad seruū nō ē iusticia. f3 de est oīm oñator. ḡ ei iusticia nō p̄petit. **S**3 d̄ e qd̄ in p̄f. of: iust' oīs et iusticias dilexit. **I**usticia ē potissimū ē deo attribuēdū. f3 fm p̄m i. v. **E**thicoz: iusticia ē p̄clarissima vřtutū. ḡ maxie o3 attribui deo. **A**lter' vř qz i deo fm eadē rōem dicat bonitas et iusticia: qz iusticia ē vřlter oīs vř: vt p3 p̄m i. v. **E**thicoz. f3 vřtus vniuscuiusqz rei ē bonitas sp̄i: qz vřtus ē q̄ bonū habentē facit: et op' eř bonū reddit: vt p3 i. ij. **E**thicoz. ḡ fm eandē rōem d̄ iust' et bon'. **D**io. d̄c. i. viij. ca. de oi. no. qz iusticia laudat i deo inq̄tū oīb' fm dignitatē d̄strubuit. f3 d̄strubūc oīb' hoc ad rōem bonitat' p̄tinet: qz totū cōicatōis oīna bonitas cā ē. ḡ iusticia z bonitas dicūt i deo fm eandē rōem. **B**onitas z iustia mag' pueniūt i deo qz pueniāt i creatur'. f3 i creatur' eadē vř eē rō bōitatis z iusticie: nisi. n. ex h' ipo qz creata sūt bōa iusta eēnt: icōueniē vidē qz a deo bono oīa eēnt bona et ab eo iusto nō eēnt oīa iusta: ḡ i deo fm eadē rōem d̄ bonitas et iusticia. **S**3 d̄ e qd̄ Boeti' d̄c in li. de hebdo. bonuz omē ad eēntiā: iustū vō eē ad actū respicit. f3 eē et act' nō dicūt fm eandē rōem i deo. ḡ nec iusticia et bonitas. **I**usticia generis et sp̄i nō ē oīno eadē rō. f3 bōitas et iusticia se hñt vt gen' et sp̄s: vñ Boetius d̄c in li. d̄ hebdo. bonū qd̄ ē generale: iustū autez sp̄ale. ḡ nō ē eadē rō oīno bōi: atis et iusticie. **A**lter' vř qz nō sit eadē rō in deo iusticie et vřtutis: qz ea q̄ in nobis fm sp̄em differūt: in deo differūt fm rōem. f3 in nobis pōit vřtas alia vř' a iusticia specie differēs: vt p3 i. iij. **E**thicoz. ḡ et i deo scōm aliam rōem d̄ iusticia et vřtas. **I**usticia gener' et sp̄i nō est oīno eadē rō. f3 vřtas scōm Tulluz ē sp̄s iusticie. ḡ vřtutis et iusticie nō ē eadē rō. **I**usticia cum sit q̄i sp̄s bōitatis: vt ex aucte Boeti' iuducta p3 ad affectū p̄tinet: vřtas at̄ ad intellectū. ḡ vřtas et iusticia nō dicūt i deo scōm eadē rōem. **S**3 d̄ e quod i aucte p̄f. q̄ h' iducit: **U**niverse vie dñi misericordia z

vřtas: vřtas p iusticia expōit. ḡ sūt idē scōm rōem. **I**usticia p̄sistit i redditōe debiti. f3 de nō ē debitoz nobis nisi ex p̄misso: vt Ansel. d̄c. ḡ idem est deo reddē debiti qd̄ solūē p̄missū. cū ḡ ex h' qz soluit p̄missū dicat verax: scōz eadē rōez dicēt de' iustus verax. **R**ideo d̄c: ad p̄mā qōnem: qz iusticia p̄p̄e oīa eq̄litate p̄stituit i acceptōib' et d̄nōib': vt p3 p̄m i. v. **E**th. hoc at̄ p̄tigit duplr. **U**no mō scōz qz p̄stituit eq̄litas inī datē et recipiētē: vt. f. accipies tñ accipiat a datē quātuz accipe d̄z: et i hoc p̄stitit iusticia p̄mutatiua: vřpote q̄ mediū ponit i emp̄tib' et veditōib' z oīb' r. tributoib'. **A**lio mō scōm qz p̄stituit eq̄litas inī duos recipiētes: scōz qz p̄tigit ex h' qz vřqz eq̄lit recipit p̄ merit': et i hoc cōsistit iusticia d̄strubutiua. **I**n p̄mā ḡ. f. p̄mutatiua iusticia req̄rit eq̄litas quātutatis: vt. f. tñ d̄lqs accipiat quātū dedit scōm valorē. et iō inī illos in q̄b' n̄ p̄t eē q̄ntitatis eq̄litas: n̄ p̄t p̄p̄e eē p̄mutatiua iusticia: sic ē i ill' qz vñ n̄ p̄t recop̄sare aliqd̄ equalēs bñficijs accepti ab alio: sic fili' nō p̄t recop̄sare aliqd̄ equalēs bñficijs p̄ris a q̄ eē et nutrimentū accepit et disciplinā: et iō q̄tūcūqz f̄tribuit p̄ri i obsequijs n̄ sit p̄ca eq̄litas. vñ nec p̄p̄e saluat ibi rō cōmutatiue iusticie: f3 tñ aliq̄ mod' iusticie saluari p̄t: iquātū fili' retribuit p̄ri scōm modū suū sic p̄f dedit scōm modū suū: vt loco eq̄l' q̄ntitatis sumat eq̄litas p̄portōis: f3 iusticia d̄strubutiua nō req̄rit quantitatis equalitatem. sed p̄portōis tñ. non enim oportet vt d̄strubuens omnib' eq̄līter d̄strubuat: f3 vnicuiqz p̄portōnalit' fm suū mod': sic ḡ rō d̄strubutiue iusticie deo p̄p̄e p̄uēire p̄t: i q̄tū. f. eq̄litate p̄portōis seruat i cōicatōe bonoz suozum d̄as vnicuiqz p̄portōnabilit' fm suū mod': vnde Dio. d̄c. i. viij. c. d̄ oi. no. qz iustia laudat i deo inq̄tū oīb' fm dignitatē d̄strubuit. f3 iusticia p̄mutatiua p̄ quā equalitas p̄stituit inī deū datē et creaturā recipiētē deo p̄petē nō pōt fm p̄p̄am acceptiōz qz beneficia dei sp̄ excedūt meritū creature: scō tñ seruat etiā p̄portōis quedā equalitas inter deuz dantem et creaturam recipientē: inquantū scz ita se habet ad suā superabundantiā: sicut creatura ad id quod cōpetit ei fm suam paruitatem. **E**t sic etiā quidā modus p̄mutatiue iusticie inuenitur in deo respectu nature: sicut inuenit' inter patrē et filiuz. **E**t scōm hoc assignant duo modi diuine iusticie: vnus inquantū reddit' pro meritis. hoc enīz ad iusticiam d̄strubutiua p̄tinet: cuius est d̄strubere omnibus p̄portōnalit' scōm suam dignitatem. **A**lius mod' scōm qz facit id quod decet suā bonitatem: sicut etiā d̄c iustus in eo qz peccatozibus parcat: qz decet eū: hoc aut' p̄tinet ad modum cōmutatiue iusticie: non quidem scōm qualitatez quantitatis seruate scōm qz requiritur in cōmutatiua iusticia p̄p̄e d̄cta: sed seruate scōm equalitatem p̄portōis: quia scz ita se habet deus ad id quod sup̄abundāni facit: sicut creatura ad id in

quo deficit. Et fm hoc supabundare in bñficijs dī
ei iustū inquantū ē ei pportioatū et occēs. glo. sup
illuo Lor. ij. S. tāq̄ a dñi spū. vt ostēdēt talē glo-
riā dari q̄ sublimitati pgruat dātis. ¶ Ad. j. q̄ dō:
q̄ p̄ha a deo pcludit vtutes morales. put decimā
tur circa materiā ciuile sic iusticia ē circa emptōes
et veditōes et depositōes et h̄mōi: nō tñ remouet
p hoc qñ iusticia possit eē i deo fm q̄ ē distributoz
naturalū bonoz oib̄ creaturis. ¶ Ad. ij. dō. q̄ tē
perātia cōsistit circa passiōes innatas: iusticia autē
circa pmutatiōes opationū. ex q̄ p̄z q̄ maia t̄pan-
tie nullo mō pōt deo puenire sic maia iusticie. Et
p̄terea t̄pantia dirigit resp̄u hoꝝ que sūt i t̄pato
s̄z iusticia respicit illud qd ē extra: et iō nō est sile.
¶ Ad. ij. dō. q̄ iusticia nō sp̄ req̄rit eq̄litate inter
dātē et accipiētē: nec sp̄ eq̄litate quāritatis: s̄z suffi-
cit qñq̄ eq̄litas pportiois: et iō nō ē incōueniēs si
iusticia aliq̄ mō i deo ponat. ¶ Ad. iij. dō. q̄ inē
dñm et seruū nō pōt eē iusticia pmutatiua. p̄prie
oēa. nō enī pōt aliq̄ eq̄litas fm quāritatem un̄ eos
cōstitui: cū totū qd ē serui sit dñi: seruaf tñ aliqua
mod⁹ iusticie pmutatiue. put inē eos iuenit eq̄litas
pportiois. vñ etiā philo. in. v. Ethic. distinguit dñā-
tū iustū a iusto politico qd est. p̄prie dñm. et per
hunc etiā modū pōt eē iusticia oēi ad creaturam.
¶ Ad. ij. q. dō. q̄ iusticia p̄suppōit rōnem bōitatis
i deo. bōitas enī ipōtat in deo rōez finis in q̄ ē ple-
nissima p̄fectio. finis autē mouet et efficiētē ad agē-
dū: vñ dō et bōitas oēi mouet qdāmō ipm ad opā-
dū: nō qdē vt ipse bōitate acq̄ret: s̄z vt bonitatem
alijs cōicet: vt enī i ij. li. di. j. dñm ē: de nō agit. p̄prie
appetitū finis: s̄z p̄prie amorē finis volēs cōicare bo-
nitate suā quātū possibile ē et occēs fm eē. p̄uide-
tiā. et iō sic finis i oib̄ opabilib̄ ē p̄mū p̄ncipiū: ita
dñā bōitas ē p̄mū p̄ncipiū cōicatiois tot⁹ q̄ de p̄fe-
ctiōe creaturis largit. s̄z iusticia decimat quendaz
modū i istis cōicatioib̄ iquātū. s̄z i cōicādo eq̄litate
seruat. Et iō p̄z q̄ bōitas et iusticia fm rōez dupl̄
differūt. P̄mo q̄ bōitas p̄tinet ad ip̄az p̄fectiōz na-
ture oīne fm quā h̄z rōez finis: s̄z iusticia p̄tinet ad
ipm cōicatiois actū. Secōdo q̄ bōitas et iusticia respicit
cōicatiois vt p̄ncipiū: respic̄ tñ cōicatiois i cōi nō de-
terminās aliq̄ speciale modum: s̄z iusticia determinat
i ea sp̄ale modū. s̄z eq̄litate. Et has duas differētias
Boet⁹ tāgit i li. d. hebdo. dices q̄ bonū respicit
eētā: s̄z iustū actū. et itez: q̄ bonū generale ē: et
iustū sp̄ale. ¶ Ad. j. q̄ dō: q̄ quis v̄t faciat bonuz
h̄ntē et op̄ reddat bonuz: nō tñ ē eadē rō bōitatis
et vtutis: q̄ v̄t dī fm q̄ ē p̄ncipiū actōis: et tenet
se ex pte eae efficiētis: s̄z bonū maḡ respic̄ rōem si-
nis. Secōdo q̄ effect⁹ d̄z eē fini pportioat⁹: et ex hoc
efficiēs bōitate form̄ et act⁹: iō v̄t q̄ h̄ac p̄porti-
onē impōtat cū sit d̄spositiō p̄fecti ad optimū: vt
dī i. vij. phys. dī facē bonū agētē et actū. Et sicut
etiā iusticia siue accipiat vt v̄t p̄ticulari siue. put ē
idē q̄ ois v̄t se tenet ex pte efficiētis: tñ fm q̄ v̄t

ois est iusticia: et si subiecto sit idē iusticia et vtus
nō tñ sūt idē rōne: vt i. v. Ethic. dī. vñ nullo mō seq̄-
tur q̄ iusticia et bōitas sūt eiūdē rōnia. ¶ Ad. ij.
dō. q̄ distributōis p̄ncipiū et ē bōitas et iusticia: s̄z
diuersimode: q̄ bōitas ē sic p̄ncipiū finale nō de-
terminās speciale distributōis modū. s̄z iusticia est
sic p̄ncipiū efficiēs determinās sp̄ale modū distri-
butōis: et iō etiā Dio. attribuit iusticie distributō-
nē fm dignitatē: s̄z cōicatioem absolute attribuit
bōitati. ¶ Ad. iij. dō. q̄ de v̄nūciq̄ creature quā
pducit in eē aliq̄ p̄fectiōz largit alias eē nō possit
et iō oia dicit bona iquātū sūt a bono: nō tñ v̄nū-
ciq̄ eoz q̄ pducit i eē dat q̄ sit actu fm illū sp̄ale
modū actōis que iusticia seruat: et iō nō ōz q̄ oia
q̄ sūt a iusto deo iusta dicit: et sic etiā nō seq̄ q̄ sit
eadē rō boni et iusti. ¶ Ad. iij. q̄ dō. q̄ ois eq̄-
litas p̄ actionē aliq̄ cōstituta req̄rit aliq̄ regu-
lā fm quā adeq̄tio fiat. vñ cū iusticia p̄sistat i hoc
q̄ eq̄litate p̄ suā actionē p̄stituat i datōib̄ et acce-
ptiōib̄: oportet oēm iusticiā aliq̄ regu-
lā fm quā adeq̄tio fiat. regule at iusticie sūt rōnes in
mēte p̄sistite fm q̄s hō iust⁹ eq̄litate cōstituit: et iō
qñ et actōnes ill̄ rōib̄ p̄cordat dī iusticiā seruat:
qñ at discordat dī iuste agē. Et q̄ vitatis rō consi-
stet i adeq̄tione rez ad intellectū: idē ē q̄ nomē veri-
tatis trāstert ad significādū adeq̄tione operū iusti-
cie ad rōnes iusticie: et hec ē vitas quā dicim⁹ iusti-
cie vitatē: et fm hoc ipsa iusticia idē qd vitas ē: s̄z
tñ iusticia dī fm eq̄litate exteri⁹ p̄stituta: s̄z vitas
dī fm p̄mesuratōez exteri⁹ eq̄litate ad rōnes q̄
sūt i mēte: et fm hoc vitas et iusticia eodē intellectu
i deo accipiūt. ¶ Ad. j. q̄ dō. q̄ actiōes exteri⁹ cō-
pant ad iteriōez d̄spositiōem mētis duplicat: vno
mō vt signū ad signatū. Alio mō vt regulat⁹ ad
regulā. et scdm̄ v̄t rōez p̄p̄tōez p̄mesuratio exteri-
oū actionū ad iteriōez d̄spositiōez mētis cōstituit
vitatis rōez. vitas q̄ de q̄ philo. loq̄t i. iij. Ethic. cōsi-
stet i p̄mesuratōe actionū ad mēte. put sūt signa il-
l̄: oū. s̄z aliq̄s talē se exhibet i dēis et factū q̄l ē iteri-
us. vñ hec v̄t scdm̄ ipm oppōit tactantie et sumula-
tiōi: s̄z vitas iusticie de q̄ loq̄mur fac̄ p̄mesuratōne
scdm̄ aliā p̄p̄tōez actionū exteri⁹ ad mēte. put. s̄z
p̄p̄t ad eā vt ad regulā eq̄litate i reb̄ p̄sistite per
act⁹ iusticie. s̄z q̄ nō solū eq̄litas p̄sistita i reb̄ per
act⁹ n̄ros s̄z etiā ip̄i act⁹ n̄ri p̄mesurari debēt ratiōi
q̄ ē i mēte: iō i hac p̄mesuratōe etiā aliā vitas inue-
nit: scdm̄ q̄ ipse op̄atōes sūt p̄mesurare mēti: et hec
ē vitas vite q̄ cōsistit i h̄ q̄ vnūscq̄s faciat scdm̄ q̄
rō docet. ¶ Ad. ij. dō. q̄ vitas illa de q̄ Tull⁹ loq̄-
tur ē scdm̄ p̄mesuratōz vocis ad rē. put. s̄z aliq̄s cō-
fitef i iudicis scōz q̄ res se h̄z et seruaf i factū scdm̄
q̄ p̄misit: et hec vitas ē p̄ iusticie. ¶ Ad. iij. dō. q̄
vitas q̄ ē i intellectu ē eq̄litas intellect⁹ ad rē idifferētē
siue sit p̄ actū n̄ri p̄sistita siue nō: et de hac nō lo-
q̄mur ad p̄ns. Et q̄ voces sūt signa intellect⁹: ideo
iuxta h̄ac vitatē sumit vitas doctricē q̄ distinguit
veritatē iusticie

veritas eni doctrine in vitate enunciatōis consistit
Pōt igr colligi ex pdictis q vitas pma vno mō ac
cipit fm pmenturatiōe intellectus ad esse rei: et fm
hac vitas doctrine accipit. Alio mō scdm pmentu
rationē actionū nraz ad intellectū rectū: et sic put
sūt signū ipius nō pōsiderato danno vel lucro alic
ē vitas de q loquit pbs diuisa p simulationē et ia
ctantia: pōsiderato vō danno vel lucro: ē vitas que ē
ps iusticie quā tull' ponit p quā seruat aliquis in
demnis i iudicis et pfectionib': vt vtrags istarum
vitatū reducat ad vitate doctrine inq̄tu vtrags cō
sistit i quadā manifestatiōe. put vt actiōes nre cō
panē ad intellectū vt regulatū ad regulā sic fm q
intellectus rectus ē regula actionū ē vitas vite: fm
vō q est regula iusticie cōlūtatōis pstituti in rebus ē
veritas iusticie.

Ad secundum sic pro

cedit: vt q op' dei dicat iustū ex hoc solo
qd ē ei placitū. Ansel. eni in monol. dicit
de deo loquē: Id solū iustū ē qd vis: et nō iustū
qd nō vis. g. rē. ¶ Ro. ix. dicit: An nō hz p̄tatem
figul' ex massa facit: aliud qdē vas i honorem: ali
ud i cōtumeliā. et loq̄t de deo p silitudinē figuli. s3
q̄cquid ex luto vult figul' fieri iustū ē vt ex luto s3
at. g. q̄cqd de' vult i creatura fieri iustū ē vt fiat: et
sic ex hoc solo dicit aliqd eē iustū qd ē a deo volitū
¶ Vbi cūq; ē aliud iusticia q voluntas: iusticia
volūtate refrigit et sic quodamō ei resistit: s3 nihil
ē qd restringat volūtate dei. vñ Marth. xx. An n
licz mihi qd volo facē: nec aliqd etiā ei resistē pōt:
qz in p̄. Oia q̄cūq; voluit fecit. Ro. ix. Voluntati
ei q̄s resistit. g. ipa ei volūtate ē ei iusticia: ex hoc g
aliqd ē iustū qd ē a deo volitū. ¶ I nobis nō ē
idē opus nrm eē iustū: et a nobis eē volitū: ex hoc
q alicui debitor sum' quib' si debitū reddē volu
mus iustū opus nrm nō eēt: s3 de' nulli ē debitor. g
opus ipi' nō dicit iustum nisi ex hoc q ē ei placitū.
¶ S3 de' dicit iuste agē inq̄tuz reddit vnicuiq; p
meritis. p̄. Tu reddis vnicuiq; iuxta opa sua. sed
volūtate dei nō p̄cernit merita. g nō ex hoc solo dicit
opus dei iustū qd ē ei placitū. ¶ Op' dei nō ex
eodē dicit op' iusticie et opus misericordie. s3 op' mi
sericordie ē opus volūtatis diuine. g nō ex hoc solo
dicit opus dei iustū qd ē ei placitū. ¶ Alteri vñ q de'
nō possit p̄mittē aliqd eoz q ad iusticiam op̄is
ei' p̄currunt: qz. ij. Tumo. ij. Ille fidelis pmanet: se
ipm negare nō pōt. negaret at seipm dicit glo. si deā
sua nō implēt. g cū ex hoc dicat opus dei iustū eē
q p ipm implēt dei deā: vñ q nō possit iusticiam
sui op̄is p̄mittē. ¶ Ro. xj. sup illud. Contra
naturā miser' es rē. glo. De creator et p̄dator oim
rez nihil ē naturā facit sic nec p̄ seipm: s3 sic ipse ē
p̄dator naturaz: ita ipse ē cōditor: et cā ois iusticie.
g nihil pōt facē p̄ ordinē iusticie i rebus cōstitutuz
¶ Si possit ordinē iusticie i reb' p̄stitutū imuta

re. g possit bonos dānare et malos p̄miare. s3 hoc
vñ incōueniēs. g de' ordinē iusticie q ē i reb' nō pōt
imutare. ¶ S3 p̄: ordo iusticie req̄rit vt aliq̄s pro
p̄cō puniat. s3 de' pōt penā dimitte p̄cō debitam
alias frustra rogaret vt debita nobis dimitteret. g
pōt imutare ordinē iusticie p̄stitutū in reb'. ¶ D
ordo iusticie i reb' hūanis ē p̄formis ordini rez na
turaliū. vñ iusticia hūana a iusticia rez naturaliū
trahit fm p̄hos. s3 de' imutat q̄nq; ordinē rez na
turaliū ab eo statutū: vt p3 in opib' miraculosis. g
et pōt ordinē iusticie in reb' hūanis statutū imuta
re. ¶ Alteri vñ q de' nullū puniat nisi p̄ p̄cō: qz vt
dicit Hiero. q̄cquid patimur p̄cā nra meruerūt. p
passionē at penā designat. g ois p̄cā p̄ p̄cō reddif
¶ Si sic p̄miū hz se ad meritū ita pena ad p̄cō:
s3 p̄miū nō reddif nisi merito. g nec pena nisi p̄cō
¶ Si pena ē q̄si medicina qdā: vñ s3 vel ipse q p̄mif
p̄ pena corrigif: vel aliū q ex hoc terrif. s3 hoc n eēt
si pena etiā absq; p̄cō iustit. g nō inferf pena nisi
p̄ p̄cō. ¶ Si hūana iusticia a diuina exēplaf. s3 fm
humanā iusticia reputaret iustū punire aliq̄e si
ne culpa. g multo forz hoc ē incōueniēs diuine iust
cie. ¶ S3 p̄: Job grauissime punit' fuit: s3 pena n
fuit ei inflata p culpa: vt frequēt dicit Greg. g n sp
de' inferf penā p culpa. ¶ Si infortūia q i hoc mū
do accidūt cōia sūt bonis et malis: vt Aug. dicit in
li. oc ci. dei. s3 culpa nō ē vtrifq; cōia. g aliq̄n pena
inferf sine culpa. ¶ Alteri vñ q dicit agat iustū cū
vno q cū alio: punitō eni ē op' iusticie: s3 magis pu
nit vnu q aliu. g iustū agit cū vno q cū alio. ¶ Si
misericordia tpat vitate iusticie. s3 de' misericordi
agit cū vno q cū alio. g iustū. ¶ S3 iusticia
cōlūtatōis qdā ē. s3 cōle nō suscipit ma' et min'. g de'
nō agit iustū cū vno q cū alio. R̄ideo dicit ad. j.
qōem q iusticia et volūtate i deo idē sūt fm rem: s3
fm rōnē iusticia aliqd supra volūtate addit. s. or
dinē diuine effectib' p̄ueniētē: scdm q vnu aliū p̄por
tionalit' adēquat. Est. n. in reb' causatis duplex or
do. Vñ fm q creatura ordinat ad deū. Ali' scdm
quē vna creatura depēdet ab alia. noie igr volun
tatis nō exp̄mit nisi ordo ille q ē creature ad deū
s3 iusticia includit sil cū hoc ordinē qui ē creature
ad creaturā: sic. n. igni i tali natura p̄stituto debet
vt sit sursum p̄siderato rez ordie ad inuicē: ita etiā
culpe debet vt p̄mif scōz ordinē eūdē. vñ p3 q nō
ex hoc tm aliqd dicit eē iustū qz ē a deo volitū: s3 qz
ē debitū alicui rei create scōz ordinē create ad crea
turā. nihil. n. alicui rei p̄t eē debitū nisi rōe sue na
ture vt p̄ditiōis: nāc at p̄petat rei cā ē diuina volūtate
et iō tot' ordo iusticie ougiat ad diuina volūtate re
ducif. ¶ Ad. j. g dicit: q quis oē qd de' vult iustum
sit: n̄ tm ex h' iustū dicit q de' illd vult vt dcm ē. ¶ Ad
ij. dicit: q luto n̄ ē magis debitū q ex eo formēt vasa
nobilia q ignilia: s3 cū ex luto formatū ē vas nobi
le: nobilitati ill' vasis ē debitū vt ad vsus cōueniē
tes deputet. Silr q de' talē creaturam p̄ducit q̄le

voluerit: indrns e ad rōez iusticie: s; q' aliq' nā pdu
cta ei attribuat qd illi nāe pperit h' ad e' iusticia p'
tinet: et dñi e' iusticie spugnaret: 7 sūr indrns e q'
tū ad iusticia e' vt det grāz vl nō det: cuz donū gre
n sit nāe debitū. s; postq' grāz p'tulit q' ē merēdi p'n
cipiū: ad iudiciū e' p'riet vt p' meritū p'mia reddat
et sic ex suppositoē volūtati iusticia causat. ¶ Ad
iij. dō: q' illud qd i volūtate includit i volūtate nō
restringit: ex hoc at ipō q' de' vult aliquā nāz facere
vult attribuē ei ea q' illi nāe cōpetūt: sic cū hō vult
finē ex hoc ipso vult ea q' sūt ad finē: et iō volūtas
dei neq' iusticia e' restringit: neq' iusticie e' resistē
pōt. ¶ Ad iij. dō: q' q'uis de' nō sit debitor: alicui
creature: tū creature p't eē aliqd debitū qd. s. req'ri
t: r ad ipam ad hoc q' exēplar diue sapie iniet: et
h' debitū p'cernit iusticia cū dī de' aliqd iuste facē:
qd qdē mag' p'riet ad ordinē rei ad rē: q' ad ordinē
rei create ad deū. ¶ Ad. ij. qdēm dō: q' iusticie op'
pōt duplr p'termitti: Uno modo vt fiat iusticia
Alio mō vt fiat p'ter iusticia: cū. n. iusticia dicat p'
p'patoz ad alterz: tunc i ordinē sit qñ ei subtrahit
qd ei debet: vl qd p'ditō e' exigat: si at aliqd ampli'
ei impēdat nō ē iusticia: s; p'ter iusticia: qz et si ali
cui rei aliqd nō debeat: nō tū ill' puatō ē ei debita
vñ si aliqd ei exhibeat qd nō debet nihil i ordinē
iusticie fier: sic p'z i eo q' alicui liberalit' sua bōa cōr'
cat. S; sic p'ba dīc i. v. ethi. Pro eodē p'putat min'
de malo et pl' de bono. vñ sic sine p'iudicio iusticie
p't aliqd de bōis suis pl' alicui cōferre q' debeat: ita
sine p'iudicio iusticie p't ei min' irrogari de pena. p
p'ccō i eū p'misso q' ei debeat. s; sic nō p't sine iūria
aliqd de bōis alteri' pl' alicui cōferre q' ei debeat: ita
nō pōt min' irrogare de p'ea. p' p'ccō p'misso i alterz
et iō iudex non pōt sine p'iudicio iusticie penas dī
minuere debitas p' p'ccō i deū vl i rē publicā p'mis'
sis: nisi forte q'ten' viderit h' vilitati rei publice ex
pedire: de' at dñator bonoz oim ē: 7 i eū ois p'ccōz
peccat: vñ ipē pōt pl' p'ferre de bōis q' sit alicui de
bitū: et min' inferre de mal: vel et penā totalr rela
rare: nec i hoc i iusticia: s; p'ter iusticia facēt. S; si
alicui min' p'ferret de bōis q' ei debet: vl pl' p'ūret
q' peccat: hoc i ordinē iusticie eēt: nec de' h' poss'
loq'ndo de potētia ordiata: sic nō posset facē qñ e'
op' scōm q' eē p'ticipat cū imitarē: ex hoc enī ipso
aliqd alicui rei ē debitū scōm exigētiā sue p'ditōis
qd sine illo exēplar diuinū scōz p'p'riā suā rōez unī
tari non pōt. ¶ Ad. j. dō: q' de' seipm negaret: si
creature nō p'ferret qd ei debet scōz suā dīspōnem
sic enī vītate nō seruaret i ope: p'ditōē vel guber
natiōē: nō at seipm negat si aliqd ampli' creature
exhibeat q' ei debeat vt dcm ē. ¶ Ad. ij. dō: q' de'
et si nihil faciat i nāz: tū fac aliqd p'ter nāz: inq'tuz
s; fac aliqd i nā ad qd nō sufficiūt vires nāe. Sūr
et et si nō faciat aliqd i iusticia: pōt tū aliqd p'ter
iusticia facē. ¶ Ad. iij. dō: q' dānare p'etz cui ex
b'nficio grē sibi collate sal' debet esset: p'riū iusticie:

vñ hoc oēs nō pōt loquēdo de potētia ordinata
s; saluare iudā non eēt iusticie dñi. s; p'ter eā vt p'z
ex oictis: s; tū eēt dñi e' p'sciētie 7 dīspōni q' ei eter
nā penā pauit: vñ iusticie ordō nō impedit qñ pos
set saluare iudā. s; impedit ordō p'scie et dīspōnis
eterne. ¶ Ad. iij. qdēm dō: q' pena de sui rōe semp
importat aliqd nociuū: ex hoc aut ē aliqd nociuū
q' p' ipm s'brahit aliqd bonū: inī bōa at hōis qdā
dā sūr p' se loq'ndo ei bōa: q' sūr bōa hōis i eo q' hō
qdā at sūr bōa s; ordiez ad ista bōa: sic t'palia bōa
vñ ista itātū sūr bōa iq'tū ad illa spūalia bona sūr
hōi adiūmēto: si at impediāt: ex hoc nō sūr ei bo
na: s; mala: vñ etiā p'hus i. vñ. Ethic. dīc: Q' bona
fortuna ē iudicāda scōm p'patōnē ad vītutē put ad
iuuat vel impedit eā. Pati q' detrimētuz i spūalib'
bonis sp' malū nō ē. s; pati detrimētū i bonis t'pali
bus qñq' qdē est bonū: qñq' vō malū. Malū qdē
ē scōm q' impedit ab op'atōē vītutis 7 p'fecutiōē spi
ritualis boni. S; bonū ē scōz q' adiūuat ad vītutē
siue ad p'fecutiōē spūalis boni: sic exercitiū corpa
le vtile ē ad corpalē fortitudinē acq'rēdaz. Et qz vt
dcm ē pena a nocēdo dī: iō detrimētū i spūalibus
bonis sp' pena ē. s; detrimētū i t'p'alib' bonis qñq'
qdē nō ē pena: s; medicā p'ficiēs ad salutē: sic ama
ritudo potōis nō ē pena. s; medela corpalis sanita
tis. S; tū qz nā nra talis ē vt ad p'fecutiōē spūalis
boni p' t'p'alū detrimēta opozteat puenire: ex cul
pa p'ccō venit q' tota nā viciata ē: nec tali medicā
op' crit qñ vuln' p'ccō p'fecte erit curatū: cuz hō ad
vltimū finē spūa is p'fectōis pueniet. Cū dō: q' pe
na p'pe loquēdo nūq' dat nisi culpe: s; tū id qd cō
tingit eē penale. s. detrimētū t'p'alū bonoz i statu
vie aliqñ inferit hōi absq' culpa p'cedēti i p'sona: q'
uis nō absq' culpa p'cedēti i nā. s; p' hāc vītā cessan
te spūali p'fectu nllm detrimētū ē i corpalib' aliqd
sine culpa sustinebit: qz tūc absterget de' omnē la
chrymā ab ocul scōz. Apoc. xx. s; i spūalib' bonis
null' detrimētū sustinet: neq' i hac vītā: neq' i futu
ra sine culpa p'sone. ¶ Ad. j. dō: q' dīcro. loq't
generalit' de merito p'ccō actual et origial p'cedente
vel i p'sona vel i nā. ¶ Ad. ij. dō: q' aliqd bonum
alicui exhibet nllō merito p'cedēte sic p'ma grā: nō
tū h'z rōez p'mij: vñ nō ē incōueniēs si aliqd maluz
iferat alicui nlla c'p'a p'cedēte: qd nō h'eat rōez: pene
s; pot' medicā p'mouēt ad bonū. ¶ Ad. iij. dō: q'
p'ea nō solū dī medicā ex h' q' s'brahit a malo terre
do de q' ē obiectō p'cedit. s; ēt iq'tū p'mouet ad bo
nū exercitādo et abstrahēdo hōiem ab amore t'p'a
liū: vñ rō nō s'cedit. ¶ Ad. iij. dō: q' et nlla culpa p'ce
dēte sine p'iudicō hūane iusticie aliqd p'eale alicui
iferit: vt vl exercitātō iuuenib': vl medicā ifirmie:
vñ nō ē incōueniēs si h' idē fiat scōz iusticia diuinā
¶ Ad. iij. qdēm dō: q' actō cū sit media inī agētē 7
effectuz: ex vtraq' p'te modificari pōt. cū q' q'rit: an
de' iust' cuz vno agat q' cum alio: si hoc referat ad
actōnē put exit ab agētē. cū iusticia sua q' cū oibus

iuste agit sit vna ⁊ luariabilis nō agit iusta cū vno
 q̄ cū alio: si at referat ad actōz. put imiat ad effectū
 sic et dicit nō pōt q̄ cū vno iustu' agat q̄ cū alio: eo
 q̄ op' aliq̄d dī iustu' ex hoc q̄ ē. p̄portionalr adeq̄
 tū: eq̄litas at siue q̄ritatis siue p̄portiois ē eiusdem
 rōnis i mīnis et i magnis. eadē enī p̄portio q̄ ē in
 duo et vnu ē inē. xx. et. x. ⁊ eq̄litas eadē q̄ ē in vnu
 et vnu ē inē. centū et cētū: et iō nō pōt eē vnu opus
 alio iustu': oūmō vtrūq̄ sit iustu': eadē enī iusticia
 seruat oū mala reddūt. p̄ mal ⁊ bona p̄ bonis: siue
 sint pua: siue sint magna. Sz tñ qz i nobis nō req̄
 rit ad v̄tutē vt sp̄ mediuz attingam'. sz suffic̄ q̄nqz
 iuxta mediū eē. p̄p̄ difficultatē inuētiōis mediū: vt
 dī i. ij. Ethic. Inde ē q̄ apud nos vñ alio iustu' agē
 dī: scōm q̄ magis vel min' accedit ad mediū nō p̄
 ueniete vtroqz ad ip̄m. sz ipe de' cui sūt note oūm
 rez mēsure: sp̄ i sua opatōe ad mediū indiuisibile
 p̄tingit: vñ nllō mō iustu' cū vno q̄ cum alio agit.
 Ad. j. ḡ dō: q̄ punitō nō ē effect' iusticie inq̄tuz
 h' mōi. sz iqtū ē culpe p̄portioata: sz ḡ a deo ierat
 maior: pena vl' mior: sp̄ tñ ex ei' iusticia scōm eadē
 p̄portione inferē. Ad. ij. dō: q̄ misericordia re
 spicit absolute diuinū effectū nō p̄cernedo aliquā
 p̄portione vl' eq̄litate i ip̄o. vñ scōm maiorem vel
 miorē misericordie effectū: oī misericordi' agē enī
 vno q̄ cū alio si hoc referat ad actionē scōm q̄ de
 terminat ad effectum: nō at si referat ad eā scōm q̄
 exit ab agēte: qz ipe vna et luariabili misericordia
 cum oib' misericordit agit: nec tñ seq̄t. p̄pter hoc
 q̄ aliquo mō cū vno iustius agat q̄ cū alio. effect'
 enī misericordie nō est contra iusticiam: sed p̄ter
 eam vt ex p̄dictis patet.

Ad tertiu' sic proce
 dit: vñ q̄ ex oīa iusticia nō inferat p̄ccō
 rib' pena eīna. pena. n. nō d̄z excedē culpā: Deut.
 xxv. Scōm mēsurā delicti erit et plagaz mod'. sz
 culpa ē t̄pal. ḡ pena nō d̄z eē eīna. Sz. duoz pec
 catorū mortaliū vnu ē alio mai'. ḡ vnu d̄z maiori
 pena q̄ alterz puniri. sz nlla pena pōt esse maior q̄
 eīna: cū sit iūmīta. ḡ nō cullibet p̄ccō mortali debet
 pena eīna: et si vni nō debet nllī debet: cuz eoz nō
 sit distātia iūmīta. Sz. a iusto iudice nō iert p̄a
 nisi ad correptionē. vñ. ij. Ethic. dī q̄ pene sunt q̄
 dā medicie. sz q̄ imp̄ij i eternū punitat hoc nō ē ad
 correptionē eoz: nec aliq̄z alioz: cū tūc nō sint fu
 turi aliq̄ q̄ p hoc corrigi possint. ḡ scōz diuinā iusti
 cia nō iert p̄ p̄ccōis pena eīna. Sz. oē qd nō ē p̄p̄
 se volitū nlls vult nisi p̄p̄ aliqua vtilitate. sz pene
 nō sūt a deo p̄p̄ se volite: nō. n. delectat i penis. cū
 ḡ nlla vtilitas possit accidē ex pene p̄petuātōne: vñ
 q̄ p̄petuā pena p̄ p̄ccō nō inferet. Sz. nihil qd ē
 p̄ accēs ē p̄petuū: vt dī. j. celī et mūdī. sed pena est
 eoz q̄ sūt p̄ accēs cū sit p̄ nāz. ḡ nō pōt eē p̄petua.
 Sz. iusticia dei hoc req̄rē vñ vt p̄ccōres ad nibi
 lū redigant: qz p̄ i gratitudinē dī aliq̄s bñficia acce

pta amittē: inī cetā at dei bñficia ē etiā ip̄m eē. vñ
 vñ iustu' vt p̄ccō q̄ ingrat' deo existit ip̄z eē amittat
 sz si i nihilū redigat eoz pena nō pōt eē p̄petua. ḡ
 nō vñ eē p̄sonū diue iusticie vt p̄ccōres p̄petuo pūi
 ant. Sz. qd dī. Matth. xxv. Ibut hi. f. p̄ccō
 res in suppliciu' eternū. Sz. sic se h̄z p̄mū ad me
 ritū ita pena ad culpā. sz scōm diuinā iusticiaz me
 rito t̄pali debet p̄mū eternū: Job. vj. Oīs q̄ videt
 filiū et credit i eū h̄z vitā eternā. ḡ et culpe t̄pali sz
 diuinā iusticiaz debet pena eīna. Sz. scōm p̄bm
 in. v. ethic. Pena taxat scōm dignitatē ei' in quem
 peccat. vñ maiori pena punit q̄ pcutit alapa p̄nci
 pem q̄ aliū quēcūqz. sz q̄cūqz peccat mortali: pec
 cat d̄z deū cui p̄cepta transgredit: et cui' honore ali
 q̄n aliq̄s imp̄tū dī i alio finē p̄stituit: maiestas autē
 dei ē infinita. ḡ q̄cūqz mortali peccat dign' ē infini
 ta pena: ⁊ ita vñ q̄ iuste pro p̄ccō mortali aliq̄s per
 petuo punitat. R̄ideo dō: q̄ cū pena duplicē hēat
 q̄ritatē. sz scōm intensiōne acerbitatis: et fm dura
 tiōne t̄pali: q̄ritas pene r̄ndet q̄ritati culpe fm intē
 siōne acerbitatis: vt scōm q̄ grau' peccauit fm h'
 grauioz pena ei infligat. vñ Apoc. xvij. Quātum
 glificauit se et in delicijs fuit tānū date ei tormētuz
 et luctū. Nō at r̄ndet duratio pene duratiōi culpe
 vt dīc Aug'. xxj. de ci. dei: Nō. n. adulteriū quod i
 momēto ip̄s p̄petrat: momēanea pena pūit etiā
 scōm leges hūanas: sz duratio pene respicit dispo
 sitionē peccātis. q̄nqz enī ille q̄ peccat in aliq̄ ciuita
 te: ex ip̄o p̄ccō efficit dignus vt totalr repellat a so
 cietate ciuitatis: vel p̄ exiliū p̄petuū: vl' etiā p̄ mor
 tē: q̄nqz vō non reddit dign' vt a societate ciuitū to
 talr excludat: ⁊ iō vt possit eē p̄uētēs mēbrū citat
 pena ei progat vl' breuiat scōm q̄ ei' expedit corre
 ctionē vt i ciuitate cōueniēt et pacifice viuē possit.
 Ita etiā scōm iusticia diuinā aliq̄s ex p̄ccō dignus
 reddit penitus a ciuitatis dei p̄sortio sc̄pari: qd sit
 p̄ omē p̄ccm q̄ d̄z charitate peccat: q̄ ē vinculum
 vniēs ciuitatē p̄dictā: ⁊ iō p̄ p̄ccō mortali qd ē con
 trariū charitat' aliq̄s i eīnū a societate scōz exclu
 sus eīne pene adiūcī: qz vt Aug'. i li. p̄dco dīc. q̄ ē
 de ciuitate ista mortali hoies supplicio p̄me mortl
 hoc ē de illa ciuitate imortali hoies supplicio sc̄de
 mortis auferre. Quāt' pena quā ciuitas mūdāna
 infligat p̄petua nō reputat: hoc ē p̄ accēs inq̄tum
 hō nō p̄petuo maner vl' inq̄tū etiā ipsa ciuitas de
 ficit. vñ si hō in p̄petuū viuēt: pena exiliū ⁊ seruitu
 tis q̄ p̄ legē hūanā inferūt in eo p̄petuo p̄manēt
 Qui vero hoc mō peccat vt tñ nō reddant digni
 totalr sc̄pari a sancte ciuitatis cōsortio sicut peccā
 tiū venialit: tāto eoz pena erit breuior vel diutur
 nior: q̄to magis vel min' purgabiles erūt scōm q̄
 eis p̄ccā vel plus vl' min' inheserūt: qd in penīs h'
 mūdī et purgatoz fm oīnā iusticia seruat. Inue
 niunt etiā et alie rōnes a sc̄is assignate quare iuste
 p̄ p̄ccō t̄pali aliq̄i pena eterna puniant. Una est.
 quia peccauerūt cōtra bonū eternū d̄z p̄p̄ferūt

vitam eternam: et hoc est quod Aug. in li. p'dicto dicit: factus est malo dignus eterno: quia hoc est se perenit bonum quod esse posset eternum. Alia ratio est quia homo in suo eterno peccauit: unde Greg. dicit in. iij. dial. q. ad magna iusticia iudicatis p'inet ut nunquam careat supplicio qui nunquam carere voluerit peccato. Et si obijciat quod quidam peccates mortali p'ponunt vitam suam in melius quam commutare: et ita secundum hoc non essent digni eterno supplicio ut vi. Dicendum est scilicet quod quidam Greg. loquitur de voluntate que manifestat per opus: qui enim in peccato mortali propria voluntate labitur: se ponit in statu a quo erui non potest nisi diuinitus adiutus: unde ex hoc ipso quod vult peccare: vult seque ter perpetuo in peccato manere. homo enim est spiritus vadiens. scilicet in peccato et non rediens per seipsum: sicut si aliquid se in foueam p'iceret unde exire non posset nisi adiur: posset dici quod in eternum ibi manere voluerit quod tunc aliud cogitaret. Vel potest dici et melius quod ex hoc ipso quod mortali peccat sine fine in creatura constituit: et quod ad finem vite tota vita ordinat: id est ex hoc ipso totam vitam suam ordinat ad illud peccatum et vellet perpetuo in peccato permanere si hoc sibi esset impune: et hoc est quod Greg. xxix. moral. sup illud Job. xl. Estiauit abyssum quasi senescens: iniqui vero cum sine deliquerunt: quia cum sine vixerunt: voluissent quippe sine fine viuere sine fine potuissent in iniquitate permanere: nam magis appetunt peccare quam viuere. Potest et alia ratio assignari quare pena peccati mortalis sit eterna: quia per eam deus qui est infinitus peccat. unde cum non possit esse pena infinita per intentionem: quia creatura non est capax alicuius qualitate infinite: requiritur quod sit saltem duratio infinita. Est et quarta ratio ad hoc idem: quia culpa manet in eternum: cum culpa non possit remitti sine gratia quam homo non potest post mortem acquirere: nec deus cessare quod diu culpa manet. Ad. i. q. d. q. sic ita dicitur est: pena non deus ad equari culpe secundum quantitatem duratiouis: ut vi etia secundum leges humanas accidit. Vel d. sicut Greg. soluit: quod quicquid culpa sit actu temporalis in voluntate est eterna ut ita expositum est. Ad. ij. d. q. d. q. quantitati peccati rident quantitas pene secundum intentionem: et ideo peccatorum mortalium in equalium erant pene in equalibus intentione: equales autem duratione. Ro. iij. d. q. d. q. pene que infligitur his que a ciuitatis societate non penitus excipiunt: sunt ad correctionem eorum ordinate. scilicet ille pene per quas aliquid totaliter a societate ciuitatis exterminatur: non sunt ad correctionem eorum pertinent tamen esse ad correctionem et tranquillitatem aliorum que in ciuitate remanent: et ita damnatio eterna impiorum est ad correctionem eorum que nunc sunt in ecclesia: non enim pene sunt ad correctionem quam infligitur scilicet etiam quam determinatur. Ad. iij. d. q. d. q. impiorum pene in perpetuum duratione non erunt oino ad nihilum utiles: sunt enim utiles ad duo. Primum ad hoc quod in eis divina iusticia conseruatur que est deo accepta propter seipsum: unde Greg. iij. dial. Omnipotens deus quod pius et miserorum cruciatu non pascat: quia autem iustus est ab iniquorum vitio in perpetuum non sedat. Secundo ad hoc sunt utiles: ut de his electi gaudeant

ant dum in his dei iusticia contemplat: et cum hoc se euasisset cognoscit: unde psal. Letabit iustus cum viderit vitia dicta. et Esa. vltimo: Erunt scilicet impij usque ad saturationem visionis. scilicet scis: ut glo. dicit: et hoc est quod Greg. dicit in. iij. dial. Iniqui omnia cito supplicio deputati sua quod iniquitate puniunt: tamen ad aliquid ardebunt. scilicet ut iusti deus et deo videant gaudia que percipiunt: et in illa percipiunt supplicia que euaserunt: quatenus tanto magis in eorum vine gratie se debitores esse cognoscant: quanto in eternum mala puri percipiunt que ei adiutorio vicerunt. Ad. v. d. q. d. q. quibus pena per accensum rideat aie: tamen per se rideat aie culpa infecte: et quia culpa in perpetuum in eo manebit: ideo etiam pena erit perpetua. Ad. vi. d. q. d. q. pena rideat culpe: prope loquendo secundum inordinatorem que inuenit in ipsa et non secundum dignitatem eius in quem peccat: quia sic cuiuslibet peccato reddet pena infinita intentione: quibus ergo ex hoc quod aliquid peccat deus qui est actor eundi mereat ipsum esse amittere: considerata tamen ipsius actus inordinatio non debet ei amissio esse: quia esse per supponit ad meritum et demeritum: nec per inordinatorem ne peccati esse tollit vel corrumpit: et ideo non potest esse debita pena alicuius culpe puatio esse. Questio. ij.

Deinde queritur de misericordia dei. Et circa hoc querunt tria. Primum utrum deo sit ponere misericordiam. Secundo de effectu ipsius. Tertio utrum misericordia dei patitur penas damnatorum esse perpetuas.

Ad primum sic procedit: unde per quod deo non sit misericordia. Sicut enim dicit Damascenus. Misericordia est passio de alienis malis. scilicet passio non cadit in deum. ergo nec misericordia. Misericordia misericordiam respicit. sed quanto aliquid est in magis peccator: tanto magis est miser: quod per uerbos. xiiij. Miseros facit propter peccatum. ergo si deus est misericors quanto aliquid est in magis peccator: tanto magis ei prouidebit: quod videtur absurdum. Misericordia inclinat misericordiam ad alienam misericordiam repellendam. ergo misericors nec aliam misericordiam infert: nec inferri permittit si fieri potest. scilicet de aliquid inducit in misericordiam pene et permittit eos incidere in misericordiam culpe. ergo cum ipse sit omnipotens non erit misericors. Sed est quod in psal. Miserator et misericors dominus. Sic de aliquos puniunt: ita et aliquid parcit: est enim posthabilis super malicia: Jobel. ij. scilicet ex hoc quod punit ponimus in deo iram quibus ira sit passio. ergo et ex eo quod parcit deus dicit misericors: quibus misericordia in nobis sit passio. Alterius unde per quod in deo secundum eandem rationem dicitur bonitas et misericordia: constat enim quod de gentes ex sola misericordia liberauit: Ro. v. Sentes autem super misericordia honorare deum. scilicet quod uersione gentium apertus attribuit diuine bonitati. Ro. xj. Uide bonitatem et seueritatem dei. in eos qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem. ergo bonitas et misericordia eiusdem sunt

rōnis in deo. ¶ **P**ncipia p effectus cognoscuntur
 s; idē ē effect' misericordie et bonitatis. s. puidē mi
 nus hñtib'. s; eadem ē rō vtriusq;. ¶ **M**isericor
 dia ē qdā vtrus. s; vtrus ē bōitas vtriusq;. s; misericor
 dia in quātū b' mōi bonitas qdā ē: r ita vī eadē rō
 vtriusq;. ¶ **S**z qdāq; sunt vni' rōnis: sunt etiā
 vni' ambit'. s; bonitas et misericordia nō sūt vni'
 ambit': q; bonitas oīna cōicat oibus creaturis in
 q̄tū a pmo bono sūt oīa bona: misericordia at nō
 inuenit in oib' creaturis vt oēs misericordes dicāt
 s; bōitas et misericordia nō sūt eiūsdē rōnis. ¶ **M**
 misericordia nō ē: nisi ēt miseria. s; bonitas esse
 possz etiā nlla miseria exite: q; bonuz nō depēdet
 a malo: sic nec habita puatione. s; misericordia et
 bonitas i deo nō sūt vni' rōnis. ¶ **L**teri' vī q' op'
 oīne misericordie ad attributū potētie reducatur
 q; op' oī ad illud attributū reducif qd maxime p
 ipm manifestat. s; op' misericordie maxie manife
 stat oī potētia. vñ i collecta oī: De' q' oīpotētiā
 tuā parcēdo maxie et miserēdo manifestas. s; mise
 ricordie op' ad oīpotētiā reducif. ¶ **D**iuina
 misericordia maxie manifestat i iustificatiōe impj
 s; ma' ē iustificare impjū q' creare celū et terrā: vt
 dicit Aug'. s; cū creatio ad potētiā reducif: vī q'
 et misericordie op' ad potētiā dei reducif debeat.
 ¶ **S**ed vī q' reducif ad attributū sapie: q; ipse
 nō miseret passioē s; iudicio: iudiciū at ad sapiam
 p̄tinet. s; et misericordie op' sapie ē attribuendum.
 ¶ **M**isericordia facit miseriā aliē quodāmo ēē
 i eo q' miseret. s; misericordie nre nō p̄tēt ēē in deo
 nisi p cognitionē. s; misericordia ad cognitōem seu
 sapiam dei p̄tinet. ¶ **S**z ecōtra vī q' ad bonitatē
 q; Sapie. p. ponit. p rōne misericordie amor diuī
 nus: oī enī: 'Parcis oib' qm tua sunt q' amas aias
 s; amor ad bonitatē p̄tinet. s; misericordia bōitati
 ē attribuēda. ¶ **R**ñdeo dō ad. j. qdē q' ex hoc hō
 dī: misericors: q; miseriā alteri' suā facit: qd qdē
 p̄tingit q̄tū ad duo. P̄tio q̄tuz ad hoc q' ipse quo
 dāmo ex aliena miseria afficit in q̄tuz p̄pant patiē
 ti. Scōdo scōm quandā reputatiōez: q; miseriā p̄i
 mi reputat q̄si suā: et exinde mouet ad repellendū
 et miseriā p bñficiū: sic repelleret suā. De' aut nllō
 mō miserie p̄iceps ēē pōt. vñ scōm p̄mū modum
 misericordia in eū nō cadit: s; ipse hoc mō se h; in
 repellēdo miseria; alioz: sicut se h; hō i repellēdo
 miseriā suā: sicut enī hō i repe lēdo miseriā aliē cō
 siderat hoīs vtil tatē cu' repellit miseriā: ita et de'
 p sua bñficia repellēs nostrā miseriā n ordiat hoc
 ad suā vtilitatē s; ad nrā: vñ in q̄tū nrā miseriā ē
 q̄si sua scōm reputatiōne quandā ipi' q' eā repellit
 sic oī misericors et misereri: et p̄p hoc cōit dī q' n
 ē i eo misericordia scōm passioē s; scōm effectuz: q'
 tñ effect' ex affectu volūtatis p̄cedit: q' non ē passio
 s; simplex volūtatis act'. ¶ **A**d. j. qdō: q' Dama.
 diffinit misericordiā put ē passio i nobis inuēta: r
 p hūc modū deo nō p̄tēt. ¶ **A**d. ij. qdō: q' miseri

cordia i nobis passio qdā ē: nlla aut passio ē lauda
 bilis nisi scōz q' rōne regulat: vñ i nobis misericor
 dia nō ē laudabilis nisi scōm q' seqt ordinē rōnis:
 nihil enī qd i nobis sit transfert i deū nisi eo mō q'
 i nobis ē laudabile: et iō misericordia i deo ē scōm
 rōem sapie ipi': vñ nō o; q' ex hoc ipso q' aliq; est
 magis p̄cor: maiorē effectuz misericordie p̄seqt: nī
 si scōm q' ē i diua sapia ordinatū. ¶ **E**t p hoc p̄z
 solutio ad tertiu; q; hō misericors nō repellit alie
 nā miseriā q̄tū cūq; pōt. s; q̄tū recta rō permittit.
 Silt et de' repellit nrām miseriā fm ordinē sapie
 sue: et iō inducit miseriā pene q̄busdā: et permittit
 qdā incidē i miseriā culpe. ¶ **D**. ij. qdōnem dō: q'
 rō misericordie r bonitatis dfferunt i trib'. P̄tio
 i hoc q' misericordia respicit iminū a q; s; bonitas
 magis iminū ad quē: ille enī cui de' bñficia largif
 fit de deficiēte p̄fectus: bonitas s; respicit cōicatioez
 p̄fectionis: q; bonū ē diffusiuū esse s; misericordia
 respicit remotionē defect'. Secūdo i hoc q' miseri
 cordia p̄prie loquēdo p̄tinet ad puidētiā diuinā q'
 bona sua cōicat creaturis rōnalib' tñ: respicit enī
 miseriā q' cū sit cōtraria felicitati: nō pōt ēē nisi rō
 naliū creaturarū q; ē felices ēē. s; bonitas respicit
 puidētiā diuinā respectu q̄rūlibet rerū. Terno i
 hoc q' misericordia importat quādā assimilatiōez
 puidētiā ad eū cui puidet: in q̄tū puidens alterius
 miseriā q̄si suā reputat: et iō misericordia esse nō
 pōt nisi i natura intellectuali: q' habz exterminati
 onem miserie aliene. s; bonitas h; ordinē ad cōica
 tiōne simplici: vñ cuiuslibet creature q' h; p̄fectiōez
 cōicabile bonitas puenire pōt. Pōt et q̄ta differē
 tia assi: nari: q; misericordia remouet debitu; ab
 eo cui puidet: nō enī dī: misericordie dari alicui qd
 ei debet. s; bonitas nō remouet debiti ratiōem ab
 eo cui aliquid dat: vñ bonitas se habz cōis ad lar
 gitiōne iusticie et misericordie. ¶ **A**d. j. qdō: q' n
 ē incōueniēs p̄uersionē gentiū et bonitati diuine r
 misericordie etiā attribuē q̄uis rōne diuersa vt ex
 dictis p̄z. ¶ **A**d. ij. qdō: q' misericordia se h; ex ad
 ditione ad bonitatē quodāmo vt patz p̄ p̄dicta: et
 iō oīne op' qd ē misericordie ē etiā bonitatis: s; nō
 econuerso. ¶ **A**d. iij. qdō: q' misericordia q̄uis sit
 bonitas qdā: tñ quedā sup rōem bonitatis addit:
 et fm hoc nō ē oīmo eadē rō bonitatis et miseri
 cordie: sic nō ē oīmo eadē rō hominis et animal.
 ¶ **D**. iij. qdōez dō: q' oīne op' diuinū ex potētia sa
 piētia et bonitate p̄cedit: sed tñ op' aliquod appro
 puat potētie sapie vel bonitati fm q' i eo mirābi
 lius apparet id qd p̄tinet ad aliquod p̄dictorū ar
 tributoz: potētia aut importat absolutā ratiōem
 principij aliqd pducētis. s; sapie ē ordinare: vñ ad
 sapiam p̄tinet mod' pducēdi rē quo aliqd ordina
 te in eē pducif. s; bonitas q' h; rōnem finis respicit
 motiū ad pducēdū: et iō in ope creatiōis i quo
 admirabile reddit hoc p̄cipue q' res i esse pducte
 sunt manifestat maxime diuinā potētia. sed i ope

gubernationis quo res ordinate disponunt: reddi-
tur ipse ordo rerum admirabilis: et ideo sapie attribuit
s; opus recreationis admirabile reddidit ex ipso motu
uo: q; non ex opibus iusticie q; fecimus: s; ppter sua
bonitate saluos nos fecit: vñ attribuit p;cipue boni-
tati: et ex hoc aliqd dicitur misericordie esse factuz qd
non ex debito daf: s; ex bonitate largientis: ideo opus
misericordie inq; tum h' moi bonitati appropriat.
¶ Ad. j. q; dicitur: q; deus vñ parcendo et miserendo sua
omnipotentia maxie manifestare: non ta q; ad sub-
stantia facti q; quo ad licentia; faciendi. ille eni qui e
alicui superiori prati subiectus non pot licite dimittē
penas a superiori prate pstitutas. ex hoc q; de pe-
nas dimittit et supra debitu largit: ostendit q; ipse ex
ppria prate et aucte oia opat: et q; ipse non e superiori
prati subiectus: s; q; tu ad substantiaz facti p;cipue
manifestat bonitas i parcendo: et ideo opus misericor-
die bonitati e attribuendū. ¶ Ad. ij. q; dicitur: q; iustifi-
care impiu dicitur magis q; creare celu et terra inq; tu
ad nobilius e pducit q; p iustificatione q; p crea-
tionē: vel inq; tu i creatoe non e aliqd qd repugnet
creanti cu sit ex nihilo: sic in iustificatione repugnat
iustificati inordinata volūtas: vñ q; uis opus iustifi-
cationis potentia manifestet: sp;ualit tñ comedat bo-
nitate inq; tu ipa e sola q; ad iustificandū mouet cu
ex pte iustificadi magis inueniat q; iustificationi re-
pugnet. ¶ Ad. iij. q; dicitur: q; misericordia iudicio di-
rigat: non tñ e misericordie pstitit in iudicio s; ma-
gis in volūate: et ideo magis appropriat bonitati q;
sapie. ¶ Et similiter dicendū ad quartū de cognitō-
ne: q; illa p;cepit ad volūtatē repellēdi misericordie i
qua ratio misericordie completur.

De secundū sic pro

Acedit: vñ q; de' non sp misericordia exhibe-
at in hoc q; punit citra cōdignū et remu-
nerat vltra meritū: q; Apoc. xvij. Quantū glori-
ficauit se et in delicijs suis: tantū dante illi tormētuz
et luctū. et Matth. vj. In qua mēsurā mēsi fueri-
tis remetiet vobis. q; vñ q; scdm mensurā meriti vñ
delicti sit mēsurā pene vel p;miū: et ita non sp punit
circa cōdignū: nec remunerat vltra meritū. ¶ Ad.
Apoē. xvij. dicitur: Duplicate ei duplicia scōz opa ei?
et Esa. xl. Suscepit de manu dñi duplicia p oibus
peccatis suis. et sup illud psal. Ex vsuris et iniq; ta-
te rē. dicit glo. Plus exigit i pēto q; pmissū sit i cul-
pis. q; vñ q; n punit citra cōdignū: s; magis vltra.
¶ P. pueri baptizati liberati sūt ab omni pēto. q;
non sūt debitores alie' pene: s; tñ frequēter mltē pe-
ne eis diuinitus in hac vita infligūt: vt febres et h'
mōi. Nec pot dicit q; ad eoz vtilitatē cedat: cu qñ
q; moriāt anq; ad adultā etatē pueniāt. q; vñ q; non
punit sp citra cōdignū. ¶ P. peccato originali non
debet alia pena q; carētia vñsōis diuine. s; hac pe-
na punit pueri non baptizati q; in pēto originali de-
cedūt. q; vñ q; non sp punit citra cōdignū. ¶ P. illō

qd pot aliter ee non eet asserēdū q; sp ita se habeat.
s; deus pot aliqn seruare modū iusticie vt scōz cō-
dignū punit: hoc eni non e p potētia ordinatam. q;
non e asserēdū q; sp punit citra cōdignū. ¶ P.
sapie. vj. dicitur: Exiguo pcedit misericordia: potentes
potēter tormēta patiet: et Jaco. ij. Iudiciū sine mi-
sericordia ei q; non fecit misericordia. q; vñ q; potētes
et imisericordes non punit citra cōdignū. ¶ S; q;
est qd dicit in psal. Non sūm pēca nra fecit nobis: neq;
scdm iniq; tates rē. ¶ P. p;miū non derelinq; id cu-
lus e p;miū. s; deo p;miū e misereri: vt dicit in collecta
Deus cui p;miū e misereri sp et parcē. q; sp miseret.
s; hoc non eet nisi p;miū pferret vltra meritū: et ma-
la citra cōdignū. q; vñ q; ita sp accidat. ¶ Alterius vñ
q; non i omni ope dei misericordia et vltas coniungat
q; opus creatōis non p;supponit aliqd. s; opus qd
e scdm iusticia p;supponit debitu: op' autē quod e
scdm misericordia p;supponit miseria. q; i ope crea-
tionis non pueniūt iusticia et misericordia. ¶ P. cō-
uertere gētes et puerē iudeos sūt diuersa opa. s; i
puerisōe gentiū vñ fuisse sola misericordia: i salua-
tiōe ar iudeoz iusticia: p id quod dicit Ro. xv. Dico
istm xpm mltē fuisse circūcisōis ad p;firmandas
pmissōes patz. gētes aut sup misericordia bono-
rare dēt. q; nec i omni ope oñi e misericordia et ve-
ritas. ¶ P. ibi non vñ e iusticia vbi vñ p pēto alte-
rius punit. s; de' q; q; punit vñ p pēto alteri: sic
p pēto Layn maledict' e chanaan. Gen. ix. et p pec-
cato dauid p;cusus e p;plus. ij. Reg. vi. q; vñ q; non
sp iusticia et misericordia i ope seruet. ¶ P. ibi n
vñ seruari iusticia vbi nullū meritū p;cessit: cu iusti-
cia debitu respiciat. s; i impio q; iustificat nullum
meritū p;cessit. q; non vñ iusticia aliq; i impj iustifica-
tiōe. ¶ P. iusticia nunq; reddit equalib' nisi eōlia
s; de' q; q; equalib' ineq; lia tribuit: an eni q; iacob
et esau nati essent aut aliqd boni vel mali egissent
oīno equales erāt: et tñ vni pparauit gloria et alte-
ri penā: vt p; Ro. ix. s; l' cu aaron et filij israel pec-
cassent equalit i idoli adoratiōe: Aaron non e pūi-
tus cu ppls punit' fuerit: vt p; Exo. xxxj. q; vñ q; non
in oibus iusticia seruet. ¶ P. hoc vñ e iniustus vt
meliori min' oet de bonis et magis de mal. s; bona
tpalia aliqn abundāt' dant a deo mal q; bonis: et
pene q; q; magis inferūt bonis q; mal. q; vñ q; non i
omni ope suo iusticia seruet cu mia. ¶ S; cōtra
Aug. dicit in li. de p;cordia euāgelistaz: Deus q; rea-
hūanas curat iuste et misericordie curat: vt nec p-
cludat misericordia iusticia: nec iusticia misericor-
dia excludat. q; vñ q; i omni ope oñi iusticia et mise-
ricordia pueniāt. ¶ P. non magis differt i deo iusti-
cia et mia q; potētia bōitas et sapia. s; oē op' potē-
tie e op' sapie et bōitat. q; vñ q; s; l' oē op' iusticie sit
misericordie et eōuerso. ¶ Alterius vñ q; i ope dei
pncipalio: sit iusticia q; mia. q; vt dicit Hebr. x. Hoc
redū ē icidē i man' dei vñsēd. s; h' n eet si miseri-
cor dia pncipalio: i cō ope eet. q; iusticia magi i ope dei

principat q̄ misericordia. ¶ Illud qd̄ est p̄us in
 quolibet genere ē principalis. s̄ iusticia v̄i cē por̄ q̄
 misericordia: q̄ misericordia ex iusticia nascit: vt
 dicit Ansel. i mono. s̄ iusticia principalior ē in ope
 dei q̄ misericordia. ¶ Illud qd̄ inest alicui sc̄d̄
 se principal̄ ei uenit q̄ qd̄ uenit ei sc̄d̄m alterz. s̄
 sic oīc Ansel. in monol. Parcendo mal̄ iustus es
 sc̄d̄m te et nō sc̄d̄m nos: sicut miser̄ es sc̄d̄m nos et
 nō fm̄ te. et sic misericordia cōpetit deo fm̄ nos: s̄
 iusticia fm̄ seipm̄. s̄ principalior ē in ope dei iusticia
 q̄ misericordia. ¶ S̄ est qd̄ d̄ Jaco. ij. Superlat
 tat aut̄ misericordia iudiciū. i. supponet̄ misericor
 dia in iudicio: vt glo. dicit. Et in psal. Misericordiā
 eius sup̄ oīa opa eius. s̄ misericordia principalior ē i
 ope dei q̄ iusticia. ¶ Illud qd̄ ē p̄p̄iū alicui p̄n
 cipalius ei uenit q̄ id̄ qd̄ est alienuz ab eo. s̄ p̄p̄i
 um opus dei ē misereri et parcē. s̄ opus punitiōis
 ē alienū ab eo: vt p̄z Esa. xxvij. s̄ misericordia prin
 cipalior ē in ope dei q̄ iusticia. R̄ dico dō. ad pri
 mā qd̄m q̄ agēs et patiens sp̄ debet sibi p̄portiona
 liter r̄ndere: ita q̄ hoc mō se habeat agēs ad actio
 nem sicut patiens ad passiōē: ea autē q̄ sūt ineq̄lita
 nō habēt similit̄ p̄portione nisi ad inequalia: sicut
 enī senarius ē maior quaternario: ita et ternarius
 cuius duplū ē senarius ē maior binario cui⁹ duplū
 ē quaternarius. Et inde ē q̄ q̄ncūq̄ agens excedit
 patiens: oportz q̄ actio excedat passiōē: sic videm⁹
 in oibus agētib⁹ equoictis: q̄ patiens nō recipit esse
 eti⁹ totū actiōis: dāns autē se h̄z p̄ modū agētis: et
 recipiens p̄ modū patētis: et iō q̄n dāns superexce
 dit recipiētē: cōueniēs ē vt datio excedat illam re
 ceptionē q̄ ē p̄portio nata recipiētē: et iō cū deus sit
 excellētissimus dator p̄pter abundantā suē bonita
 tis oportz q̄ sp̄ eius datio in bonis superexcedat rece
 ptionē q̄ est p̄portio nata recipiētē: p̄ eodē autē cō
 putant̄ min⁹ malū et maius bonū: vt d̄ i. v. Ethic.
 et iō deus sp̄ dat vltra d̄dignū de bonis et sp̄ mala
 pene irrogat citra d̄dignū. ¶ Ad. j. dō: q̄ q̄tum
 et tantū nō importat̄ equalitatē q̄titatis. s̄ p̄portio
 nis i aucte inducta. Pene autē p̄portio ad culpaz
 pōt̄ itelligi dupl̄: vel i generali vel i sp̄ali. In gn̄ā
 li qd̄ vt q̄ peccauit p̄uīaf: et q̄ mltū peccauit mltū
 p̄uīaf. In sp̄ali autē dupl̄: vel accipiēdo p̄portioēz
 pene ad culpā fm̄ debitūz culpe absolute: vt sup̄
 posita mitigatōe dīne misericordie q̄ aliqd̄ d̄ pena
 remittit. primo igit̄ et tertio mō nunq̄ de⁹ p̄uīf cit
 ra d̄dignū: q̄ sp̄ peccātes multū multūz punit: nec
 aliqd̄ de pena dimitit̄ q̄ p̄ mitigatōē dīne misē
 ricordie remanet. Sed q̄tū ad 2^m modūz sp̄ punit
 aliqd̄ citra d̄dignū: q̄ nō tantū punit qd̄ q̄tūz p̄ cul
 pā meruit. Vel dō: et mel⁹ q̄ eq̄litas ista p̄portio
 litatis ē: nō eq̄litas: et attēdēda ē nō fm̄ p̄portioēz
 pene ad culpā. s̄ fm̄ p̄portioē dūoz peccatiū ad
 duas penas: vt sc̄z q̄ pl̄ peccauit pl̄ punitaf: et sc̄d̄m
 q̄ excedit i p̄ccō sic excedat i pena: et sic etiā intelli
 gēde sunt oēs auct̄es q̄ vidēt̄ eq̄litate culpe et pene

demōstrare. ¶ Ad. ij. dō: q̄ duplicitas illa pene si
 intelligit̄ fm̄ excessū pene ad culpam i duplo. s̄ q̄z
 hō i duob⁹ punit. s̄ i aīa et corpe. Qd̄ autē d̄ q̄ pl̄
 exigit i penis q̄ p̄missū sit i culpis: intelligēdū ē q̄
 tū ad t̄pis duratiōē: q̄ p̄ delectatōē momentanea
 infligit̄ pena cīna: duratio autē pene nō p̄portio nā
 duratiōi culpe: s̄ magis intēstio pene r̄ndet enomi
 tati culpe: vt p̄z ex supra d̄cis. ¶ Ad. iij. dō. q̄ pec
 catū origiale sc̄q̄ duplex pena. Una fm̄ q̄ ē infecti
 uum p̄sone: et sic ē pena ei⁹ carentia visionis dīne.
 Alia fm̄ q̄ ē vitū nature: et sic sequunt̄ ip̄m pene
 q̄ ex principio nature causant̄: vt mozo q̄ causat̄ ex
 p̄terate p̄ncipioz nāe: et alia h̄ mōi q̄ ad mortem
 ordinat̄: vt q̄ ex deordiatōe p̄ncipioz nāe p̄sequū
 tur: vt feb̄: is et h̄ mōi. dico s̄ q̄ baptisim⁹ mūdāt p̄
 sonā: s̄ nō curat nām. qd̄ ex hoc q̄ p̄ actū natu
 re baptisat̄ origiale trāsmittit in pl̄: et iō p̄ bapti
 simū absoluit̄ puer baptisat⁹ a reatu mortis eterne
 q̄ ē carentia visionis dīne: manet t̄n̄ adhuc reat⁹ mor
 tis t̄p̄alis et alioz h̄ mōi q̄ ex p̄ccō nāe cōsequūt̄: q̄
 q̄uis ad vtilitatē illi⁹ p̄sone nō cedat̄ si ūra etatem
 p̄fectaz occedit: q̄ his passiōib⁹ nō meret̄: cedit t̄n̄ i
 vtilitatē alioz q̄ sūt ei cōformes i nā: q̄ et pene h̄
 mōi p̄ccō nāe cōsequunt̄. ¶ Ad. iij. dō: q̄ p̄ccō
 origiale fm̄ rigore iusticie nō solū debet nāe p̄ p̄ca
 carentia visionis dīne: s̄ etiā ip̄i annihilatio: et iō ex
 hoc ip̄o q̄ p̄seruat̄ pueris nō baptisat⁹ nālia bōa
 citra d̄dignū puniunt. vñ Esa. xliij. Misericordie
 dñi q̄ nō sum⁹ p̄sumpti. ¶ Ad. v. dō: q̄ sic potē
 tia dei h̄z ordinē ad ei⁹ iusticiā: ita etiā h̄z ordinem
 ad ei⁹ misericordiaz: vñ q̄uis nō repugnet potētie
 fm̄ q̄ ordinat̄ ad iusticiā nihil de pena dimitit̄: re
 pugnat t̄n̄ potētie fm̄ q̄ ordinat̄ ad misericordiaz: et
 sic de potētia ad misericordiaz ordinata hoc deus
 nō pōt. ¶ Ad. vj. dō: q̄ imisericordēs nō p̄sequūt̄
 misericordiaz totalit̄ a p̄ca liberatē: p̄sequūt̄ t̄n̄ mi
 sericordiaz aliqd̄ de p̄ca relaxatē. Sicut etiā si poten
 tes sunt mali nō p̄nt excusari p̄ infirmitatē: q̄ q̄i q̄z
 excusat a toto: sic et p̄ ea exigui. i. totalit̄ infirmit̄ ex
 cusant̄. ¶ Ad. ij. qd̄m dō: q̄ opatio dei ē q̄ mediū
 inf̄ dei opantē et ip̄m op̄ opatiū. oē autē mediū p̄
 ticipat quodāmo cū vtroq̄ extremoz: et iō i opa
 tione dei oportz aliqd̄ inueniri ex pte ip̄i dei ope
 rāns et ex pte opati ad qd̄ opatio t̄minat. ex parte
 qd̄ opantis exigit vt sit sup̄abundātia i collatiōe
 bonoz et i diminutōe maloz cū ipse de⁹ sit excellē
 tissim⁹ opator: vt dictū ē: et hoc p̄sistit dīna misē
 ricordia: ex pte autē opati req̄rit̄ receptio q̄ sit fm̄ p̄
 portioē recipiētis: et in hoc rō iusticie p̄sistit: et iō
 oportz q̄ i omi dīna opatiōe aliqd̄ misericordie et
 aliqd̄ iusticie iueniat: nec iusticia misericordie repu
 gnat: q̄ misericordia nō ē laudabilis nisi sit fm̄ rō
 nem rectā q̄ ē regula iusticie siue fm̄ ordinē sapie i
 dīnis: nec misericordia repugnat iusticie: q̄ elargi
 ri aliqd̄ supra debitū de bonis: vel citra debitū de
 malis nō ē p̄ iusticiā. s̄ p̄ter ea vt ex d̄cis p̄z: et iō

nec imensitas misericordie excludit iusticiam a diuino opere: nec imensitas iusticie misericordiam. ¶ Ad i. q. d. q. iusticia vt ex dictis p. q. q. p. s. i. i. n. r. e. t. r. i. b. u. t. i. o. n. e. m. e. r. i. t. o. r. u. m. e. t. s. i. c. i. u. s. t. i. c. i. a. i. n. c. r. e. a. t. i. o. n. e. n. o. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. q. n. i. q. s. v. o. i. u. s. t. i. c. i. a. p. s. i. s. t. i. t. i. n. p. d. e. c. e. t. i. a. d. i. n. e. b. o. n. i. t. a. t. i. s. i. c. n. o. p. s. u. p. p. o. n. i. t. a. l. i. q. d. e. x. p. t. e. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. s. s. z. s. o. l. u. i. e. x. p. t. e. d. e. i. i. c. s. i. c. p. o. s. e. e. i. u. s. t. i. c. i. a. i. o. p. e. c. r. e. a. t. i. o. n. i. s. i. u. s. t. i. a. e. n. i. v. t. v. n. a. q. q. r. e. s. h. o. c. m. o. c. e. h. a. b. e. a. t. q. u. o. p. o. r. d. i. n. a. t. u. e. a. s. a. p. i. a. d. i. n. a. S. i. l. r. e. t. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. d. u. p. l. r. o. i. ¶ V. n. o. m. o. s. i. m. q. r. e. p. e. l. l. i. t. m. i. s. e. r. i. a. p. r. e. d. e. t. e. n. o. n. e. x. d. e. b. i. t. o. e. t. s. i. c. n. o. p. o. t. e. e. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. i. o. p. e. c. r. e. a. t. i. o. n. i. s. ¶ A. l. i. o. m. o. c. o. i. t. s. i. m. q. s. i. n. e. d. e. b. i. t. o. t. o. l. l. i. t. q. u. i. q. d. d. e. f. e. c. t. e. t. s. i. c. i. o. p. e. c. r. e. a. t. i. o. n. i. s. e. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. q. z. m. a. x. i. m. u. m. d. e. f. e. c. t. u. d. e. c. r. e. a. t. i. o. n. e. r. e. m. o. u. i. t. s. n. o. e. s. s. e. i. c. n. o. e. s. t. e. t. g. r. a. t. u. i. t. a. v. o. l. u. n. t. a. t. e. f. e. c. i. t. n. o. a. l. i. q. d. d. e. b. i. t. o. p. r. i. s. t. r. i. c. t. e. ¶ Ad. i. j. d. d. q. a. p. l. u. s. v. r. i. t. t. a. l. i. m. o. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. i. s. q. z. a. l. i. q. d. m. o. d. i. u. s. t. i. c. i. e. f. u. i. t. i. s. a. l. u. a. t. i. o. n. e. i. u. d. e. o. r. u. m. q. n. o. f. u. i. t. i. p. u. e. r. s. i. o. n. e. g. e. n. t. i. u. m. s. i. m. p. l. e. t. i. o. p. m. i. s. s. i. o. n. e. q. f. u. e. r. u. n. t. p. p. p. h. e. t. a. s. i. u. d. e. i. s. z. n. o. g. e. n. t. i. b. r. e. p. o. m. i. s. s. a. a. d. e. o. S. z. t. n. i. v. t. r. i. s. q. s. s. a. l. u. a. t. i. o. h. a. u. i. t. e. t. i. u. s. t. i. c. i. a. z. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. i. u. s. t. i. c. i. a. a. u. t. q. e. s. c. o. m. d. e. c. e. n. t. i. a. d. i. n. e. b. o. n. i. t. a. t. i. s. d. e. c. u. i. t. e. n. i. v. t. d. e. r. o. n. a. l. e. c. r. e. a. t. u. r. a. n. o. t. o. t. a. l. i. p. d. e. t. q. u. a. a. d. b. e. a. t. i. t. u. d. i. n. e. f. e. c. i. t. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. v. o. q. z. i. n. e. u. t. r. i. s. m. e. r. i. t. a. p. r. e. f. e. r. u. n. t. q. a. d. h. o. c. s. u. f. f. i. c. i. e. n. t. e. s. c. o. z. i. l. l. u. d. L. i. t. i. j. N. o. e. x. o. p. i. b. i. u. s. t. i. c. i. e. q. f. e. c. i. m. u. s. n. o. s. z. c. ¶ Ad. i. j. d. d. q. s. i. c. u. t. d. i. c. i. t. A. u. g. s. u. p. i. l. l. u. d. J. o. s. u. e. v. i. j. f. i. l. i. u. m. i. s. r. a. e. l. p. u. a. r. i. c. a. t. i. s. u. n. t. z. c. I. n. p. e. n. i. s. e. i. n. i. s. n. u. n. q. v. n. p. u. n. i. t. p. a. l. i. o. s. i. z. i. n. t. p. a. l. i. q. d. q. n. i. q. s. v. n. p. u. n. i. t. p. a. l. i. o. c. u. i. r. o. p. o. t. e. s. s. e. t. r. i. p. l. e. x. U. n. a. e. q. z. p. e. n. a. e. t. n. a. n. o. i. n. f. l. i. g. i. t. a. l. i. c. u. i. a. d. p. f. e. c. t. u. p. a. t. i. e. n. t. i. s. s. z. a. d. v. i. n. d. i. c. t. a. c. u. l. p. e. s. z. p. e. n. a. t. p. a. l. i. q. d. q. n. i. q. s. i. f. e. r. t. a. d. p. f. e. c. t. u. p. a. t. i. e. n. t. i. s. v. n. s. i. c. q. n. i. q. s. a. l. i. q. d. s. i. n. e. c. u. l. p. a. p. u. n. i. t. t. p. a. l. i. p. e. n. a. i. t. a. e. t. i. a. q. n. i. q. s. a. l. i. q. d. p. u. n. i. t. p. p. e. c. c. o. a. l. i. u. m. a. d. p. f. e. c. t. u. s. u. i. e. t. a. l. i. o. r. u. m. v. t. s. z. v. i. d. e. a. t. q. t. u. v. n. d. e. b. e. a. t. e. s. o. l. i. c. i. t. u. s. p. a. l. i. o. n. e. c. a. d. a. t. i. p. e. c. c. o. e. x. q. p. p. e. c. c. o. v. n. t. o. t. a. p. r. e. g. r. a. t. i. o. t. p. a. l. i. s. p. u. n. i. t. e. t. v. t. e. t. i. a. o. n. d. a. t. q. f. u. g. i. e. n. t. i. u. s. i. t. p. e. c. c. u. m. q. d. i. t. a. g. r. a. u. i. t. p. u. n. i. t. v. t. v. n. o. d. e. l. i. n. q. u. e. n. t. e. p. l. u. r. e. s. p. u. n. i. a. t. S. e. c. o. n. d. a. r. o. p. o. t. e. e. e. q. z. q. t. u. a. d. t. p. a. l. i. a. v. n. u. s. h. o. e. r. e. s. a. l. t. e. r. i. s. s. i. c. f. i. l. i. e. q. d. a. r. e. s. p. i. u. s. e. t. i. o. q. n. i. q. s. f. i. l. i. u. s. p. u. n. i. t. t. e. p. a. l. i. s. p. p. e. c. c. o. p. i. u. s. e. t. s. e. r. u. i. p. r. o. p. e. c. c. o. o. n. t. i. s. z. q. t. u. a. d. b. o. n. u. m. a. i. e. q. l. i. b. e. t. g. e. r. i. t. p. s. o. n. a. p. p. r. i. a. E. g. e. c. h. p. l. i. u. s. O. m. n. i. s. a. i. e. m. e. e. s. u. n. t. T. e. r. t. i. a. r. a. t. i. o. e. q. u. a. a. s. s. i. g. n. a. t. G. r. e. g. . q. z. q. n. i. q. s. a. l. i. q. d. e. p. r. i. c. e. p. s. c. u. l. p. e. a. l. t. e. r. i. u. s. s. i. c. e. x. c. u. l. p. a. s. u. b. d. i. t. o. r. u. m. q. n. i. q. s. p. m. i. t. t. u. s. p. l. a. t. i. c. a. d. e. i. n. p. e. c. c. u. m. e. t. i. t. a. n. o. e. m. i. z. z. s. i. p. p. e. c. c. i. s. p. l. a. t. o. r. u. m. s. u. b. d. i. t. i. p. u. n. i. u. n. t. s. i. c. q. z. R. e. g. v. l. e. t. D. a. u. i. d. p. e. c. c. a. t. e. p. p. l. u. s. e. s. t. p. u. n. i. t. v. n. h. o. c. n. o. e. d. i. n. e. i. u. s. t. i. c. i. e. p. r. a. r. i. u. m. v. t. v. n. q. n. i. q. s. p. p. e. c. c. o. a. l. t. e. r. i. p. u. n. i. a. t. n. e. c. t. n. i. e. x. h. o. c. o. z. s. u. m. i. e. x. e. m. p. l. u. i. n. i. u. d. i. c. i. o. h. u. m. a. n. o. v. t. v. n. p. u. n. i. a. t. p. a. l. i. o. v. t. A. u. g. . d. i. c. i. t. q. z. h. o. n. o. p. o. t. s. e. i. r. e. p. f. e. c. t. u. p. u. e. n. i. e. n. t. e. e. x. p. e. n. a. t. p. a. l. i. s. i. c. u. t. h. o. c. d. e. i. n. f. a. l. l. i. b. i. l. i. c. o. g. n. o. s. c. i. t. ¶ Ad. i. i. j. d. d. q. i. i. u. s. t. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. i. m. p. i. q. s. e. r. u. a. t. a. l. i. q. d. m. o. d. i. u. s. t. i. c. i. e. q. e. s. t. s. e. c. o. z. p. d. e. c. e. n. t. i. a. d. i. n. e. b. o. n. i. t. a. t. i. s. v. e. l. e. t. i. a. s. e. c. o. z. e. x. h. i. b. i. t. o. n. e. p. m. i. s. s. i. v. t. h. i. i. n. g. l. o. s. u. p. i. l. l. u. d. p. s. a. l. U. t. i. u. s. t. i. f. i. c. e. r. i. t. i. s. e. r. m. o. n. i. b. t. u. i. s. z. c. D. e. e. n. i. h. o. c. p. m. i. s. i. t. v. t. p. e. c. c. o. u. b. v. e. n. i. a. z. p. e. t. e. t. i. b. v. e. n. i. a. l. a. r. g. i. r. e. t. ¶ Ad. v. d. d. q. n. o. e. i. u. s. t. i. c. i. a. s. i. d. e. e. o. q. d. n. e. u. t. r. i. e. d. e. b. i. t. u. e. q. l. i. b. i. n. e. q. l. i. e. d. e.

tur: sic p. z. Matth. xx. in parabola de laborantibus in vinea: q. s. i. n. e. q. l. i. t. l. a. b. o. r. a. s. s. e. n. t. e. r. e. d. d. i. t. u. e. q. l. e. p. m. i. u. m. e. o. e. n. i. q. a. l. i. q. d. l. i. b. e. r. a. l. i. t. e. o. a. t. q. d. p. o. t. d. a. r. e. v. l. n. o. d. a. r. e. n. i. h. i. l. d. i. f. f. e. r. t. q. a. d. i. u. s. t. i. c. i. a. q. r. u. i. c. i. q. d. e. f. D. i. c. o. s. q. o. i. b. h. o. i. b. e. x. m. e. r. i. t. o. p. p. r. i. j. p. e. c. c. i. d. e. b. e. t. p. e. n. a. e. t. e. r. n. a. s. z. q. a. l. i. q. d. l. i. b. e. r. e. t. h. o. c. e. x. s. o. l. a. d. i. n. a. l. i. b. e. r. a. l. i. t. a. t. e. p. o. s. s. e. t. e. n. i. o. e. s. i. u. s. t. e. d. a. n. a. r. e. e. t. i. o. n. i. l. l. a. e. s. t. i. u. s. t. i. c. i. a. s. i. a. l. i. q. d. e. l. i. g. a. t. e. t. a. l. i. q. d. r. e. p. o. b. e. t. i. n. q. d. t. n. i. l. l. a. d. i. f. f. e. r. e. t. i. a. m. e. r. i. t. o. r. u. m. p. r. e. f. e. c. i. t. A. r. o. n. a. u. t. p. u. n. i. t. f. u. i. t. q. u. i. s. n. p. e. n. a. m. a. n. i. f. e. s. t. a. s. i. c. e. t. p. p. l. s. i. n. s. i. g. n. u. q. p. l. a. t. i. n. o. d. e. b. e. t. p. u. n. i. t. i. m. a. i. f. e. s. t. e. s. z. o. c. c. u. l. t. e. p. p. i. s. c. a. d. a. l. i. v. i. t. a. d. u. z. P. e. n. a. a. u. t. a. a. r. o. n. d. e. f. u. i. s. s. e. i. i. p. s. o. e. t. f. i. l. i. u. s. e. q. i. s. a. c. r. i. f. i. c. i. o. v. i. t. a. l. e. r. u. s. e. i. m. u. d. i. e. f. f. i. c. i. e. b. a. t. v. t. h. i. N. u. m. e. x. i. r. A. u. g. . t. n. i. i. g. l. o. E. x. o. x. x. x. j. h. o. c. o. c. c. u. l. t. o. d. e. i. i. u. d. i. c. i. o. a. s. c. r. i. b. i. t. q. u. i. q. u. i. b. u. s. d. a. p. e. a. d. t. p. u. s. v. t. i. m. e. l. l. i. z. m. u. t. e. t. u. r. a. l. i. q. s. p. u. n. i. a. t. ¶ Ad. v. j. d. d. q. h. o. c. q. m. e. l. i. o. r. i. b. u. s. m. i. n. o. r. a. t. d. e. b. o. n. o. t. p. a. l. i. e. t. q. n. i. q. s. p. l. o. d. e. m. a. l. o. i. n. e. o. z. p. f. e. c. t. u. c. e. d. i. t. q. t. u. a. d. s. p. u. a. l. e. b. o. n. u. m. q. d. e. s. i. m. p. l. i. r. h. o. i. s. b. o. n. u. m. b. o. n. a. e. n. i. t. p. a. l. i. a. n. o. s. i. t. s. i. m. p. l. i. r. h. o. i. s. b. o. n. a. n. i. s. i. s. e. c. o. z. q. o. r. g. a. n. i. c. e. d. e. s. e. r. u. i. u. t. a. d. s. p. u. a. l. e. b. o. n. u. m. Q. u. o. a. u. t. h. o. c. c. e. d. a. t. i. p. f. e. c. t. u. s. s. p. u. a. l. b. o. n. i. s. u. p. r. a. o. s. t. e. n. s. u. e. ¶ Ad. i. j. q. d. e. m. d. d. q. i. l. l. u. d. q. d. e. f. o. r. m. a. l. e. i. v. n. o. q. q. s. e. e. x. c. e. l. l. e. n. t. i. n. e. o. z. q. z. p. f. o. r. m. a. m. a. z. p. l. e. t. I. n. q. l. i. b. z. a. u. t. a. c. t. i. o. n. e. i. l. l. u. d. q. d. e. x. p. t. e. a. g. e. n. t. i. s. e. q. l. i. f. o. r. m. a. l. e. i. l. l. u. d. a. u. t. q. d. e. x. p. t. e. p. a. t. i. e. n. t. i. s. v. e. l. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. s. e. q. l. i. m. a. l. e. D. i. c. i. t. u. z. a. u. t. e. s. u. p. r. a. q. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. i. o. m. n. i. o. p. e. o. i. n. o. r. e. s. u. l. t. a. t. e. x. p. t. e. i. p. s. i. d. e. i. q. d. s. u. p. a. b. u. d. a. t. i. b. o. n. o. s. z. i. u. s. t. i. c. i. a. e. x. p. t. e. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. s. q. r. e. c. i. p. i. t. s. e. c. o. z. s. u. a. p. p. o. r. t. i. o. n. e. e. t. i. o. i. q. l. i. b. e. t. o. p. e. o. i. n. o. s. u. p. e. m. i. n. e. t. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. i. u. s. t. i. c. i. e. s. i. c. u. t. m. a. l. i. f. o. r. m. a. l. e. e. t. h. o. c. e. q. d. i. p. s. a. l. v. i. M. i. s. e. r. a. t. i. o. n. e. s. e. i. u. s. s. u. p. o. i. a. o. p. a. e. t. ¶ Ad. j. q. d. d. q. d. e. e. e. h. o. r. e. d. u. i. n. c. i. d. e. i. n. m. a. n. u. d. e. i. v. i. u. e. n. t. i. s. n. o. n. p. p. r. r. e. m. o. t. i. o. n. e. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. e. r. e. l. a. x. a. n. t. i. s. a. l. i. q. d. d. e. p. e. n. a. s. z. p. p. i. p. e. n. e. i. n. i. m. i. n. a. b. i. l. i. t. a. t. e. v. e. l. e. t. i. a. p. p. i. r. e. m. o. t. i. o. n. e. r. e. s. i. s. t. e. n. t. e. q. z. e. i. u. s. i. r. e. n. e. m. o. r. e. s. i. s. t. e. r. e. p. o. t. e. s. t. c. u. m. s. i. t. o. m. n. i. p. o. t. e. n. t. i. s. n. e. c. a. b. e. o. f. u. g. e. c. u. m. s. i. t. v. b. i. q. s. p. n. i. s. n. e. c. e. o. r. a. z. e. o. f. a. l. l. a. c. i. s. s. e. e. x. c. u. s. a. r. e. c. u. i. o. i. a. s. c. i. a. t. ¶ Ad. i. j. d. d. q. A. n. s. h. e. l. l. o. q. u. i. t. n. o. d. e. i. u. s. t. i. c. i. a. q. a. t. t. e. d. i. t. p. p. o. r. t. i. o. n. e. c. r. e. a. t. u. r. e. v. l. h. u. m. a. n. a. m. e. r. i. t. a. s. z. q. a. t. t. e. d. i. t. s. o. l. a. d. e. c. e. n. t. i. a. b. o. n. i. t. a. t. i. o. i. u. i. n. e. e. x. t. a. l. i. e. n. i. d. e. c. e. n. t. i. a. m. i. s. e. r. i. c. o. r. d. i. a. n. a. s. c. i. t. n. o. a. u. t. l. o. q. d. d. e. i. u. s. t. i. c. i. a. s. e. c. o. m. q. r. e. s. p. i. c. i. e. t. d. e. b. i. t. u. e. x. p. t. e. c. r. e. a. t. u. r. e. ¶ E. t. s. i. l. i. r. e. t. i. a. e. d. i. c. e. n. d. u. m. a. d. i. j.

Tertium sic proce
dit: v. q. p. diuina misericordia ois pena
terminet ta hoim q. et demonu: q. Sap.
xi. Misericors oim dne qm oia potes. s. i. n. i. o. i. a. e. t. i. a. d. e. m. o. n. e. s. p. r. i. n. e. t. q. s. u. n. t. d. e. i. c. r. e. a. t. u. r. e. q. z. d. e. m. o. n. u. p. e. a. f. i. n. i. e. t. ¶ S. Ro. xi. L. o. c. l. u. s. i. t. d. e. o. m. n. i. a. s. u. b. p. e. c. c. o. v. t. o. i. m. m. i. s. e. r. e. t. s. z. d. e. d. e. m. o. n. e. s. s. u. b. p. e. c. c. o. p. l. u. s. i. t. i. s. u. b. p. e. c. c. o. p. l. u. d. i. p. m. i. s. i. t. q. v. i. q. e. t. i. a. d. e. m. o. n. u. q. n. i. q. s. m. i. s. e. r. e. t. ¶ S. s. i. c. d. i. c. i. t. A. n. s. h. e. l. i. n. l. i. c. u. r. d. e. h. o. n. o. e. s. t. i. n. i. u. s. t. u. v. t. d. e. c. r. e. a. t. u. r. a. r. o. n. a. l. e. m. q. u. a. f. e. c. i. t. a. d. b. e. a. t. i. t. u. d. i. n. e. o. i. n. o. p. i. r. e. s. i. n. a. t. q. v. i. q. c. u. q. l. i. b. z. c. r. e. a. t. u. r. a. r. o. n. a. l. i. s. c. r. e. a. t. a. f. u. e. r. i. t. a. d. b. e. a. t. i. t. u. d. i. n. e. n. o. e. s. t. i. u. s. t. u. m. v. t. o. i. n. o. p. i. r. e. p. m. i. t. t. a. t. ¶ S. z. e. q. d. d. i. M. a. t. t. h. x. x. j.

Ite maledicti in igne eternuz q̄ patuz ē diabolo et angelis eius q̄ eternalit̄ puniēt. ¶ Sicut boni angeli effecti sunt bti p̄ uersionē ad deū: ita mali angeli effecti sunt miseri p̄ uersionē a deo. si q̄ misia maloz angeloꝝ q̄nq̄s finiat: et b̄ritudo bonozū si nē hēbūt qd̄ ē incōueniēs. ¶ **U**terū vi q̄ oīna misericordiā nō p̄mittat saltē hoies in cinu p̄ūiri: quia **S**en. vi. oī: Nō p̄manebit sp̄s mē i hoie i eternū q̄ caro ē. et accipit̄ ibi sp̄s p̄ indignatōne: vt p̄z p̄ glo. ibidē. cū igr̄ indignatio dei nō sit aliud q̄ eius pena non puniēt eternalit̄. ¶ **S**. charitas scōꝝ in p̄nti hoc facit vt p̄ inimicis exozēt. s̄ tūc hēbunt p̄fectiorē charitatē. q̄ tūc ozabūt p̄ inimicis dānatis s̄ oīones eoz cē casse nō poterūt: cū sint maxime deo accepti. q̄ p̄cibus scōꝝ oīna misericordiā q̄nq̄s dānatos a pena liberabit. ¶ **S**. hoc qd̄ de penaz eterna dānatoꝝ p̄dixit ad p̄phetiā q̄mātiōis p̄riet s̄z p̄phetiā q̄mātiōis nō sp̄ implet: qd̄ p̄z hoc qd̄ dcm̄ ē de submersiōe Ninīue: q̄ non fuit subuersa sic p̄dictū fuerat p̄ p̄hetaz: q̄ ex hoc etiā p̄tristat̄ fuit. q̄ vi q̄ mltō ampli p̄ oīna misericordiāz cominatio pene eīne p̄mutabit i mitiorē sniaz: q̄n in nullū tristicā s̄z in oīm gaudiū cedē poterit. ¶ **S**. ad hoc facit qd̄ i psal. oī: Nūqd̄ in cinuz miserebit̄ de. s̄z ira dei ē eī p̄unitō. q̄ de in cinū hoies nō puniet. ¶ **S**. efa. xiiij. sup̄ illud: Tu at̄ p̄iet̄ es rē. v̄l et̄ glo. Et̄i oēs aie aliq̄n habebūt requiē: tu nūq̄. loquēs de diabolo. q̄ vi q̄ oēs aie hūane aliq̄n req̄ em habebūt a penis. ¶ **S**. s̄z ē qd̄ dī **Matth. xxiij** sil̄ de electis et reprobis: Ibi h̄ i suppliciu eternū iusti at̄ in vitā eterna. s̄z incōueniēs ē ponē q̄ iusto rū vitā q̄nq̄s finiat. q̄ incōueniēs ē ponē q̄ reprobō rū suppliciu terminet. ¶ **S**. sic dīc **Damas.** hoc ē hoib̄ mors qd̄ angel casus. s̄z angeli p̄ casū irrepabilēs fuerūt. q̄ et hoies silr̄ p̄ mortē: s̄ sic dānatoꝝ suppliciu nūq̄ termiabit. ¶ **U**terū vi q̄ saltē xp̄ia noꝝ p̄a p̄ oīna misericordiā termiet: q̄ **Mar. viij. oī:** Qui ceciderit r̄ baptizatus fuerit saluus erit s̄z h̄ oīm xp̄ianoꝝ. q̄ oēs xp̄iani finalit̄ saluabūt. ¶ **S**. **Joh. vi. oī:** Qui manducat carnē meā et bibe meuz sanguinē h̄z vitā cinā. s̄z hoc ē cōis cib̄ et pot̄ xp̄ianoꝝ. q̄ oēs xp̄iani finalit̄ saluabūt. ¶ **S**. **1. Cor. iij.** Si cui op̄ arserit detrimentū patiet ipse at̄ salu erit sic tñ q̄si p̄ ignē. et loq̄t̄ de illis i qd̄ fuit fundamētū fidei xp̄iane. q̄ oēs t̄les finalit̄ saluabūt. ¶ **S**. s̄z ē qd̄ dī. **1. Cor. vi.** Iniq̄ regnuz dei n̄ possi debūt. s̄z qd̄ xp̄iani sūt iniq̄. q̄ n̄ oēs xp̄iani ad regnū dei pueniēt. ¶ **S**. **ij. Pet. ij. oī:** Melī erat eis viā vitatis nō cognoscē: q̄ p̄ agnitā retroire ab eo qd̄ traditū ē ill̄ scō mādato. s̄z illi q̄ viā vitatis nō cognoscūt eīnalit̄ punient. q̄ et xp̄iani q̄ ab agnita retrocesserunt. ¶ **U**terū vi q̄ illi oēs q̄ opa misericordie faciūt nō puniēt eīnalit̄. s̄z soli illi q̄ opa misericordie negligunt: **Jacobi. ij.** Judiciū sine misericordia fiet ei q̄ nō fecit misericordiā. et **Matth. v. Bū** misericordes qm̄ misericordiā p̄sequēt. ¶ **S**.

Matth. xxiij. p̄dit̄ discipatio dñi cum electis et reprobis. s̄z illa discipatio non ē nisi de opib̄ misericordie. ergo solū p̄o operibus misericordie omīssis aliquid eternaliter punientur: s̄ sic idē qd̄ p̄iua. ¶ **S**. **Matth. vi. oī:** Dimittite nobis debita nra sic et nos dī. de. no. et seq̄t: Si enī dimiserit̄ hoib̄ rē. q̄ vi q̄ misericordes q̄ alijs p̄cā dimittunt: ipsi veniā p̄cōꝝ p̄sequāt: et sic nō eternaliter punient. ¶ **S**. **1. thimo. iij.** sup̄ illud: Pietas ad oīa valet. dīc glo. **Ambro.** Oīa sūma discipline xp̄iane i misericordiā et pietate ē: quaz aliq̄s sequēs si lubricum carnis patiat̄ sine dubio vapulabit n̄ tñ p̄bit: si q̄s aut̄ solū exercitiū corpis habuerit p̄hemmas penas patiat̄. q̄ illi q̄ insistūt opib̄ misericordie q̄ peccatis carnalib̄ detinet̄ nō i emū puniēt: et sic idē qd̄ p̄. ¶ **S**. **Sed ē qd̄ dī. 1. Cor. i.** Neq̄ fornicarij neq̄ adulteri regnuz dei possidebūt. s̄z mlti q̄ se exerceat in opib̄ misericordie sūt tales. q̄ nō oīs misericordes ad regnū eternū pueniēt: et ita aliq̄ eoz eternalit̄ puniēt. ¶ **S**. **Jacobi. ij. oī:** Quicūq̄ totā legē seruauerit: offenderit at̄ i vno fact̄ ē oīm rē q̄ dīcūq̄ seruauit legē q̄ ad opa misericordie et negligit̄ alia opa: reatum de trasgressiōe legis incurret et ita eternalit̄ puniēt. **R**ūdo ob̄: ad. **1. qōnem q̄ erroz** **Ougenis** sūt vt **Aug. xxiij. de ci. dei dīc:** q̄ demones q̄nq̄s p̄ dei misericordiā liberādī sūt a p̄is s̄z iste error ab ecclia ē reprobat̄ p̄p̄ duo. **P**riū q̄ m̄l̄tē aucti scripture repugnat: q̄ h̄z **Apoc. ix.** Diabol̄ q̄ seducebat eos missus ē in stagnū ignis r̄ sulphuris vbi bestia et pseudo p̄phete cruciabunt die ac nocte in s̄la scloꝝ. p̄ qd̄ in scriptura significari et̄nitates p̄lucuit. **S**cōdo q̄ ex vna pte dei misericordiā nimis exēdebat: et ex alia pte nimis eaz coartabat: cuiusdē enī rōnis eē vt bonos angelos i eterna beatitudine pmanē: et malos angelos in eternuz puniri: vñ sic ponebat demones r̄ anias dānatoꝝ q̄nq̄s a pena liberādas: ita ponebat angelos r̄ anias mas btōꝝ q̄nq̄s a beatitudine in h̄ vite miseras de uolūdas. ¶ **Ad. 1. q̄ ob̄:** q̄ de q̄tū in sp̄o ē misertur oib̄. s̄z q̄ et̄ misericordiā sapie ordine regulat̄ inde ē q̄ ad quosdāz nō se exēdit̄ q̄ se fecerūt misericordie indignos: sic demones et dānati q̄ sūt in malicia obstinati. **T**amē p̄t̄ oīci q̄ i cis misericordiā etiā locū h̄z in q̄tū cura p̄dignū puniunt: nō q̄ a pena totalit̄ absoluat̄. ¶ **Ad. ij. ob̄:** q̄ ibi intellēgēda ē distributio p̄ generib̄ singuloꝝ et non p̄ singulis genēz: vt intelligat̄ auctas de hoibus fm̄ statū vic: q̄ sc̄z et iudeoz et gentiliuz miseri ē. sed nō oīm gentiliū vel oīm iudeoz. ¶ **Ad. iij. dīcēdū q̄** **Ansel.** intelligit̄ nō eē iustū q̄tū ad decentiā diuine bonitatis: et loq̄t̄ de creatura fm̄ genus suū: nō enī ē pueniēs diuine bonitati vt totuz vñ gen̄ creature deficiat a sine p̄pter quē factū ē. vñ nec oīs hoies nec oēs angelos dānari puenit: sed nihil p̄hibet quin aliq̄ ex hoibus vel ex angelis in eternum pereat: q̄ diuine volūtat̄ intēcio implet in alijs q̄

saluat. **A**d. ij. q. dō: q̄ sicut dicit Aug. xxi. de ci. dei: quidā i hoc ab errore Origenis declauerūt q̄ demōes deponuē i ppetuū puniri: s̄ oēs hoies q̄ q̄ liberari a pena: etiā ifideles. s̄ hec positō ē oīno irrōnabil: sic enī demōes sūt i malicia obstinati et ita ppetuo puniēdi: ita ⁊ aīc hoīum q̄ sine charitate decedūt: cū hoc sit hoibus mors qd̄ angel casus vt Dama. dīc. **A**d. j. q. dō: q̄ v̄bū illud intelligē dū ē de hoīe fm̄ gen̄ suuz: q̄ ab hūano genē q̄nq̄ indignatio ē remota p̄ x̄pi aduētuz. s̄ illi q̄ i hac re p̄ciliatōe q̄ scā ē p̄ x̄pm̄ noluerūt cē vl̄ p̄manē: i se ip̄is oīnā irā p̄petrauerūt: cū nō sit nobis aliq̄s modus recōciliatōis p̄cessus nisi p̄ x̄pm̄. **A**d. ij. dō: sic dīc Aug. xxi. de ciui. dei: et Greg. xxi. moral: ⁊ iij. dial. q̄ scī in hac vita iō p̄ inimicis exorāt vt cōuertāt ad deū cū adhuc p̄uerti possint: si. n. cēt nobis notū q̄ cēt p̄fici ad mortē nō magis p̄ eis q̄ p̄ demōib̄ orarem: ⁊ q̄ p̄ hāc vitā decedēb̄ sin̄ grā sp̄s p̄uersiōis nō erit: nlla p̄ eis fiet oīo: nec ab ecclīa militāte: nec a triūphāte: hic. n. p̄ eis orādū est: vt ap̄lus dīc. ij. Tumo. ij. Ut det ill de p̄niam ⁊ respicāt a laq̄is diaboli. **A**d. iij. dō: q̄ p̄phetia cōmīatorīa pene tūc solūmō imutat q̄n̄ merita ei variāt i que p̄mīatio scā ē. vñ Diere. xvij. Repete loq̄r ad gentē ⁊ aduersū regnū vt eradice ⁊ destruat et dīspā illud: si p̄nīaz egerit gens illa a malo s̄ io: agā et ego p̄niam sup̄ malo qd̄ cogitauerā ei. vñ cū dānatoz merita mutari n̄ possunt: p̄mīatio pene sp̄ i eis implebit: nihilomin⁹ t̄n̄ p̄phetia p̄mīatiois sp̄ q̄tū ad aliq̄m̄ intellectū implet: q̄ vt dicit Aug. li. p̄dco: Lueria ē nīnīue q̄ mala erat: et bōa edificata ē q̄ n̄ erat: stātib̄ enī menib̄ atq̄ domib̄ ⁊ ierla ē ciuitas in p̄ditis morib̄. **A**d. iij. dō: q̄ v̄bū illud psal. ptinet ad vasa misericordie q̄ se indignos misericordia n̄ fecerūt: q̄ i hac vita q̄ q̄daz ira dei ē p̄p̄ vite miserias vasa misericordie mutat i mel: vñ seq̄t i psal. Hec mutatio dextere excelsi. Uel dō: q̄ hic intelligit de misericordia aliq̄d relā p̄ante: nō de misericordia totali liberāte si extēdat etiā ad dānatos. vñ n̄ dīc: p̄tēbit ab ira misericordias suas s̄ i ira: q̄ nō totali pena tollet. s̄ ip̄a pena durāte misericordia opabit eā dīminuēdo. **A**d. v. dō: q̄ glo. illa n̄ loq̄t simplr. s̄ s̄b̄ hypostasi ip̄osibilia ad exaggerādum p̄cī magnitudinē ip̄i diaboli vel nabuchodonosor. **A**d. iij. q. dō: q̄ q̄daz fuerūt vt dīc Aug. in li. p̄dco: qui nō oib̄ hoīb̄ p̄ miserūt absolutōz a p̄na eiua: s̄ sol̄ xp̄ianis: ⁊ i b̄ resp̄cū dīuersificati sūt. Quidā. n. dixerūt q̄ q̄cūq̄ sacra fidei p̄ceperūt ab eiua pena erūt imunes. sed hoc ē p̄tū vitā: q̄ q̄dā sacra fidei recipiūt: et fidē nō hnt sine q̄ impossibile ē placē deo: Deb̄. xi. Et iō alij dixerūt q̄ solū illi ab eiua pena erūt imunes q̄ sacra fidei sūt p̄secuti: et fidē catholicā tenuerūt S̄ hoc cē v̄: q̄ aliq̄n̄ aliq̄ catholicā fidē tenēt ⁊ postea ab ea respicūt: q̄ nō mīoz pena sūt digni. s̄ maior: q̄. ij. P̄c. ij. Mel⁹ erat viā vitāis non

agnoscē q̄ post agnitā retroire. Planū ē etiā plus peccare heresiarchas q̄ de fide catholica recedētes nouas hēses fingūt q̄ illos q̄ a p̄ncipio aliquaz de resum sunt secuti. Et iō alij dixerūt q̄ illi soli sūt a pena eiua imunes q̄ in fide catholica finalit̄ p̄seuerat̄ q̄nīcūq̄ alijs crimib̄ inuoluāt. S̄ h̄ maifeste p̄tāt sc̄pture: q̄ Jacobi. j. dō. fides sine opib̄ mortua ē. et Matth. vij. dō: Nō oīs q̄ dīc mibi dñe dō mine intrabit i regnū celoꝝ. ⁊ in multis alijs locis sc̄ptura peccatib̄ eiua penas p̄mīat. vñ nō oīs si nali i fide p̄sistētes a pena eiua erūt imunes: nisi ⁊ ab alijs crimib̄ inuenciat̄ finalit̄ absoluti. **A**d. j. q. dō: q̄ oīs ibi loq̄t de fide formata q̄ p̄ dīlectiōe opat: i q̄ dīcōz decesserit salu⁹ erit: s̄ huic nō solū opponit infidelitatē erro: s̄ q̄libz p̄cīm mortale **A**d. ij. dō: q̄ v̄bū dñi ē intelligēdū nō de illis q̄ t̄n̄ sacralit̄ edūt: q̄ indigne q̄nq̄ sumētes iudiciū s̄ bi māducāt et bibūt: vt dī. j. Cor. xi. s̄ de māducātib̄ sp̄ualit̄ q̄ ei p̄ charitatē inco: pant: quā inco: p̄ationē facit sacralit̄ comestio si q̄s dignē accedat. vñ q̄tū ē ex v̄tute sacri ad vitā eternā p̄ducit: q̄uis ali q̄ se possit t̄li fructu p̄uare p̄ p̄cā et postq̄ digne assūperit. **A**d. iij. dō: q̄ fundamētū i v̄bis apl̄i intelligit fides formata: supra quā q̄ p̄cā venialia edificauerit detrimētū patiet: q̄ p̄ eis puniet a deo ip̄e t̄n̄ salu⁹ erit finalit̄ q̄si p̄ ignē vel t̄pal tribulātōnis vel purgatorie pene q̄ erit p̄ mortē. **A**d. iij. q. dō: q̄ sic dīc Aug. i li. p̄dco. q̄dā posuerūt si oēs q̄ catholicā fidē tenēt a pena eiua cē liberādos. sed solū illos q̄ misericordie opib̄ inuēnt: q̄uis etiā alijs crimib̄ sint subiecti. S̄ istud nō pōt stare: q̄ sine charitate nō pōt aliq̄d deo cē acceptū: nec s̄n̄ ea p̄dest aliq̄d ad vitā eternā: p̄tingit at̄ aliq̄s opib̄ bus misericordie inuēnt̄ q̄ charitatē nō hnt: vñ h̄s nihil p̄dest ad vitā eternā: p̄merēdā vel ad imunitatē pene eiua vt ps. j. Cor. xij. Et p̄cipue h̄ apparet absurdū in raptōib̄ q̄ multa rapiūt: ⁊ in aliq̄ misericordit̄ largiūt. Et iō dō: q̄ q̄cūq̄ cū peccato mortali decedūt: nec fides nec opa misericordie eos liberabit a pena eiua etiā p̄ q̄tūcūq̄ spaciū t̄p̄is **A**d. j. q. dō: q̄ illi misericordia p̄sequēt q̄ misericordie ordiate impēdūt: nō at̄ ordiate misericordiam impēdūt q̄ seip̄os i miserēdo negligūt s̄ magis se impugnat̄ male agēdo: ⁊ iō t̄les misericordia p̄nit̄ absoluētē nō p̄sequēt: c̄si p̄sequāt misericordiam de penis debitis aliq̄d relaxātē. **A**d. ij. dō: q̄ nō p̄p̄ hoc ponit̄ dīceptatio solū de opib̄ misericordie: q̄ p̄ eaz̄ neglectu t̄mō aliq̄ etnalr̄ puniānt: s̄ q̄ illi ab eiua p̄na liberabūt p̄ p̄cā q̄ p̄ opa misericordie s̄bi veniā impetrauerūt: faciētes s̄bi amicos de māmona iniquitatē. **A**d. iij. dō: q̄ illō a dño dī his q̄ p̄tūt s̄bi debītū relaxari: nō ill̄ q̄ i p̄cō p̄sistūt: et iō soli penitētes p̄ opa misericordie p̄sequēt̄ misericordiam p̄nit̄ liberātes. **A**d. iij. dō: q̄ glo. Ambro. loq̄t de lubrico venial̄ p̄cā: a q̄ aliq̄s p̄ purgatorias penas q̄s vapulationē dicit p̄

opa misericordie absoluet. Uel si loquat de lubri-
 co mortal peccati e intelligeduz qtu ad hoc q adhuc
 in vita ista exntes illi qui ex fragilitate in carnalia
 peccata incidit p opa misericordie ad pniaz disponu
 tur: vñ talis no pibit. i. disponet p talia opa ad no
 peundū. ¶ Am gradis tñ pena e vt ei rē. 3: Aug.
 dicit: q mitissima e pena puuloz q tñ alienat a re
 gno. ¶ Et dō: q hoc qd hic dō: intelligēdū e de ill
 q caret diuina visione et hñt pscie remozū q ex p
 pria culpa ea puent. ¶ Incomphēbilia sūt iudici
 a e. 3: in psal. In labijs meis pñciaui omnia
 iudicia oris tui. ¶ Et dō: q iudicia in psal. appel
 lat dei madata. Apōs at dicit dei iudicia dispones
 a. 3: ¶ S3 varietas sensuū et effect' in creaturis rē.
 Inqñtū videlz ex diuers' pceptiōib' qas a creaturis ac
 cipim' diuersas rōnes attribum' deo: vt diuersitas
 nō sit in deo fm eē. s3 sit diuersitas fm rōnem tñ :
 qd hic dō varietas sensuū vel fm cōnotata: r' b' dō
 varietas effectūū. ¶ Et de h' in. q. di. 1. li. dictū ē.

Distinctio XLVII

Solet etiā queri

quomodo dabit rē. Postq' decimia
 uit magister de remuneratōne
 animaz: et pñtia que pece
 dit iudiciū generale: hic incipit
 determinare de remuneratione
 et punitione que erit p iudiciū
 generale. Et diuidit in partes duas. In pma deter
 minat de ipso generali iudicio. In secūda determi
 nat de remuneratiōe r' pena qua generale iudiciū
 consequit. xliij. di. ibi: Post resurrectionē vero fa
 cto impletoz rē. Prima pars diuidit in duas. In
 pma determinat ea que perinent ad modū iudici
 cū et ad iudiciū ministeriū. In secūda determinat
 ea que pertinet ad iudiciū personam. xliij. di. ibi:
 Solet etiā queri qua forma rē. Prima i duas. In
 pma eni requirit de iudiciū mō. In secūda de iudiciū
 ministris ibi: Non autē solus christus rē. Et
 hoc pars diuidit in tres. In pma eni ostēdit quo
 modo homines cū christo iudicāte pariter iudica
 bunt. In secūda ostēdit quid ministerij angeli in
 iudicio exhibebūt ibi: Lum autē in euangelio lega
 tur rē. In tertia parte requirit vtrū demones mi
 nistri hui' iudiciū sint futuri torquēdo damnatoz
 animas ibi: Et solet queri vtrū in inferno rē. Pma
 pars diuidit i duas. In pma ostēdit q quidā hoies
 cū xpo iudicabūt. In secūda enumerat quatuor
 ordines hominū qui ad iudiciū veniūt ibi: Sunt
 autē quatuor ordines rē.

Nic est duplex questio. ¶ Prima de iudicio generali. ¶ Secūda de igne qui pcedit faciē iudicis. ¶ Circa pma que runtur tria. ¶ Primo de ipso iudicio. ¶ Secūdo de iudicantib' cum christo. ¶ Tertio de his qui i iudicio iudicabunt.

Primum sic pro

cedit: vñ q generale iudiciū nō sit futurū
 q: vt dō. Na. i. Nō iudicabit de' bis i id
 ipm. s3 nūc de' iudicat de singul hoim opib': cū p
 morte vnicuiqz penas vel pnia p meriti tribuit: r'
 dū etiā i hac vita qsdā p bonis vl malis opib' pmi
 at vl punit. s3 vñ q nō sit aliud iudiciū futurū. ¶ S3
 i nullo iudicio executio snie pcedit iudiciū. s3 snia dō
 uini iudiciū q ad hoies ē de adeptōe regni vl exclu
 sioe a regno: vt p3 Matth. xxv. s3 cum mō aliq ad
 ipiscat' regnū etei nū: et qdā excludant ab ipso ppe
 tuo: vñ q aliud iudiciū nō sit futurū. ¶ S3 p' h'
 aliq iudiciū o3 adduci qz dubiū est qd de eis disti
 niendū sit: s3 an sine mūdi detimiata ē vnicuiqz dā
 natoz sua dānatio: et cuiqz scōz sua bitudo. s3 vñ
 q nō oporteat aliqō futurū iudiciū eē. ¶ S3 p' tra
 Matth. xij. dō: Uiri niniuite surgēt i iudicio cū ge
 neratiōe ista et pdenabūt eā. s3 p' resurrectōz aliqō
 iudiciū erit. ¶ S3 Joh. v. dō: Procedēt q bona fe
 cerūt i resurrectōz vite: q vō mala egerūt i resurre
 ctionē iudiciū. s3 vñ q p' resurrectōz aliqō iudiciū
 sit futurū. ¶ Lteri' vñ q iudiciū illud qtu ad disce
 ptationē et sniam fiat p locutionē vocalē: qz vt dō
 cit Aug. ix. de ci. dei: Per qd dies hoc futurū iudici
 um tēdat h' icertū ē. s3 nō eēt incertū si illa q i iud i
 cio dicūt futura tñ mēta r' pplerēt. s3 iudiciū illud
 vocalr fiet et nō solū mētalr. ¶ S3 Greg. dicit et hī
 i lra: Illi saltē vba iudiciū audiet: q e vbo fidē tenu
 erūt. h' at nō pōt itelligi de vbo innoti: qz sic oēs v'
 ba iudiciū audiet: qz oib' et bonis et mal nota erunt
 oia scā alioz sic supra di. xliij. ocm ē. s3 vñ q iudiciū
 um illō vocalr paget. ¶ S3 sic i seqnti di. dicit: xps
 fm formā hois iudicabit i q corpali ab oib' possit
 videri. s3 vñ eadē rōne d' corpali voce loqf vt ab oī
 bus audiat. ¶ S3 3: Aug. dicit. xx. de ciui. dei: q lī
 ber vite de q Apoc. xx. vis qdā itelligēda ē oina: q
 fiet vt vnicuiqz opa sua vl bōa vl mala i memoria
 reuocāt: et mei iuitu mira celeritate cernēt vt ac
 culset vl excuset scia psciaz atqz ita sūt et oēs r' singlī
 iudicēt. s3 si vocalr discurrerēt merita singloz nō
 possēt oēs r' singlī iudicari sūt. s3 vñ q illa discussio
 nō erit vocal. ¶ S3 snia pportioalr o3 testio rñdē. s3
 testioniū r' accusatō vl excusatō mētal erit. vñ Ro
 ma. ij. Testioniū ill reddēte pscia ipoz r' i se iudicē
 cogitatōnū accusatiū aut ēt defēdētū i ole cū iudicā
 bit de' occitā hoiz. s3 vñ q illa snia r' totū iudiciū
 mētalr expleat. ¶ Lti' vñ q ipus futi iudiciū nō sit
 igñtū: sic ei scī pces expectabat p' aduētū: ita et nos
 expectā' r' s3 scī pces scuerēt ipus aduēt' pmi sic p3
 p nūez hebdomadaz q describunt Dan. ix. vñ et
 rep' hēdūt iudei q ipus aduēt' xpi nō coguerūt: vt p3
 Lu. xij. Hypocrite faciē celi r' tre noll' pbare: h' at
 ipus quō nō pbat: s3 vñ q etiā nobis esse debeat de
 terminatum tempus secūdi aduentus quo de' ad
 iudiciū veniet. ¶ S3 p' signa deuenim' i cognitō

nē signator. s3 de iudicio futuro mlra signa nobis
 in septura ponit: vt pz. xliij. Matth. 7. xxi. Luce
 et. xliij. Marci. g in cognitionē illi' t'pis possum' p
 uenire. ¶ S. ap'us dixit. j. Cor. x. Nos sum' in q's
 finea scloz deuenerunt. et. j. Joh. iij. filioli nouissi
 ma hora ē rē. cū g' iā longum t'ps trāserit ex q' hec
 oca sūt: vi q' saltē nunc scire possum' q' vltimū iu
 diciū sit p'pinquū. ¶ S. t'ps iudicij nō o3 eē occul
 tū nisi ppter hoc q' qlibet sollicit' se ad iudiciū pze
 paret oū decimate t'pus ignorat. s3 cadē sollicitudo
 remanet etiā si certū eēt: q' cuiusq' icertū ē t'ps sue
 mortis: et sic dicit Aug' in epla ad Estitū: in q' quē
 q3 inuenit su' nouissim' dies in hoc eū p'p'ebēdit
 mūdi nouissim' dies. g' nō ē necessariū t'pus iudicij
 eē occultū. ¶ S3 ē qd' dicit Mar. xliij. De die illa
 vel hora nemo scit: neq3 angeli in celo neq3 fil' nisi
 pat. oī aut' fil' nescire inq'tū nos scire n' fac. ¶ S.
 j. Thee. v. Dies oīi sic fur in nocte ita ueniet. g' vī
 cū aduent' furis in nocte sit oīno incert': q' dies vl
 timi iudicij sit oīno incert'. R'ndeo dō ad. j. qōez
 q' sicut opatio p'inet ad rez pncipiū: q' pducit in
 eē: ita iudiciū p'inet ad meritū q' res ad suū finem
 pducunt. distinguitur autem duplex dei operatio
 vna q' res p'mit' i eē pducit institutō nām: distinguit
 ea q' ad p'lectionē t'p' p'inet a q' qdē ope dō dī qui
 euisse. Sen. j. Alia ē opatio ē q' opaf i gubernatōe
 creaturaz: de q' Joh. v. Pat' meus vsq3 mō opaf et
 ego opoz: ita etiā duplex iudiciū distinguit: o3 die t'n
 puero: vni qd' r'ndet opt' gubernatōis q' sine iudī
 cio eē nō pōt: p' qd' qdē iudiciū vnusq'sq' singlarit
 p' suis opib' iudicat: n' solū fm q' sibi p'petit: s3 fm
 q' p'petit gubernatōi vniuersi: vñ d'ferit vni' p'mia
 tio p' utilitate alioz: vt dī Heb. xi. Et pene vni' ad
 p'fectū alit' cedūt. vñ necē ē vt sit aliqd' iudiciū vlt
 toz: spōdēs ex aduerso p'me rez pductioni i eē: vt
 videlz sic tūc oīa p'cesserūt imediate a deo: ita tūc
 vltia p'pleno mūdo dō: vnoq3q3 accipiēte finaliter
 qd' ei debet fm scipm. vñ i illo iudicio appebit ma
 nifeste dina iusticia q'tū ad oīa q' nūc ex hoc occul
 tāt: qd' in dū de vno dīspōit ad utilitatē alioz alr
 q' māifesta opa exigē videāt: vñ etiā et tūc erit vlt
 sepatio bonoz a mal': q' vlti' nō erit loc' vt mali
 p' bonos vel boni p' malos p'ficiāt p'p' quē p'fectuz
 interim p'mixti iueniūt boni mal' q'adulq3 stat' b'
 vite p' dina puidētā gubernat. ¶ Ad. j. g' dō: q' q'
 libet hō et ē singlar' qdā p'fona 7 ē p' totū hūani
 generis: vñ et duplex ei iudiciū debet: vñ singula
 r': qd' de eo fiet p' mortē q'n recipiet iuxta ea que i
 corpe gessit q'uis nō totalit': q' nō q' ad corp' sed q'
 ad aiām t'n. Aliud iudiciū o3 eē de eo fm q' ē p'
 totū hūani gener': sic aliqd' iudicari dī fm hūana3
 iusticiā etiā q'n iudiciū daf de cōitate de cui' ipse est
 ps. vñ 7 tunc q'n fiet vlt' iudiciū totū hūani gener'
 p' vltm' sepatōez bonoz a mal': et qlibz p' p'ns iudi
 cabit: nec t'n dē bis iudicat i idipm: q' nō duas pe
 nas p' vno p'ccō infert. s3 p'ea q' an iudiciū p'plete in

flicta nō fuerat i vltio iudicō p'plebit: p' qd' ipj cur
 ciabūt q' ad corp' et aiām fil. ¶ Ad. ij. dō: q' p'pa
 snia illi' general' iudicij ē vltis sepatō bonoz a mal'
 q' illud iudiciū nō p'cedet: s3 nec ē q' ad p'icularē
 sniaz vniuersiūq3 plene p'cessit iudicij effectus: q'
 ē hōi ampl' p' iudiciū p'miabūt: tū ex glia corpis
 adiūcta: tū ex nūero scōz p'pleto: et mali ē aplius
 dānatoz: q' q'to cū plib' ardebunt tanto pl' arde
 būt. ¶ Ad. ij. dō: q' vlt' iudiciū vt d'ni ē mag' oī
 recte respicit vtilitatē hoīm q' singlos iudicādoz
 q'uis g' cultibz hōi an iudicium sit certa noticia de
 tua dānatoē vel p'mio: nō t'n oib' oīm dānatio vel
 p'miū inotefcet vñ iudiciū necessariū erit. ¶ Ad. ij.
 qōem dō: q' qd' sit vey circa hāc qōem diffiniri p'
 certo nō pōt: t'n p'babilt' estiat q' totū illud iudiciū
 et q' ad d'fessionē et q' ad accusatōez maloz et cō
 mēdationē bonoz: et q' ad sniaz de vtrifq3 mētalr
 p'ficiet. Si. n. vocalit' singlar' scā narrat: inestia
 bil' magnitudo t'pis ad hoc exigēt: sic ē Aug'. dīc
 xx. de d. dei: q' si liber ex cui' scptura oēs iudicabū
 tur: vt dī Apoc. ix. carnalr cogitē: q's a' magnitu
 dinē: aut longitudinē valeat estimare: aut q'to t'pe
 legi pōit liber i q' scpte sūt vniuersē vite vniuerso
 rū: nō āt min' t'ps req'rit ad narrādū ozeten' singu
 loz scā q' ad legēdū si eēt i libro mālī scpta: vñ p'
 babile ē q' illa q' dicit' Matth. xxv. non vocalit' s3
 mētalr itelligēda sūt eē p'ficiēda. ¶ Ad. j. g' dō: q'
 p' t'ato dīc Aug': q' incertū ē p' q't dies hoc iudiciū
 tēdat: q' nō ē d'cimatū vtz p'ficiat vocalit': si enim
 vocalit' p'ficiē p'lixū t'ps ad hoc req'rit: si āt mētalr
 i momēto fieri pōit. ¶ Ad. ij. dō: q' ē si iudiciū
 fiat mētalr: t'n vbi Greg. saluari pōt: q' est' oib' i'
 notē eēt sua et alioz scā dina v'rate h' faciēte: que i
 euāgelio locutio dī: t'n illi q' fidem habuerūt quā ex
 v'bis dei p'ceperunt: ex ipis v'bis iudicabūt: q' vt dī
 Ro. v. Qui i lege peccauerūt p' legē iudicabūt. vñ
 qdā sp'ali mō dīcef aliqd' bis q' fuerūt fideles: qd'
 nō dīcef bis q' fuerūt ifideles. ¶ Ad. ij. dō: q' xpus
 corpalr appebit vt ab oib' iudex corpalr cōficatur
 qd' qdē sbito fieri pōit: sed locutio q' t'pe mēsurat
 req'rit imēsa t'pis p'lixitatē si vocali locutioē iudici'
 um pagēt. ¶ Ad. ij. qōez dō: q' dē p' sciaz suā ē cā
 rez: vtrūq3 āt creatur' cōicat dū et reb' tribuit vtu
 tē agēdi alias rez q'z sint cā: 7 qd' dā ē rez p'gnitō
 nē p'bz: s3 i vtroq3 aliq' sibi refuat. opaf. n. qdā i q'
 bus nlla creata ei coopaf: et silr p'ficiat qdā q' a nlla
 pura creata p'ficiat. h' āt nlla alia mag' eē debēt q'
 illa q' soli dīne s'biacēt p'tāti: i qd' ei nlla creata co
 opaf: et h' mōi ē finis mūdi i q' erit oīes iudicij. nō
 ei p' aliquā cāz creatā mūd' finicē: sic ēt et mūd' eē i
 cepit imediate a deo: vñ dīcef: cognitio finis mūdi
 soli deo refuat: 7 hanc rōem ipse d'ns vī assignare
 Act. j. Nō ē idē v'rm nosse t'pa vel mōnta q' p' po
 suit in sua p'tate. q. d. q' soli p'tati eius referuata sūt
 ¶ Ad. j. ergo dō: q' in p'mo aduētū xpus venit oē

cul: scōz illud Esa. xlv. Vere tu es de' absconditus
 scōs israel saluator. et iō vt a fidelib' cōgsci possit:
 oportuit determinate ipas p̄dēmiare: s; in scōo ad
 uentu veniet manifest': vt dī in psal. De' maifeste
 veniet zc. et iō circa cognitionē aduent' ipsi' erroz
 esse non poterit: ppter quod nō est simile. ¶ Ad
 tertium dicendum: sicut dicit August. in epistola
 de oīe iudicij ad Esitiū: signa q̄ in euāgelijā ponit
 nō oīa p̄tinet ad secūdu' aduentū q̄ erit in fine. sed q̄
 dā eoz p̄tinet ad temp' destructiōis hielm q̄ iā p̄
 terij: qdā vō et pla eoz p̄tinet ad aduentū q̄ q̄tti'
 die ad ecclesiā suā venit eā spūali' visitare: put in
 habitat nos p̄ fidē et amorē: nec illa q̄ in euāgelijā
 vel in eplis ponit ad vltimū aduentū spectātia ad
 hoc p̄t valē vt deiminate temp' iudicij possit co
 gnosci: q; illa picula q̄ p̄nūciat nūciantia vicinū
 christi aduentū: etiā a tpe p̄mītiue ecclesie fuerit qn'
 q; intensi' qnōz remissi': vñ 7 ipsi dies aploz dicit
 sūt nouissimi dies: vt p; Act. ij. vbi petr' exponit il
 lud vbi Jobel. ij. Erat nouissimis dieb' zc. p tpe
 illo: 7 tñ ex illo tpe temp' plurimū trāsīuit: 7 qnōz
 plures et qnōz pauciores tribulatiōes in ecclesia fue
 rūt. vñ nō pōt deimari temp' q̄tū sit futuz nec d
 mēse nec de anno: nec de cētū nec d mille anni: vt
 Aug. in eodē li. dicit. Et si credat in fine h' modū
 picula magis abūdarē: nō tñ pōt deimari que sit
 illa q̄tū piculoz q̄ imediate oīe iudicij precedet
 vel an xpi aduentū: cū et circa tpa p̄mītiue ecclesie fu
 erūt p̄secutiōes aliq; adeo graues: et corruptiōes
 erroz: adeo abūdarē: q; aliq; tunc vicin' expecta
 re' vel iminēs anti xpi aduent': sic oī in ecclesiastica
 historia: et i li. Hiero. de viris illustrib'. ¶ Ad. iij.
 oō: q; ex hoc q; dī: nouissima hora est: vñ ex simili
 bus locutiōib' q̄ in sc̄ptura dicit nō pōt aliq; deter
 minata q̄tū tps sciri: nō enī ē dicit ad significā
 dū aliq; breuē horā tps: s; ad significādū nouis
 simū statū mūdi q̄ ē q̄tū nouissima etas: que quāto
 tps spacio durat nō ē diffinitū: cum etiā nec senio
 qd ē vltima etas hoīs sit aliq; termin' cert' p̄chīni
 tus: cū qnōz inueniat durare q̄tū oēs p̄cedēt etas
 tes vel pl': vt dicit Aug. i li. lxxxij. q. vñ etiam et
 aplūs. ij. Tbc. ij. excludit falsū intellectū quē qui
 dā ex ill' vbi p̄ceptat vt crederēt oīe oīi tā instā
 re. ¶ Ad. iij. oō: q; etiā supposita mort' incertitū
 dine dupl'r ad vigilātiā valet incertitudo iudicij.
 P̄rio ad hoc q; ignorat vtz etiā vifferat tātū q̄tū
 ē hoīs vita: vt sic ex duab' p̄tib' incertitudo maio
 rē diligētā faciat. Scōo q̄tū ad hoc q; hō non ge
 rit solū sollicitudinē de p̄sona sua: s; de familia vel
 ciuitate vel regno aut tota ecclesia: cui nō determinat
 tps duratiōis scōz hoīs vitā: et tñ o; vñ qd; ho
 rū hoc mō disponi vt dies oīi n̄ inueniat impatos.

Ad secundū sic pro
 cedat: vt q; nulli hoīs iudicabūt cum xpo
 q; Joh. v. P̄. oīe iudiciū dedit filio vt

oēs zc. s; honouificētia talia nō debet alicui q; xpo
 q; zc. ¶ P̄. quicūq; iudicat h; p̄tāt sup illud qd
 iudicat. s; ea de qd' o; cē futuz iudiciū sic merita
 et p̄mia hūana soli dīe aucti subsūt. s; nulli cōpe
 tit de his iudicare. ¶ P̄. iudiciū illud nō exercebi
 tur vocalit': s; mētalit' vt p̄babil' estimat. s; hoc q;
 cordib' hoīm nouificēt merita et demerita qd ē q̄tū
 accusatio vel cōmēdatio: vel retributio pene et p̄e
 miā: qd ē q̄tū sine platio sola dīna v̄tute fiet. s; nulli
 aliq; iudicabūt nisi xps q; ē de'. ¶ S; ē est quod dī
 Matth. xix. Sedebitis sup sedes iudicātes. xij. tri
 bus israel. ¶ P̄. Esa. liij. Dñs ad iudiciū veniet cū
 seniorib' ppli sui. q; v; q; etiā aliq; iudicabūt cū xpo
 ¶ Alter' v; q; iudiciaria p̄tā nō r̄deat volūtarie
 paup̄tati: hoc enī solū. xij. apli; p̄missū ē. Matth.
 xix. Sedebitis sup sedes iudicātes zc. q; cū non
 oēs volūtarie paupes sint apli: v; q; nō oib' iudici
 aria p̄tā r̄deat. ¶ P̄. mai' ē offerre sacrificiū deo
 de pp̄rio corpe q; de exteriorib' reb'. s; martyres et
 etiā v̄gines offerūt de pp̄rio corpe sacrificiū deo
 volūtarie at paupes de exteriorib' reb'. q; sublimi
 tas iudiciarie potestatis magis r̄ndet martyrib' et
 v̄ginib' q; volūtarie paup̄ib'. ¶ P̄. Joh. v. Est q;
 accusat vos moyses in q; vos spatis. glo. q; vocat
 non creditis. et Joh. xij. Sermo quē locut' fuz ille
 iudicabit eū i nouissimo die. q; ex hoc q; aliq; p̄o
 nit legē vel verbū exhortatiōis ad instructōz mox
 habet q; iudicet p̄tēntes. s; hoc est docto; q; do
 ctōib' magis p̄petit q; paup̄ib'. ¶ P̄. xps ex hoc
 q; iniuste iudicat' ē inq̄tum homo meruit vt sit iu
 dex omnū i natura humana. vñ Joh. v. Potesta
 tem dedit ei iudiciū facere quia fili' hoīs ē. s; q; p̄se
 cutiōne patiunt ppter iusticiā iniuste iudicat'. q; iu
 diciaria potestas magis eis q; paup̄ibus competit
 ¶ P̄. supior nō iudicat ab inferiore. s; multi licite
 diuitijs v̄tētes maioris meriti erūt mltis volūtarie
 paup̄ib'. q; volūtarij paupes nō iudicabūt nisi aliq;
 iudicabūt. ¶ S; ē Joh. xxxvj. Nō saluat impios
 et iudiciū paup̄ib' tribuet. q; paupes est iudicare.
 ¶ P̄. Matth. xix. sup illud: Vos q; reliquistis oīa
 zc. dīc glo. Qui reliq̄rūt oīa et secuti sunt oīm hī
 iudices erūt. q; licita hōites r̄cē v̄si sūt iudicabūt: et
 sic idē qd' p'. ¶ Alter' v; q; angeli debeāt iudicare
 Matth. xxv. Cū venerit fili' i maiestate sua 7 oēs
 angeli cū eo. s; loq̄t de aduentū ad iudiciū. q; v; q; ē
 angeli iudicabūt. ¶ P̄. angeloz ordines nomina
 sortiunt ex officio qd' exercent. s; quidā angeloz
 ordo est ordo thronoz quod v; p̄tinere ad iudici
 ariam potestatem: thron' enī ē sedes iudicis: solū
 regis: cathedra docto; q; aliq; angeli iudicabunt.
 ¶ P̄. sanctis post hāc vitam p̄mittitur angeloz
 equalitas: Matth. xxij. si ergo homies hāc habe
 bunt potestātē vt iudicent: multo fortius et angeli
 ¶ Sed contra. Joh. v. Potestātē dedit ei iudiciū
 facē q; filius homis est. s; angeli nō cōicant in hu
 mana natura. q; n: c in iudiciaria p̄tate. ¶ P̄. non

est eiusdem iudicare et esse iudicis ministrum. s. angeli erunt in iudicio illo ut ministri iudicis. Matth. xij. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regibus eius omnia scanda. s. angeli non iudicabunt. **U**terius vero post diem iudicii demones non exequantur suam iudicis in damnatione: quia demones magis peccauerunt quam homines. s. non est iustum quod homines per demones torquentur. **S**icut demones suggerunt hominibus mala: ita angeli suggerunt bona. s. premiare bonos non erit officium angelorum: sed hoc erit ab ipso deo immediate. s. nec punire malos erit officium demonum. **S**ed est quod homines peccatores se diabolo subiecerunt peccando. s. iustum est ut ei subiacent in penis quasi ab eo puniendi. **R**espondeo ad. i. quod est quod iudicare multipliciter dicitur. Uno modo causaliter: ut dicat illud iudicare vnde apparet aliquis iudicandus: et sic hoc aliquid dicitur iudicare per comparationem: in quantum ex comparatione aliorum aliquid iudicandi ostendunt: sicut per Matth. xij. Viri nuntiante surgent in iudicio etc. s. sic iudicare in iudicio est inter bonos et malos etc. Alio modo dicitur iudicare quasi interpretatiue: interpretamur enim aliquem facere qui faciemus consentit. vnde illi qui consentiunt christo iudicis eius suam approbando iudicare dicitur: et sic iudicare est omnium electorum. vnde dicitur Sap. iij. Iudicabunt sancti nationes. Tertio modo dicitur iudicare quasi per similitudinem: quia scilicet similitudinem iudicis habet in quantum sedet in loco eminenti sicut iudex sic assessores iudicare dicitur: et sic hunc modum dicitur quod dicitur quod perfecti viri quasi iudicaria preces promittunt Matth. xix. iudicabunt. s. per honorabilem professionem quia superiores ceteris iudicio apparebunt occurrentes christo obuia area. s. istud non videtur sufficere ad promissionem omnium prelatorum quod dicitur: Sedebitis iudicantes. vnde enim iudicium professioni supradedit. Et ideo est quod modus iudicandi qui perfectis viris conuenit: in quantum continet in eis decreta diuine iusticie ex quibus homines iudicabunt: sicut si liber in quo continetur lex iudicare dicat: vnde Apoc. xx. Iudicium sedet et libri aperti sunt: et per hunc modum hanc iudicationem Richar. de scoto vic. exponit: vnde dicit quod diuine precepta tibi assistunt qui in libro sapientie quod dicitur legunt velut in cordibus voluminibus transcribunt quod dicitur in scriptura vitata intelligenda prebentur. et infra: Quid vobis sunt iudicantiu corda diuinitus in omnem veritatem edocta nisi quodam canonicis decreta. s. quod iudicare importat actionem in alium procedere: ideo prope loquendo iudicare dicitur quod suam loquendo in alterum fert. Sed hoc dupliciter pertinet. Uno modo ex propria dicitur: et hoc est illi prope qui habet in alios omnium et potestate: cuius regimini subditus qui iudicatur. vnde et est in eos ius ferre: et sic iudicare solum dei est. Alio modo iudicare est suam alteri auctore lata in aliorum notitia ducere quod est suam lata promouere: et hoc modo perfecti viri iudicabunt: quia alios ducet in cognitionem diuine iusticie ut sciant quod eis iuste per meritum debeatur: ut ipsa reuelatio iusticie iudicium dicat. vnde dicit Richar. de scoto Uic. Iudices coram iudicandis decretorum suorum libros aperire: est ad cordium suorum inspectionem inferiorum quorum librum visum admittit sensum suum in his quod iudicium

pertinent reuelare. **A**d. i. quod dicitur: quod obiectio illa procedit de iudicio auctoris quod soli christo conuenit. **E**t similiter dicitur ad. ij. **A**d. ij. dicitur: quod non est inconueniens aliquos sanctorum aliquid quod dicitur reuelare vel per modum illuminationis sic superiores angeli inferiores illuminant: vel per modum locutionis: sicut quasi inferiores superioribus loquuntur. **A**d. ij. quod dicitur: quod paupertati debet iudicaria potestas specialiter propter tria. Primo ratione congruitatis: quia voluntaria paupertas est eorum qui omnibus que mundi sunt contemptis: soli christo inheret: et ideo non est eis aliquid quod eorum iudicium a iusticia deflectat: vnde ideo ad iudicandum redduntur quasi veritate iusticie per omnes diligentes. Secundo per modum meriti: quia humilitati rident exaltatio per merito. inter omnia autem que hominibus in hoc mundo despectus faciunt precipuum est paupertas: vnde et pauperibus excellentia iudicarie potestatis promittitur: ut sic qui se propter christum humiliat exaltet. Tertio quia paupertas disponit ad predictum modum iudicandi: ex hoc enim aliquis sanctorum iudicare dicitur: ut ex predictis per quod cor habebit edoctum omnium diuina veritate qua aliquid potest erit manifestare. in progressu autem ad perfectionem primam quod relinquendum occurrit sunt exteriores diuitie: quia hec sunt vltimo acquisita: quod autem est vltimum in generatione est primum in destructione: vnde et inter beatitudines quibus est progressus ad perfectionem: prima ponitur paupertas: et sic paupertati respondet iudicaria potestas in quantum est prima dispositio ad potestatem predictam: et hinc est quod non quibuscumque pauperibus etiam voluntarie re promittitur potestas predicta. sed illis qui relinquunt ea omnia sequuntur christum in perfectionem vite. **A**d. i. ergo dicitur quod sicut dicit Aug. xx. de ci. dei: Nec quoniam super. xij. sedes seculos esse ait. xij. seculos homines cum illis iudicatos putare debent alioquin quoniam in locum iude traditoris apostolum matthiam legitimum ordinatum. Paulus qui plus alius laborauit vbi ad iudicandum sedeat non habebit. vnde duodenarius numero significata est vniuersa iudicantiu multitudo propter duas partes septenarij scilicet tria et quatuor que in se ducte duodenarium faciunt: septenarius autem est numerus perfectionis. Et propter hoc quod consistat ex duplici senario qui est numerus perfectus. vel quia ad litteram duodecim apostolis loquebatur: in quorum persona hoc omnibus eorum sectatoribus promittebatur. **A**d. ij. dicitur quod virginitas et martyrium non ita disponunt ad retinendum in corde decreta diuine iusticie sicut paupertas. sicut e contrario exteriores diuitie ex sua sollicitudine suffocant verbum dei: ut dicit Luc. viij. Vel dicitur quod paupertas: non solum sufficit ad meritum iudicarie potestatis sed quia est prima pars perfectionis cui respondet iudicaria potestas. vnde inter ea que sequuntur ad paupertatem ad perfectionem spectantia possunt computari et virginitas et martyrium et omnia perfectionis opera non tamen sunt ita principalia sicut paupertas: quia principium est maxima pars rei. **A**d. ij. dicitur quod

ille qui legem pposuit aut exhortatus est ad bonū
 iudicabit causaliter loquēdo: qz p cōpationem ad
 vba ab ipso pposita aliqui iudicabūt: et iō nō rñdz
 pprie ptās iudiciaria p dicationi vel doctrine. Uel
 dō scōm qsdā: qz tria reqrunt ad iudiciaria ptātez
 Prūmo abdicatio tēpaliū creaturaz: ne impediāt
 anim⁹ a sapie pceptōe. Scōdo reqrit habit⁹ p tñcō
 diuinā iusticiā scitā et obseruatā. Tertio qz illā iu
 sticiā alios docuerit: et sic doctria erit cōplens me
 ritū iudicare ptāti. ¶ Ad. iij. dō: qz xps i hoc qz
 ē iniuste iudicat⁹ seipm hūiliauit: oblat⁹ ē eni qz
 voluit: et meritū hūilitatē ē iudiciaria exaltatio
 qua ei oīa subdū: vt oī Phil. ij. et iō magis debet
 iudiciaria ptās illis qz volūtarie se hūiliāt bona
 spalia abijcēdo ppter qz hoies a mūdānis honorā
 tur qz hīs qz ab alijs hūiliāt. ¶ Ad. v. dō: qz in se
 rio: nō pōt iudicare supiorē auctoritate ppria: sed
 tñ auctoritate supioris pōt: sicut pz in iudicib⁹ dele
 gatis: et iō nō ē incōueniēs si hoc qst accidētale p
 miū pauperib⁹ oē vt iudicēt alios etiā qz sunt excel
 lentioris meritū respectu p mīj essentialis. ¶ Ad. iij.
 qōem dō: qz assessores iudicis debēt eē iudici ppor
 tionales vel pforme: iudiciū autē filio attribuit: qz
 scōz humanā naturā oibus apparebit tā bonia qz
 malia qz nō tota trinitas iudicet p auctoritatem: et
 iō etiā oī vt assessores iudicis humanā naturā ha
 beant i qz possint ab oibus bonis et malis videri: et
 sic angelis nō ppetit iudicare: qz nō etiā angeli ali
 quo mō pnt dicit iudicare. s. p snie approbatiōem.
 ¶ Ad. j. qz dō: qz sicut ex glo. ibidē pz: angeli cū xpo
 veniēt nō vt iudicēs: s. vt sint testes humanorum
 actū sub quoz custodia hoies bñ vel male egerūt.
 ¶ Ad. ij. dō: qz nomē throni attribuit angelis rō
 ne illi⁹ iudicij qd oē sp exerceat omnia iustissime gu
 bernādo: cui⁹ iudicij angeli sūt quodā mō execuro
 res et pmulgatores. s. iudiciū qd de oibus p homi
 nē xpm fier etiā reqrit hoies assessores. ¶ Ad. iij.
 dō: qz hoibus pmittit angeloz equalitas qz tuz ad
 pmiū cēntiale: nihil tñ phibet aliqd accidētale p
 miū hoibus exhiberi qd angelis nō dabit: vt patz
 de aureola vginū aut martyzz. et silr pōt dicit de iu
 diciaria ptāte. ¶ Ad. iij. qōem dō: qz circa hoc tā
 gū a magistro i lra duplex opinio et vtraqz dei iu
 sticie vī ppetere: ex h⁹ eni qz hō peccat iuste demo
 ni subijcāt: s. demon iuste ei pest. Opio qz illa que
 ponit demones in futurū post diē iudicij hoib⁹ nō
 posse in pena: respicit ordinē diuine iusticie ex parte
 demonū punitiū: p tratia vō opinio respicit ordi
 nem diuine iusticie ex pte hominum punitoz. Que
 autē hazz verior sit certū nobis eē nō pōt. Uer⁹ at
 estimo qz sicut seruabit ordo i saluatis qz quidaz a
 quibusdā illuminabūt et pficiēt: eo qz celestis hier
 archie ordines ppetui erūt: ita saluabit ordo in pe
 nis vt hoies per demones puniant: nec totalit⁹ or
 do diuinus quo angelos medios inter naturā diuī
 nam et humanam constituit anulet: et iō sicut ho

minibus per angelos diuine illuminationes deserūt
 ita etiā demones sunt executores diuine iusticie in
 malos: nec in hoc aliquid minuet demonū penas:
 qz in hoc qz etiā alios torquent ipsi torquebunt: ibi
 eni miseroz societas miseriā non minuet sed auge
 bit. ¶ Ad. j. ergo dicēdū qz p latio illa que dicit euā
 cuanda p christū in futuro est accipiēda scōz mo
 dum p lationis que est scōm statum huius mundi
 in quo et hoies hoimibus picipant et angeli ho
 minibus et angeli angelis: et demones demonibus
 et demones hoimibus: et hoc totū ad perducēdū
 ad finem vel abducēdū a fine: tunc autē cum oīa
 ad finem suū peruenerūt nō erit p latio abducēs
 a fine vī adducēs ad finem. sed cōseruās in fine bo
 ni vel mali. ¶ Ad. ij. dicēdū qz qz quis meritū de
 monū nō requirat vt homibus preferant: quia in
 iuste sibi hoies subieccrūt: tamē hoc requirit or
 do nature ipoz ad naturā humanā: bona eni na
 turalia in eis integra manēt: vt Dio. dicit. iij. ca. d
 di. no. ¶ Ad. iij. dicēdū qz angeli boni non sunt
 causa principalis p mīj electis: quia hoc omēs ime
 diate a deo percipiēt: sed tamē quozsdam acciden
 talium p mīoz angeli hoimibus sunt causa inqritū
 per superiores angelos inferiores et angeli et hoim
 nes illuminant de aliquibus secretis diuinis que
 ad substantiā beatitudinis nō pertinet. et similiter
 etiā principalē penam damnati pcpient immediate
 a deo scz exclusiōne perpetuam a visioe diuina: ali
 as autē penas sensibiles nō est incōueniēs hoimib⁹
 per demones infligi. In hoc tamen est differentia:
 quia meritū exaltat: sed peccatū depimit. vñ cuz
 natura angelica sit altior qz humana: quidā ppter
 excellētā meritū intantū exaltabunt qz talis exal
 tatio excedet altitudinē nature et p mīj i quibus
 dam angelis: vnde etiā quidā angeli per quosdam
 hoimines illuminabunt: sed nulli hoies peccato
 res ppter aliquē gradū malicie venient ad illā cōi
 nentiam que debetur nature demonū.

Tertium sic proce
 dit: vī qz non omnes homines in iudicio
 ppareāt: quia dicitur Matth. xix. Sede
 biris sup sedes iudicātes. xij. tribus israel. sed non
 oēs hoies pertinēt ad illas. xij. tribus. qz vī qz nō
 oēs hoies ppareāt. ¶ Idem vī per hoc qd dē
 in psal. Non resurgent impij in iudicio. sed multi
 hominū sunt tales. qz in iudicio non comparebūt.
 ¶ Ad hoc aliquis ad iudicium adducit vt eius
 merita discutiānt. sed quidam sunt qui nulla me
 rita habuerunt: sicut pueri ante perfectāz etatem
 decedentes. ergo illos in iudicio comparere non ē
 necesse. ¶ Sed contra est quod dicitur Actū. x.
 qz christus est constitutus a deo iudex viuozum et
 mortuoz. s. sub istis differētis pphendūt oēs ho
 mines qz literāz qz viuī a mortuis distinguāt. qz oīs
 hoies i iudicio pparebunt. ¶ Ps. Apoc. j. di. Ecce

ignis ardore tabescent. ergo purgatio illa per ignē fiet. **U**terius videtur qd ignis ille nō sit eiusdem speciei cum igne elementari: nihil enī seipsum consumit. sed ille ignis quatuor elementa absumet: vti dicit glo. ij. Pet. vlti. qd ignis ille nō erit eiusdē speciei cū igne elementari. **S**icut vīrus māifestat p opatōz: ita natura p virtutē. sed ignis ille habebit aliā virtutē ab igne qui ē elementum: qz scz purgabit vniuersū qd ignis iste facere nō pōt. qd non erit eiusdē speciei cū isto. **P**ea que sūt eiusdē speciei i corpibus naturalib' habēt eūdē motū. s; ignis ille habebit aliū motū qd ignis elementuz: qz circūqz mouebit vt totū purgare possit. qd ignis ille non erit eiusdē speciei cū isto. **S**z ē quod Aug. dicit. xx. d. ciui. dei. et habet i glo. j. Lor. vij. qd figura hui' mūdi mūdanoz ignis flagratōe pibit. ergo ignis ille erit de natura ignis qd nūc ē in hoc mūdo. **S**icut futura purgatio erit p ignē ita pcedēs fuit p aquā: z vtraz ad inuicē cōparat. ij. Pet. iij. s; in pma purgatiōe aq' fuit eiusdē speciei cū aqua elementari. qd et silr erit i secūda purgatiōe ignis eiusdem speciei cū igne elementari. **R**ideo vō: ad pma qōem qz qd mūdus aliquo mō ppter hoīem factus est: oportz qd qn hō fm corp' glorificabit: etiāz alia corpa mūdi ad statū meliorē mutēt vt sit et locus pueniētior: et aspect' delectabilior. Ad hoc autē qd gloriā corpis hō psequat: oportz pus remoueri ea que glie opponūt: q' sunt duo. s. corruptō et infectio culpe: qz vt dicit. j. Lor. xv. Corruptio icorruptelam nō possidebit et a ciuitate glie oēs inūdi foris crūt. Apoc. vlti. et silr etiā oportz elementa mūdi purgari a hīs dispōnib' anq' in nouitate glie adducātur pportionalit' ei qd de hoīe dcm est. Quāuis at res corpalis subiectū infectiōis culpe. pprie esse nō possit: tñ ex culpa qdā incōguitas i reb' corp'alib' corruptis reliquit ad hoc vt spū'alib' vitent: et ide videm' qd loca in qb' sūt aliq' crimia pmissa nō re putāt idonea ad aliq' sacra i eis exercēda: nisi purgatiōe qdā pmissa: z scdm hoc ex peccis hoīm quā dā inidoneitate ad glie susceptionē ps mundi recipit qd in vsū nrm cedit: vñ qrtū ad hoc mūdātōe indiget. siliter etiā circa mediū locū ppter elemētoz contactū multe sunt corruptiōes et generatiōes et alteratiōes elemētoz q' puritati eoz derogāt: et ideo ab his oportz elementa purgari ad hoc qd decenter suscipiāt nouitatē glorie. **A**d. j. qd dicitur qd cū dicit: Omnis creatura dei ē mūda. hoc intelligē dum ē: quia non habz in substantia sua alicui' malicie pmiختiōne: sicut ponebāt manichei dicētes bonum et malū eē duas substantias alicubi diuisas. z alicubi cōmixtas: nō at remouet quin aliq' creatura habeat cōmixtōes nature extranee: qd etiā natura i se bona ē. sed pfectiōi huiusmōi creature repugnat. siliter nō remouet ex hoc qn malū alicui creature accidat: q' nō sit pmiختū ei quasi ps ipsi' substantie. **A**d. ij. vō: qd quis corp'alīa elementa

subiectū culpe eē non possint: tñ ex culpa in eis cōmissa aliqua ineptitudine pnt psequi ad pfectiōne glorie suscipiendā. **A**d. ij. vō: qd forma mixti et forma elemēti pnt dupliciter p'siderari: aut q' tuz ad pfectiōne speciei: et sic corpus mixtuz nobilius est: aut q' tum ad ppetuitatē duratiōis: et sic corpus simplex nobilius ē: quia nō habz in seipso vñ corūpa tur: nisi eius corruptio fiat ab aliq' exteriori: corp' autē mixtū in seipso habet cām sue corruptiōis: scz operatiōne cōtrarioz: et ideo corpus simplex et si sic corruptibile scdm partē: est tñ incorruptibile scdm totū: quod de mixto dici nō pōt. Et qz incorruptō est de pfectiōe glorie: pfectio corp'is simplicis magis cōuenit pfectiōi glorie: q' pfectio corp'is mixti: nisi etiā corpus mixtū in se habeat aliq' incorruptiōis pncipiū: sicut corpus humanū cui' forma ē incorruptibilis: nihilomin' tñ quis aliquo modo corpus mixtū sit nobilius q' simplex: nobilius tñ eē habz corpus simplex scdm se existēs q' exis i mixto: qz in mixto sunt corpa simplicia quodāmodo impotentia: in seipsis aut existētia sūt i vltima sui pfectiōne. **A**d. ij. qd dicit: qd illa mūdi purgatiō vt dcm ē: remouebit a mūdo impfectionē ex culpa relicta et impuritatē cōmixtiōis: et erit dispositio ad glie pfectiōne. Et id q' tum ad hec tria cōueniētissime fiet p ignem. **P**rimo qz ignis cū sit nobilissim' elemētoz habz naturales ppetates similes ppetatibus glorie: vt maxime pz de luce. Secundo qz ignis nō ita recipit cōmixtiōne extranei ppi efficacia virtutis actine: sicut alia elementa. **T**ertio qz spera ignis est remota a nostra habitatiōe: nec ita cōmunis est nobis vsus ignis sicut terre z aque et aeris: vnde nō ita inficit: et pter hoc habz maximam efficaciam ad purgandū: et ad diuidendū subtiliando. **A**d. j. qd dicitur qd ignis nō venit i vsū nostrū. put est in materia p'pria: sic enī remotus est a nobis. sed solū put est in materia aliena: et qd ad hoc poterit p ignē in sua puritate existentē purgari ipse mūdus q' tum ad hoc qd habz de extraneo adiunctū. **A**d. ij. dicitur qd pma purgatio mūdi que facta est per diluuiū nō respiciebat nisi infectiōne peccati: precipue aut tunc regnabat peccatū cōcupiscentie: et ideo cōuenienter p cōtrariuz purgatio fuit facta. s. per aquā. sed secūda purgatio respicit et infectiōne culpe et cōmixtiōis impuritatē et q' tum ad vtrūqz cōuenit magis q' fiat per ignē q' per aquā: aqua enī nō habz vim disgregandi sed mag' aggregandi: vñ per aquā natural' impuritas elemētoz tolli nō possit sicut per ignē. Similiter etiā circa finem regnabit vitium tepiditatis: q' si mūdo iam senescente: quia vt dicitur Matth. xxiiij. Tunc refrigescet charitas multoz. vñ tūc pueniēt purgatio per ignem fieri: nec est aliquid quod per ignem purgari non possit quodammodo. sed quedam sunt que sine sui corruptiōne per ignē nō possunt purgari: sicut pāni et vasa lignea

et huiusmodi: et talia lex precepit purgari p aqua
 que tamen omnia finaliter per ignem corumpentur
 Ad. iij. ob: q per opus distinctionis sunt rebus
 diuerse forme collate quib ad inuicem distinguunt
 et ideo fieri non potuit nisi per eum qui est auctor
 nature. sed p finale purgatione deducunt res ad pu
 ritate i q res condite fuerunt: et id in hoc poterit na
 tura creata exhiberi mysterium creatori: et p hoc
 mysterium creature mittit: q hoc ad eius nobilita
 tem cedit. **Ad. iij. qdem ob: q circa hoc inueniuntur**
 tres opiones. Quidam eni dicunt q ignis elementum q
 e in spera sua descendet ad purgatione mundi. Mo
 dum aut descensionis ponit p multiplicatione: ignis
 eni vndiq appposito combustibili augmentat: et hoc
 picipue tunc fiet qn ignis vrus exaltabit sup oia alia
 elementa. **Sz hoc ee vt q ignis ille non tm descen**
 det: sed etia a sanctis ascendit phibet: vt p. ij. **Pei.**
 ij. vbi vt q tantu ascendet iudicij ignis qtu aq di
 luuij. ex q vt q ignis ille sit circa locu mediu gene
 rationis. Et ppter hoc alij dicunt q ignis ille genera
 bit circa locu terre ex pgregatioe radioz celestiu
 cozpoz: sicut videm q pgregant i speculo pburen
 te: tuc aut loco speculoz erit nubes pcaue ad q
 fiet radioz reuerberatio. **Sz istud etia no vt coue**
 niens: q cu effectus celestiu cozpoz sequant dcter
 minatos situs et aspect coz si ex vtute cozpoz ce
 lestiu ignis ille generaret esset notu ipus illius pur
 gationis p siderantib motus astroz qd auctoritati
 scripture repugnat. Et id alij dicunt sequentes Aug.
 q sicut mudanaz aquaz inundatione factu est di
 luuui: ita mudanaz igniu pflagratione figura hui
 mundi peribit: vt di. xx. de ci. dei. **Ista at pflagratio**
 nihil aliud e q pgregatio oium causaz supioz et
 inferioz: q natura sua habet vtute ignedi: que
 quide cognitio no natural cursu rez: sz vtute diua
 fiet: et ex oibus istis causis sic cōgregatis generabit
 ignis qui facie h mundi exuret. Si aut he opiones
 directe consideret inueniunt diuersificari qtum ad
 causā generationis illius ignis: et no qtum ad spe
 ciem eius: ignis eni generatus a sole vel ab inferio
 ri calefacite est eiusde speciei cu igne qui est in sua
 spera: nisi in qtum admiscet ei de materia aliena:
 quod quidem tuc oportebit: q ignis no pot aliqd
 purgare nisi scdm hoc q alterz efficiat materia eius
 aliquo mo. vn simpliciter pceded e q ignis ille erit
 eiusde speciei cu isto. **Ad. j. g ob: q ignis ille q**
 uis sit eiusde speciei cu igne q apud nos est: non tm
 est ide numero: videm aut q duoz igniu eiusde
 speciei vnus alterz destruit: maior scz minorem co
 sumedo materia eius: et similiter etia ille ignis igne
 qui apud nos e consumere poterit. **Ad. ij. ob: q**
 sicut opatio que procedit a virtute rei est virtutis
 iudicium: ita et virtus est iudicium essentie vel na
 ture que pcedit a principijs eentialibus rei: opa
 tio autem que non pcedit ex virtute rei operantis
 no indicat virtutem ipsius: sicut patz in instrumen

tis: actio eni instrumenti magis manifestat virtutem
 agentis q virtute instrumenti: q virtute agentis ma
 nifestat vt primu opationis principiu: virtute aut
 instrumenti no manifestat nisi quaten e susceptiuuz
 influentie principalis agentis scdm q mouet ab eo
 Similiter etia virtus que non pcedit ex principijs
 essentialibus rei non manifestat naturaz eius: nisi
 qtum ad susceptibilitatem: sicut virtus qua aqua
 calefacta potest calefacere: non manifestat naturā
 eius nisi quantum ad calefactibilitatem: et ideo ni
 hil prohibz quin aqua habens hanc virtutem sit
 eiusde speciei cum aqua no habete virtute istam.
 Similiter etia no est inconueniens q ignis ille qui ha
 bebim vim purgadi facie mundi sit alterius speciei
 ab igne qui apud nos e: cu vis calefactiua no oriat
 in ipso ex principijs eentialibus sz ex diuina opatione
 siue dicat q illa virtus sit aliq qualitas absoluta:
 sicut calor in aqua calefacta siue sit intensio quedā
 sicut de instrumentali vtute in. j. **oif. dictu est: et hoc**
 pbabilis e: q ignis ille no ager nisi vt instrumen
 tu diuine vtutis. **Ad. iij. ob: q ignis ex ppria na**
 tura no fert nisi sursum: sed in qtu sequit natura
 qua requirit extra ppria speram existens: sic sequit
 materie pbustibilis istu: et p modu istu no est inco
 ueniens q vel i circuitu vel in deorsum moueat: et
 picipue scdm q agit vt instrumentu vtutis diuine.

Secunduz sic pro
 cedit: vt q ignis purgabit etia celos
 supiores: q in ps. di. **O pa manu tuaz**
 sut celi: ipsi peribit: tu aut pmanebis. sz etia supio
 res celi sunt opa manu dei. g etia ipsi in illa finali
 pflagratione pbunt. **Ps. ij. **Pei. iij. ob: Celi arde****
 tes soluent et elementa ignis ardore tabescet. celi at
 qui ab elementis distinguunt sut celi supiores in qb
 fixa sut sidera. g vt q etia illi p igne illu purgabunt
 Ignis ille e ad hoc vt remoueat a cozpouibus
 indispositione ad pfectione glorie. sz in celo supio
 ri inuenit indispositio et ex pte culpe: q diabolus
 ibi peccauit: et ex pte naturalis defect: q **Ro. viij.**
 sup illud: **Scimus q ois creatura igemiscit et pti**
 rit vsq adhuc. dic glo: **Oia elementa cu labore sua**
 explent officia: sicut sol et luna non sine labore sta
 tuta sibi implent spacia. g etia celi purgabuntur p
 igne illu. **Sed ptra est q corpa celestia pegrine**
 impffionis receptiua no sunt. **Ps. super illud. j.**
Thef. j. In flama ignis dantis vindicta: dicit glo.
 Ignis erit in mudo q pcedet eu tantu spaciū aeris
 occupans qtu occupauit aqua in diluuiio. sz aqua
 diluuij no ascendet vsq ad supiores celos: sed soluz
 xv. cubitis sup altitudinē montiu: vt habet **Gen.**
 vij. g celi supiores illo igne no purgabunt. **Alter**
 vt q ignis ille alia elementa psumet: q vt dicit glo.
Bede. ij. **pef. vlti. Elementa qtuoz quib mud cōsi**
 stit ille maximus ignis absument: nec cūcta interim
 psument vt non sint: sed duo ex toto psumet: duo

vero in meliore restituet facie. ergo videt q̄ ad m̄-
nus duo elem̄ta p̄ ignem illū destruēda sint tota
liter. ¶ Apoē. xxi. dicit: Prīmū celū 7 primā irā
abijit et iam mare nō ē. sed p̄ celū aer intelligit: vt
Aug. dicit. mare autē est aquarū cōgregatio: vt q̄
q̄ illa tria elem̄ta totaliter destruēt. ¶ Ignis n̄
purgat nisi sc̄dm hoc q̄ alia efficiant materia eius
si ergo ignis purgat alia elementa: oportet q̄ et ma-
teria efficiant. q̄ oportet q̄ in naturā ignis transeāt
et sic a natura sua corūpent. ¶ Forma ignis est
nobilissima forma ad quā p̄duci possit elem̄tarī
materia: sed p̄ illā purgationē oia in statū nobilis-
simū mutabunt. q̄ alia elem̄ta in ignē totalit̄ con-
uertunt. ¶ Sed h̄ est quod dicit. i. Cor. vii. sup̄ illud
Dieterit figura h̄ mundi. Pulchritudo nō substā-
tia huius mundi p̄terit. sed ipsa substātia elem̄toꝝ p̄-
tinet ad mundi p̄fectionē. q̄ elem̄ta nō p̄sumūt sc̄d̄
suā substātiā. ¶ Illa finalis purgatio q̄ fiet per
ignē r̄ndebit prime purgationi que facta ē p̄ aquaꝝ
sed illa nō corūpuit elem̄toꝝ substātiā. q̄ nec illa
q̄ fiet p̄ ignē corūpet. ¶ Tertius videt q̄ nec om̄-
nia elem̄ta p̄ illū ignē purgabūt: q̄ vt iam dicit̄ ē
ignis ille nō ascēdet nisi q̄tum ascendit aq̄ diluuij
sed aq̄ diluuij nō puenit vsq̄ ad speraz ignis. q̄ nec
p̄ vltimā purgatoꝝ elem̄tu ignis purgabūt. ¶ Apoē.
xxi. dicit glo. sup̄ illud: Cidit celū nouū 7c.
Immutatio aeris et terre dubitabile n̄ ē q̄n p̄ ignē
fiat. s̄ de aq̄ dubitat: nā purgatoꝝ in seipsa h̄c cre-
dit̄. q̄ ad minus nō ē certū q̄ om̄ia elem̄ta purgēt.
¶ Locus q̄ ē p̄petue p̄fectionis nūq̄ purgat: sed i
inferno erit p̄petua infectio. cū q̄ infernus intra ele-
menta collocet: vt q̄ nō totaliter elem̄ta purgēt.
¶ Paradisus terrestris i terra cōtinet. sed ille non
purgabit p̄ ignē: q̄ nec etiā aque diluuij illud ascē-
derūt vt Beda dicit: 7 habet i sc̄do sniaz di. xviij.
q̄ vt q̄ nō totaliter om̄ia elem̄ta purgēt. ¶ Sed
cōtra est glo. supra inducta que habet. ij. Pet. vlt.
q̄ quatuor elem̄ta ignis ille absumet. R̄ndeo vi-
cendū ad primā questionē: q̄ purgatio mundi ad
hoc ē vt remoueat a corpibus dispositio contraria
p̄fectioni glorie vt supra dictū est: que quidē p̄fectio
est vltima reꝝ cōsummatio: et hec quidē indispo-
sitiō in om̄ibus corpibus inuenit: sed diuersimode
in diuersis. In quibusdam enī inuenit indispositio
sc̄dm aliquid inherēs substātie ipsoꝝ: sicut in istis
corpibus inferiorib⁹ que p̄ mutua mixtionem deci-
dunt a p̄pria puritate. In quibusdam vero corpib⁹
inuenit indispositio nō per aliquid substātie eoz̄
inherens: sicut in corpibus celestibus i quib⁹ nihil
inuenit repugnans vltime p̄fectioni vniuersi: nisi
motus qui est via ad p̄fectionē: nec motus quilibz
sed locus tm̄ qui nō variat aliquid quod intrinse-
cū sit rei: vt substātiā aut q̄tatem aut qualitātē
sed solum locuz qui est extra rē: et ideo a substātia
celi superioris nō oportet q̄ aliquid remoueat: sed
oportet q̄ motus eius quietetur: quietatō autē mo-

tus localis nō fit per actiōem alicuius cōtrarij agē-
tis: sed per hoc q̄ motor desistit a mouēdo: et ideo
corpora celestia nec per ignē nec per alicuius crea-
ture actiōem purgabūt: sed ipsa eoz̄ quietatō
sola volūrate diuina accidens eis loco purgationis
erit. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut dicit Aug.
xx. de ciui. dei: verba illa psal. intelligenda sunt de
celis aeris qui purgabūt per ignē vltime cōsta-
grationis. Vel dicendū q̄ si etiā de superiorib⁹ ce-
lis intelligatur: tūc dicitur perire q̄tum ad motū
quo nunc continue mouētur. ¶ Ad secundū di-
cendū q̄ petrus se exponit de quib⁹ celis intelligat
premisserat enī ante verba inducta q̄ celi p̄us 7 ter-
ra per quā perierāt qui nūc sunt eodem verbo re-
posito igni referuati in die iudicij: illi ergo celi per
ignem purgabūt qui prius aqua diluuij sūt pur-
gati sc̄d̄ celi aeris. ¶ Ad tertium dicendū q̄ ille labor
7 illa seruitus creature qui corpib⁹ celestibus ab
Ambro. attribuitur: nihil est aliud q̄ vicissitudo
motus ratioē cuius tempore subijciuntur et defect⁹
vltime cōsummationis que finaliter i eis erit. ex cul-
pa etiam demonū celum empyreū infectiōem nō
contraxit: quia peccādo statim de celo expulsi sūt.
¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ circa hāc que-
stionem multiplex est opinio. Quidā enī dicūt q̄
om̄ia elementa mēdebūt q̄tum ad materiā: om̄ia
autē mutabūt q̄tum ad imperfectiōem: sed duo
eoz̄ retinebunt p̄p̄riam formā substātiālem. sc̄d̄
aer et terra: in duobus vero sc̄d̄ igne et aqua nō re-
manebit forma substātiālis eoz̄ sed mutabuntur
ad formā celi: et sic tria elem̄ta. sc̄d̄ ignis aer et aqua
celum dicentur: quia aer retineat eandē formā sub-
stātiālem quam nūc habet: quia nunc etiam celū
dicuntur. vnde 7 Apoē. xxi. non fit mentō nisi de ce-
lo et terra: Cidit inquit celum nouū et terram no-
uam. S̄ hec opinio ē omnino absurda: repugnat enī
et philosophiē sc̄dm quam poni non potest q̄ cor-
pora inferiora sint in potētia ad formā celi: cū nec
materiā habeant cōmunē nec contrarietate ad
inuiem: et etiam theologiē: quia sc̄dm hanc posi-
tionem nō saluabitur p̄fectio vniuersi cum inte-
gritate suarū partium duobus elementis sublati
vnde per hoc q̄ dicitur celum intelligitur quintum
corpus: om̄ia vero elementa intelliguntur per ter-
ram: sicut in psal. dicit: Laudate dom̄nū de terra
et sequitur: Ignis grādo nix glacies 7c. Et ideo alij
dicunt q̄ om̄ia elementa manebūt sc̄dm substā-
tiā: sed qualitates actiue et passiue ab eis remo-
uebūt: sicut etiam ponūt q̄ i corpore mixto ele-
mēta saluabūt sc̄dm formas suas substātiāles
sine hoc q̄ proprias qualitates habeant cum sint
ad medium reducte: et medium neutroz̄ extremo-
rum est. Et huic etiā videtur consonare q̄d Aug.
dicit. xx. de ciuitate dei: De illa conflagratione mū-
dana elem̄toꝝ corūpibilitūm: qualitates que
corpibus nostris congruebant ardēdo p̄nitū

Interibit: atq; ipsa substantia eas qualitates habe-
bit que corporibus immortalibus mirabili mutatio-
ne pueniat. S; istud non videtur probabile: cum qualitates
proprie elementorum sint effectus formarum substantialium
quod formis substantialibus manentibus qualitates pro-
dicte possint mutari nisi per actionem violentam ad tem-
pus: sicut in aqua calefacta videmus quod ex vi sue speciei
frigiditatem recuperat quam per actionem ignis amisit
dummodo species aque maneat. Et propterea etiam ipse
qualitates elementares sunt de perfectione secunda ele-
mentorum sicut proprie passiones eorum. Nec est probabile
quod in illa finali summatione aliquid naturalis perfectio-
nis ab elementis tollatur. Et ideo videndum quod mane-
bunt elementa quantum ad substantiam et qualitates eorum
proprias: sed purgabuntur ut supra dictum est ab infectio-
ne quam ex peccatis hominum contraxerunt: et ab impu-
ritate que per actionem et passionem mutuam in eis acci-
dit: quia iam cessante motu primi mobilis: in inferiori-
bus elementis mutua actio et passio esse non poterit
et hoc Augustinus appellat qualitates corruptibiles elemē-
torum: scilicet in naturales eorum dispositiones secundum que corrup-
tionem appropinquant. Ad primum ergo dicendum
quod ignis ille de quatuor elementis absumere in quantum
ea aliquo modo purgabit. Quod autem sequitur duo ex to-
to consumerentur: non est intelligendum quod duo elementa sine
substantia destruantur: sed quia duo magis remouebuntur
a proprietate quam nunc habent: que quidem duo a
quibusdam dicuntur esse ignis et aqua que maxime cedunt
in qualitate actiuis: scilicet calore et frigore que sunt ma-
xime corruptionis principia in alijs corporibus. Et quod
tunc non erit actio ignis et aque que sunt maxime acti-
ue maxime imitari videbuntur a virtute quam nunc ha-
bent. Alij vero dicunt hec duo esse aerem et aquam proprie
varios motus istorum duorum elementorum quos conse-
quuntur ex motu corporum celestium: et quod isti motus non
erunt sicut fluxus et refluxus maris et commotiones ven-
torum et huiusmodi: ideo illa elementa maxime mutabuntur a
proprietate quam nunc habent. Ad secundum dicendum
quod sicut dicit Augustinus de ciuitate dei cum dicitur: Et mare
iam non est. per mare potest intelligi prius seculum de quo
supra passim ante dixerat: mare dedit mortuos suos
Si tamen ad mare ad litteras referemus: tunc est dandum quod
in mari duo intelliguntur: scilicet substantia aquarum et ca-
rui dispositio quantum ad salitudinem et fluctuum commotio-
nes: et quantum ad hoc secundum mare non remanebit:
manebit autem quantum ad primum. Ad tertium dicendum
quod ignis ille non agit nisi ut instrumentum purgationis et
virtutis diuine: unde non agit in alia elementa versus ad
eorum consumptionem: sed solum versus ad purgationem: nec
oportet quod illud quod efficit materia ignis totaliter a spe-
cie propria corumpatur: sicut patet in ferro ignito quod
a loco ignitionis remotum ex virtute speciei remane-
tis ad proprium statum et pristinum redit: et ita etiam erit de
elementis per ignem purgatis. Ad quartum dicendum
quod in partibus elementorum non oportet considerari solum
quid congruat alicui parti sine se accepte: sed etiam quod

congruat secundum ordinem ad totum. Dico ergo quod aqua quous
esset nobilior: si haberet formam ignis: sicut terra et
aer: vniuersum tamen esset imperfectius si tota elementorum
materia formam ignis assumeret. Ad. ii. q. d. d. q. d.
dam dicitur quod ignis ille ascendet versus ad summam
spacii continentis quatuor elementa: ut sic elementa tota
liter purgentur: et ab infectioe peccati quo etiam supe-
riores partes elementorum sunt infecte: ut patet per fumum
idolatrie superiora inficietis: et etiam a corruptione: quod
elementa secundum omnes partes sui corruptibilia sunt. S;
ista opinio repugnat auctori sacre scripture: quod. ii. Pet.
ij. dicitur: quod illi celi repositi sunt igni que fuerunt per aquas
purgati. Et Augustinus dicit. xx. de ciuitate dei: quod ille mundus
qui diluuium perijt igni reseruatur. Cōstat autem quod aqua
diluij non ascendit versus ad summam spacii elemē-
torum: sed solum versus ad xv. cubitos super altitudinem mo-
tuum. Et propterea notum est quod vapores eleuati a terra vel
fumi quocumque non possunt pertransire per totam speram ignis
ut pueniant ad summam eius: et ita infectio pecca-
ti non puenit versus ad spacium perfectum. Et corruptibilitate
etiam elementa non possunt purgari per subtractionem
alicuius quod per ignem possit consumi: sed per ignem poterunt cor-
sumi impuritates elementorum que ex eorum permutatione per-
ueniunt: huiusmodi autem impuritates precipue sunt circa
terram versus ad medium aeris interstitium: unde versus ad illud
spacium ignis vltime conflagrationis elementa pur-
gabit: tantum tamen etiam aque diluij ascenderant: quod
probabiliter estimari potest ex motu altitudine que de
terminata mensura transcendit. Primum ergo con-
cedimus. Ad. ii. d. d. q. ratio dubitationis in glo.
exprimitur: quod scilicet aqua in se virtute purgationis habere
credatur: non tamen habet vim purgationis talis qualis su-
turo statui competit: ut ex dictis patet. Ad. iij.
d. d. q. illa purgatio precipue ad hoc erit: ut quicquid
est imperfectionis a sanctorum habitatione remoueat:
et ideo in illa purgatione totum quod est sedum ad locum
damnatorum congregabitur: unde infernus non purgabitur: sed
ad ipsum adducunt totius mundi purgantia. Ad
iij. d. d. q. quis peccatum primi hominis in terrestri paradiso
sit commissum: non tamen locus ille est locus peccati
sicut nec celum empyreum: ex viroque enim loco homo et
diabolus statim propter peccatum sunt eieci: unde locus
ille purgatione non indiget.

Ad tertium sic proce-

ditur: videtur quod ignis vltime conflagrationis iudi-
cium debet sequi: Augustinus enim. xx. de ciuitate dei.
hunc ordinem ponit eorum que in iudicio sunt futura
dicens: In illo iudicio vel circa illud iudicium has res
dicimus esse venturas: delicta teibitem: fidem tu-
deorum: antichristum persecutorum: christum iudicaturum: mor-
tuorum resurrectionem: bonorum malorumque diuisionem:
mundi conflagrationem: cuiusdemque renouationem. et con-
flagratio iudicium sequitur. Augustinus dicit in eodem
libro. Iudicatis impijs et in ignem eternum missis: figura
huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit

D

ergo idem quod pus. ¶ **S.** dñs ad iudicandū ve-
niens aliquos viuos repiret: vt pz ex hoc quod hē
j. Thes. iij. vbi ex persona eoz aplūs dicit: Dein-
de nos qui viuimus qui residui sumus in aductu
domini rē. sed hoc nō esset si conflagratio mundi
pcederet: quia per ignem dissoluent. g ignis ille iu-
diciū sequit. ¶ **S.** dñs dī iudicaturus orbē per
ignem: r iō conflagratio finalis vī esse executio di-
uini iudiciū. sed executō sequit iudiciū. g ille ignis
iudiciū sequit. ¶ **S.** Sed ptra est quod dī in psal.
Ignis ante ipm pcedet. ¶ **S.** resurrectio pcedet
iudiciū: alias nō videret oīs oculus xpm iudicā-
tem. sed mūdi conflagratio resurrectionē pcedet:
sancti enī qui resurgēt corpora spiritalia etiā im-
passibilia habebūt: et ita nō poterūt per ignē pur-
gari: cum tñ in lra dī ex verbis Aug. q per ignem
illū purgabit siquid in aliquib⁹ sit purgādū. ergo
ignis ille iudiciū pcedet. ¶ **A.** terius vī q ignis il-
le nō habebit talē effectū in hōibus qualis i littera
designat: illud enī psumi dī quod reducīt ad nihilū.
sz corpora impiorū nō soluent in nihilū sz in
eternū conseruabunt vt eternā penam sustineāt. g
ignis ille nō erit malis cōsumptio: vt in lra dī. Si
dicat q cōsumet maloz corpora inq̄tum ea resol-
uet in cinerē. Lōtra: sicut corpora maloz ita r bo-
noz in cinerem resoluent: hoc enī est xpi pūlegiū
vt caro eius corruptionē nō videat. g etiā et bonis
tunc repertis erit cōsumptio. ¶ **S.** infectio pecca-
ti magis abundat i elemētis fm q veniūt ad cōpo-
sitionē humani corpō: is in quo ē corruptō somit
etiā q̄tum ad bonos q̄ in elemētis extra corp⁹ hu-
manū existētib⁹. sz elemēta extra corp⁹ humanū
existētia purgabunt ppter peccati infectionē. ergo
multo for⁹ oportz p ignē purgari elemēta in cor-
porib⁹ humanis existētia: siue bonoz: siue maloz
et ita o3 vtrorūq3 corpa resoluūt. ¶ **S.** q̄diu statū
vie durat: elemēta similit agūt in bonos r i malos
sz adhuc durabit statū h⁹ mōi vie in illa cōflagra-
tione: qz post statū hui⁹ vie nō erit mors naturalis
que tñ per illā conflagrationē causabit. g ignis ille
equalit ager in bonos r in malos: et ita vī q nō sit
aliqua discretio inter eos q̄tum ad effectum illius
ignis suscipiendū sicut in lra ponit. ¶ **S.** illa con-
flagratio quasi in momēto perficiet. sz multi inue-
nient viui in quibus erūt multa purgabilia. g illa
cōflagratio nō sufficet ad eoz purgationē. ¶ **A.**
terius vī q ignis ille non inuoluet reprobos: quia
Malach. iij. super illud: Purgabit filios leui. oīe
glo: Duos ignes legimus futuros: vnum quo pur-
gabit electos et pcedet iudiciū: aliez qui repro-
bos cruciabit. sed hic est ignis inferni qui malos i-
uoluet: primus autē est ignis finalis conflagratiois
ergo ignis finalis conflagratiois non erit ille q ma-
los inuoluet. ¶ **S.** ignis ille deo obsequit i purga-
tione mundi. ergo debet remunerari alijs elemē-
tis remuneratio: et sc̄pue cū ignis sit nobilissimū

elementoz. non ergo videt q in infernum debeat
deici ad damnatoz penā. ¶ **S.** ignis qui in ma-
los inuoluet erit ignis inferni. sz ignis ab initio mū-
di pparatus ē dñatū. vñ Matth. xxv. Ite male-
dici i ignem eternū qui pparatus est rē. et Esa.
xxx. Parata ē ab heri tophet a rege pparata rē.
glo. ab heri. idest ab initio: Tophet. i. vallis gehē-
ne. sz ignis ille finalis conflagratiois nō fuit ab ini-
tio pparatus: sz ex concursu mūdanoz igniū ge-
nerabit. ergo ille ignis est aliū ab igne inferni q re-
probos inuoluet. ¶ **A.** In contrariū est qd in psal.
de igne illo dī q inflamabit i circuitu inimicos ei⁹
¶ **S.** Dañ. vij. dī: Igneus fluius rapid⁹ qui egre-
diebat a facie eius. glo. Ut peccatores traheret in
gehennā. loquit autē auctoritas illa de igne illo d
quo nūc est mentio: vt patz per quandaz glo. q ibi
dicit vt bonos purget et malos puniat. ergo ignis
finalis conflagratiois in infernū cum reprobis de-
merget. ¶ **R.** nō deo dō: ad. j. qdē q illa conflagratio
scdm rei veritatē q̄tum ad sui initii iudiciū pce-
dedet: qd ex hic manifeste colligit q mortuoz re-
surrectio iudiciū pcedet: qd patz ex hoc qd dī. j.
Thes. iij. q illi etiā qui dormierūt rapiēt i nubi-
bus in aera obuam xpo ad iudiciū veniēt. simul
autē erit resurrectio cōis: et corpoz sanctorz glo-
rificatio: sancti enī resurgētes corpora gloriosa resu-
ment: vt patz per illud qd dī. j. Cor. xv. Semiat i
ignobilitate: surgēt in gloria. simul autē cū corpora
sanctorz glorificabunt et tota creatura suo mō re-
nouabit: vt patet per id qd dī. Ro. viij. q ipsa crea-
tura liberabit a seruitute corruptionis in liberate
glorie filioz dei. cū ergo pflagratio mūdi sit dispo-
sicio ad renouationē predictā vt ex dictis pz: mani-
feste pōt colligi q illa cōflagratio quo ad purgato-
nem mūdi iudiciū pcedet: sz quo ad aliquē actū
qui scz est inuoluerē malos iudiciū scq̄. ¶ **A.** d. j.
ergo dīcēdū q Aug. non loq̄t determinādo sz opi-
nando: qd pz ex hoc qd sequit: Que oīa quidem
ventura esse credendū est. sz quibus modis et quo
ordine veniāt magis tunc docebit rez experientia
q̄ nūc ad perfectū hominis intelligētia valeat pseq̄.
Existio tñ eo q a me p̄mōzata sūt ordie eē vctura
g pz q hoc dixit opinādo. Et silr dō ad 2^m. ¶ **A.** d.
iij. dō: q sicut supra. xliij. dī. dicitū est: Om̄s hoies
moriēt et resurgēt. sz tamē illi viui dicunt reperi-
ri qui vsqz ad temp⁹ conflagratiois in corpe viuēt
¶ **A.** d. iij. dicendū q ignis ille nō exequit sniam
iudicis nisi quo ad inuolutionē maloz: et q̄tū ad
hoc sequit iudiciū. ¶ **A.** d. ij. qdē dīcēdū q ignis
ille finalis conflagratiois q̄tum ad hoc vt iudiciū
pcedet ager vt instrumentū diuine iusticie r itez
per virtutē naturalē ignis: q̄tū ergo p̄inet ad vir-
tutem naturalem ipsius: similit ager i bonos et ma-
los qui viui reperiēt vtrorūq3 corpora i cinerem
resoluendo: inq̄tum vero ager vt instrumentū di-
uine iusticie: diuersimode ager in diuersos q̄tū ad

sensum pene: mali eni p actione ignis cruciabunt: boni vero in quib' nihil purgandum inuenit oino nullu dolo:em ex igne sentiet: sicut nec pueri sense runt in camino: Dan. ij. quia eoz corpora no ser uent integra sicut pueroz seruata fuerunt: et hoc of uina uirtute fieri poterit: vt sine doloris cruciatu resolutione cozpoz patiant. Boni vo in quib' pur gandū reperiet sentiet cruciatu doloris ex illo igne plus vel minus p meritoz diuersitate. s3 qrtum ad actū que post iudiciū ille ignis habebit: in damna tos tm ager: quia oēs boni habebūt corpa impassi bilia. ¶ Ad. j. ergo dicendū qz cōsumptio ibi acci pit nō pro annullatōe: s3 pro resolutione in cineres ¶ Ad. ij. dicendū qz bonoz cozpora quia i cinere resoluant per ignē: non tm ex hoc dolore sentiet: si cut nec pueri in fornace existētes vt dcm est: et qrtū ad hoc ē dissimile de bonis et malis. ¶ Ad. ij. di cendū qz elemēta in corporib' humanis existētia purgabunt per ignē etiā in corporibus electoz: s3 hoc per diuinaz uirtutē fiet sine cruciatu doloris. ¶ Ad. iij. dicendū qz ignis ille nō ager tm fm na turalem elemēti uirtutē: s3 etiā vt diuine iusticie in strumentū. ¶ Ad. v. dicendū qz tres cause sūt qre sbito illi qui uiuū reperient purgari poterūt. Una est quia pauca purgāda in eis inueniūt: cū terro ribus et psecutionib' pcedentib' fuerint purgati. Se cunda ē: quia uiuū et uolūtarij sustinebūt penā: pe na autē in hac uita uolūtaria suscepta multo pl' purgat qz pena post mortē infligra: sicut p3 in mar tyribus: qz siquid purgandū in eis inuenit: passio nis falce tollit vt Aug. dicit: cū tamē pena marty rum breuis fuit in purgatiōe que in purgatorio su stinet. Tertia est: quia calor ille recuperat in inten sione qrtum amittit in temp'is abbreviat. ¶ Ad. ij. qdem dicendū qz tota purgatio mundi et inno uatio ad purgationē: et inuouationē homis ordia bit: et id oportz vt mudi purgatio et inuouatio pur gationi et inuouatiōi humani generis respondeat humani autē generis purgatio quedā erit: qn ma li segregabunt a bonis: vn dī. Luc. ij. Qui uentila buū in manu sua et purgabit aream suā et cōgrega bit triticū suū. idest electos i horreū suū: paleas at idest reprobos cōburet igne inextinguibili: vn ita erit de purgatiōe mudi: qz qd' erit turpe et fedū in infernū cum reprobis retrudif: quicqd' autē erit pulchz et nobile in supioribus referuat ad glām electoz: et ita etiā erit de illo igne cōflagrationis si cut dicit Basilius sup illud psal. Vox domi inter cidentis flammā ignis. qz quo ad caliduz vstiuū: et qrtum ad id quod in igne grossum reperiet: descē det ad inferos ad penā damnatoz: qd' uero est ibi subtile et lucidū remanebit supius ad glōriam ele ctoz. ¶ Ad. j. ergo dicendū qz ignis qui purgabit electos ante iudiciū erit idē cum igne cōflagratō nis mundi: quia quidā p' rariū dicant: cōuenit eni vt cū homo sit pare mudi: eodem igne purget bo

mo et mūdus: dicunt autē duo ignes qui purgabit bonos et cruciabit malos: et qrtum ad officium: et aliquo mō qrtum ad substantiā: qz nō tota substā tia ignis purgantis in infernū retrudet: vt dcm est ¶ Ad. ij. dicendū qz in hoc ignis ille remunerabit qz illud quod ē grossum in eo sepabit ab ipso et re trudet in infernū. ¶ Ad. ij. dicendū qz sicut glōria electoz post iudiciū erit maior qz ante: ita et pena reproboz: et idō sicut claritas supiorū creature ad det ad augmentandā glōriā electoz: ita et quicqd' est turpe in creaturis retrudet i infernū ad augmē tandū miserā damnatoz: et ita igni ab initio pre parato i inferno nō est incōueniēs si alter ignis ad dat. ¶ Illi saltē uerba iudicū audiet rē. uerba hec accipiēda sunt nō uocalia sed mētalā vt supra of ctum ē. ¶ Et peribit celū et terra nō scdm substā tiam sed scdm speciē: species hic dī corruptibilitas elementoz et alia que ad ignobilitatē coz' spectāt ¶ Ministerio angeloz uirtute dei cooperatē rē. hoc intelligendū est de bonis angelis qrtum ad pre ceptū: sed de malis angelis qrtum ad executionē.

Distinctio XLVIII.

Solet etiā queri

in qua forma rē. Postqz deter minauit magister de oino iudi cio qrtū ad modū iudicij et ad ministros iudicij: hic determi nat ea que p' tinent ad psonam iudicij. Et diuidit in pres duas In pma eni parte ostēdit in qua forma xp̄us ad iu dicium ueniēs apparebit. In secūda determinat de his que iudiciū circūstant: ibi Et putāt quidā do minū rē. Prima pars diuidit i duas. In pma ostē dit qz xp̄s iudicabit in forma homis. In scda indu cit similitudinē. s. qz xp̄s scdm qz ē homo est causa resurrectionis cozpoz: ibi Et sicut dī xp̄s rē. Pri ma pars diuidit i duas. In pma determinat qz xp̄s in forma homis iudicabit. In secūda qz in forma homis glōriosa: ibi Sed cū in forma humana rē. ¶ Et putant quidā rē. Hic determinat ea que ad aduentū iudicij circūstant. Et circa hoc duo facit Primo determinat ea que cōcomitant iudicij aduē tum. Secūdo ea que consequunt: ibi Lum autē fa ctum fuit celum nouū rē. Circa primū duo facit. Primo eni determinat locū aduentus. Secūdo effe ctum iudicij ueniētis: ibi Ueniēte autē ad iudiciū domino rē.

Hic est duplex questio. ¶ Prima est de ipso iudice. Secūda de mudi inuouatiōe que iudiciū sequit. ¶ Circa p̄mū qrtū quatuor. ¶ Primo vtz xp̄us in forma hoīs sit iu dicaturus. ¶ Secūdo vtz in iudicio apparebit in figura glōiosa. ¶ Tertio vtz posset apparē i nā uinitatis aliqb' sine gaudio. ¶ Quarto de his qz aduentū iudicij circūstant.

No primū sic proce-
dit: v. q. xps in forma serui nō sit iudica-
torus: iudiciū enī auctoritatē requirit in
iudicāte. s. auctoritas sup viuos et mortuos est in
xpo scdm q. ē deus: sic enī ē deus et creator oim. s. i
forma diuinitatis iudicabit. ¶ In iudice requi-
rit potestas inuincibilis: vñ Ecc. viij. Noli querē fie-
ri iudex nisi valeas v̄tute irrumpere iniquitates. sed
virtus inuincibilis cōuenit xpo scdm q. est deus. s.
in forma diuinitatis iudicabit. ¶ In iob. v. dicit: P̄
omne iudiciū dedit filio vt omnes honorificēt filiū
sicut honorificāt patrē. s. honor equalis nō debet
patri et filio scdm humanā naturā. s. nō iudicabit
scdm formā humanā. ¶ In Dan. viij. dicit: Aspice-
bam donec throni positi sunt et antiquus dicit: se-
dit. throni autē iudiciariā potestate designant: an-
tiquitas autē de deo dicitur ratione eternitatis: vt dicit
Dio. in li. de di. no. s. scdm hoc iudicare cōuenit fi-
lio prout ē eternus: nō ergo scdm q. homo. ¶ In
Aug. dicit et hī in littera: q. per verbū filij dei sit
animaz resurrectio: per verbū factū in carne filiū
hominis sit corporaz resurrectio. sed iudiciū illud si-
nale magis pertinet ad animā q. ad carnē. s. magis
cōuenit iudicare christo scdm q. ē deus q. inq̄tum
est homo. ¶ Sed p̄tra: Job. v. dicit: Potestatem de-
dit ei iudiciū facere: q. filius hominis est. ¶ In Job
xxxij. dicit: Causa tua quasi imp̄q̄ iudicata est. glo. a
pilato: Iō iudiciū causāq. recipies. glo. vt iuste iu-
dices. sed xps scdm humanā naturā iudicat? est a
pilato. s. scdm humanā naturam iudicabit. ¶ In
eius ē iudicare cuius est legē condere. s. xps in hu-
mana natura apparēs nobis legē euangeliū dedit.
s. et scdm eandē naturā iudicabit. ¶ Respondeo dī-
cendū q. iudiciū aliquod dñum iudicādo requirit
vñ Ro. xiiij. Tu quis es qui iudicas alienū suū? et
iō scdm hoc xps p̄petit iudicare q. dñum sup ho-
mines h̄z de quibus p̄ncipalit̄ erit finale iudiciū
ipse autē est noster dñs nō solū rōne creationis: q.
dñs ipse ē de ipse fecit nos et nō ipsi nos. s. etiā rō-
ne redemptōis: qd̄ ei cōpetit scdm humanā nām
vñ Ro. xiiij. In hoc xpus mortu? ē et resurrexit: vt
et viuoꝝ et mortuoꝝ dñef. ad p̄mū autē vite eter-
ne nobis creatōis bona nō sufficerēt nisi redēptō-
nis beneficiū adderet: p̄pter impedimētū qd̄ natu-
re create supuenit ex peccato p̄mi parētis: vñ cum
iudiciū illud finale ad h̄ ordinet vt aliq̄ admittā-
tur ad regnū: aliqui excludant a regno: p̄ueniēs ē
vt ipse xps scdm humanā naturā cui? redemptōis
beneficiū ad regnū admittit: illi iudicio p̄sident:
et hoc est qd̄ dicit Act. x. q. p̄stitutus est a deo iudex
viuoꝝ et mortuoꝝ. Et q. p̄ redemptōnē humani
generis nō solū homines reparauit. sed etiā vniuer-
saliter totā creaturā scdm q. tota creatura repato
homic meliorat: vt hī Col. i. Pacificans p̄ sangui-
nem crucis eius siue que in terris siue q̄ in celis sūt

iō non solū super homines sed sup vniuersam crea-
turam xpus per suā passionem oñium promeruit
et iudiciariā potestate: Matth. vii. Data est mihi
omnis potestas in celo et in terra. ¶ Ad. i. s. dicitur
q. in christo scdm diuinā naturā est auctori-
tas dominij respectu vniuersalis creature ex iure
creationis. sed in ipso est auctoritas dominij quaz
per passionem promeruit: et est quasi auctoritas
secundaria et acquisita: sed p̄ma ē naturalis et eter-
na. ¶ Ad secundum dicitur q. quīs christus
scdm q. homo nō habeat a se inuincibile potesta-
tem ex naturali virtute humane speciei: tamen ex
dono diuinitatis etiā in humana natura habz in-
uincibilem potestatem scdm q. sunt subiecta pedib?
eius: vt dicit. i. Cor. xij. et Heb. ij. et iō iudicabit qui-
dem in humana natura: s. ex virtute diuinitatis.
¶ Ad. iij. dicitur q. christo nō sufficisset ad hūa-
ni generis redemptōnē si purus homo fuisset: et
iō ex hoc ipso q. scdm humanā naturā gen? huma-
num redimere potuit: ac per hoc iudiciariā pote-
statem cōsecutus est: manifeste ostendit q. ipse ē de-
us: et ita equaliter honorandus cū patre nō inq̄tū
homo s. inq̄tum deus. ¶ Ad. iij. dicitur q. i
la visione Dan. manifeste exprimitur totus ordo iu-
diciarie potestatis: que quidē sic in p̄ma origine
est in ipso deo: et specialius in patre qui est fons to-
tius diuinitatis: et iō primo p̄mittit q. antiquū
dierū sedit. s. a patre iudiciariā potestas traducta
est in filium non solū ab eterno scdm diuinā natu-
ram: s. etiā in tempore scdm humanā i qua meru-
it eam: et iō subiungit in visione predicta: Ecce cū
nubibus celi quasi filius hominis veniebat: et vsq. ad
antiquū dierū peruenit: et dedit ei potestatem et ho-
noꝝem et regnū. ¶ Ad. v. dicitur q. Aug. loquitur
per appropiationē quandā: vt videt̄ reducat
effectus quos christ? in hūana natura fecit ad cau-
sas aliquo mō consumiles: et quia scdm animā su-
mus ad imaginem et similitudinē dei: scdm carnē
autē sumus eiusdē speciei cum homine christo: ideo
ea que in animabus nostris christus fecit diuinita-
ti attribuit: que vero in carne nostra fecit vt factu-
rus est attribuit carni eius: quīs caro eius inq̄tū
est diuinitatis organū vt dicit Damas. habeat etiā
effectū in animabus nostris: scdm illud quod dicitur
Heb. x. q. sanguis eius emēdauit conscientias
nostras ab operibus mortuis: et sic etiā verbū ca-
ro factū est causa resurrectionis animaz: vnde eti-
am scdm humanā naturā conuenienter est iudex
nō solum corporalium s. spiritualium bonoꝝ.

Ad secundū sic pro-
cedit: videtur q. christ? i iudicio non ap-
parebit in forma humanitatis gloriosa.
Job. xix. Videbunt in quē transfixerunt. glo. q. i
ea carne venturus est in qua crucifixus ē s. crucif-
xus est in forma infirma. ergo in forma infirma?

nis apparebit: nō i forma glorioſa. ¶ **S.** Matth. xliij. dicitur: q̄ apparebit ſignū filiū hominis i celo i deſt ſignū crucis. Et Chryſ. dicit q̄ veniet in iudicio x̄p̄s nō ſolū vulnēz cicatrices. ſz etiā ip̄az mortem exprobratiſſimā oſtendens. q̄ v̄i q̄ nō apparebit in forma glorioſa. ¶ **S.** fm̄ hāc formā de⁹ in iudicio apparebit q̄ ab oibus p̄ſpici poſſit. ſz x̄p̄us fm̄ formā hūanitat̄ glorioſā nō poterit videri ab oibus bonis et malis: q̄ ocul⁹ glorioſificat⁹ nō v̄i eē p̄pōſitio nat⁹ ad vidēdū claritatē corp̄is glorioſi. q̄ nō apparebit in forma glorioſa. ¶ **S.** illud qd̄ p̄mittit iuſtis in p̄miū nō p̄cedit iniuſt. ſed videre gloriā hūanitat̄ p̄mittit iuſtis in p̄miū: Job. x. Ingreſſit̄ et egreſſit̄ et paſcua inueniēt. i deſt refectionē et i diuinitate ⁊ in hūanitate: vt Aug. exponit Eſa. xxx. iij. Regē in decore ſuo videbūt. q̄ in iudicio nō apparebit oibus in forma glorioſa. ¶ **S.** ſcōm illā formā x̄p̄s iudicabit i q̄ iudicat⁹ ē: v̄i ſup illud Job. v. Sic et fili⁹ q̄s vult viuificat. dicit glo. i q̄ forma i iuſte iudicat⁹ eſt iuſte iudicabit vt poſſit ab impijs videri. ſz iudicat⁹ ē in forma infirmitatis. q̄ et in eadem in iudicio apparebit. ¶ **S.** p̄tra ē qd̄ d̄i Lu. xxi. Tūc videbūt filiū hominis venientē in nube cū ptate magna et maiestate: maiestas autē et ptas ad gloriā ptinet. q̄ in forma glorioſa apparebit. ¶ **S.** ille q̄ iudicat oīz eminare illis q̄ iudicat. ſz electi q̄ iudicabunt a x̄p̄o corpa glorioſa hēbunt. q̄ mltō fortius iudex in forma glorioſa apparebit. ¶ **S.** ſic iudicari ē infirmitatis: ita iudicare ē auctoritatis et glorie. ſz in p̄mo aduentu quo x̄p̄s venit ad hoc q̄ iudicaret in forma infirmitatis apparuit. q̄ in ſcdo aduentu in q̄ v̄iet ad hoc vt iudicet appetit in forma glorioſa. ¶ **R.** n̄deo dō: q̄ x̄p̄us d̄i dei et hoīum mediator: inq̄tum p̄ hoībus ſatiffaciat et interpellat apud patrē: et ea q̄ ſunt p̄iis hoīb⁹ cōicat ſcōm q̄ d̄i Job. xviij. Claritatē quam dediſti mihi dediſti eis. ſcōm hoc at̄ v̄trūq̄z p̄uenit ei q̄ cū v̄trōq̄z cōicat extremoz. inq̄tū enī cum hoībus cōicat vices hoīum gerit apud patrē: inq̄tū v̄o cū patre cōicat: dona patris trāsmittit ad homines. Quia q̄ i p̄mo aduentu ad hoc venit vt p̄ nobis ſatiffaceret apud patrē: in forma n̄e infirmitatis apparuit: q̄ v̄o in 2⁹ aduentu ad hoc venit vt iuſticiā p̄iis in homines exeq̄s: gloriā demōſtrare debebit q̄ inest ei ex p̄munionē ad patrē: ⁊ iō in forma glorioſa appebit. ¶ **Ad** ſ. q̄ dō: q̄ i eadē carne appebit. ſz nō ſiliū ſe habēte. ¶ **Ad** ij. dō: q̄ ſignū crucis apparebit in iudicio nō ad iudiciū tūc ex̄n̄is infirmitatis. ſz p̄terite vt p̄ hoc iuſtior: eoz p̄denatio appareat q̄ tāta miſericordiā neglexerunt: et eoz p̄cipue q̄ x̄p̄m iniuſte p̄ſecuti ſūt: cicatrices at̄ q̄ in ei⁹ corpe apparebunt nō p̄inebūt ad aliquaz infirmitatē: ſz erūt indicta maxime v̄itūz q̄ x̄p̄s p̄ paſſiōis infirmitatē de hoībus triumphauit. Exprobratiſſimā etiāz mortē oſtēdit nō ſenſibilr oculis eā ingerēs: ac ſi tūc eā pateret: ſz ex his q̄ apparebūt. ſ. indicijs p̄terite paſſi

onis hoies in recognitionē p̄terite mort̄ adducet. ¶ **Ad** ij. dō: q̄ corpa glorioſa hz in ptate ſua vt ſe demōſtret vel nō demōſtret oculo nō glorioſo: vt p̄z ex dictis q̄ ſupra. xliij. di. dca ſūt: et iō in forma glorioſa x̄p̄s ab hoībus poterit videri. ¶ **Ad** iij. dō: q̄ ſicut amici glia ē delectabil̄ ita gloria et ptas ei⁹ q̄ odio habet maxie p̄tristat: et iō ſicut viſio glorie hūanitat̄ x̄p̄i erit iuſtis in p̄miū: ita inimicis x̄p̄i erit in ſupplicij: v̄i Eſa. xxvj. Uideāt et p̄fundāz gelantes ppli: et ignis ſz inuidie hoſtes tuos deuoret. ¶ **Ad** v. dō: q̄ forma ibi accipit p̄ natura humana in q̄ iudicatus ē et etiā iudicabit: nō at̄ p̄ q̄litate nature que nō erit eadē in iudicāte. ſ. infirma que in iudicato fuit.

Ad tertiu sic proce.

dū: v̄i q̄ diuinitas a malis ſine gaudio poſſit videri: cōſtat enī q̄ imp̄j manifeſtiſſime cognoſcāt x̄p̄m eē deū. q̄ diuinitatē ei⁹ videbūt et t̄i de viſiōe x̄p̄i nō gaudebūt. q̄ diuinitas ſine gaudio videri p̄t. ¶ **S.** volūtas impioz puerſa non magis aduerſat humanitatē x̄p̄i q̄ eius diuinitatē. ſz hoc q̄ videbūt gloriā humanitat̄ cedet eis in penam vt dicit̄ ē. q̄ multo fort⁹ ſi diuinitatē viderent magis triftarent q̄ gauderēt. ¶ **S.** q̄ ſunt i affectu nō d̄ neceſſitate ſequēt ad ea q̄ ſūt in intellectu: v̄i Aug. dicit: P̄cedit intellect⁹. et ſeq̄t: Tardus at̄ null⁹ affect⁹. ſz viſio ad intellectū ptinet: gaudiū at̄ ad affectū. q̄ poterit eē diuinitatis viſio ſine gaudio. ¶ **S.** om̄e qd̄ recipit in aliq̄ recipit p̄ modū recipiēti et nō p̄ modū recepti. ſz om̄e qd̄ v̄i quodam mō in vidēte recipit. q̄ q̄uis diuinitas i ſe ſit delectabiliffima: t̄i viſa ab alijs q̄ ſūt trifticia abſorpti n̄ delectabit. ſz magis p̄triftabit. ¶ **S.** ſicut ſe hz ſenſus ad ſenſibile: ita ſe hz intellect⁹ ad intelligibile. ſz ita ē in ſenſib⁹ q̄ palato nō ſano pena ē panis q̄ ſano ē ſuauiſ: vt dicit Aug. et ſilr accidit i alijs ſenſibus. q̄ cū damnati habeāt intellectū indifpoſitum v̄i q̄ viſio lucis increate: magis afferet eis penaz q̄ gaudiū. ¶ **S.** p̄tra ē qd̄ d̄i Job. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te v̄ez deū: ex quo p̄z q̄ eſſentia beatitudinis in dei viſiōe p̄ſiſtit. ſz de rōne beatitudinis ē gaudiū. q̄ diuinitas ſine gaudio videri nō p̄t. ¶ **S.** eſſentia ipſa diuinitatis eſt eēntia veritatis. ſz vnicuiq̄z ē delectabile videre verū: v̄nde et oēs homines natura ſcire deſiderāt: vt d̄i i p̄ncipio Meth. q̄ diuinitas ſine gaudio videri non poteſt. ¶ **S.** ſi aliqua viſio nō ſp̄ eſt delectabilis: cōuenit eam q̄n̄q̄z eſſe triftabile. ſz viſio intellectiua nunq̄ ē p̄triftabilis: quia delectatiōi que ē in intelligēdo nō opponit aliqua trifticia vt dicit̄ P̄ha. cum q̄ diuinitas nō poſſit videri niſi per intellectū: v̄i q̄ diuinitas ſine gaudio videri nō poſſit. ¶ **R.** n̄deo dicē dū q̄ in quolibz appetibili vel delectabili duo p̄nt p̄ſiderari. ſ. id quod appetit vel ē delectabile: et id quod eſt ratio appetibilitatis vel delectabilitatis i

ipso: sicut autem secundum Boetium in li. de hebdom. a. id quod est hinc aliquid propter quod ipsum est potest: ipsum vero esse nihil aliud propter se habet admixtum ita id quod est appetibile vel delectabile potest habere aliquid aliud admixtum vnde non fit delectabile vel appetibile: sed id quod est ratio delectabilitatis nihil habet admixtum vel hinc potest propter quod non delectabilis sit vel appetibilis. Res igitur que sunt delectabiles: per participationem bonitatis que est ratio appetibilitatis et delectabilitatis potest apprehensa non delectare: sed id quod per essentiam suam est bonitas: impossibile est quod eius essentia apprehensa non delectet: vnde cum de essentialiter sit ipsa bonitas: non potest diuinitas sine gaudio videri. ¶ Ad. i. dicitur: quod impie manifeste cognoscit christum esse deum: non pro hoc quod diuinitatem eius videat sed pro manifestissima diuinitatis indicia. ¶ Ad. ii. dicitur: quod diuinitatem secundum quod est in se nullus potest odio habere: sic nec aliquid potest odio habere ipsam bonitatem. sed quantum ad aliquid diuinitatis effectus: unde ab aliquibus odio habetur in quantum scilicet aliquid agit vel precipit quod est contra voluntatem: et ideo visio diuinitatis nulli potest esse non delectabilis. ¶ Ad. iii. dicitur: quod verbum Augustinus est intelligendum quod id quod apprehendit per intellectum procedit est bonum per participationem: et non per essentiam: sicut sunt omnes creature: vnde potest in eis esse aliquid que affectus non moueat: sicut etiam in via deus cognoscitur per effectus et intellectus non attingit ad ipsam essentiam bonitatis eius: vnde non oportet quod affectus intellectum sequatur: sicut sequitur si essentiam eius videret que est ipsa bonitas. ¶ Ad. iii. dicitur: quod tristitia non noiat dispositionem sed magis passionem: omnis autem passio a contraria causa fortiori subueniente tollitur: et non causa tollit: et ideo tristitia donatorum tolleret si deum per essentiam viderent. ¶ Ad. v. dicitur: quod per indispositionem organum tollit proportio naturalis ipsi organum ad obiectum quod natura est delectare: et propter hoc delectatio impeditur. sed indispositio que est in damnatis non tollit naturalem proportionem que sunt ordinati ad diuinam bonitatem: cum imago spiritus in eis maneat: et ideo non est simile.

¶ Quartus sic procedit: vi. quod aduentum domini ad iudicium non procedet aliqua signa: quod. i. Thes. v. Luna dixit rinit pax et securitas: repentinus eis superveniet interitus. sed non est pax et securitas si homines per signa procedentia terrerent. sed signa non procedent illud aduentum. ¶ Signa autem manifestationem ordinant. sed aduentus eius esse occultus: vnde. i. Thes. v. Dies domini sicut furta in nocte veniet. sed signa non debent ipsi procedere. ¶ Tempus primi aduentus fuit per cognitus a prophetis quod non est de secundo aduentu ut supra dictum est. sed primum aduentum christi non precesserunt aliqua hominum signa. sed nec secundum procedent. ¶ Sed contra est quod dicitur Luc. xxi. Erunt signa in sole et luna et stellis. ¶ Dicitur. ponit. xv. signa precedentia iudicium: dicitur quod prima die maria omnia exaltabunt. xv. cubitis super montes. Secundo omnia equora presternent in profundum ita ut vix videri possint. Tertio redigent in antiquum statum.

¶ Quarto belue omnes et alia que moventur in aquis congregabunt et leuabunt super pelagus morte contentionis inuicem mugientes. Quinto omnia volatilia celi congregabunt in campis inuicem plorantes non gustantes neque bibentes. Sexto flumina ignea surgent ab oculo solis contra faciem firmamenti usque ad ortum orientis. Septimo omnia sidera errantia fixa spergent ex se igneas comas sicut comete. Octavo erit magnus terremotus et omnia animalia presternant. Nono omnes lapides tam magni quam parui diuidentur in quatuor partes: unaqueque alia collidetur. Decimo omnes platee sanguinee fluent rosae. Undecimo omnes montes et colles et edificia in puluere redigentur. Duodecimo omnia animalia venient ad campos de siluis et montibus rugientia et nihil gustantia. Tredecimo omnia sepulchra ab ortu solis usque ad occasum patebunt cadaueribus ad resurgendum. Quartodecimo omnes homines de habitaculis suis recedent: non intelligentes neque loquentes: sed discurrentes. Quintodecimo omnes morientur et resurgent cum mortuis longe ante defunctis. ¶ Alterius videtur quod circa iudicium secundum rei veritatem sol et luna obscurerent: quia ut dicit Rabanus super Mattheum. nihil prohibet intelligere tunc temporis veraciter sol et luna cum sideribus ceteris suo lumine privari: quod de sole constat factum tempore domice passionis. ¶ Lux corporum celestium ad generationem inferiorum corporum ordinatur: quia per eam insunt in hec inferiora: et non solum per motum ut dicit Averrois in libro de substantia orbis. sed tunc generatio cessabit. sed nec lux in corporibus celestibus remanebit. ¶ Inferiora corpora purgabuntur ut quibusdam videtur a qualitatibus quibus agunt corpus autem celeste non solus agit per motum sed per lumen ut dictum est. sed sicut motus celi cessabit: ita et lumen corporum celestium. ¶ Sed contra est quod secundum astrologos sol et luna sine eclipsim pati non possunt. sed illa obscuratio solis et lune si esse dicitur. domino ad iudicium veniente. sed non erit obscuratio secundum rei veritatem per modum eclipsis naturalis. ¶ Non congruit idem esse causa defectus alicuius rei et augmentatio. sed veniente domino lux luminarium promittitur augmenta: vnde Esa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis septemplex. sed non est come veniens quod veniente domino lux illorum corporum cesset. ¶ Alterius videtur quod virtutes celorum domino veniente non moueantur: virtutes enim celorum dici non possunt nisi angelis beatis. sed immutabilitas est de ratione beatitudinis. sed moueri non poterunt. ¶ Admiratio causa est ignorantia: ut patet in principio Meth. sed sicut ab angelis longe abest timor: ita et ignorantia quia ut dicit Gregorius. Quid est quod non videant quod videntem omnia vident. sed non poterunt per admirationem moueri: ut in littera dicitur. ¶ Omnes angelus astabunt diuino iudicio: vnde Apoc. vii. Et omnes angelus astabunt in circuitu throni. sed virtutes nominat unus specialiter ordinem in angelis. sed non potius de eis dicitur: vult quod moueantur quam de alijs angelis. ¶ Sed contra est

quod dicitur Job. xxvi. Columne celi pauēt aduētum eius. sed colūne celi nō pōt intelligi nisi virtutes celoꝝ. q̄ virtutes mouebunt. **¶** **M**ath. x. xiiij. di. Stelle cadēt de celo et virtutes celoꝝ mouebunt. **¶** **M**erius v̄ q̄ iudiciū nō fiet in valle Josaphat: aut in loco circūstante: q̄ ad min⁹ oportet oēs iudicādos in terra stare: aut eos tñ leuari i nubibus quoꝝ erit iudicare. s; tota terra pmissiois cape nō posset multitudinē iudicādoꝝ. q̄ nō pōt esse q̄ circa vallē illā sit iudiciū. **¶** **S**icut supra dictū est. chꝛisto in humanitate datū est iudiciū vt iuste iudicet qui iniuste iudicatus ē. s; ipse iniuste iudicatus ē in pretorio Pilati: et sniam iusti iudicij in golgatha suscepit. q̄ loca illa magis deimari debent ad iudiciū. **¶** **N**ubes fiunt ex resolutione vapoꝝ. sed tñ nulla erit euaporatio vl̄ resolutione. q̄ nō poterit eē q̄ iusti in nubibus obulam xpo i aera rapiant: et sic oportebit et bonos et malos esse in terra: et ita multo amplioꝝ requireret q̄ sit ista vallis. **¶** **S**ed q̄ est q̄ dicitur Job. iij. Congregabo om̄s gentes et deducam eos in valle Josaphat et disceptabo ibi cū eis. **¶** **A**ct. i. dicitur: Quēadmodū vidistis eū ascendēre in celū ita veniet et. sed ipse ascēdit de monte oliueti q̄ p̄minet valli Josaphat. q̄ et circa loca illa ad iudicādu veniet. **R**ideo dō ad primā q̄onem q̄ sicut supra dictū est: xps ad iudicādu veniet in forma glorioza apparebit. ppter auctoritatē q̄ iudici debet: ad dignitatē autē iudiciarie potestatis p̄tinet hie aliqua iudicia q̄ ad reuerentiā et subiectionē inducant: et iō aduētū xpi ad iudiciū venietis multa signa p̄cedēt vt corda hominū i subiectionē venturi iudicis adducant et ad iudiciū p̄parēt huiusmōi signis cōmoniti. Que autē sunt ista signa de facili nō pōt sciri: signa enī que i euāgelij legunt: vt Aug. dicit ad Eulistiū de fine mūdi: nō solū p̄tinet ad aduētū xpi ad iudiciū: sed etiā ad temp⁹ destructionis hierusalē: et ad aduētū xpi quo xps p̄tinet ecclesiā suā visitat: ita q̄ forte si diligēt aduertat nullū eozū inuenit ad futurū aduētū p̄tinere vt ipse dicit: q̄ illa signa q̄ in euāgelij tangunt: sicut pugne et terrores et huiusmōi a p̄ncipio hūani generis fuerūt nisi forte dicat q̄ tūc tempis magis inualescēt: sed scōm quā mensurā circūstantia vicinū aduentum denunciet incertū est. Signa vero q̄ Hiero. ponit nō asserit: sed i annalib⁹ iudeoꝝ se ea reperisse scripta dicit: q̄ etiā valde paz̄ verisitudinis habent. **¶** **A**d. i. q̄ dō: fm Aug. in li. ad Eulistiū p̄cedō: q̄ circa finē mundi erit vniuersalis p̄secutio. malozū cōtra bonos: vnde simul aliqui timebūt. s. boni: et aliqui securi erūt. s. mali. qd̄ autē dixerūt: Pax et securitas et. ad malos referēdum ē qui signa futuri iudicij paruipendunt: ad bonos vero p̄tinet qd̄ dicit Luc. xxi. Arescentibus hominibus p̄ timore et. Uel pōt dici q̄ om̄ia illa signa que circa iudiciū erūt infra tempus iudicij p̄putant vt sic dicit iudiciū oia

illa p̄tineat: vñ q̄uis ex signis apparētib⁹ circa diē iudicij homines terreant: an tamen q̄ signa illa apparet incipiat in pace et securitate se impj eē credent post mortē antixpi nō statim videntes mudent p̄sumari vt existimabūt. **¶** **A**d. ij. dō: q̄ dicitur oī dicitur sicut fur venire: q̄ ignozat determinatū temp⁹: qd̄ p̄ signa illa cognosci nō poterit: q̄uis etiā sub diē iudicij cōprehēdi possint oia illa manifestissima signa que imediate p̄cedent iudiciū vt dicitur. **¶** **A**d. iij. dō: q̄ in primo aduētū xpus venit occultis: q̄uis determinatū temp⁹ est: p̄p̄t cognitū a p̄phetis: et iō nō oportebat huiusmōi signa in p̄mo aduētū apparere sicut apparebūt i secundo aduētū in quo manifest⁹ veniet q̄uis determinatū tempus sit occultū. **¶** **A**d. ij. q̄onem dō: q̄ si loquamur de sole et luna q̄tum ad ipm̄ momentū aduēt⁹ chꝛisti: sic nō est credibile q̄ obscuret sui lumis p̄uatiōe: q̄ tot⁹ mūdus innouabit xpo veniēte et sanctis resurgētibus vt dicitur. Si autē loquamur de eis scōm temp⁹ p̄p̄inquū an iudiciū sic esse poterit q̄ sol et luna et alia celi lumina sui lumis p̄uatiōe obscurabunt: vel diuersis t̄pibus vel simul diuina virtute faciēte ad hominū terrore. **¶** **A**d. .ij. dō: q̄ Rabanus loquit q̄tū ad tempus iudicij p̄cedēs. **¶** **A**d. ij. dō: q̄ lux est in corpib⁹ celestibus nō solū ad causandū generationē i istis inferioribus. sed etiā ad eozū p̄fectionē et decorem vñ nō oportet q̄ cessante generationē lux corpoꝝ celestū cesset. sed magis augeat. **¶** **A**d. iij. dō: q̄ nō vñ eē p̄babile vt supra dicitur: q̄ q̄litates elementares remoueāt ab elementis: q̄uis qd̄a h⁹ posuerunt si tamē remouerēt nō est simile de eis et de luce: eo q̄ qualitates elementares habēt ad inuicē p̄trarietatem vñ agunt corūpendo: lux autē nō est p̄ncipiū actionis per viā p̄trarietatis: sed per viā p̄ncipiū regulantis p̄traria et ad p̄cordiā reducētis. Nec ē etiā simile de motu corpoꝝ celestū: motus enī est actus imp̄fecti: vñ et tolli debet q̄n̄ tollit imp̄fecto quod de luce nō pōt dici. **¶** **A**d. tertiā q̄onem dō: q̄ virtutes in angelis dupliciter dicūt: vt patet per Dio. .x. cc. hierar. Quēq̄ enī nomē virtutū vni ordini appropriat: qui scōm ipsuz est medius medie hierarchie: scōm vero Greg. est sup̄mus i sine hierarchie. Alio mō accipit cōiter p̄ oibus celestib⁹ spiritalibus: et vtroq̄ mō pōt accipi in p̄posito. In lra enī exponit put accipit secūdo mō. s. p̄ oibus angelis: et tūc dicunt moueri ppter admirationē nouitatis que in mūdo erit sicut in lra dicit. Potest etiā exponi put virtutes est p̄p̄rium nomen ordinis: et tūc ordo ille dicit moueri p̄ alijs ratiōe effectus: q̄ illi ordini fm Greg. attribuit miracula facere: q̄ maxime circa illud temp⁹ fiet: vel quia ordo ille cum sit de media hierarchia fm Dio. nō habz potentiam limitatā: vñ oportet q̄ eius ministeriū sit circa causas vniuersales. vñ p̄p̄riū officium virtutum esse videt corpora celestia mouere: que sunt causa eozū

que in natura inferiori agunt: et hoc etiā ipsuz no-
men sonat: qz virtutes celoꝝ dicunt tunc g moue-
bunt: qz ab effectu suo cessabūt vterius: cozpa cele-
stia nō mouētes sicut nec angeli qz i sunt ad custo-
diam hominū deputati vterius custodie officio va-
cabūt. ¶ Ad. j. q. dō: qz mutatio illa nō variat ali-
quid qd ad eoz statū p̄tineat: sed refert vel ad esse
ctus eoz qui inuari p̄t sine eoz mutatione: vel
ad nouā rez p̄siderationē quā prius scdm species
p̄creatas videre nō potuerāt: hāc autē vicissitudi-
nem cogitationū ab eis beatitudo nō tollit. vñ dicit
Aug. qz deus mouet creaturā sp̄salem per tempa
¶ Ad. ij. dō: qz admiratio solet esse de his q̄ nraz
cognitionē excedunt vel facultatē: et scdm hoc vir-
tutes celoꝝ admirabūt diuinā virtutē talia facien-
tem: in q̄tum ab eis imitatōe r̄ comprehensione de-
ficiunt: per quē modū dixit Agnes qz eius pulchri-
tudinem sol et luna mirant: et sic nō ponit in ange-
lo ignorātia s̄ tollit dei p̄prehēsiō. ¶ Ad. iij. parz
r̄sio ex dicit. ¶ Ad. iij. q. dō: qz q̄liter illud iudici-
um sit futurū: et quō hoies ad iudiciū pueniāt: nō
pōt multū p̄ certitudinē sciri: tñ pbabili pōt colligi
ex sc̄pturis qz circa locū montis oliueti descēdet
sicut et inde ascēdit: vt idē esse ondat q̄ ascēdit r̄ q̄
descēdit. ¶ Ad. j. q. dō: qz magna multitudo i par-
uo spacio p̄prehēdi pōt: sufficit autē ponē q̄tūcū-
qz spaciū circa locū illū ad capiendū multitudinē
iudicandoz: vñ modo ab illo spacio christuz vidē
possint: q̄ in aere eminens et maxia claritate reful-
gens a longinq̄ inspicit pōit. ¶ Ad. ij. dō: qz quīs
christi p̄ hoc qz iniuste iudicatus ē iudiciaria p̄tate
meruerit: nō tñ iudicabit i forma infirmitatis in q̄
iuste iudicatus ē. s̄ in forma gloriosa in q̄ ad p̄z
ascēdit: vñ locus ascēsiōis magis p̄petit iudicō q̄
loc⁹ vbi p̄demnat⁹ ē. ¶ Ad. iij. dō: qz nubes hic ap-
pellant vt qdā dicit qdā densitates lucis resp̄lētē
tis a cozpozib⁹ scōꝝ: et nō aliq̄ euaporatiōes ex ira
et aqua. Vel pōt dicit qz nubes ille generabūt vna
virtute ad ondendū p̄formitatē in aduētū ad iudici-
um et ascensionē: vt qui ascēdit in nube etiā i nu-
be ad iudiciū veniat: nubes etiā p̄p̄ refrigeriuz
misericordiam indicat iudicantis.

¶ Deinde queritur d

innouatōne mūdi. Et circa hoc q̄rūt
q̄nqz. ¶ Primo vtz inouatio mūdi
sit futura. ¶ Secōdo vtz mūdo inno-
uato mol⁹ cozpozū celestium cesser.

¶ Tertio vtz celestia cozpa maior claritate re-
fulgeāt. ¶ Quarto vtz elemēta aliqua claritatis
gloria ornent. ¶ Quinto vtz aialia bruta et plā-
te et cozpora p̄mineralia mancant.

¶ **A**d primū sic proce-
ditur: vt qz mūduz nūq̄ innouabit: nihil
eni est futurū nisi qd aliq̄ fuit scdm sp̄z

Ecclesiastes. j. Quid ē quod fuit: ipsū qd futurū ē.
sed nūq̄ mūduz aliā dispositiōez habuit q̄ nūc h̄z
q̄tum ad partes cēntiales et ad genera et species. q̄
nunq̄ innouabit. ¶ P̄. innouatio alteratō qdā
est. sed impossibile est vniuersū alterari: qz omē al-
teratū reducitur ad aliquod alteriō nō alteratū qd
tñ scdm locū mouet: qd non est extra vniuersū po-
nere. q̄ nō pōt eē qz mūduz innouet. ¶ P̄. Sc̄i. j.
dō: qz deus die septimo requiuit ab omī ope qd pa-
trabat: r̄ exponit facti qz requiuit a nouis creatur
p̄dendis. s̄ in illa p̄ma p̄ditōne nō fuit alius mod⁹
rebus impositus q̄ iste quē nūc naturali ordine te-
nent. q̄ nunq̄ aliū habebūt. ¶ P̄. ista rez disposi-
tio que nūc ē: reb⁹ ē naturalis: si q̄ in aliā dispositio-
nem trāsmutent: illa dispositio erit eis inaturalis.
s̄ illud qd ē inaturalē et p̄ accēs nō pōt eē p̄petuū
vt p̄z. j. celi et mūdi. q̄ etiā illa dispositio nouitatis
q̄nqz ab eis remouebit: et ita erit ponē circulatōz
quandā i mūdo: sicut Emped. et Origen. posuerit
et post hūc mundū sit itez alius mūduz: et post il-
lū itez alius. ¶ P̄. nouitas glorie in premiū rōna-
li creature dat. s̄ vbi nō ē meritū nō pōt eē p̄mū:
cū q̄ creature insensibiles nihil meruerūt: vt qz nō
innouabit. ¶ S̄z p̄tra ē qd h̄z Esa. lxxv. Ecce ego
creo nouos celos et nouā terrā et nō erūt i memo-
ria p̄ora: et Apoc. xxi. Vidi celū nouū et terrāz no-
uam: p̄mū eni celū et p̄ma terra abijt. ¶ P̄. habi-
tatio debet habitatoꝝ p̄gruere. sed mūduz factus
est vt sit habitatō hominis. sed bono innouabit. q̄ r̄
mūduz innouabit. ¶ P̄. omē animal diligit suuz
simile. Ec̄. xij. ex quo parz qz similitudo est ratio
amoris. sed homo habz aliq̄ similitudinē cum
vniuerso: vñ et minor mūduz dō. q̄ homo vniuer-
sum diligit naturaliter. q̄ et eius bonū concupiscit
r̄ ita vt fatissiat hominis desiderio: debz etiā vniuer-
sum meliorari. ¶ R̄ndco dicendū qz oia cozporalia
p̄pter hominē facta esse credūt: vnde et omnia oī-
cunt ei esse subiecta. Seruiunt autē homini dupli-
citer: vno modo ad sustentatiōem vite cozporalis
Alio modo ad profectū diuine cognitōis in q̄ruz
homo per ea que facta sūt inuisibilia dei cōspicit
vt dicit Ro. j. Primo ergo ministerio creaturaz
homo gloriatus nullo modo indigebit: cū eius
corpus oīno incorruptibile sit futurū virtute diui-
na id faciente per animā quaz imediate gloriatur.
Secundo etiā ministerio nō indigebat homo in-
q̄tum ad cognitōne intellectiua: quia tali cogniti-
one dei sancti videbūt imediate per essentiam. s̄
ad hāc vīsiōne essentie oculus carnis attingere nō
poterit: et ideo vt eius etiam solatium congruena
sibi de vīsiōne diuinitatis p̄beatur: inspiciet diui-
nitatem in suis effectibus cozporalibus: in quibus
manifeste indicia diuine maiestatis apparebunt.
et p̄cipue in carne christi: et post hoc in cozpori-
bus beatorum: et deinceps i omnibus alijs cozpo-
ribus: et ideo oportebit vt etiam alia cozpora ma-

iosum influentiam a diuina bonitate suscipiat: non
 in specie variantem: sed addentem cuiusdam glorie pfe
 ctionem: et hec erit mundi inuolutio: vñ sil mundus i
 nouabit et homo glorificabit. ¶ Ad. i. q. d. q. sa
 lomoni ibi loquitur d. cursu naturali: qd p. ex hoc
 quod subdit: Nihil sub sole nouum. cū eni sol circu
 lariter moueat oportet ea que solis virtuti subsunt
 circulationē aliquā habere: que p. sicut in hoc q. il
 la que p. ora fuerit itez redeunt specie eadē: nume
 ro diuersa: vt d. in fine libri de generatione: ea vō q.
 ad statū glorie p. tineret soli nō subsūt. ¶ Ad. ij. d. d.
 q. rō illa p. dicit de alteratione naturali q. h. z agens
 nō naturale qd ex necessitate nature agit: nō enim
 pōt tale agens variā dispositionē inducere: nisi ipz
 alio et alio mō se habeat. s. ea que diuinitus sunt
 p. cedūt ex libertate voluntatis: vñ sine aliqua imu
 tatione dei volētis pōt nūc hec nūc illa dispositio
 ab ipso in vniuerso existē: et sic ista inuolutio nō re
 ducit in aliqd principiu motus: sed i pncipiū imo
 bile s. z dei. ¶ Ad. iij. d. d. q. p. tanto d. deus vī se
 p. tino a nouis creaturis cōdendis cessasse: q. nihil
 postea factū ē quod p. nō p. cefferit in aliqua si
 militudine scdm gen. v. l. speciem: v. l. ad minus sicut
 in pncipio semiali: vel etiā sicut in potētia obediē
 tiali. Dico q. nouitas mundi futura p. cessit: quidē
 in opibus. v. l. diez in quadā remota silitudine s. z
 in glia vel gra angeloz: p. cessit etiā in potētia obe
 dientie q. creature tūc est indita ad tale nouitatem
 suscipiēdā a deo agēte. ¶ Ad. iij. d. d. q. illa dispo
 sitio nouitatis nō erit naturalis: nec nō natura: sed
 erit supra natura: sicut gra et gloria sūt supra anie
 natura: et erit a p. petuo agente quod eā p. petuo cō
 seruabit. ¶ Ad. v. d. d. q. quia corpora insensibilia
 nō meruerint illā gloriā p. p. tione loquēdo: hō tñ me
 ruit vt illa gloria toti vniuerso p. ferret: inq. tū hoc
 cedit in augmētū glorie hominis: sicut aliqd hō me
 ret vt ornatoribus vestibus induat: quē tñ ornatus
 nullo modo ipsa vestis meret.

Ad secundū sic p. o

Acedit: vñ q. motus corporoz celestiu in illa
 mundi inuolutōe nō cessabit: q. Gen. viij.
 d. d. Luctis dieb' terre frigus et estus: estas z h. yems
 nox et dies nō requiescēt. sed nox et dies: h. yems z
 estas efficiunt per motū solis. s. nunq. motus solis
 cessabit. ¶ D. d. Dicere. xxxj. dicit: Hec dicit dñs: qui
 dat solē i lumie diei: ordinē lune et stellaz i lumie
 noctis: qui turbat mare et sonat fluctus eius: si ste
 terint leges iste corā me: tūc et semē isrl. nūq. defici
 et vt nō sit gens corā me luctis dieb'. s. semē israhel
 nūq. deficiet s. z in p. petuū p. manebit. s. leges diei et
 noctis et fluctuū maris que ex motu celi causant i
 p. petuū erunt. s. motus celi nūq. cessabit. ¶ D. d. s. b.
 stātia corporoz celestiu semp erit. sed frustra est po
 nere aliquid nisi ponat illud p. p. tione quod est factū
 corpora autē celestia ad hoc sunt facta vt diuidās

diem et noctem: et sint in signa et tempa et dies et
 annos: Gen. i. quod nō possunt facere nisi p. motū
 s. mot' coz semp manebit: alias frustra illa corpa
 remanerēt. ¶ D. d. in illa mundi inuolutōe tot' mū
 dus meliorabit. s. nlli corpori remanēti auferet id
 quod ē de sua perfectōe. sed motus ē de perfectōe
 corporis celestis: q. vt d. in. ij. celi et mundi: illa cor
 pora participant diuinā bonitatē per motū. s. mo
 tus celi nō cessabit. ¶ D. d. sol successiue illuminat di
 uersas partes mundi scdm q. circulariter mouet. si
 s. motus circularis celi cesset: sequit q. in aliq. supfi
 cie terre erit perpetua obscuritas: quod nō p. uenit
 illi nouitati. ¶ D. d. si motus celi cessat hoc nō esset
 nisi inq. tum motus aliquā impfectionē in celo po
 nit: v. l. p. te lassitudinis v. l. laboris: quod nō pōt eē
 cū motus ille sit naturalis: et celestia corpa sunt im
 passibilia: vñ in suo motu nō fatigāt: vt d. in. ij. ce
 li z mundi. s. motus celi nūq. cessabit. ¶ D. d. frustra
 est potētia que nō reducit ad actū. s. z in quocunq.
 situ ponat corpus celi ē in potētia ad aliū situm. s.
 nisi reduceret ad actū potētia illa frustra remanēt
 et semp esset impfecta. sed nō potest reduci ad actū
 nisi per motū localem. s. semp mouebit. ¶ D. d. illō
 quod se habz indifferent ad plura: aut vtrunq. at
 tribuit ei aut nullū. sed sol indifferentē se habet ad
 hoc q. sit in oriente vel occidēte: alias motus eius
 nō esset vniformis per totū: q. ad locū vbi natura
 lius esset velocius moueret. s. vel neuter situs attri
 buet soli: vel vterq. s. z nec vterq. nec neuter pōt ei
 attribui nisi successiue per motum: o. z cni si quie
 scit q. i aliquo situ quiescat. s. coz' solis i p. petuū
 mouebit et eadē rōne oia alia corpa celestia. ¶ D. d.
 motus celi ē cā tēpis. si s. motus celi deficiat: o. z tēps
 deficiet: qd si deficeret oportet q. deficeret in instāti
 diffinito autē instāti ē in. vij. phycoz. quod ē ini
 tium futuri et finis p. titionis: et sic post vltimū instāti
 tēps eēt temp': qd ē impossibile. s. mot' celi nunq.
 cessabit. ¶ D. d. gloria nō tollit naturā s. z mot' celi ē
 ei nālis. s. p. gloriā non ei tollit. ¶ Sed ē est qd d. d.
 Apo. x. q. angelus q. apparuit iurauit p. viuētē in
 secula: q. temp' amplius nō erit s. z postq. septim'
 angel' tuba cecinerit: q. canente mortui resurgēt: vt
 d. i. Loz. xv. s. z si nō ē temp' nō ē mot' celi. s. motus
 celi cessabit. ¶ D. d. Esa. lx. d. d. Nō occidet vltra sol
 tuus et luna tua nō minuet. sed occasus solis et di
 minutio lune ex motu celi causat. s. mot' celi qnq.
 cessabit. ¶ D. d. vt p. bat in. ij. de generatōe: mot' celi
 est p. p. tione cōtinuā generationē in istis inferiorib'. s. z
 generatio cessabit impleto numero electoz. s. mo
 tus celi cessabit. ¶ D. d. ois motus ē p. p. tione aliquem
 finem: vt d. in. ij. Meta. sed ois motus qui est p. p.
 finē habito sine quiescet. s. vel motus celi nūq. cō
 sequeret finē suū: et sic esset frustra vel aliq. desce
 ret. ¶ D. d. quies ē nobilior q. motus: q. scdm hoc
 q. res sunt immobiles deo assimilant in quo ē sūma
 imobilitas. sed corporoz inferioroz motus terminat

naturaliter ad quietē. ergo cū corpora celestia sint multo nobiliora eorum motus naturaliter ad quietē terminabit. **R**ūdeo dicendum quod circa istā quōem est triplex positio. Prima ē phōz qui dicūt quod motus celi semp durabit. Sed hoc nō est psonū fidei nre q̄ ponit certū numerū electoz p̄finitū a deo: et sic oportet quod generatio hoīm nō in ppetuū duret: et eadē rōne nec alia q̄ ad generationē hoīm ordīnant: sicut ē motus celi et variatōes elemētorum. Alī vō dicūt quod motus celi cessabit scōm naturā. S3 hoc etiā est falsū: q̄ omne corp⁹ quod naturaliter desceat et naturaliter mouet h3 locū in q̄ naturaliter desceat ad quē naturaliter mouet: et a q̄ nō recedit nisi p violētā: nullus autē loc⁹ pōt assignari corpi celesti: q̄ nō ē magis nālis soli accessus ad p̄ctū oriētis q̄ recessus ab eo: vñ vel motus eius nō eēt naturalis totaliter: vel motus eius nō terminat nālit ad quietē. **C**el dicēdū ē scōm alios quod motus celi cessabit in illa mūdī inuatiōe: nō q̄dē ex aliq̄ nāli cā s3 oīa volūtate factēre: corp⁹ enī illud sicut et alia in mīsteriū hoīs duplīcī facta sūt vt p̄s dictum ē. Altero autē hoz mīsterioz hō post statū glie nō indigebit sc3 scōm quod corpora ei deseruūt ad sustētationē corporalis vite: hoc autē mō corp⁹ celeste seruūt ei per motū: inq̄tum p motū celi multiplicat gen⁹ humanū: et generat plante: et alia aialia q̄ vsui hoīmīnū sunt necia: et temples in aere efficiēt cōseruās sanitatē: vñ homīe glōrificato motus celi cessabit. **A**d. i. q̄ dicēdū quod vba illa intelligūt d̄ ira scōm statū istū in quo pōt eē pncipiū generatiōis et corruptiōis plantaz: q̄d p3 ex hoc quod ibi dicit: **L**ūcū diebus terre semētis et messis: et hoc simpliciter pcedendū ē: quod q̄diu terra erit messib⁹ et semētib⁹ apta: motus celi nō cessabit. **E**t sicut dicēdū ad. ij. quod dñs loquit̄ ibi de duratiōe semis israel scōm pntem statū: q̄d p3 ex hoc quod dicit: **E**t semen israel deficiet vt nō sit gens corā me cūctis dieb⁹: vicissitudo enī die rī post statū istū nō erit: et iō etiā leges de quib⁹ fecerat mentionē post istū statū nō erūt. **A**d. iij. dicēdū quod finis q̄ ibi assignat corporibus celestib⁹ ē finis p̄xim⁹: q̄ ē p̄p̄ius eorum actus. s3 iste act⁹ vltim⁹ ordinat ad aliū finē sc3 ad mīsteriū humanum: vt p3 p̄ illud q̄d hī Deut. iij. **N**e forte oculis eleuatis ad celū videas solē et lunā et oīa astra celi: et errore deceptus adores ea q̄ fecit dñs de tuus in mīsteriū cūctis gentib⁹ q̄ sub celo sunt: et iō magis o3 iudiciū sumi de corporibus celestib⁹ scōm mīsteriū hoīm q̄ scōm finē in genē assignatū. corpora autē celestia p̄ aliū modū in mīsteriū hoīs glōrificati cedent: sicut p̄s dictū ē: et iō nō sequit̄ quod frustra remaneat. **A**d. iij. dicēdū quod motus celi nō est de p̄fectiōe corporis celestis: nisi inq̄tum p hoc est cā generatiōis in istis inferiorib⁹: et scōm hoc etiā mot⁹ ille facit corp⁹ celeste participare dīnā bonitatē per quādā similitudinē causalitatis: nō autē mot⁹ est de p̄fectiōe substantie celi q̄ remanebit: et iō non seq̄t̄ quod

motu cessante aliqd de p̄fectiōe celi tollat scōm q̄ remanebit. **A**d. v. dicēdū quod oīa corpora electorum vt infra dicit hēbunt in seipsis quandā claritatem glōrie: vñ quīs aliqua superficies terre nō illuminet a sole: nullo tñ mō remanebit ibi obscuritas. **A**d. vi. dicēdū quod Ro. viij. sup̄ illud: **O**is creatura ingemiscit et dicit glo. **A**mbro. exp̄sse quod oīa elementa cum labore sua explēt officia: sicut sol et luna nō sine labore statuta sibi implēt spacia q̄d ē causa nostri: vñ quiescent nobis assumptis: labor autē ille vt credo non signat aliquā fatigationē vñ passionem illis corporibus accidentē ex motu eorum motus ille sit naturalis nihil habēs de violētā adiunctū: vt probat in. i. celi et mūdī. sed labor ibi intelligit defectus ab eo ad quod aliquid redit: vnde quia mot⁹ ille ordinatus est ex diuina p̄uidētā ad complendū numerū electoz: illo incompleto nondū consequit̄ illud ad quod ordinat⁹ est: et iō similitudinariē dicit laborare: sicut hō qui non h3 quod intendit: et hīc etiā defect⁹ a celo tollet impleto numero electoz. **C**el etiā potest referri ad desideria future inuatiōis: quā ex diuina dispositiōe expectat. **A**d. viij. dicēdū quod in corpore celesti nō ē aliqua potentia que p̄ficiat per locū: vel que facta sit p̄pter hunc finē qui est esse in tali loco. sed hoc mō se habz potētā ad vbi i corpore celesti: sicut se habet potētā artificis ad hoc quod facit diuersas domos vnius modi: quaz si vnā faciat nō vñ frustra potētā habere: et similiter in quocunq̄ situ ponat corpus celeste: potētā que est in ipso ad vbi non remanebit incompleta nec frustra. **A**d. viij. dicendum quod quīs corpus celeste scōm suā naturā equaliter se habeat ad omnē sitū qui est ei possibilis tñ si comparet ad ea que sunt extra ipm non equaliter se habz ad omēs situs: sed scōm vñ sitū nobiliorē d̄ sponit respectu quorundā q̄ scōm aliorū: sicut q̄ ad nos nobiliorū d̄ sponit sol in die q̄ in nocte: et iō p̄babile est cū tota inuatiō mūdī habeat ordinē ad hominē quod celū in illa nouitate habeat nobiliorē sitū qui est possibilis i respectu ad nostrū habitabilē. **C**el scōm quosdā celum quiescet in illo situ in quo factū fuit: alias aliqua reuolutio celi remaneret incompleta. Sed ista ratio nō vñ incōueniens: quia cū aliqua reuolutio sit i celo que nō finit nisi in. xxxvj. milib⁹ annoz: seq̄ret quod tādū mūdus deberet durare: quod nō videt̄ p̄babile. **E**t p̄terea scōm hoc possz sciri quādo mūdus finiri deberet: p̄babili enī colligit ab astrologis in quo situ corpora celestia sunt facta: cōsiderato numero annoz qui computat ab initio mūdī: et eodē modo possz sciri certus annoz numerus in q̄ ad dispositiōnē similit̄ reuertet̄: ip̄s autē finis mundi ponit esse ignotus. **A**d. ix. dicēdū quod temp⁹ quōz deficiet motu celi deficiēt: nec illud nūc vltimum erit pncipiū futuri: dicta enī diffinitio non datur de nūc nisi scōm quod est cōtinuās p̄tes temp̄is: n̄ scōz

est terminatio totius tempore: et de hoc dictum est i
i. oi. secūdi libri: cum de eternitate mūdi ageretur.

¶ Ad. x. dicitur quod motus celi non dicitur naturalis quasi sit pars nature eo modo quo principia nature naturalia dicuntur. Nec itez hoc modo quod habeat principium actiuum in natura corporis sed receptiuum tamen principium autem actiuum eius est in substantia spirituali: ut dicit Commentator in principio celi et mundi: et ideo non est inconueniens si per nouitatem glorie morus ille tollatur: non enim eo ablato natura corporis celestis variabitur. ¶ Alias rationes concedimus ouas primas que sunt ad oppositum: quia debito modo concluduntur.

¶ Sed quia alie due videntur concludere quod motus celi naturaliter cesset: ideo ad eas respondendum est. ¶ Ad primam quod dicitur quod motus cessat habito eo proprie quod est si illud sequatur motum et non participet ipsum illud autem propter quod est motus celestis secundum philosophos concomitat motum scilicet imitatio diuine bonitatis in causalitate quam habet super inferiora: et ideo non oportet quod naturaliter motus ille cesset. ¶ Ad secundam dicitur quod quous immobilitas sit simpliciter nobilior quam motus: tamen motus in eo quod per motum potest consequi aliquam perfectam participationem diuine bonitatis est nobilior quam quies in illo quod nullo modo per motum posset illam perfectionem consequi: et ratio est ista terra que est infimum corporum est sine motu: quous ipse deus qui est nobilissimus rerum sine motu sit a quo corpora nobiliora mouentur: et inde est etiam quod motus superiorum corporum possent poni secundum viam nature perpetui: nec vniquam ad quietem terminari: quous motus inferiorum corporum ad quietem terminet.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod corporibus celestibus claritas non augeatur in illa inuolutione: illa enim in nouatio in corporibus inferioribus erit per ignem purgantem. sed ignis purgans nunquam pertingit ad corpora celestia: ut in precedenti distinctione dictum est. ergo corpora celestia non inuoluntur per maiorem claritatis susceptionem.

¶ Sicut corpora celestia per motum sunt causa generationis in istis inferioribus: ita et per lucem. sed cessante generatione cessabit motus ut dictum est. ergo similiter cessabit lux celestium corporum magis quam augeatur. ¶ S. si inuoluto homine corpora celestia inuoluntur: oportet quod eo deteriorato fiant deteriora. sed hoc non videtur probabile: cum illa corpora sint inuariabilia quantum ad id quod est in substantia eorum. ergo nec inuoluto homine inuoluntur. ¶ S. si deteriorata tunc fuerint oportet quod tantum deteriorata fuerint quantum dicitur esse melioranda in hominis inuolutione. sed Esa. xxx. dicitur: quod tunc erit lux lune sicut lux solis. ergo et in primo statu ante peccatum luna lucebat quantum tunc lucebat sol. ergo quantum tunc luna erat super terram faciebat diem sicut nunc facit sol. et hoc manifeste apparet falsum per id quod dicitur Gen. i. quod luna facta

est ut preesset nocti. ergo homine peccante non sunt corpora celestia diminuta in lumine: et ita nec eorum lumen augebitur ut videtur in hominis glorificatione.

¶ S. claritas corporum celestium ordinatur ad usum hominis: sicut et alie creature. sed post resurrectionem claritas solis non cedit in hominis usum: dicitur enim Esa. ix. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem: neque splendor lune illuminabit te. et Apoc. xxi. dicitur: quod ciuitas illa beatorum non egeat sole neque luna ut luceant in ea. quod eorum claritas non augebitur. ¶ S. non esset sapiens artifex qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium constitutum. sed hoc est quoddam minimum participatio celestium corporum: quod sua ingenti magnitudine quasi incomparabiliter hominis quantumtatem excedit: imo etiam totius terre: que habet se ad celum ut punctus ad speram: sicut astrologi dicunt. quod cum deus sit sapientissimus non videtur quod finis creationis celi sit homo: et ita non videtur quod peccante celum deterioratum fuerit: nec eo glorificato melioratum. ¶ Sed hoc est quod dicitur Esa. xxx. Erat lux lune sicut lux solis: et lux solis septem pleicis. ¶ S. totus mundus inuoluntur in melius ut supra dictum est sed celum est nobilior pars mundi corporalis. quod in melius mutabitur. sed hoc non potest esse nisi maiori claritate resplendet. quod maiorabitur et crescet claritas eius.

¶ S. omnis creatura que ingemiscit et parturit expectat reuelationem glorie future filiorum dei: ut dicitur Ro. viij. sed etiam corpora celestia sunt huiusmodi: ut ibidem dicitur glo. ergo expectant gloriam sanctorum. sed non expectarent nisi ex hoc eis aliquid accresceret. ergo claritas eis per hoc accrescet quam precipue decorantur. ¶ Respondeo dicitur quod sicut supra dictum est: ad hoc inuolutio mundi ordinatur ut etiam mundo inuoluto manifestis iudicibus quasi sensibiliter deus ab homine videatur: creatura autem precipue in dei cognitionem ducit sua specie et decore: que manifestant sapientiam facientis et gubernantis: vnde dicitur Sap. xij. A magnitudine speciei cognoscibilium potest creator horum videri. pulchritudo autem celestium corporum precipue consistit in luce: vnde Eccl. xlij. Spes celi gloria stellarum: mundum illuminans in excelsis dominus: et ideo precipue quantum ad claritatem corpora celestia meliorabitur: quantumtatem autem et modum meliorationis illi soli cognita est quod erit meliorationis actor. ¶ Ad. i. quod dicitur: quod ignis purgans non causabit inuolutionis formam. sed disponet tamen ad eam purgando a seditate peccati et ab impuritate participationis que in corporibus celestibus non inuenitur: et ideo quantumtatem corpora celestia per ignem non sunt purganda: sicut tamen dicitur inouanda. ¶ Ad. ij. dicitur: quod motus non importat aliam quam perfectionem in eo quod mouet secundum quod in se considerat: cum sit actus imperfecti: quous possit pertinere ad perfectionem corporis in quantumtatem est causa alius cuius. sed lux pertinet ad perfectionem corporis lucens etiam in substantia sua considerati: et ideo postquam corpus celeste definet esse causa generationis non remanebit motus: sed remanebit claritas eius. ¶ Ad

ij. dicendū q̄ super illud Esa. xxx. Erit lux lune si
cut lux solis. dicit glo. Oia ppter hominē facta in
et lapsu peiorata sunt: et sol et luna suo lumie mi
norata. que quidē minoratio a quibusdā intelligi
scdm realē lumie minoratiōez. nec obstat q̄ corpa
celestia scdm naturā sunt inuariabilia: q̄ illa vari
atio facta ē a diuina v̄tute. Alij autē pbabilius in
telligūt minoratiōē illā esse dicēt nō scdm realē
lumie defectū: sed quo ad vsum homie: qui nō tā
tum beneficiū ex lumie corpoz celestiu post pecca
tum cōsecutus est q̄ tūz an fuisset: per quē etiā mo
dū dī. Sen. ij. Maledicta terra in ope tuo spinas
z tribulos germinabit tibi. q̄ tamē etiā an spinas
et tribulos germinasset: s; nō in homie pena. Nec
tamē sequit q̄ si lux celestia corpoz per essentiam
minorata nō ē homie peccate: q̄ realiter nō sit au
genda in eius gloriōificatiōe: q̄ peccatū homie non
immutat statū vniuersi: cū etiā homo prius et p̄
animalē vitā habuit: que motu et generatiōe crea
ture corporalis indiger: s; gloriōificatio homie statū
totius creature corporalis inmutabit vt dictū est: et
lō nō est simile. ¶ Ad. iij. dicendū q̄ minoratio illa
vt pbabili estimat nō fuit scdm substantiā s; scdm
effectū: vñ nō sequit q̄ luna existēs sup terrā diē se
cisset: s; q̄ tantū modū ex lumie lune homo ha
buisset sicut nūc h; ex luine solis: z post resurrecti
onem qñ lux lune augmētabit scdm rei v̄tate nō
erit alicubi nō sup terrā sed soluz in centro terre
vbi erit infern: q̄ tunc vt dī: Luna lucebit q̄tum
nūc lucet sol: sol autē in septulum q̄ modo luceat
corpa autē beatorū septies magis sole: q̄uis hoc n̄
sit aliq̄ auctoritate vel rōne pbatū. ¶ Ad. v. dicē
dum q̄ aliquid pōt cedere in vsum hois duplīcī:
vno mō p̄ necessitate: et sic nulla creatura cedit
in vsum hois: q̄ ex deo plenā sufficientiā hēbit: et
hoc significat in auctoritate apli inducta que dicit
q̄ ciuitas non eget sole vel luna. Alius v̄sus est ad
maiorē p̄fectionē: et sic homo alijs creaturis v̄tes:
nō tñ quasi necessarijs ad pueniendū in finē sicut
nūc eis v̄tis. ¶ Ad. vi. dicēdum q̄ rō illa ē Rabbi
moysi: qui oīno nitit improbare mūdū p̄ homi
nem eē factū: vñ hoc quod in veteri testamēto de
innouatiōe mūdi legit: sicut patz in auctoritatibus
Esa. inductis dicit metaphozice esse dictum: vt sic
alicui dī obtenebrari sol qñ i magnā tristitiā inci
dit vt nesciat quid faciat: qui etiā modus loquēdi
cōsuetus est in sc̄ptura: ita etiā e contrario dī ei sol
magis lucere et totus mūdus inouari: qñ ex statu
tristitie in maximā exultatiōē cōuertit. Sed hoc
disonat ab auctoritatib; et expositionib; sanctorū
vñ rōni illi inducte hoc mō respondēdū ē: q̄ quī
corpora celestia maxime excedant corpus hois: tñ
plus m̄to excedit aīa rōnalis celestia corpa q̄ ipa
excedunt corp; humanū: vñ nō ē incōueniēs si cor
pora celestia ppter hominē esse facta dicant: nō tñ
sicut ppter p̄ncipalē finē: quia p̄ncipalis finis oīm

ocus est.

De quartuz sic pio

cedit: vñ q̄ elementa nō innouabunt per
receptionē alicuius charitati: sicut. n. lux
est claritas corpoz celestia p̄p̄ria: ita calidū et fri
gidū humidū et sicū sunt p̄p̄rie qualitates elemē
toz. s; sicut celū innouat per augmentū claritatis:
ita debet innouari elementa per augmentū quali
tatum actiuaz et passiuaz. ¶ S. ray et densum
sunt p̄p̄rie qualitates elemētoz: quas elemēta in il
la innouatiōe nō amittent vt dictū est. s; raritas z
densitas elemētoz resistere vident claritati: cū cor
pus claz oporteat alio modo condensatū esse: vñ
claritas aeris nō videt q̄ possit claritatē pati: et si
militer etiā nec densitas terre que paruitatē tollit
q̄ nō potest esse q̄ innouent p̄ alicuius claritatē ad
ditiōē. ¶ S. constat q̄ damnati erūt in terra. s;
ipsi erūt in tenebris non solū interioribus sed etiā
exterioribus. s; terra nō dotabit claritate in illa in
nouatiōe: et eadē rōne nec alia elemēta. ¶ S. mul
tiplicatio claritatis in elemētis multiplicat calorē.
si igit in illa innouatiōe erit maior claritas elemē
toz q̄ nūc sit: erit etiā per consequē maior calidi
tas: et sic vñ q̄ transmutent a naturalibus suis q̄li
tatibus que sunt eis scdm certā mensurā: quod est
absurdū. ¶ S. bonū vniuersi quod consistit i or
dine et armonia dignius est q̄ bonū alicuius natu
re singulari. sed si vna creatura efficiat melior: tol
litur bonū vniuersi: q̄ non remanebit eadē armo
nia. s; si corpa elemētaria que scdm gradū sue na
ture que tenet in vniuerso claritatis debēt esse ex
p̄p̄ria claritate recipiant: ex hoc magis deperiet p̄
fectiō vniuersi q̄ accrescet. ¶ S; cōtra est quod
dī Apoc. xxi. Uidi celū nouū et terrā nouā. sed ce
lum innouabit per maiorē claritatē. s; et terra et si
militer alia elemēta. ¶ S. corpa inferiora fuerūt
in vsum hois sicut et superiora. sed creatura corpa
lis remunerabit ppter ministeriū quod homi ex
hibuit: vt videt dicere glo. ad Ro. viij. s; etiam ele
mēta clarificabūt sicut et alia corpa celestia. ¶ S.
corpus homie est ex elemētis compositū. s; partes
elemētoz que sunt in corpore homie gloriōificato
homie gloriōificabūt per receptionē claritatis. sed
eadē conuenit esse dispositionē totius et partis. s;
et ipsa elemēta conuenit claritate dotari. ¶ S. n̄ dico
dicendū q̄ sicut est ordo celestiu spiritū ad spiri
tus terrenos s; humanos: ita etiā est ordo celestiu
um corpoz ad corpa terrestria: cū autē creatu
ra corpal sit facta ppter spirituale et p̄ eā regat: o; z
similit̄ disponi corporalia sic spiritalia disponūt
In illa autē vltima rez; summatiōe spiritus infe
riores accipiēt p̄p̄tates supioz spiritū: q̄ hoies
erūt sicut angeli i celis: sicut dī Math. xxij. z hoc
erit in q̄trum ad maximā p̄fectionem deueniet id
em q̄ human; spiritus cum angelico conuenit. vñ

et similiter cū corpora inferiora cū celestibus non
 cōicent nisi in natura lucis et diaphani: vt dicit i
 ij. de aia: Oportet corpora inferiora maxie p̄fici sc̄oz
 claritatē. vñ oia elemēta claritate quadaz vestient
 nō tñ equalit̄: sed sc̄dm modū suuz: terra enī vt d̄
 erit in superficie exteriori peruisa sicut vitz: aqua sic
 crystalli: aer vt celū: ignis vt lumina celi. ¶ Ad
 j. d̄: q̄ sicut supra dictū est: innovatio mūdi ordi
 nat ad hoc q̄ hō etiā sensu in corporibus quodā
 modo per manifesta indicia diuinitatē videat: in
 sensus autē nostros sp̄ualioz ē visus et subtilioz: et
 iō q̄tum ad qualitates vsiuas quaz p̄ncipiū ē lux
 oportz oia corpora inferiora maxime meliorari: q̄
 litates autē elemētares pertinet ad tactū q̄ est ma
 xime materialis: et eaz excessus p̄rietatis magi
 est p̄tristatius q̄ delectatius: excessus autē lucis
 erit delectabilis cū p̄rietatē non habeat nisi p̄
 organi debilitatē que nūc nō erit. ¶ Ad. ij. d̄: d̄
 dū q̄ aer nō erit clarus sicut radios p̄iciens. sed si
 cut diaphanū illuminatū: terra vō q̄uis ex natu
 ra sua opacitatē habeat p̄pter defectū lucis: tamē
 ex diuina v̄tute in sui superficie claritas glia vestie
 tur sine p̄iudicio densitatis ipsius. ¶ Ad. iij. d̄: d̄
 q̄ in loco inferni nō erit terra glorificata per clari
 tatē: sed loco huius glorie hēbit pars illa terre spi
 ritus rōnales hoim et demonū: q̄ quia ratōne cul
 pe sunt infimī: tñ ex dignitate nature sunt qualibz
 qlitate corporali superiora. Vel dicēdū q̄ etiā si
 sit tota ira glorificata: nihilomin⁹ reprobi in tene
 bris exterioribus erūt: qz etiā ignis inferni qui ad
 aliqd eis lucebit: q̄tuz ad aliud eis lucere nō pote
 rit: vt infra di. vltima dicit. ¶ Ad. iij. d̄: q̄ clari
 tas illa erit in istis corporibus sicut ē in corporibus
 celestibus in quibz caliditate nō causat: qz corpora
 ista tūc erūt inalterabilia sicut mō celestia. ¶ Ad
 v. d̄: q̄ nō tollet p̄pter meliorationē elemētoz or
 do vniuersi: qz etiā oēs alie partes meliorabunt: z
 sic remanebit eadē armonia.

Ad quintū sic proce
 ditur: vñ q̄ plante z alia aialia remaneāt
 in illa innovatiōe: elemētis enī nō o3 ali
 quid subtrahi qd ad eoz ornatū ptinet. s3 aialibz
 et plantis elemēta ornari dicūt. q̄ nō auferent illa
 innovatiōe. ¶ Sicut elemēta hōi seruiunt: ita
 etiā aialia et plante et corpora mineralia. s3 elemēta
 p̄pter predictū misteriu3 glorificabūt. q̄ et aialia et
 plāte et mineralia corpora glorificabunt. ¶ S. vni
 uersū remanebit imp̄fectū si aliqd qd est de ei⁹ p̄fe
 ctiōe auferat. s3 sp̄s aialiu et plantaz et corporuz
 mineraliu sūt de p̄fectiōe vniuersi. cū igit nō de
 beat dici q̄ mūd⁹ in sua innovatiōe imp̄fect⁹ rema
 neat: vñ q̄ o3 di. ē plātas et aialia remanere. ¶ S.
 aialia et plāte hñt nobiliozē formā q̄ ipsa elemēta
 s3 mūd⁹ in illa finali innovatiōe i meli⁹ mutabit. q̄
 magis debet remanē aialia et plāte q̄ elemēta: cuz

sunt nobilioza. ¶ S. incōueniēs ē dicere q̄ natura
 lis appetit⁹ frustret. sed sc̄oz naturalē appetitū aia
 lia et plāte appetit⁹ eē p̄petuū: cū nō sc̄dm indiu
 duū saltē sc̄dm speciē: et ad hoc ordinat eoz gene
 ratio p̄tinua: vt in. ij. de generatiōe d̄: q̄ incōueniēs
 ē dicere q̄ iste species aliqui deficiant. ¶ Sed p̄tra
 si plante et aialia remanebūt: aut oia: aut quedaz.
 si oia oportebit etiā aialia bruta que prius fuerūt
 motua resurgere sicut et homines resurgēt qd dicit
 nō p̄t: quia cū forma eoz i nihilū cedat: non p̄t
 eadē numero resumī. Si autē nō oia sed quedam
 cū nō sit maior ratio de vno q̄ de alio q̄ in perpe
 tuū maneat: vñ q̄ nullū eoz in perpetuū manebit
 sed quicqd remanebit post mūdi innovatiōē i p̄
 petuū erit generatiōe et corruptiōe cessante. q̄ plan
 te et aialia penitus post mūdi innovatiōēz nō erūt
 ¶ S. sc̄dm p̄m in. ij. de generatiōe: in aialibus z
 plantis et huiusmōi corpibz speciei p̄petuitas nō cō
 seruat nisi sc̄dm p̄tinuationē mot⁹ celestis. sed tunc
 mot⁹ celestis deficiet. q̄ nō poterit p̄petuitas in istis
 speciebz p̄seruari. ¶ S. cessante sine cessare debet
 id quod est ad finē. sed aialia et plante facta sunt
 ad aialem vitā homis sustentandā. vñ d̄ Gen. ix.
 Sic olera virentia dedi vobis oēm carnē. sed post
 illā innovatiōē aialis vitā i hoie nō erit. q̄ nec plāte
 nec aialia remanē debēt. ¶ R̄. vñ d̄ q̄ cū innova
 tiō mūdi p̄pter hoim fiat: o3 q̄ innovatiōi hois
 p̄formet: homo autē innovat⁹ de statu corruptiōis
 in incorruptiōē trāsiēt et p̄petue quietis: vñ d̄ j.
 Cor. xv. Oportz corruptibile hoc induere incorru
 ptionē. et ideo mundus hoc mō innovabit: vt abie
 cta omī corruptione et transmutatione p̄petuo re
 maneat in quiete: vñ ad illā innovatiōē nihil or
 dinari poterit nisi quod habet ordinē ad incorru
 ptionē. huiusmōi aut sunt corpora celestia: elemē
 ta et homines: corpora enī celestia sc̄dm sui naturaz
 incorruptibilia sunt et sc̄dm totum et sc̄dm partē:
 elementa vero sunt quidē corruptibilia sc̄dm par
 tes: et incorruptibilia sc̄dm totum: homines vero
 corruptibiles et sc̄dm totum et sc̄dm partes. sed hoc
 ex parte materie: non ex parte forme sc̄z anime ra
 tionalis que post corruptiōem hominis remanet
 incorrupta. animalia vero bruta et plante et mine
 ralialia et omīa corpora mixta corruptunt et sc̄dm
 totum et sc̄dm partem: z ex parte materie que for
 mam amittit: et ex parte forme que actu non ma
 net: z sic nullo modo habent ordinem ad incorru
 ptionem: vnde in illa innovatiōe non manebūt.
 sed sola ea q̄ dicta sūt. ¶ Ad. j. d̄: q̄ hōi cor
 pora dicūt eē ad ornatū elemētoz iqtū v̄tutes acti
 ue z passive generales q̄ sūt in elemētis ad specia
 les actiōes p̄hūt: et iō sunt ad ornatū elemētoz in
 statu actiōis et passiois. s3 hic stat⁹ i elemētis nō re
 manebit: vñ nec aialia nec plantas remanē oportz
 ¶ Ad. ij. d̄: q̄ nec aialia nec plante nec aliq̄ alia
 corpora in mūstrando homi aliquid meruerūt cū

libertate arbitrij careant. sed p tanto dicunt quedā
 corpora remunerari: quia homo meruit vt illa in
 nouarent que ad innouationē ordinē habent: plā
 te autē et animalia nō habēt ordinē ad innoua
 tionē incorruptōis vt predictū est. vnde ex hoc ho
 mo si meruit vt illa innouēt: qz nllō pōt alteri me
 reri nisi id cuius est capax: nec etiā sibiipsi: vñ etiā
 dato qz animalia bruta mererent in misterio hoīs
 nō tamē essent innouāda. ¶ Ad. iij. vō: qz sicut p
 sectio hominis multipliciter assignat: est eni pfectio
 nature condite et nature glorificate: ita etiam per
 sectio vniuersi est duplex: vna scōm statum huius
 mutabilitatis: altera scōm statum future nouita
 tis: plante autem et aialia sunt de p sectōne et fm
 statū istum: nō autē fm statum nouitatis illius: cū
 ordinē ad eam nō habeāt. ¶ Ad. iij. vō: qz quia
 aialia et plante qz ad quedā alia sunt nobiliora
 qz ipsa elementa: tamē qz ad ordinē incorruptio
 nis elementa sunt nobiliora vt ex dictis p3. ¶ Ad
 v. vō: qz naturalis appetit' ad perpetuitatē qz inest
 aialibus et plantis est accipiendus scōz ordinem ad
 motum celi: vt scz tātū i esse pmaneat qz mot'
 celi durabit: nō eni pōt appetitus esse in effectu vt
 pmaneat vltra causā suā: et iō si cessante motu pri
 mi mobilis plāte et aialia nō maneāt scōz speciem
 nō sequit appetitū naturalē frustrari. ¶ Dum tamē
 virtute diuinitatis sit suscitatur' nō hūanitatē et.
 Sed ē est quod dicit in glo. i. Cor. xv. qz resurrectio
 xpi fuit causa nostre resurrectōnis. s3 xps fm hūa
 nitatē resurrexit. qz virtute hūanitatē corpa suscita
 bit. Et dicēdū qz sicut Dama. in. iij. li. dicit: hūani
 tas xpi est qsi diuinitatis organū sicut corp' anime
 vñ effectus aliqz pōt attribui hūanitatē xpi dupli
 citer. Vno mō scōm se sicut attribuit ei tangere le
 prosum et huiusmodi. Alio mō inqz tuz ē instrumē
 tum diuinitatis: sicut attribuit ei tactu suo lepro
 sum mūdare: hoc autē mō attribuit hūanitatē xpi
 sua resurrectiōe nostrā causare sic tactu suo lepro
 sum mūdare: et qz instrumentū nō agit nisi in vīru
 te pncipalis agentis: inde ē qz dicit xpus resuscitatur'
 corpora nō virtute humanitatis sed diuinitatis qz
 vis sua resurrectio sit nostre resurrectiōis causa p
 modū quo tactus leprosi est cā mūdatiōis. ¶ Per
 verbū filij dei sit aiaz resurrectio: p verbū factū i
 carne per filijz hominis sit corporum resurrectio
 Sed cōtra: quia sicut resurrectio chūisti dicitur eē
 esse cā resurrectiōnis nostre corporalis ita et spūalis:
 vt p3 per illud Ro. iij. Resurrexit ppter iustificati
 onem nostrā. Et vō: qz vtrūqz sit pncipaliter virtute
 diuina: et quasi instrumentū per operationē hūa
 nitatis xpi: sed tñ spūalis resurrectiō appropriat di
 uinitati: corporalis vero hūanitati per appropria
 tionē quādā vt seruet similitudo in effectu et cau
 sam. ¶ Filius cū patre et spū sancto eadē vita est
 que pntet ad animā non ad corpus. Sed ptra qz
 omnia vita tam spūalis qz corporalis orit' a vita di

uina et imitat eam: vt p3 per Dio. vj. ca. de di. no.
 Et dicendū qz dicit non pntet ad corpus: qz corpus
 nō potest eius esse particeps ad cognitionē et amo
 rem. ¶ Angeli deserent ante signū crucis. Sed ē
 est qz lignū illud crucis non habz aliqz ordinē ad
 incorruptionē: et ita nō remanebit post illaz inno
 uationē. Et dicendū qz signum crucis nō accipitur
 hic pro ipso ligno crucis domice. sed pro aliqua re
 presentatiōe ipsius. ¶ Columne celi pauent adue
 tum eius: columne celi hic dicunt angeli qui celos
 mouent: quia in eoz virtute sustentat tota effica
 cia celestis actiōis: cum omnia corpora regant p spi
 ritum vite rationalē: vt Aug. dicit. iij. de trinitate.
 ¶ Quantū luxit sol in prima conditiōe septē die
 rum ante peccatū et. Intelligenda est hec compa
 ratio scōm modū quod homo percipit ex lumie
 celestis corporū: quod fuit maius ante peccatū qz
 post: quia post resurrectiōez realiter magis luceat
 vt dictū est. ¶ Significat solem et lunam his qui
 erūt in eterna beatitudine nullū lucis vsum presta
 re. hoc intelligendū est de vsu necessitatis vt prius
 dictū est. ¶ Ne impij in tormētis sub terra positi
 et. scōm hoc videtur Isido. sensisse qz infernus sit
 in alia superficie terre: cū tamē ab alijs dicatur qz
 sit in profundo terre. Quidam vero dicūt Isido.
 etiam hoc sensisse qz infernus sit in profundo terre
 sed qz ex alia superficie terre sit aliquis magn' ter
 re hiatus. vnde lumen solis ad illos qui sunt in in
 ferno peruenire possit si sol terraz circuiret: quod
 vtrum verum sit oino certum non est.

Distinctio. XLIX.

Est resurrectio

nē vō facto vniuerso et. Post
 qz magister determinauit de his
 que pertinent ad iudicium ge
 nerale: in parte hac incipit de
 terminare de premijs et penis
 que iudicium generale sequun
 tur. Et diuiditur in partes ou
 as. In prima determinat de premijs bonoz. In se
 cunda de penis malozum. l. o. ibi dicitur que
 stio et. Prima autem pars diuiditur in tres tra
 ctus. In pma eni describit qualis erit beatitudo sancto
 rum que eis in premiū post generale iudicium da
 bitur. In secunda ostendit quomodo ad eam con
 sequēdam omnis humanus appetitus tendat ibi:
 Solet etiam queri de beatitudine vtrum oēs et.
 In tertia qualiter eam habētes diuersimode ipsā
 participant: ibi Solet etiaz qri et. Circa hoc tria
 facit. Primo ostendit diuersitatem que in beatitu
 dine sanctorum accidit ex parte cognitionis. Se
 cundo ex parte gaudiij vel delectationis ibi: Solet
 etiaz queri an in gaudio et. Tertio inquit de au
 gmento beatitudinis quod accidit ex resumptiōe
 corporie: ibi Post hoc queri solet et.

et sufficit nobis. ergo idē quod prius. **U**terius videt q̄ beatitudo magis consistit in actu intellectus practici q̄ speculativi: q̄to enī aliqd̄ bonū ē cōius tāto ē diuini: vt pz in. j. Ethic. s; bonū intellectus speculatiui ē singularit̄ ē q̄ speculat: bonū at̄ intellectus practici pōt esse cōe mltōz. s; magis consistit beatitudo in intellectu practico q̄ speculatiuo. ¶ **P.** beatitudo ē vltia pfectio hoīs. s; maior est pfectio alicui rei scdm q̄ ē cā alteri q̄ scdm q̄ in se pfecta existit: vñ dicit Dio. in. iij. ca. ce. hierar. Q̄ oim diuinius ē dei copatore fieri in reductōe alioz: p̄ itellectū at̄ speculatiuū hō h; pfectionē i seip̄o: itellectus at̄ practice ē cā alioz. s; beatitudo magis consistit in intellectu practico q̄ speculatiuo. ¶ **P.** finis ē cōformis his q̄ sūt ad finē. s; beatitudo ē finis et p̄miū virtutū: vt in. j. Ethic. dicit: Virtutes at̄ magis consistit i opatōe q̄ in cognitōe: q̄ scire paz vñ nihil pdest ad virtutē: vt pz 2ª Ethic. s; beatitudo magis consistit in intellectu practico q̄ i speculatiuo. ¶ **P.** beatitudo hoīs consistit in eo qd̄ ē in hoīe nobilit̄. s; itellectus practice ē nobilit̄ speculatiuo: q̄ ip̄e legem ponit speculatiuo intellectui: p̄ prudētiaz enī legislatoris ordinat̄ q̄li quis discere debeat disciplinas speculatiuas: vt pz in. j. Ethic. s; beatitudo magis ē i intellectu practico q̄ speculatiuo. ¶ **S**z p̄tra: beatitudo cū sit vltimus finis ppter seip̄am q̄rit et nō ppter alterz. s; cognitio practica ordinat̄ ad alterz tāq̄ ad finē: q̄ ad opus: vt i. ij. Meta. dicit: nō autē speculatiua. s; ppter seip̄am querit: vt pz in. j. Meta. s; beatitudo magis consistit in intellectu speculatiuo q̄ practico. ¶ **P.** beatitudo nra consistit in hoc qd̄ deo p̄iugamur. s; nos nō p̄iugamur deo p̄ intellectum practice. s; p̄ speculatiuū. s; beatitudo magis consistit in intellectu speculatiuo q̄ practico. ¶ **P.** i rōne beatitudinis ē diuinitas et sufficientia et delectatio. s; in actu cōtemplatiui intellectus ē hō magis sufficiens sibi q̄ i actu intellectus practici ad quē multis auxilijs exterioribus indiget: nllaq; actio ē in q̄ homo possit ita diu persistere sicut in cōtemplatiōe ppter remotiōe a corporeis instrumētis quoru; debilitas lassitudinē inducit: neq; ē aliq̄ delectatiō ita pura sicut cōtemplatiōis: q̄ ei nllm p̄trariū admisceat: neq; enī p̄trariū h; s; beatitudo maxime i actu intellectus speculatiui consistit. ¶ **U**terius videt q̄ beatitudo i hac vita habeat: q̄ Matth. v. dicit Beati paupes spū qm̄ ip̄oz ē regnū celoꝝ. Et sicut Bti q̄ psecutiōz patiūt̄ et cetera huius mōi. s; oia hec i hac vita habēt. s; beatitudo ē i hac vita. ¶ **P.** si beatitudo nō posset ēē in hac vita: nlls beatitudinem cognoscēt nisi qd̄ de alia vita noticiā h̄iet. sed multi p̄bi de beatitudie tractauerūt futurā vitā penitus ignorātes. s; beatitudo pōt etiā ēē i hac vita. ¶ **P.** p̄ns vita hoīs est pfectio: q̄ p̄ns vita alicui alteri animalis. sed vita p̄ns alioz animalū includit finem. vltimū corundē. s; et vita p̄ns hoīs beatitudinem includit qui est finis eius. ¶ **P.** vnaqueq;

res naturalit̄ desiderat finē suū. sed ex desiderio finis nascitur desideriuū eoz que sunt ad finem: illa autē precipite sūt ordinata ad finē sine quibus ad finē perueniri nō potest: sic autē ad beatitudinem hoīs moꝝ eēt ordinata si i hac vita beatitudinē habere nō possit. s; homo naturalit̄ desiderat mortem: qd̄ experimēto falsum esse sentit̄ et auct̄ Apli dicit: q̄ dicit. ij. Cor. v. Nolumus expoliari s; suū peruestiri. s; beatitudo hoīs est i hac vita. ¶ **S**ed nō nullus pōt ēē beatus qui non habz hoc qd̄ bene vult. sed quilibz beatus bñ et ordinate viti sua beatitudine nūq̄ posse p̄uari. s; quicūq; hoc nō habet nō est vere beatus. sed nullus hoc in hac vita habet: q̄ ip̄am beatitudinē quā i hac vita h̄ie posset oportet qd̄ ad min⁹ moꝝ tollat. s; beatitudo in hac vita haberi nō pōt. ¶ **P.** nullus ad vltimū vite iam puenit cui restat aliqd̄ appetēdu;: eo qd̄ beatitudo in se sufficientiā habeat vt etiā plus dicit. sed q̄tūcūq; aliqd̄ sit in hac vita pfectus: vel scia vñ virtute vñ quocūq; alio mō ad huc ei restat aliqd̄ ad appetēduū. s; multa scire que nescit: imo bonitas etiam sue pfectionis: q̄ q̄diu hec vita durat certa esse nō pōt: cū etiā sapientissimi et p̄fectissimi viri p̄ infirmitates corporales possint i insaniā deuenire. s; beatitudo in hac vita h̄ie nō potest. ¶ **P.** beatitudo ab oibus ponit maximū. sed maximū bonū est qd̄ est malo penitus imp̄mixtū. cum s; vita hec absq; malis esse nō possit: q̄tūcūq; aliquis sit sapiēs et virtute pfectus: vt manifeste apparet varios casus hoīs intuendo: videt qd̄ in hac vita beatitudo ēē nō possit. ¶ **R**ñdeo vñ ad primā q̄dem qd̄ beatitudo cū sit naturalit̄ ab oibus hoīb; desiderata: nō minat vltimū humane vite finē: finis autē cuiuslibet rei ē operatio p̄pria vñ per operationē p̄p̄iam ad finē venit: cū autē forma p̄pria sit i q̄libz re operationis p̄p̄ie principiu;: forma autē p̄pria hoīs inq̄tū est hō sit rōnalis aīa: oportet qd̄ vel i ip̄is actibus rōnalis aīe beatitudo consistat: vel in his ad q̄ homo per actus rōnalis aīe comparat̄: hec autē bona aīe dicunt̄: vnde necesse ē beatitudinē ponere i bonis aīe etiā fin p̄hos. ¶ **Q** autē aliqui beatitudinem i bonis corporis ponūt ex hoc puenit qd̄ sc̄pos qd̄ essent ignorabāt: non enī agnoscebāt se scōz id qd̄ est in eis melius qd̄ eoz esse formalit̄ complet̄: sed scōm id qd̄ de eis exterius apparet: et scōm hoc in exterioribus bonis suā beatitudinem quesierunt. ¶ **A**d. j. ergo dicendū qd̄ multoz opinione nō ē necesse esse verā simplicit̄ sed scōm partē: multitudine autē hominū in bonis corporis beatitudinē ponentiū q̄tum ad hoc verā opinione habz: qd̄ illud quod sibi optimū estimant hoc suam beatitudinē esse putant: et q̄tum ad hoc opinio eoz vera ē: s; qd̄ optimū hoīs est beatitudo: nō autem oportet qd̄ sit vñ q̄tum ad hoc qd̄ ponūt ēē i bonis corporis: qd̄ hec opinio p̄cedit ex falsa radice: q̄. s; estimat se p̄ncipalit̄ ēē id qd̄ sunt scōz eoz. ¶ **A**d. ij. dicit̄ qd̄ hoc

q̄ p̄mo desideratur bonū cōspōitale q̄ sp̄iale p̄
accidens p̄tingit: nostra enī cognitio ab vniuersali
oribus ad specialia p̄cedit: vt p̄ in .j. phycor. 7 iō
in principio nihil cognoscimus de fine hominis nisi
hoc generale q̄d ē quoddā optimū: et sic cognosci
mus ita et desideram: et iō in illa bona q̄ p̄mo
cognitiōi occurrūt estimam: illud bonū: p̄ora autē
in nostra cognitiōe sūt sensibilia: vñ in p̄ncipio esti
mamū q̄ summa bona sensibilia bona. s̄ in fine
q̄n cognitio nostra p̄fici habem: distinctā cogniti
onem de hoīs sine discernēdo ip̄m ab alijs: 7 tunc
appetit: summū bonū vt est. s̄ in spiritalib: ra
tio autē p̄cedit ac si per se loquēdo appetitus boni
corpōralis p̄cederet appetitū boni sp̄ialis. ¶ Ad
ij. dicēdū q̄ dupliciter aliqd̄ dē esse cōe. Vno mō
per p̄dicationē: huiusmōdi autē cōe nō ē idē nume
ro in diuersis rebus: et hoc mō habet bonū cor
pōris cōitatem. Alio mō est aliqd̄ cōe scōm parti
cipationē vnus et eiusdē rei scōm nūmē: et hoc
mō bonū cōius est diuinius: et hec cōitas maxime
pōt in his que ad animā p̄tinēt iueniri: q̄ p̄ ip̄am
attingit ad id quod est cōe bonū omnibus rebus. s̄
deū: et iō ratio nō p̄cedit. ¶ Ad. iij. dicēdū q̄ du
plex est finis. s̄ finis operatiōis et intentiōis: bonū
ergo corpōris pōt eē finis virtutis q̄si quidā termi
nus vel effectus virtuose operatiōis: nō autē sicut
in quo stet virtutis intentiō: q̄ cū virtus sit p̄fectio
anime q̄ est corpore nobilio: et nihil agat p̄pter vili
se: nō pōt esse q̄ in bono corpōris intentio vtut: qui
escat. ¶ Ad. v. dicēdū q̄ felicitas 7 fortuna dicitur
esse aliquoz dupliciter. Vno mō sicut subiecto
rum: et hoc mō felicitas et fortuna sunt eiusdē: q̄
vtrūq; non nisi in rōnalibus pōt esse. Alio mō sic
obiectoꝝ: vel materie: et sic impossibile est q̄ felici
tas 7 fortuna sint eorundē: q̄ fortuna ē eoz q̄ pro
pter aliquid agunt: q̄n aliqd̄ p̄ter intentionē ac
cidit: felicitas autē vel beatitudo est q̄ ab omnib: i
tendit nec ad alteꝝ ordinat: 7 iō licz corpōralia bo
na dicantur fortune materialit: nō tñ sequit q̄ in cor
pōralibus bonis felicitas cōsistit. ¶ Ad. vj. dicen
dū q̄ licz homo ex aia et corpore p̄sistat: tamē eē
specificū h̄z ex aia nō ex corpore: q̄ forma cuiuslibet
rei est p̄ncipiū eē eius specificū: vñ et beatitudo
hominis p̄ncipalit̄ et originalit̄ p̄sistit i bonis anime
sicut enī corpus est p̄pter animā sicut p̄pter finē: et
materia p̄pter formā: vt p̄ in 2° de aia: ita 7 bona
corpōris ordināt in aie bona vt i finē: vñ in bonis
corpōris beatitudo p̄ncipalit̄ cōsistit nō p̄. ¶ Ad
ij. q̄dem dicēdū q̄ beatitudinē eē in voluntate du
pliciter pōt intelligi. Vno mō ita q̄ sit voluntatis
obiectū: et sic beatitudo eūz sit vltimus finis: et ex
fine ē ratio boni q̄d est voluntatis obiectū: opoz
ponere beatitudinē in voluntate esse. Alio mō ita
q̄ sit aliquis actus voluntatis: et sic beatitudo i vo
luntate eē nō potest: beatitudo enī vltimū finē ho
minis impoztat. finis autē vltimus hominis pōt ac

cepti duplex: vnus in ip̄o: 7 alius extra ip̄m. In ip̄o
sicut operatio rei dē esse finis eius: cū ois res sit p̄
pter suā operationē. finis vō extra ip̄m est ad q̄d
per suā operationē p̄tingit: non autē qlibet opera
tio pōt dici finis: s̄ illa que fini exteriori p̄mo p̄iū
git: 7 hoc dico q̄n res finē extra se habz: tunc enim
oz q̄ finis interior ad exteriorē ordinē: vt sic finis
exterior sit quasi finis vltim: et finis interior qui ē
operatio sit ad illuz ordinat: sicut videmus q̄ res
naturales per operatiōes quas habēt p̄tingit fm
assimilationē quandā ad diuinā bonitatē que est
eaz exterior finis. Nō autē est possibile vt ipse vo
luntatis actus sit vltim: finis alicui: q̄ cū volunta
tatis obiectū sit finis: hoc ip̄m quod ē velle et qui
liber alius voluntatis actus nihil ē aliud q̄ ordina
ri aliqua in finē: vñ p̄supponit alium finē: et ideo
si ip̄m velle dicat esse volūtū: opozet p̄supponē aū
hoc aliquid esse volūtū: non enī pōt intelligi in ali
qua potentia reflexio sup actum suū nisi actu suo
in que sit reflexio p̄ius terminato per obiectū pro
prium q̄d sit aliud ab ip̄o actu potētie illius: alias
opozeret in infinitū procedere. Si enī intellectus
intelligit se intelligere: opozt q̄ intelligat se intelli
gere aliquid: et si dicat q̄ intelligit se intelligē hoc
q̄d est se intelligere adhuc opoztebit aliud ponere
et sic in infinitū. Patz ergo q̄ ip̄m intelligere non
potest esse primū obiectum intellectus: et eadē ra
tione nec ip̄m velle potest esse obiectū primū volū
tatis. Cum ergo obiectū primū voluntatis sit finis
vltimus: impossibile est q̄ aliquis voluntatis actus
sit vltimus finis voluntatis. Nec etiaz potest dici q̄
affectio finis exterioris sit per actum voluntatis
immediate: intelligitur enim esse actus voluntatis
ante affectiōem finis vt motus quidam in finem
post affectiōem vero vt quietatō quedam in fi
ne: non potest autem esse q̄ voluntas nunc quiete
tur in fine in quem p̄ius tendebat nisi quia volū
tas alio modo se habet ad finem q̄ p̄ius: vel econ
uerso: illud ergo quod facit voluntatem hoc mo
do se habere ad finem vt voluntas quietet in ip̄o
est vltimus finis interior qui p̄mo contungit exte
riori fini: sicut si alicuius finis exterior sit pecunia:
finis interior erit possessio pecunie per quam ho
mo se habet ad pecuniam vt voluntas in ea quie
tur. Cum ergo vltimus finis quasi exterior huma
ne voluntatis sit deus: nō pōt esse q̄ aliquis actus
voluntatis sit interior finis. sed ille actus erit vltim:
finis interior: quo p̄mo hoc mō se habebit ad deū
vt voluntas quietet in ip̄m: hec autē est visio dei fm
intellectū: q̄ p̄ hāc sit q̄si quidā p̄ctus dei ad intel
lectū: cū ome cognitū sit in cognoscēte scōm q̄ co
gnoscit: sicut etia corpōralis tactus ad delectabile cor
pōreū inducit quietationem effectus: et ideo vlti
mus finis hominis est in actu intellectus: et ita bea
tutudo que est vltimus finis hominis i intellectu
cōsistit: tamen id quod est ex parte voluntatis:

scilicet quietatio ipsius in fine quod potest dici delectatio est quasi formaliter plens rationem beatitudinis: sic supervenit visioni in qua substantia beatitudinis consistit ut sic voluntati attribuat: et prima habitudo ad finem secundum quod affectuone finis appetit: et ultima secundum quod in fine iam affectuone quietat. ¶ Ad. i. q. 3. ob: q. ro illa ostendit quod beatitudo sit in voluntate sic sui obiectum non autem quasi actus eius. ¶ Ad. ii. ob: q. delectatio requiritur ad beatitudinem quasi forma completiva beatitudinis: quod delectatio perficit operationem ut quidam finis supervenientis: velut inveniuntur superveniat pulchritudo quod inveniuntur decorat: ut dicitur x. Ethicorum. ¶ Ad. ii. ob: q. charitas pro tanto dicitur esse altior virtus ceteris que sunt in via: quod ipsa est que ordinat omnia in deum: ipsa est etiam cuius erit in patria ultima quietatio in deum: hoc tamen non dicitur esse actus eius sed substantia ipsa beatitudinis: sed vel inclinat natio quedam in ipsam sicut in statu vite: vel quietatio in ipsa sicut in statu patrie. ¶ Ad. iii. ob: q. actus corporis non potest contingere ut affectus bonum anime. sed actus intellectus non potest contingere ad affectum bonum quod voluntas appetit et ideo non est simile. ¶ Ad. v. ob: q. per affectum bonum perfectio deo coniungit quod per intellectum in quantum coniunctio que est per affectum supervenit perfecte coniunctioni que est per intellectum perficiens et decorans eam: sed tamen oportet quod prima coniunctio sit per intellectum: dilectio enim prius inclinat in coniunctionem perfecte appetendam quam intellectus perfecte coniungat quod prius non potest quam intellectus quod modo cognoscat: eo quod appetit non potest esse incognitum omnino: et ideo dicit Hugo quod scia foris manet ubi dilectio intus est. ¶ Ad. ii. q. 3. ob: q. sicut ex istis dicitur per secundum hoc in actu intellectus beatitudo hominis constituitur quod per ipsum est prima coniunctio hominis ad suum ultimum finem exteriori: ratiorem cui intellectus coniungit in quantum cognoscit ipsum: illud autem quod est cognitum per intellectum practicum non potest esse ultimus finis exteriorior: quod cognitio intellectus practici ordinat ad cognitum sicut causa ad effectum: effectus autem alicuius non potest esse ultimus finis eius: quod perfectio cause non dependet ab effectu sed e converso: et ideo impossibile est quod habitudo in actu intellectus practici consistat: sed solum in actu intellectus speculativi: et inde est quod omnis cognitio practica est propter aliquod aliud appetibile: sed cognitio speculativa magis appetit propter seipsam. ¶ Ad. i. q. 3. ob: q. bonum cui intellectus speculativus coniungit per cognitionem est communius bono cui coniungit intellectus practicus in quantum intellectus speculativus magis se parat a particulari quam intellectus practicus: cuius cognitio in operatione perficitur que in singularibus consistit. Sed hoc est verum quod affectuone finis ad quem pervenit intellectus speculativus in quantum habet motum est propria affectuone. sed affectuone finis quem intellectus practicus intendit potest esse propria et communis in quantum per intellectum practicum aliquid se et alios dirigit in finem: ut patet in rectore multitudine. sed aliquid ex hoc quod speculat ipse singulariter dirigit in speculationis finem: ipse autem finis in intellectus speculativi tantum preminet bono intellectus practici quantum singularis affectuone eius excedit com-

munem affectuone boni intellectus practici: et ideo perfectissima beatitudo in intellectu speculativo consistit. ¶ Ad secundum dicitur quod perfectio est habere aliquam perfectionem et transfundere ipsam in alterum: quod solum habere eam in seipso: non enim alio modo intelligi potest comparatio dicitur perfectionum: eo quod perfectio alicuius ut est causa non potest esse nisi simul sit perfectio eius in seipso contingit autem maiorem esse perfectionem alicuius putat in se perfectus est quam secundum quod est causa alterius quam non eandem perfectionem concipiat: vel non tantam sicut habet: sicut maior est perfectio que considerat in deo secundum quod in se consistit quam secundum quod alia causat: et sic maior est perfectio speculativa in quantum in se in speculatione perfectus est: quam fabrica in quantum facit cultellus: perfectior autem est ille qui speculatio alios speculatores equaliter sibi constitueret quam ille qui ipse solus posset speculari. ¶ Ad. ii. q. 3. ob: q. finis et causa que sunt ad finem non oportet esse conformia quasi sunt unius generis: sed oportet ibi esse conformitatem proportionalem: ut scilicet ea que sunt ad finem sint proportionata ad finem inducendum: et hoc modo virtutes conformantur beatitudini: quod ad beatitudinem inducuntur per modum dispositionis et meriti. ¶ Ad. iii. q. 3. ob: q. intellectus speculativus simpliciter practico nobilior est cum sit propter seipsum: practicus vero propter opus: nec intellectus practicus legem ei ponit non enim dirigit intellectus speculativus in iudicando de veritate rerum secundum aliquam legem ab intellectu practico positam: sed intellectus practicus legem ponit propter intellectum speculativum: ut dicit philosophus in vi. Ethicorum: ubi ordinat aliquid aliud ad perfectionem speculativi intellectus debeat pervenire: et ex hoc ostenditur intellectus practicus esse subferrius speculativo. ¶ Ad. ii. q. 3. ob: q. motus ad terminum: ita in voluntatibus se habet appetitus finis et eorum que propter finem appetuntur ad consecutionem finis: et ideo sic quando res naturalis pervenit ad terminum cessat motus eius: ita voluntas cum habet quod querit appetitus eius desinit conversus in amorem vel delectationem: beatitudo ergo cum sit finis ad quem referuntur omnia desideria: oportet quod sit tale aliquid quo habito nihil ulterius desiderandum restet: quilibet autem naturalis esse desiderat et permanere in bono quod ipse habet: et ideo ab omnibus beatitudo tale aliquid esse ponitur quod immobilitate habeat et perpetuitatem. Sed de immobilitate et perpetuitate beatitudinis humane aliqui diversimode iudicaverunt. Quidam enim dixerunt quod de ratione humane beatitudinis non erat perpetuitas absolute sed perpetuitas respectu vite hominis: nec tamen in hac perpetuitate consideranda immobilitas que privaret potentiam ad imutationem sed que tamen privaret imutationis actum et hec fuit opinio platonis ut tangit. i. Ethicorum: potest enim illum hominem esse beatum in hac vita cuius beatitudo continuatur usque ad mortem ipsius Sed quia conditio hominis quantum ad perfectum in hac vita mutari potest: et de contingenti futuro

scilicet illud quod nunquam propter aliud querit. sed delectatio non querit propter aliud sed propter seipsum. et delectatio maxime consistit in beatitudine. sed delectatio non est actus sed passio. et felicitas non est actus. ¶ Sed ab uno agente et secundum unum habitum non potest esse actus diversi. si ergo beatitudo est actus: essent eiusdem beatitudinis. quod est absurdum. ¶ Sed beatitudo vite non potest dici actus: quia sic omniter amitteret beatitudinem. et beatitudo patrie non est actus. ¶ Sed non est quod philosophus dicit in 1. Ethicorum: quod felicitas est operatio secundum perfectam virtutem. ¶ Illud propter quod est res est ultimus finis rei. sed omnis res est propter suam operationem: unde dicitur in 2. celli et mundi. et operatio propria hominis est ultimus finis eius: et ita beatitudo ipsius est actus quod dicitur. ¶ Sed hoc secundum hoc beatitudo est quod ad dei similitudinem maxime pertinet. sed secundum hoc quod actu agit maxime deo assimilatur: sic est maxime in actu remotus a potentialitate. et beatitudo hominis consistit in eius operatione. ¶ Alterius vero quod beatitudo hominis non sit idem quod vita eterna: vivit enim viventibus est esse: ut dicitur in secundo de anima. sed beatitudo secundum philosophum non consistit in essendo sed in operando. et beatitudo hominis non est aliquid vite. ¶ Sed ratio vite in motu consistit ut patet per Comentariorum in libro de causis. sed beatitudo includit in sui ratione intransmutabilitatem. et beatitudo non est idem quod vita eterna. ¶ Sed beatitudo est homini concipibilis. sed eternitas vite non potest concipi: quia quod in tempore factum est non potest esse eternum. et vita eterna non est idem quod beatitudo. ¶ Sed quicunque in perpetuum durat quodammodo vite eternitatem participat: secundum quod eternum largo modo accipitur pro perpetuo. sed damnati in perpetuum durabunt in igne eternum missi ut patet per Mattheum. xxv. Non autem habent beatitudines sed summam miseriam. et beatitudo et vita eterna non sunt idem. ¶ Sed id quod est finis humane vite est beatitudo. sed vita eterna est finis humane vite: ut patet per Romanos. vi. Habebitis fructum vestrum in sanctificatione: sine vero vita eterna. et cetera. ¶ Sed ultima beatitudo hominis consistit in visione dei ut ex supra dictis patet. sed hoc consistit in vita eterna: ut patet per Iohannem. xvii. Nec est vita eterna ut cognoscant cetera. et beatitudo est idem quod vita eterna. ¶ Alterius vero quod beatitudo sit idem quod pax: primo pro hoc quod in psalmo dicitur: Qui posuit fines tuos pacem. sed finis civitatis dei de qua ibi loquitur est beatitudo. et beatitudo est idem quod pax. ¶ Sed Augustinus dicit. xix. d. c. dei: Possumus dicere sine bonorum nostrorum esse pacem sicut et eternam vitam sed vita eterna est idem quod beatitudo. et pax. ¶ Sed illud quod naturaliter desideratur ab omnibus et propter quod alia agunt vel esse hominis beatitudo. sed pacem omnes desiderant et propter ipsam agunt quod agunt: ut Augustinus dicit 7. Dio. xi. ca. de vi. no. et pax est ipsa beatitudo. ¶ Sed pax quod etiam quoad impossibile. sed omnis mutationis finis est quies: et per exemplum in naturalibus ostendi potest. et totius vite nostre mutabilis finis est pax: et sic pax est idem quod beatitudo. ¶ Sed beatitudo est operatio quedam secundum philosophum. sed pax non notat actum aliquem. sed inobilitatem terminum. et pax non est idem quod beatitudo. ¶ Sed pax

maxime ad appetitum vel voluntatem refert: quia est quedam ipsius quietatio: beatitudo autem proprie consistit in intellectu ut supra dicitur. et beatitudo non est idem quod pax. ¶ Alterius vero quod beatitudo non sit idem quod regnum dei: regnum enim quod dicitur a regendo ad gubernationem prudentie pertinere videtur. sed prudentia consistit in ordinatione eorum que sunt ad finem ipsam. et regnum dei non videtur ad beatitudinem pertinere que est ultimus finis. ¶ Sed Dio. dicit. xij. ca. de di. no. quod regnum est omnis finis et ornat' et legis et ordinis distributio. sed hec distributio non solum pertinet ad homines sed ad omnes creaturas quibus deus preterea distribuit: beatitudo autem ad solas creaturas rationales. et beatitudo non est idem quod regnum dei. ¶ Sed regnum non importat aliquam perfectionem nisi in preterito. sed quod habet in regimine regni est videtur ut patet per philosophum in vij. Ethicorum. et regnum dei non dicitur aliquam perfectionem nisi in ipso deo. sed beatitudo non solum dicitur perfectionem in deo sed in omnibus beatis. et beatitudo non est idem quod regnum dei. ¶ Sed beatitudo non patitur commixtionem alicuius mali. sed in regno dei potest esse aliqua mala: unde Mattheus. xij. dicit: quod in fine mundi angeli colligent de regno dei omnia scadala. et regnum dei non est ipsa beatitudo. ¶ Sed est quod Augustinus dicit in Enchiridion. quod tres prime petitiones in oratione dicitur ad futuram beatitudinem pertinent: una autem earum est: Adveniat regnum tuum. et regnum dei ad beatitudinem pertinet. ¶ Sed illud quod promittitur sanctis in preterito est beatitudo. sed regnum dei est huiusmodi: ut patet per Mattheum. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quam ipsorum est regnum celorum. et regnum celorum est ipsa beatitudo. ¶ Respondeo vero ad 1. quod bonum quod omnia percipiunt esse esse: ut patet per Boetium in libro de consolatione. unde ultimum desideratum ab omnibus est esse perfectum secundum quod est possibile in natura illa: omne autem quod habet esse ab alio: perfectionem sui esse ab alio habet: quia tanto perfectius esse recipit quanto quod est verius coniungitur eandem principio: unde inferiora corpora propter longe distare a primo principio esse corruptibile habent: ut patet secundum de generatione. Et ideo ultimum finis cuiuslibet rei habet esse ab alio est duplex: Unum extrinsecus: secundum se id quod est desiderate perfectionis principium Alius interius: sed ipsa sua perfectio quam facit coniunctio ad principium. Unum cum beatitudo sit ultimus hominis finis: duplex erit beatitudo. Una que est in ipso: sed que est ultima eius perfectio: ad quam possibile est ipsum pervenire: et hec est beatitudo creata. Alia vero est extra ipsum: pro cuius conjunctione premissa beatitudo in causa: et hec est beatitudo increata que est ipse deus. ¶ Ad primum ergo dicens quod sicut ipse deus est bonus pro essentia sua: omnia vero alia sunt bona pro participatione: ut dicitur in libro de hebdomadibus: ita ipse solus deus est beatitudo pro sua essentia: alij vero beati sunt participatio: unde beatitudo creata est quedam participatio et similitudo beatitudinis increate: non est tamen essentialiter beatitudo quasi facies homines per essentiam suam beatorum: et sic intelligendus est auctoritas Boetii. ¶ Ad 2. dicitur: quod beatitudo creata non est su-

num bonū simpliciter: sed summū bonū inter bo-
na humana: sed deus ē summū bonū simpliciter: et
tō rō nō sequit. ¶ Ad. iij. dō: q duplex ē diligibile
vñ quod diligit p modū bñuolētē: qñ volum?
bonū alicui? ppter seipm: sicut diligit amicos eti-
am si nihil ex eis nobis debeat accidere. Aliud qd
diligit dilectōe p cupie: et hoc ē vel bonū qd i no-
bis ē: vel qz ex eo in nobis aliqd bonū fit: sicut dili-
git dilectōe vel vinū inqñtū facit delectatiōz
qdqd autē diligit dilectōe p cupiscētie nō pōt ē vl-
timū dilectū: cū ad bonum alteri referat ei? scz cui
p cupiscit. s; illud qd diligit amore bñuolētē pōt
ē vltimū dilectū: beatitudo q creatā q in nobis ē
nō diligit nisi dilectōe p cupiscētie: vñ eius dilectōz
referim? ad nos: et p pñs referim? eā i deū cū nos
in deū referre debcam? et ita nō pōt ē vltimūz di-
lectū: est tñ vltimū p cupitū ex hoc ipso q ē maxm
bonū qd nobis ex p iunctōe ad deū puenit: r iō dō
ē ppter se qñtū vel desideratū: vñ tñz eni impoz-
tat aliqd vltimūz in his q diligunt amore p cupie.
Esti eni de? p cupiscat: tñ idē est p cupiscē deū r ma-
ximū bonūz qd nobis ex deo puenit: sicut idē ē
p cupiscē vinū r effectūz vini i nobis: puta delecta-
tiōne. ¶ Ad. iij. dō: q i solo deo inuenit sufficien-
tia sicut i pncipio ois boni qd qrit appetit? sed ex
vino munerē inuenit sufficiētia q ad ipos in illis q
bus a deo cōferit vt oia bona sufficienter habeant
¶ Ad. v. dō: q quis de accēs inqñtū h? mōi sit s; s-
stantia ignobil? tñ aliqd accidēs qñtū ad aliquid
pōt ē substantia dignius. Pōt eni accidēs p sidera-
ri dupliciter: vno mō fm q inheret subiecto ex quo
habet rōnem accidētis: et sic omne accidēs substan-
tia indignius ē: alio modo pōt p siderari in ordine
ad aliquid extra: et sic aliquod accidēs pōt ē sub-
stantia nobilius: inqñtū p ipm substantia aliqua cō-
iungit alicui nobiliori se: r hoc mō beatitudo creata
et gratia et huiusmōi sunt aliqd nobilius natura-
tie cui inherēt. Est etiā aliqua p sideratio fm quā
omne accidēs nobilius ē inqñtū scz substantia p patur
ad accidēs sibi inherēs sicut potētia ad actū. ¶ Ad
ij. qōnem dō: q sicut ex dictis p: vltimū finis rei
i ipsa re acceptus ē id p quod p iungit res suo fini ex-
teriori qui ē pncipium sue pfectiōis. Deo autē qui
est vltimū finis re: res dupliciter p iungi pnt: vno
mō p modū assimilatiōis: vt sic dicat illa res esse
deo cōiunctissima q est deo similima: et scdm hoc
oportz illud i vnaquaqz re ē vltimū eius finē fm
q maxime deo assimilaf: vñ qdōz autē scdm hoc
ad dei similitudinē accedit qd ē actu: recedit vero
fm q ē in potētia: et illud p qd res maxie ē in actu
ē eius vltim? finis: alio mō ptingēdo ad ipsuz deū
q quidē p iunctio soli creature rōnali ē possibilis q
pōt ipsi deo p iungi p cognitiōz et amorē: eo q de
ē obiectū opationis ei? nō autē opatōnis alicui? al-
terius creature. Quocūqz autē mō p sideret vltimā
pfectio hois q est eius finis: oportz eā ponere i ge-

nerē actus. Si eni p sideremus modū cōiunctiōis
ad deū que ē cōis oibus creaturis: cū res magis sit
in actu scdm q ē opans q scdm q ē potēns opari
erit vltima pfectio vniuscuiusqz rei sua opatō pfe-
cta: vñ res esse d; ppter suā opationē. Sitr si p side-
remus p iunctiōne q ē p pua rōnalis creature: vlti-
ma pfectio hois in opatiōe cōsistit: habitus eni nō
cōiungit obiecto nisi mediāre actu: et iō oportz q
beatitudo in genere act? ponat: tñ hec secūda cōsi-
deratio p pinqut? inducit in p siderationē beatitu-
dinis q pma: qz beatitudo non ē nisi rōnal? creatu-
re. ¶ Ad. j. dō: q in quolibet ordine oia q sunt
ad finē coopant ad vltimū finē: vñ cū pfecta hois
opatio sit vltim? finis eis sicut et vniuscuiusqz rei:
omne bonū homis coopat ad pfectā opatōz ipsi?
sicut ad pfectā opationē homis in hac vita coope-
rant habitus quib? actu informāt r alia bona na-
turalia sicut pncipia actuum et bona exteriora sic
instrumentaliter necessaria ad pfectā opationem.
Ita ergo omniū bonūz cōgregatio ponit esse bea-
titudo: inqñtum oia bona pgregata coadiuuāt ad
operationē perfectissimā homis q est essentialiter
ipa beatitudo. P dicitur etiā bona omnia ordinan-
tur ad beatitudinē patrie scdm q per eoz vñ me-
remur: r quis nō omnia in beatitudine illa mane-
ant per seipā: manent tñ in sibi succedentib?: sicut
fidei succedit visio: et diuitijs temporalibus succedit
sufficiētia bonūz ceteroz. ¶ Ad. ij. dō: q dūm q
in actu oio consideranda sunt scz substantia act?
et forma ipsius a qua pfectionē habet act?. ergo
scdm substantia pncipiū ē nālis potētia: sed scdm
formā suā pncipiū est eius habitus. si ergo habit?
ille sit acquisitus: totalit? nostri actus cā erimus: si
vō sit infusus: erit eius pfectio a cā exteriori que
habitū causat: actus autē nri non ponit ē beatitu-
do nisi rōne sue pfectiōis ex qua hz q fini exteri-
ori nobilissime p iungat: et iō nostre beatitudis nō
sum? nos cā sed deus. ¶ Ad. iij. dō: q duplex
ē delectatio: vna q pcedit affecutionē finis: et hec ē
ordinabilis in aliud: pōt eni ordiari ad pfectā opa-
tionem: inqñtum videlz illa in quib? delectamur ac-
cidentib? agimus: alia delectatō ē que psequit affec-
tione finis: et illa efficit per operationē q fini p iun-
git: et iō hec delectatio nō est ipsa beatitudo: sed q
dam beatitudinis pfectio et forma vt supra dcm ē
¶ Ad. iij. dō: q mltitudo actū ab eodē habitu
pcedentiū respectu eiusdē obiecti nō causat nisi ex
interruptiōe tpsis: et iō in beatitudine pfecta vbi nō
erit aliqua interruptio: s; p iuncta opatio nō erit ni-
si vna beatitudo. ¶ Ad. v. dō: q sicut supra dictū
ē: beatitudo vie nō ē pfecta beatitudo: s; qdā par-
ticipatio beatitudinis: r iō non semp ē in actu: sed
qñqz est in habitu. vñ dormiēs nō pōt dici beatus
qñtū ad id quod tñc hz: sed inqñtū ipsa opatio est in
eo habitualit? scdm eni q effectus sunt in suis cau-
sis: sic operatiōes sunt in habitib? ¶ Ad. iij. qōem
E

dicendum q̄ vita dī dupliciter: vno mō ipm esse viuentis: qz vt in .ij. de anima dī: Viuere viuētis est eē. ex hoc autē dī aliquid viuens qd̄ pōt seipm mouere scdm̄ aliquā actionē: vnde et plante dicūt viuere ex hoc q̄ mouēt se scdm̄ augmentū: ⁊ animalia vltērius inq̄tum mouēt se scdm̄ locū et inq̄tum mouent se ad sentiendū: in hoīe autē vltērius inq̄tum potest se mouere ad volendū ⁊ intelligendū: cuiuslibet autē potētie perfectio est suus actus. vnde secūdo translātū ē nomē vite ad signandū opatiōnem ad quāz aliquis seipm mouet: sicut sentire dī vita animalis: et intelligere vita hominis: et fm̄ hūc modū vnusquisqz illā operationē suā vitāz reputat cui maxime intendit: quasi ad hoc sit totū esse suū ordinatū: scdm̄ quē modūz loquēdi dī: iste dicit talē vel talē vitam: et sic epicuri posuerūt beatitudinē eē vitā voluptuosā: operatio autē nō mēsuratur tempe nisi scdm̄ q̄ est motū adiuncta. vñ et operatiōes que nō adiungunt motū. sed termini motus nō mensurant tempe sed instātū vt patz de illuminatione: et iō si est aliqua opatio oīno trāscendēs motū: talis opatio nō mensurabit tpe: sed mēsurā q̄ ē supra temp̄. visio autē dei q̄ ponit esse beatitudo hominis nō potest eē actio tpe mēsurata scdm̄ seipsā: cū nō sit successiua: nec ex pte vidētis aut visū: cū vtrūqz sit extra motū. vñ sicut nec tpe ita nec instātū qd̄ ē termin⁹ tpe mēsurari pōt. Nō pōt ēt mēsurari euo: qz eū scdm̄ q̄ ab eternitate dī stinguūt p̄inet ad creaturas imutabiles: hec autēz visio excedit naturalē potētā creature: cū ad eaz nulla creatura ex suis naturalib⁹ possit. vnde p̄pā mēsurā ei⁹ ē ipsa eternitas: et iō visio dei q̄ est ipsa beatitudo ē ipsa vita eterna. ¶ Ad .j. q̄ patz m̄sio ex dictis. ¶ Ad .ij. dō: q̄ quīs vita p̄mo ex motu sit cognita: qz p̄ motū p̄mo viuētia a nō viuētib⁹ distincta sunt: tamē nomē vite se extendit vltērius ad oēs operatiōes q̄ nō sunt ab aliq̄ exteriori mouente: sicut velle intelligere et huiusmōi. vñ etiam ad huiusmōi opatiōes nomē mot⁹ transferret vt cū dicimus intelligere motū eē intellect⁹ ⁊ velle motū volūtatis. ¶ Ad .iij. dō: q̄ eternitas nō ē cōicabilis hominī: q̄ sit ei⁹ mēsurā adequata: vel alicui⁹ qd̄ i ipso ē: vt p̄bat rō inducta: pōt tñ hominī cōicari fm̄ quādam participationē: vt sicut homo fit p̄iceps diuine opatiōis in videndo deū: ita sit p̄iceps eternitatis qua diuina opatio mensurat: et sic ipsa ei⁹ opatio dī vita eterna. ¶ Ad .iiij. dō: q̄ vita eterna q̄ a sanctis habebit dī scdm̄ participationē eternitatis: nō solū q̄tum ad defectū finis p̄ quē modūz etiā damnatoz pena eterna dī. s̄z vltēri⁹ q̄tum ad ad remotionē oīs mutatiōis nō solū in actu quāz etiāz eūz excludit. s̄z etiā in potētā: qz facti ex hoc q̄ deo adhibebūt stabilitatē ex dīno munero cōsequent vt sc̄z trāsmutari nō possint: qd̄ de⁹ habz ex natura rōne cui⁹ ē etern⁹. ¶ Ad .v. q̄ dē dīcendū q̄ sicut dicit Aug. xix. de ci. dei: Pax omniū reruz

ē tranquillitas ordinis: ex quo p̄z q̄ ex hoc rō pacis assumit q̄ aliquid nō impedit a recto ordine: tranquillitas enī p̄urbatiōez impediētū excludit: pax autē p̄cipue respicit illū ordinē quo volūtās in alī qd̄ ordinat. vñ et tūc dicim⁹ hominē pacē habere: qñ nihil ē quod impediāt ordinē sue volūtatis in aliqd̄: et siliter dicimus pacē esse in ciuitate qñ nihil ē quod p̄urbz rectū ordinē ciuitatis qui est ex volūtate gubernatoriū ciuitatis. Et scdm̄ etiam q̄ inaiata appetitūz naturalē habere dicūt ponimus vnāquāqz rē habere pacē scdm̄ q̄ non impedit ab inclinatioē quā h̄z in suūz finē quē naturalit̄ appetit: opatiōē autē in qua beatitudo cōsistit ōz esse operationē nō impeditā: qz impedimētū aliquid de eius p̄fectiōe detraheret. vnde etiā delectatō q̄ perfectā operationē cōsequit̄: causat ex opatiōe nō impeditā: vt dī in .vij. Ethic. et iō ad beatitudinē requirit̄ pax: nō que sit ipsa cēntia beatitudinis. s̄z sicut remotō eoz que possent beatitudinē ipeditē ⁊ qz ex hoc ipso q̄ desiderat aliquid dīuī eius refugit appetitū: iō ex hoc ipso q̄ oēs appetitū beatitudinem naturalit̄: etiā naturalit̄ refugit beatitudinis impedimētā: et hoc ē eos naturalit̄ desiderare pacē. ¶ Ad .j. q̄ dō: q̄ pax dī esse finis ciuitatis dei q̄ p̄p̄inquissima dispositio ad finē que ē sil cū ipso fine: et nō q̄si ipsa sit p̄ se finis. ¶ Ad .ij. dō: siliter ¶ Ad .iij. dō: q̄ pacē oīa desiderāt nō sicut finem s̄z sicut id sine quo finis haberi nō pōt. ¶ Ad .iiij. dō: q̄ vltim⁹ finis rei nō ē quies sed opatio rei: cui⁹ perfectio nō potest eē nisi re p̄fecta existēte: motus autē ē actus im̄p̄fecti: et scdm̄ hoc quies ad quem im̄tant mot⁹ ē finis p̄p̄inquior q̄ ipse mot⁹: ⁊ sic mot⁹ ordinat in quietē sic i finē. ¶ Ad .v. q̄ dō: q̄ nomen regni a regēdo ē sumptū: regere autē p̄uidētē act⁹ ē. vnde sc̄oz hoc aliqd̄ regnū hīc dī q̄ alios s̄b sua p̄uidētia h̄z: et iō fm̄ hoc hoīes in regno dei esse dicūt: qz ei⁹ p̄uidētie p̄fecte subdūt: p̄uidētē autē est ordinare in finē: in finē autē ordinant et ea que distāt a fine fm̄ q̄ p̄ducūt ad finē: et ea que iā assecuta sunt finē fm̄ q̄ in fine p̄seruant. Et cū regula p̄uidētē sit finis: illa perfecte p̄uidētē subsūt que iā in ipso fine collocant: et iō in eis nihil pōt eē ab ordine p̄uidētē alienū: in alijs autem que a fine oīstant: fm̄ hoc magis vel min⁹ diuine p̄uidētē subsunt fm̄ q̄ magis ⁊ min⁹ a fine elongēt: p̄p̄inquissimi sunt fini qui sunt in via ad finē: via autē p̄ueniendi ad finem ē fides p̄ dilectionē opans. Vnde et regnum dei q̄si antonomatice dupliciter dī: qñqz cōgregatio eoz q̄ p̄ fidē ambulāt: et sic ecclesia militans regnū dei dī. Qñqz autē illoz collegiū qui iam in fine stabiliti sūt: et sic ipsa ecclesia triumphā regnū dei dī: et hoc mō eē in regno dei idē est qd̄ esse in beatitudine: nec differt fm̄ hoc regnum dei a beatitudine: nisi sicut differt bonū cōe tot⁹ multitudinis a bono singulari vnus cuiusqz. ¶ Ad .j. ergo dicendū q̄ beatitudo nō subest p̄uidētē q̄si

ad finem ordinata. sed qz ad ipsa alia ordinantur
Ad. ij. dicendū qz Dio. sufficēter tangit ea que
 ad regnū exigunt. put significat multitudinē guber
 natā a puidētia: ad cui actū tria requirūt scz finis
 ordo ad finē: et regla ordinis. Cūc qdē est duplex
 vna in ordināte: et hec ē lex ex qua rectitudo ordi
 pcedit: alia est in ipō ordinato: per quā fit vt recti
 tudo ordinis nō deserat: et hec regula ē id qd cau
 sat ordinatiōnē i finē: siue sit forma vel vīua vī ali
 qd huiusmōi: et hoc appellat Dio. ornatus. Quā
 uis autē hec quatuor ad omnē creaturā possint p
 tinere: qz oīa a deo sunt in finē ordinata fm legem
 eterne sapiētie: et rebus oibus sūt date vīrutes qb
 i finem tendāt: specialit tñ ad rōnales creaturas p
 tinent que ad ipm vltimū finē modo nobilissimo
 nate sunt puenire et cognoscūt rationē ordi et fi
 nis. **A**d. iij. dicendū qz regnū importat pfectiōz
 et in p̄sidente et in eo qui subest: sed in p̄sidente si
 cur in p̄fectiōis p̄ncipio qui suā rectitudinē alijs
 imponit: in eo vero qui subest tanq̄ in accipiente p
 fectiōnē ab alio. Sancti autē qui sunt i patria hoc
 modo diuine puidētie subdunt: qz etiā ipi. puiden
 tes sūt sibiip̄s: vī etiā alijs fm qz omnia alia erūt
 eis subiecta: et iō ad regnū dei p̄tinent non solū vt
 existentes sub rege sed etiā vt reges qui tñ erūt sub
 vno summo rege: et iō uī Apoc. v. fecisti nos deo
 nostro regnū et sacerdotes: e tregnabim⁹ sup terrā
Ad. iij. dicendū qz ibi regnū dei accipit ecclesia
 militans et nō triumphans.

Ad tertius sic proce

dit: vī qz nō oēs appetant beatitudinē
 null' enī vult qd ignorat: vt patz p Aug.
 in li. de trini. et per p̄hm qui dicit in. iij. de aīa. qz
 obiectū voluntatis est appetibile apphēiū. s3 nō
 oēs cognoscūt beatitudinē: cū multi circa beatitu
 dinem errauerūt. qz non oēs appetunt beatitudinē
Ad. quicunqz appetit beatitudinē appetit illud
 quod ē essentialit ipsa beatitudo. s3 ipsa beatitudo
 est dei vīsiō quā nō oēs appetūt. qz nō oēs appetūt
 btitudinē. **A**d. illud qd nō pōt apphēdi nō pōt
 desiderari. s3 duo dīa esse simul nō cadit in appze
 hensione: vt pz. iij. Meta. qz duo dīa cē sil nō p̄nt
 appeti. sed aliqz appetūt ea que sunt beatitudini p̄
 rta: sicut illi qz appetūt peccā. qz nō om̄s appetūt bea
 titudinē. **A**d. peccatum ē sp̄reto incomutabili
 bono reb' mutabilib' adherere. sed btitudo ē incō
 mutabile bonū. qz qd peccat eā spernit: et sic nō om̄s
 eā appetūt. **A**d. s3 ē quod Boeti' in. iij. de p̄sol.
 pbat qz mētib' oīm hoīm veri boni cupiditas iher
 ta ē. veyz autē bonū dicit beatitudinē. qz beatitudo
 ab oibus appetit. **A**d. vnicuiqz appetibilis est su
 us finis. s3 beatitudo ē vltim' finis humane vite. qz
 oēs homines beatitudinē appetūt. **A**d. tertius vī qz
 aliqz possit miserā appetere: oīs enī rōnalis potē
 tia ad opposita se h3. sed volūtas ē potētia rōnalis

qz se h3 ad opposita: btitudinē autē opponit misēria
 qz si pōt aliqz appetere beatitudinē: p̄t etiā appetē
 miserā. **A**d. si nō pōt aliqz velle miserā im
 possibile est eū velle. qz necesse ē eū nō velle. s3 neces
 sitas coactionē vel phibitōz importat: vt Ansel.
 dicit. qz voluntas cogi poterit: qd ei' repugnat liber
 ti. **A**d. sicut beatitudo ē ab oibus appetibilis ita
 et eē. s3 quidā volūt nō eē vt pz de his qui seip̄os
 interficiunt. ergo et quidam possunt velle miserā
Ad. volūtas est de sine vt dicit. iij. Ethicōz. s3 si
 nis ē bonū vel apparens bonū: vt oī. ij. phycōz. qz
 tam bonū qz apparens bonū potest desiderari. sed
 illud quod ē malū potest eē apparens bonū. qz pōt
 desiderari. qz misēria q̄tūcunqz sic mala aliqz eam
 velle poterit. **A**d. Sed ē quod Aug. in li. de li. ar.
 oñdit qz nullus hō pōt velle esse miser. **A**d. sicut
 se h3 intellect' ad primū intelligibile: ita se h3 volū
 tas ad primū appetibile. sed intellect' nō pōt assen
 tire p̄trario p̄mi intelligibilis: qd ē affirmationē et
 negationē non esse simul verā: vt p̄bat. iij. Meta.
 qz volūtas nō potest assentire miserie que ē p̄rium
 sui p̄mi appetibilis. **A**d. tertius vī qz nullus appe
 tendo beatitudinē mereat: naturalib' enī nō mere
 mur. sed appetitus beatitudinis ē homi naturalis
 alias nō eēt oibus cōis. qz nullus appetēdo beattu
 dinē meref. **A**d. cū meritū et demeritū sunt circa
 idē nullus meref in eo quod vitare nō potest: sicut
 nec peccat vt dicit Aug. sed homo nō pōt non ap
 petere beatitudinē. qz null' appetēdo meref. **A**d.
 nullus pōt ex p̄p̄is viribus mereri vitaz eterna si
 cut Pel. gius dicebat. sed homo ex p̄p̄is viribus
 beatitudinē appetere pōt. qz appetēdo beatitudinē
 nō meref. **A**d. Sed p̄tra: eodē modo aliquis deside
 rat beatitudinē et deū. si qz nullus desiderādo bea
 titudinē meref: nullus desiderādo deū merebit:
 quod ē absurdū. **A**d. charitas ē p̄ncipiū merē
 di. sed charitas p̄ncipalit respicit finem. qz ex motu
 volūtatē in vltimū finē maxime meremur: et ita
 in appetēdo beatitudinē. **A**d. tertius vī qz nō om̄e
 qd aliquis vult. ppter beatitudinē velit: nullus enī
 delectatiōez ppter aliqd vult: vt oī. vij. Ethic. dele
 ctatio autē non ē ipsa beatitudo vt ex supra dictis
 pz. qz nō quicqd aliqz vult. ppter beatitudinē vult.
Ad. id quod pōt. ppter beatitudinē desiderari ē
 ad beatitudinē ordinabile. s3 multi volūt aliqz que
 nō sunt ordinabilia in beatitudinē. s3 magis ab ea
 auertūt: sicut est de peccatorib'. nō qz om̄e qd ali
 quis vult ppter beatitudinē vult. **A**d. illud qd i
 se nullā speciē boni habz non potest. ppter beattu
 dinem desiderari. sed qnqz desiderat aliqd qd nul
 lam speciē boni habz: sicut pz per Aug. in li. p̄sef.
 vbi dicit: Id furatus sum quod mihi abūdabat: et
 multo melius nec ea re volebā frui qz furto appe
 tebam: sed ipso furto et peccato: et ita quero quid
 me in futuro delectauerit: et ecce species nulla ē. qz
 aliquid desiderat non ppter beatitudinē. **A**d.
 E 2

mors nullo modo ad beatitudinem potest ordinari: nisi
 forte sub spe vite consequere post mortem: quia beatitu-
 do non nisi vivens est. sed quidam seipsum mortem pari
 voluerunt vel a seipso vel ab aliquo sub nulla spe futu-
 re vite. **¶** Sed non omne quod quis vult propter beatitudi-
 nem vult. **¶** Sed ex hoc hominis voluntas recta iudi-
 cat quod in rectum finem ordinat: si quicquid desiderat
 propter beatitudinem desiderat: omnis voluntas hominis
 est recta quod falsum est. **¶** Sed propter quod aliquis
 vult aliquid actu: oportet actu esse cogitatum: si ergo
 quicquid vult propter beatitudinem vult: in omni de-
 siderio oportet beatitudinem actu esse cogitatum
 quod apparet esse falsum. **¶** Sed idem quod prius. **¶** Sed
 contra: in eo quod propter se desiderat et nunquam propter
 aliud stat motus desiderii. sed illud in quo stat mo-
 tus desiderii est ultimus finis: si ergo aliud quam beati-
 tudo sit desideratum propter se et nunquam propter aliquid
 aliud: aliud quam beatitudo erit ultimus finis quod esse
 non potest. ergo omne aliud desideratum vel mediate vel
 immediate ad beatitudinis desiderium refertur. **¶** Sed
 Dico. xj. ca. de vi. no. dicitur: quod pacem omnia desiderant
 et quod propter eam agunt quicquid agunt. sed pax ordinat
 in beatitudinem ut ex dictis patet. **¶** Sed quicquid deside-
 rat propter beatitudinem desiderat. **¶** Respondeo dicens
 ad primam questionem quod in omni ordine mobili et mo-
 torio oportet secundos motores ordinari in finem primi
 motoris per dispositionem impressam in eis a primo
 motore: sicut patet cum anima movet manus et man-
 u baculum et baculus percutit: quod est finis intentus ab
 anima: baculus et manus tendunt ad finem ab anima
 intentum per hoc quod anima in eis imprimat mediate vel
 immediate. Sed hoc distat in motibus naturalibus et
 violentis: quod in motibus violentis impressio relicta a
 primo motore in secundis motoribus est propter natu-
 ram eorum: et ideo operatio consequens ex tali impressio-
 ne est eis difficilis et laboriosa. sed in motibus natu-
 ralibus impressio relicta a primo motore in secun-
 dis motoribus est eis causa naturalis: et ideo operatio
 hanc impressionem consequens est convenienter et suaviter
 et ideo dicitur Sap. viij. Quia deus omnia suaviter dispo-
 nit: quod et unaquodque res ex natura sibi divinitus indi-
 ta tendit in id ad quod per divinam providentiam ordi-
 nat secundum exigentiam impressionis recepte. Et quod omnia
 procedunt a deo in quantum bonus est: ut dicit Augustinus.
 et Dico. ideo omnia creata secundum impressionem a cre-
 atore receptam inclinant in bonum appetendum secundum suum
 modum: ut sic in rebus quedam circulario inveniat:
 dum a bono egredientia in bonum tendunt: hec autem cir-
 culario in quibusdam perfectis creaturis: in quibusdam
 autem remanet imperfecta: ille enim creature que non or-
 dinant ut pertingant ad illud primum bonum a quo pro-
 cesserunt sed solummodo ad consequendam eius similitudi-
 nem qualitercumque non perfecte habent hanc circulario-
 nem: sed solum ille creature que ad ipsum primum princi-
 pium aliquo modo pertingere possunt: quod solum est ro-
 nabilis creaturarum que deum ipsum assequi possunt

per cognitionem et amorem: in qua affectione beati-
 tudo eorum consistit: ut ex dictis patet. Et ideo sicut que
 liber res alia naturaliter appetit suum bonum: ita quilibet
 creatura rationalis naturaliter suam beatitudinem
 appetit. **¶** Ad. j. ergo dicens quod sicut visibile est du-
 plex scilicet per se ut color: et per accidens ut homo: ita
 etiam appetibile quod est obiectum voluntatis dupli-
 citer accipi potest: per se et per accidens. Per se obiectum
 voluntatis est bonum. sed per accidens est hoc vel illud
 bonum: et sicut bonum commiter loquendo est per se obie-
 ctum voluntatis: ita et summum bonum est ultimus vo-
 luntatis finis per se loquendo. sed hoc vel illud bo-
 num ponitur ut ultimus voluntatis finis et principale
 eius obiectum quasi per accidens. beatitudo est quantum
 ad id quod in ipsa est per voluntatis principale obie-
 ctum est omnibus nota: sed quantum ad id quod accidit
 per se obiecto non est nota. omnes enim cognoscunt per-
 fectum bonum: et hoc appetunt dum beatitudinem ap-
 petunt. sed hoc perfectum bonum esse voluptatem vel di-
 vitias virtutem vel quicquid huiusmodi est per accidens
 et ideo circa hoc non est inconueniens multos esse erroneos
¶ Ad. ij. dicens quod quibus diuina visio sit ipsa bea-
 titudo: non tamen sequitur quod quicquid appetit beati-
 tudinem appetat diuinam visionem: quia beatitudo in quantum
 huiusmodi importat per se obiectum voluntatis non
 autem ipsa diuina visio: sicut aliquis appetit dulce: quod
 tamen non appetit mel. **¶** Ad. iij. dicens quod quibus
 aliqui appetat ea que sunt contraria beatitudini secundum
 rei veritatem: tamen secundum suam estimationem non sunt contra
 sed perducunt ad eam. **¶** Ad. iij. dicens quod ille qui pec-
 cat inherendo bonis mutabilibus sicut finis: accipit
 ipsas res mutabiles quasi principale appetibile et perfe-
 ctum bonum: et ideo eis inherendo beatitudinem appetit
 sicut enim non sequitur quod aliquis appetendo beatitudinem
 appetit id quod secundum rei veritatem est beatitudo: ita etiam
 non sequitur quod aliquis spernendo id quod secundum rei veri-
 tatem est beatitudo beatitudinem spernat: sicut non se-
 quitur quod qui ingratus hominem ingratus alium: quibus bonum sit al-
 bus. **¶** Ad. ij. q. dicens quod operatio carnis secundum semper
 fundat super operationem carnis prime: et presupponit eam: et
 ideo oportet quod omnis operatio anime procedat ex suppositio-
 ne eius quod inditum est anime ex impressione primi age-
 tis dei. s. et ideo videtur ex parte intellectus quod ad nihil in-
 telligendum anima post procedere nisi ex suppositione
 illorum quorum cognitio est ei innata: et propter hoc non
 potest assentire alicui quod sit contrarium his principiis que
 naturaliter cognoscit: et similiter oportet ex parte vo-
 luntatis. Tamen cum ex impressione prime carnis dei hoc anime
 insit ut bonum velit: et perfectum bonum tanquam finem vel
 tantum appetat: impossibile est quod contrarium eius in ap-
 petitu illius cadat: et ideo nullus potest misericorditer velle
 vel malum nisi per accidens: quod pertingit dum appe-
 tit aliquod malum quod apprehendit ut bonum. **¶** Ad
 primum ergo dicens quod potentia rationalis se habet ad op-
 posita in his que ei subsunt: et hec sunt illa que per
 ipsam determinant: non autem potest in opposita illorum

que sunt ei ab alio determinata: et ideo voluntas non
 in oppositum eius ad quod ex divina impulsionem de
 terminat. s. in oppositum finis ultimi: potest autem in op
 positum eorum que ipsa sibi determinat: sicut sunt ea que
 ordinantur in finem ultimum: quorum electio ad ipsam perti
 net. ¶ Ad. ij. dicendum quod coactio cum violentia im
 portet et prohibito similitur non pertinent ad illam neces
 sitate que natura rei consequitur: quia omne violentum est
 contra natura: et ideo cum naturaliter voluntas neces
 sario ferat in beatitudine hoc coactionem ipsa non po
 nit: nec aliquam libertatis diminutionem. ¶ Ad. iij.
 ob: quod nihil prohibet aliquid quod finem se est appetibile aliq
 adiuncto appetibile non esse. unde est quod per se ab oib
 desiderat et secundum se est bonum: aliquo adiuncto red
 dit malum et odibile: sicut est in tristitia vel miseria.
 unde et per accidens non esse appetit: non quidem in quantum
 persuat esse: sed in quantum tollit illud malum quod esse
 odiosum reddebat: carere autem malo bonum est. unde
 et qui appetit non esse appetit illud ut bonum. sed mi
 seriam nunquam potest accipi ut bonum: quia dicitur rationem per
 facti mali: et ideo nullus potest velle esse miser: non esse autem
 non dicit ipsam rationem mali sed id quod est malum: et ideo
 aliquid adiuncto quod habet rationem boni potest esse appeti
 bile: sicut patet per philosophum in ix. Ethic. et per Hiero. in
 glo. Hiero. ix. Quod autem Augustinus dicit quod nullus appetit
 non esse: intelligendum est per se loquendo. ¶ Ad. iij. dicitur
 dum quod non potest estimari quod albedo sit nigredo: quia
 possit estimari quod id quod est album ut homo sit niger
 et sic potest estimari ut id quod est bonum sit malum. sed
 quod ipsa bonitas sit malicia aut e converso estimari non
 potest: quia miseria implicat in se rationem mali: ideo non
 potest estimari ut bona: et propter hoc non potest appeti.
 ¶ Ad. iij. q. dicendum quod bonum quod est obiectum volunta
 tis est in rebus: ut dicit philosophus in vii. Meta. et ideo oportet
 motum voluntatis terminari ad rem extra animam existentem
 quia autem res potest esse in anima possit considerari secundum rati
 onem communem premissam rationem particularem: res tamen extra
 animam non potest esse secundum communem rationem nisi cum additione
 proprie rationis: et ideo oportet quod quicunque voluntas fert in bo
 num quod ferat in aliquid bonum determinatum: et sic quicunque
 cunque fert in summum bonum quod ferat in summum bo
 num huius vel illius rationis. Quia autem ex natu
 rali inclinatione voluntas habeat ut in beatitudine
 ferat secundum communem rationem: tamen quod ferat in beatitudi
 nem tale vel tale: hoc non est ex inclinatione nature sed
 per discretionem rationis que advenit in hoc vel in illo
 summum bonum hominis consistat: et ideo quicunque aliquid
 beatitudinem appetit actualiter coniungit ibi appeti
 tus naturalis et appetitus rationalis: et ex parte appeti
 tus naturalis semper est ibi rectitudo: sed ex parte ap
 petitus rationalis quicunque est ibi rectitudo: quia scilicet appe
 titur ibi beatitudo ubi vere est: quoadmodum autem puer
 sitas quando appetit ubi vere non est: et sic in appeti
 tu beatitudinis potest aliquis vel mereri adiuncta
 gratia: vel demereri secundum quod eius appetitus est rectus
 vel peruersus. ¶ Ad. i. q. dicendum quod in appetitu be

atitudinis semper cum eo quod est naturale coniungit ali
 quod voluntarium non naturale: et sic potest ibi cadere
 ratio meriti vel demeriti. ¶ Ad. ij. dicendum quod quicunque
 nullus possit vitare quam beatitudinem aliquo modo ap
 petat: potest tamen vitare quod non appetat eam hoc modo
 quo est appetenda: et sic potest mereri vel demereri
 ¶ Ad. iij. dicendum quod ad appetendam beatitudinem per
 fecto appetitu qui sufficit ad merendum homo ex
 propria virtute non est sufficiens sed hoc ex munere
 divine gratie: ut patet. 1. Cor. v. Qui efficit nos in hoc
 ipsi deest. id est quod facit nos vere gloriam appetere secundum
 glo. ¶ Ad. iij. q. dicendum quod secundum philosophum in vii. Ethic.
 in ordine appetibilium hoc modo se habet finis sic prin
 cipium in ordine intelligibilium: quia autem illud quod
 est primum in quolibet genere et maximum: est causa eorum
 que sunt post: ideo cognitio principii in speculativis est
 causa cognitionis omnium aliorum: et similiter appetitus
 finis est causa appetendi omnia alia que sunt ad finem. unde
 cum beatitudo sit finis humane vite: quicquid volun
 tas appetit facere ad beatitudinem ordinat: quod etiam
 experimento patet. quicunque enim appetit aliquid ap
 petit illud in quantum est estimatum bonum: per hoc
 autem quod aliquis habet aliquid quod estimat bonum
 reputat se ut beatitudinem propinquare: quia additio
 boni super bonum facit magis appropinquare bono pro
 cto quod est ipsa beatitudo: et ideo quilibet appetit
 in beatitudinem ordinat. ¶ Ad. i. q. dicendum quod dele
 ctatio est aliquid eorum que ad beatitudinem exigunt
 cum sit in beatitudine: et ideo appetitus ipse quo de
 delectatione appetit in beatitudinem ordinat in quantum
 ipsa delectatio est aliqua similitudo: vel propinqua vel
 remota illius delectationis que beatitudinem perficit
 ¶ Ad. ij. dicendum quod aliquid ordinari ad beatitudi
 nem per desiderium dupliciter contingit: uno modo sicut quod
 querit ut per hoc homo ad beatitudinem perveniat:
 sicut aliquis vult operari opera virtutis ut per hoc be
 atitudinem mereatur. Alio modo cum quis appetit aliquid
 ex hoc ipso quod habet aliquam similitudinem beatitudinis
 cum enim voluntas appetit aliquid: ex hoc ipso efficit ut
 desideret illud in quo eius aliqua similitudo inue
 nit: quia principale desideratum hinc non possit: et hoc
 modo omnes qui peccata appetunt ad beatitudinem
 tendunt et ad dei imitationem: ut dicit Augustinus. ij. p. fel.
 sic dicitur: Superbia celsitudinem imitat: cum tu sis imus
 super omnia deus excelsus: ambitio quod nisi honores que
 rit et gloriam: cum tu sis pre ceteris honorandus. et simili
 ter inducit in alia vitia. ¶ Ad. iij. dicitur quod in illo
 furto ut Augustinus. ibidem dicitur: erat aliquid specie boni
 habens: hoc scilicet faceret aliquid contra legem in quo quidam
 libertatis umbra apparet. unde dicitur: Quid ergo in illo
 furto ego dilexi: et in quo deum meum vitiose atque p
 uerse imitatus sum et solus dicitur: Aut libuit facere co
 tra legem saltem fallacia: quia potentatum non poterat ut
 libertatem captivius imitaretur faciendo impune quod
 non liceret tenebrosa omnipotentie similitudine. ¶ Ad
 iij. dicitur quod aliqui sine spe future vite mori se ex

ponit dupliciter: vno modo propter operationem virtutis: sicut illi qui vel saluarent patriam vel aliqua ibi nequa vitarent: mortem sustinere pelegerunt: et hoc quidem in beatitudine ordinabatur secundum eorum estimati onem non sequenda post mortem: sed in ipso opere tunc sequenda: quia facere perfectum opus virtutis quod erat in sustinendo mortem erat ab eis desideratum maxime in quo beatitudine ponebatur: alio modo propter tedium miserie quod sustinebant quam se per mortem vitare estimabant: vitare autem miseria et appetere beatitudinem in idem coincidunt: et ideo constante quod desiderium eorum qui mortem sustinere voluerunt ad beatitudinem ordinantur. **¶** Ad. v. dicendum quod ad hoc quod voluntas sit recta duo requiruntur: vnus est quod sit finis debitus: aliud ut id quod ordinatur in finem sit proportionatum finis. Quibus autem omnia desideria ad beatitudinem referantur: tunc contingit utrolibet modo desiderium esse perversum: quia et ipse appetitus beatitudinis potest esse perversus cum querit vbi non est: ut ex dicitur per 3. Et si querat vbi est: potest contingere quod id quod propter hunc finem appetit non est finis proportionatum: sicut cum quis vult furari ut det elemosinam per quam mereatur beatitudinem. **¶** Ad. vi. dicendum quod sicut in intelligibili non est in omnibus sequentibus demonstrationibus prima principia essentialia ingrediatur quasi actualiter cogitata sed virtute tantum: omnis demonstratio perficitur ex his quae per prima principia fide habentur: ita etiam quibus omne desiderium ad beatitudinem referatur: non tamen est in omni desiderio de beatitudine actualiter cogitatur: sed desiderium beatitudinis est virtute in omnibus alijs desiderijs: sicut causa in effectu.

¶ Ad quartum sic procedit: vbi quod beatitudo sanctorum non sit maior futura post iudicium quam ante. Quanto enim aliquid magis accedit ad similitudinem diuinam tanto perfectius beatitudinem participat. scilicet anima a corpore separata deo similior est quam corpus coniuncta. scilicet maior est eius beatitudo ante corporis resurrectionem quam post. **¶** Virtus vnita magis est potens quam multiplicata. scilicet anima extra corpus magis est vnita quam cum est corpori coniuncta quam virtus eius est maior ad operandum: et ita perfectius beatitudinem participat que in actu consistit. **¶** Beatitudo consistit in actu intellectus speculatiui ut patet ex supra dictis. scilicet intellectus in suo actu non vult organo corporali: et sic corpus resurrectum non efficiet ut anima perfectius intelligat. scilicet beatitudo anime non erit maior post resurrectionem. **¶** In infinito non potest esse aliquid maius et ita infinitum cum finito aliquo non sunt maius quam ipsum infinitum. sed anima beata ante corporis resurrectionem beatitudinem habet de hoc quod gaudet de bono infinito scilicet deo: post resurrectionem autem corporis non habet de alio gaudium nisi forte de gloria corporis quod est quoddam bonum finitum. scilicet gaudium eorum post corporis resurrectionem non erit maius quam ante. **¶** Sed est quod Apoc. vi. sup illud: Uidi iudicem altare animas inter-

fectorum etc. dicitur glo. modo anime sanctorum sunt exites scilicet id est in maiori dignitate quam sint future. scilicet maior erit eorum beatitudo post mortem. **¶** Sic bonis redditur beatitudo pro premio: ita et malis miseria. sed miseria malorum post corporis resurrectionem erit maior quam ante: quia non solum in anima sed etiam in corpore punientur. scilicet et beatitudo sanctorum erit maior post resurrectionem corporis quam ante. **¶** Alterius vbi quod beatitudo ab omnibus equaliter precipitabitur: quia Matt. xx. dicitur quod omnes accipiet singulos denarios: denarius autem signat aliquid quod omnes commiter habebunt: hoc autem non erit nisi beatitudo. scilicet tantum de beatitudine habebit vnus quantum alius. **¶** Ultra vltimum nihil est. scilicet beatitudo est vltimum eorum que ab hominibus desiderari possunt. scilicet ultra beatitudinem alicuius hominis in nullo homine potest esse aliquid quasi beatitudinem alterius hominis excedens: et sic id est quod prius. **¶** Sicut cui libet appetibile est bonum: ita et magis bonum: si quod alius quis est beatorum minus beato: est appetibile beatitudo magis beati secundum rectum appetitum nec eam haberet. scilicet non est beatus: quia ut in littera dicitur: Beatus non dicitur nisi qui habet omnia que vult: et nihil mali vult. **¶** Sed contra. i. Cor. xv. Stella differt a stella in claritate: sic erit resurrectio mortuorum. scilicet vnus resurrecturus maiorem gloriam habebit quam alius. **¶** Primum dicitur de re merito. sed quidam sunt excellentioris meriti aliqui quam cum beatitudo sit virtutis premium: vbi quod maior est beatitudinem habebit. **¶** Alterius vbi quod huiusmodi beatitudinis gradus mansiones dicitur non debeant: beatitudo enim importat rationem primam. sed mansio nihil signat quod ad premium pertinet. scilicet diuersi gradus beatitudinis mansiones dicitur non debent. **¶** Mansio loci signare vult. sed locus quo sancti beatificabuntur non est corporalis sed spiritualis. scilicet deus qui vnus est. scilicet non est nisi vna mansio: et ita diuersi gradus beatitudinis mansiones dicitur non possunt. **¶** Sicut in patria erunt homines diuersorum meritorum: ita nunc sunt in purgatorio et in limbo pariter fuerunt. sed in purgatorio et in limbo non distinguunt mansiones. scilicet nec in patria mansiones debent distinguuntur. **¶** Sed contra est quod dicitur Ioh. xiiij. In domo patris mei man. mul. sunt: quod Aug. exponit de varijs dignitatibus primorum. **¶** In qualibet ciuitate est ordinata mansionum distinctio sed celestis patria ciuitati comparatur: ut patet per Apoc. xxi. scilicet ibi diuersas mansiones distinguuntur secundum diuersos beatitudinis gradus. **¶** Alterius vbi quod diuersi mansiones non distinguuntur penes diuersos gradus charitatis: quia Matt. xxv. dicitur: Dedit vnicuique secundum proportionem virtutis: propria autem vnicuique virtus est vis naturalis. scilicet et dona gratie et glorie distribuuntur secundum diuersos gradus virtutis naturalis. **¶** In psal. dicitur: Tu reddes vnicuique secundum opera sua. sed illud quod redditur est beatitudinis mensura. scilicet gradus beatitudinis distinguuntur secundum diuersitatem operum: et non secundum diuersitatem charitatis. **¶** Primum debet actu et non habitui. vnde formissimi non coronantur sed agonizantes:

ut patz. j. Ethic. et. ij. Timo. ij. Nō coronabit nisi qui legitime certauerit. sed beatitudo ē p̄m̄iū. q̄ d̄i uerſi grad⁹ beatitudinis nō crūt scōz diuerſos gra dus charitatis. ¶ Sed 5 est: q̄ q̄to aliq̄s erit deo magis p̄iūctus tanto erit beator. sed scōm modū charitatis ē modus p̄iūctōis ad deū. q̄ scōm dif ferentiā charitatis erit et diuerſitas beatitudinis. ¶ Sicut simpliciter seq̄t ad simpliciter ita mag⁹ ad magis. sed h̄ie beatitudinē seq̄t ad h̄ie charitatem. q̄ et h̄ie maiorē beatitudinē seq̄t ad h̄ie maiorēz charitatē. R̄ideo dicendū ad. j. q̄ōnem q̄ beattu dinem sanctorū post resurrectionē augeri extēsiue quidē manifestū ē: q̄ beatitudo tūc erit nō solum in anima sed etiā in corpore et etiā ipsius anie bea titudo augebit extēsiue inq̄tum anima non solū gaudebit de bono p̄p̄io sed etiā de bono corpore. Potest etiā dici: q̄ etiā beatitudo anime ipsius au gebit intensiue. Corpus enī hominis dupliciter pōt cō siderari: vno modo scōm q̄ est ab anima p̄fectibi li: alio modo scōm q̄ est in vno aliquid repugnās anime in suis opibus put nō perfecte corpus p̄ ani mam perficit. Scōm autē primā p̄siderationē cor poris: p̄iūctio corporis ad animā addit aie aliq̄a p̄fectionē: q̄ ois pars imperfecta ē et p̄plet in suo to to. vñ et totū se h̄z ad partes sicut forma ad mate riam vñ et anima p̄fectior ē in esse suo naturali cū est in toto. s. in homie p̄iūcto ex anima et corpore q̄ cum est p̄ se separata. Sed vno corpore q̄tu3 ad secundā ipsius p̄siderationē impedit aie p̄fectiōz et iō d̄i q̄ corpus quod corrupit aggrauat aiam Sap. ix. Si q̄ a corpe remoueat omē id p̄ q̄d actōi aie resistit: simplicit̄ aia erit p̄fectior in corpe tali exn̄s q̄ per se separata: q̄to autē aliquid ē p̄fectius in esse tanto pot̄ p̄fectius opari. vñ et opatio aie p̄iūctē tali corpe erit p̄fectior q̄ opatio aie se parate: huiusmōi autē corpus est corpus glorioſū quod oino subdet sp̄ritui: vt supra di. xliij. dictū est. vñ cū beatitudo in opatiōe p̄sistat: p̄fectior erit beatitudo anie post resurrectionē corporis q̄ an̄: si cut enī anima separata a corpore corruptibili p̄fecta potest opari q̄ ei p̄iūcta: ita postq̄ p̄iūcta fuerit corpe glorioſo p̄fectior erit eius opatio q̄ q̄n erat separata: omē autē imperfectū appetit suā p̄fectōem et iō aia separata naturalit̄ appetit corpis p̄iūctio nem: et p̄pter hunc appetitū ex imperfectōne p̄cedē tem eius opatio q̄ in deū fert ē min⁹ intēsa: et hoc ē q̄d d̄ic̄ Hiero. q̄ ex appetitu corpis retardat ne to ta intentiōe p̄gat in illū summū bonū. ¶ Ad. j. q̄ dicendū q̄ aia p̄iūcta corpe glorioſo magis ē deo filis q̄ ab eo separata: inq̄tum p̄iūcta h̄z eē p̄fectius q̄to enī aliquid ē p̄fectius: tāto ē deo similis: si cut etiā cor: cuius vite p̄fectio in motu p̄sistit ē deo similis q̄n mouet q̄ q̄n quiescit: q̄uis deus nunq̄ moueat. ¶ Ad. ij. dicendū q̄ v̄tus q̄ de sua nā ha bet q̄ sit in materia magis ē potēs in mā existēs q̄ a materia separata: q̄uis absolute loquēdo v̄tus a

materia separata sit potentior. ¶ Ad. iij. dicendū q̄ q̄uis i actu intelligēdi aia corpe nō v̄tas: tñ p̄fectio corpore quodāmodo ad p̄fectionē opationis intel lectualis cooperabit inq̄tum ex p̄iūctōne corpis glorioſi ania erit in sua natura p̄fectior et p̄ p̄seq̄ns in opatiōe efficacior: et scōm hoc ip̄m bonū corpe ris cooperabit quasi instrumentaliē ad operationē illā in qua beatitudo p̄sistit: sicut etiā p̄bus ponit in. x. Ethic. q̄ bona exteriora cooperant instrumentaliē ad felicitatē vie. ¶ Ad. iij. dicendū q̄ q̄uis si nitū infinito additū nō faciat maius tñ facit plus q̄ infinitū et finitū sunt duo: cū finitū per se acce ptum sit vnū: extēsiō autē gaudiū nō respicit ma ius sed plus. vñ extēsiue auget gaudiū scōm q̄ est de deo et de gloria corpore respectu gaudiū quod erat de deo. Gloria etiā corpore operabit ad gau diū intensiōne q̄d est de deo inq̄tu3 cooperabit ad p̄fectionē opationē q̄ aia in deū fert: q̄to enim opatio p̄ueniens fuerit p̄fectior tāto delectatō erit maior. vt p̄z ex hoc q̄d di. x. Ethic. ¶ Ad. ij. q̄. dicē dū q̄ cū beatitudo in opatione p̄sistat grad⁹ beati tudinis ē attendend⁹ scōm gradū p̄fectiōis in ope rando: p̄fectio autē opatiōis in qua felicitas p̄sistit ex duob⁹ pensat. s. ex parte operatis et ex parte obiecti. vñ p̄bus dicit i. x. Ethic. q̄ p̄fectissima ope ratio est q̄ est altissime potētē nobilissimo habitu p̄fecte quod ē ex parte operatis et respectu nobilif simi obiecti: obiectū autē operatiōis in qua beati tudo p̄sistit est oino vnū et idē. s. diuina essentia: ex cuius v̄sōe oēs crūt beati. vñ ex hac parte nō erit aliquis gradus in beatitudine. sed ex pre operantiū opatio beatitudinis non erit eodē mō p̄fecta: q̄ scōm q̄ habitus p̄ficiēs ad operationē p̄dictā. s. lu men glorie erit p̄fectior in vno q̄ in alio scōm hoc opatio erit p̄fectior et delectatio maior: et fm hoc nō i eodē gradu beatitudinis erūt oēs b̄i. ¶ Ad j. q̄ dicendū q̄ denarius oī vnus q̄ cōiter reddet ex parte obiecti ipsius beatitudinis: q̄ deus essentia3 suā oibus ostēdet. sed vnusquisq̄ eam aspiciet fm modū suū. ¶ Ad. ij. dicendū q̄ sicut ignis ē subri lissimus corpe3 specie et tñ vnus ignis altero sub tior esse pot̄: ita beatitudo scōm suā specie cōside rata est vltimū oium desiderabiliū humanoꝝ. vñ nihil p̄hibet vnus beatitudinē esse p̄fectiorē beati tudini alterius. Cuiuslibet autē beatitudo fm hoc vltima est q̄ appetitus h̄ris p̄ eam totalit̄ terminatur: q̄uis nō sit vltima tanq̄ exn̄s in vltimo p̄fecti onis gradu. ¶ Ad. iij. dicendū q̄ in beatis erit p̄se cta charitas. vñ quilibet ibi plus diligit deum q̄ se ip̄m: et ideo magis volet id q̄d est p̄uenientius deo q̄ id quod esset melius ei: et iō magis volet diuinā iusticiā saluari in hoc q̄ ipse minus h̄eat quod est deo p̄uenientius q̄ in hoc q̄ plus habeat q̄d est: si bi melius. ¶ Ad. iij. q̄. dicendū q̄ quia motus loca lis prior est omnib⁹ aliorū motuū: ideo scōm p̄bm nomē motus et distantie et omniū huiusmodi de,

riusatum est a motu locali ad omnes alios motus finis autē motus localis est locus ad quē cū aliqd puenit ibi manet quiescens et in eo pferuat: et iō in quolibz motu ipsam quietationē in fine motus dicimus collocationē vel mansionē: et ideo cū nomen motus deriuat vsqz ad actū appetitus et volūtatibz: ipsa affectio finis appetitiui motus dī mansio vel collocatio in fine: et iō diuersi modi psequēdi finem vltimū diuerse mansiones dīcūt vt sic vnitatis domus rīdeat vnitati beatitudinis que est ex pte obiecti et pluralitas mansionū rīdeat differētiē que in beatitudine inuenit ex parte beatorū: sic etiam videmus i rebz naturalibus qd est idem locus sursum ad quem tendūt omnia leuia. sed vna quodqz pertingit ppinquius scdm qd est leuius: et ita hnt diuersas mansiones scdm differētiā leuitatis. Ad. j. dīcendū qd mansio importat ratōez finis vt ex dicti p3: et sic per pns importat rōem p mō quod est finis meriti. Ad. ij. dīcendū qd quia sit vnus locus spūalis: tñ diuersi sūt gradus appropinquandi ad locū illū: et scdm hoc pstituit diuerse mansiones. Ad. iij. dīcendū qd illi qui erant i limbo vlnūc sunt in purgatorio nondū pueniūt ad suū finē: et ideo in purgatorio vel in limbo nō distinguunt mansiones sed solū in paradiso et in inferno vbi est finis bonoz et maloz. Ad. iij. q. dīcendū qd pncipiū distinctiū mansionū siue gradū beatitudinis est duplex. s. ppinquū et remotū. Propinquū est diuersa dispositio que erit in beatitudine ex qua ptingit diuersitas pfectōnis apud eos i operatione beatitudinis. sed pncipiū remotū est meritum quo talē beatitudinē psecuti sūt. Primo at nō distinguunt mansiones scdm charitatē patrie qd qto in aliquo erit pfectio: tanto reddit eū capaciores diuine claritatis scdm eū augmentū augebit pfectio diuine vltimū. Secūdo vō nō distinguūt scdm charitatē vie: actus enī noster nō hz qd sit meritorium ex ipsa substantia actus s3 solū ex bitu virtutis quo informaf: vis autē merēdi ē in oibus virtutibus ex charitate qd hz ipsum finē p obiecto: et ideo diuersitas in merēdo tota reuertit ad diuersitatez charitatis: et sic charitas vie distinguet mansiones p modū meriti. Ad. j. dīcendū qd vrus ibi nō solū accipit p naturali capacitate: s3 p naturali capacitate simul cū conatu ad habēdā gratiā: et tūc virtus hoc modo accepta erit qsi materialis dispositio ad mensurā gratie et glorie picipiende. s3 charitas ē formaliter plena meritū ad gloriā: et ideo distinctio gradus in gloria accipit pncipaliter charitatis potius qd pncipaliter virtutis p dicte. Ad. ij. dīcendū qd opa nō hnt qd eis retributio glie reddat nisi inq̄tum sunt charitate informata: et ideo scdm diuersos charitatis gradū erūt diuersi gradus in gloria. Ad. iij. dīcendū qd quia habitus charitatis vel cuiuslibet virtutis nō sit meritū cui debeatur pmiū: est tñ pncipiū et tota rō merēdi in

actu: et ideo scdm eius diuersitatē pmiū distinguūt quis ex ipso genere actus possit aliquis gradus i merendo pferari: non qd respectu pmiū essentiali qd ē gaudiū de deo: sed respectu alicuius accidentalii pmiū quod ē gaudiū de aliquo bono creato.

Deinde queritur d

Divisione dei. Et circa hoc q̄runf. vij. Primo vtrū sancti videbūt deū p essentia. Secūdo vtrū pnt deuz videre oculo corpali. Tertio vtrū videndo deū pprehendāt ipm. Quarto vtrū videntiū deū p essentia alter altero pfectius videat. Quinto vtrū videntes diuinā essentiam necesse sit omnia videre qd deus videt. Sexto vtrū ad videndū deuz p essentia aliq̄ creatura ex puris naturalibus possit ptingere. Septimo vtrū in statu vie possit aliq̄s deū p essentia videre.

Ad primum sic p

Recedit: vi qd intellectus humanus nō possit puenire ad videndū deū p essentia: quia Joh. j. Deuz nemo vidit vnq̄. et exponit Chrys. qd nec ipse celestes eēntie: ipse dico cherubin: et seraphi ipm vt est vnq̄ videre potuerūt. sed hominibz nō pmittit nisi equalitas angeloz: Matth. xxij. Erūt sicut angeli dei in celo. qd nec sancti in patria deū p essentia videbūt. S. Dio. sic argumētat in. j. ca. d. di. no. Cognitio nō est nisi exnūm: omne autē existens finitū est cū sit in aliquo genere determinatū et sic deus cū sit infinitus est sup omnia exnūa. qd nō est cognitio: sed est sup cognitionē. S. Dio. i. j. ca. de mystica theol. ostendit qd pfectissimus modus quo intellectus noster deo pungi potest: est inq̄tum pungi ei vt ignoto. sed illud quod ē visum p eēntiam nō est ignotū. qd impossibile est vt intellectus noster p essentia deū videat. S. Dio. in epla ad Galium monachū dicit: qd suppositē dei tenebre: qd abundantia lucis appellat: coopiunt omni luminis: et abscondunt omni cognitioni: et si aliquis videns deū intellexit quod vidit nō ipm vidit: sed aliquid eoz que sunt eius. qd nullus intellectus creatus poterit deū videre p essentia. S. sicut dicit Dio. in epla ad Orothcū: Inuisibilis quidē deus est exnū ppter excedentē claritatē. sed claritas eius sicut excedit intellectū hominis in via: ita excedit intellectum hominis in patria. qd sicut est visibilis in via ita erit inuisibilis in patria. S. cu3 intelligibile sit perfectio intellectus oportet esse pportionem aliquam inter intellectū et intelligibile: visibile et visum. sed nō est accipere pportionē aliquam int̄ intellectū nostrū et essentiam diuinā: cum in infinitū distent. qd intellectus noster non potest ptingere ad essentia diuinā videndā. S. plus distat deus ab intellectu nostro qd intelligibile creatū a sensu. sed sensus nullo modo potest ptingere ad creaturam

spiritualem videndam. ergo nec intellectus noster potest pringere ad videndam diuinam essentiam. ¶ **S.** quandoque intellectus aliquid intelligit in actu oportet quod informetur per similitudinem intellecti que est principium intellectualis operationis in tale obiectum determinate: sicut calor est principium calefactionis. si ergo intellectus in deum intelligat oportet quod fiat per aliquam similitudinem informantem ipsum intellectum: hoc autem non potest esse ipsa diuina essentia: quia forme et formati oportet esse unum esse: diuina autem essentia ab intellectu nostro differt secundum essentiam et esse: oportet ergo quod forma qua informat intellectum noster intelligendo deum sit aliqua similitudo impressa a deo in intellectu nostrum. sed similitudo illa cum sit aliquid creatum non potest ducere in dei cognitionem nisi sicut effectus in causam. et impossibile est ut intellectus noster deum videat nisi per effectum ipsius. sed visio dei que est per effectum non est visio dei per essentiam. ergo intellectus noster non poterit deum per essentiam videre. ¶ **S.** diuina essentia magis distat ab intellectu nostro quam quicumque angelus vel intelligentia. sed sicut dicit Auicenna in sua mathematica intelligentiam esse in intellectu nostro non est essentia intelligentie esse in intellectu: quia sic scientia quam de intelligentijs habemus esset substantia et non accidens. sed hoc est impressionem intelligentie esse in nostro intellectu. et deus non est in intellectu nostro ut intelligat a nobis: nisi in quantum impressio eius est in intellectu. sed illa impressio non potest ducere in cognitionem diuine essentie: quia cum in infinitum distet a diuina essentia degenerat in aliam speciem multo amplius quam si species albi degeneraret in speciem nigri. et si ille in cuius visu species albi degenerat in speciem nigri propter indispotionem organi non dicitur videre album: ita nec intellectus noster qui solum per huius impressionem deum intelligit: cum per essentiam videre poterit. ¶ **S.** in rebus separatis a materia idem est intelligens et quod intelligit: ut patet in iij. de anima. sed deus est maxime a materia separatus: cum ergo intellectus qui est creatus non possit ad hoc pertinere ut fiat essentia increata non poterit esse quod intellectus deum per essentiam videat. ¶ **S.** omne illud quod videtur per essentiam de eo scit quid est. sed de deo intellectus non potest videre quid est sed solum quid non est: sicut dicit Dio. et Dama. ergo intellectus deum per essentiam videre non potest. ¶ **S.** omne infinitum in quantum infinitum est ignotum. sed deus est modis omnibus infinitus. et est omnino ignotus. et per essentiam ab intellectu creato videri non poterit. ¶ **S.** Aug. dicit in libro de videndo deum: Deus est natura inuisibilis. sed ea que insunt in deo per naturam non possunt aliter se habere. et non potest esse quod per essentiam videatur. ¶ **S.** omne quod alio modo est et alio modo videtur non videtur secundum id quod est. sed deus alio modo est et alio modo videtur

detur a sanctis in patria: est enim per modum suum sed videbitur a sanctis secundum modum eorum. et non videbitur a sanctis secundum id quod est: et sic non videbitur per essentiam. ¶ **S.** illud quod per medium videtur non videtur per essentiam. sed deus per medium videbitur in patria quod est lumen glorie. ut patet in psal. In lumine tuo videbimus lumen. et non videbitur per essentiam. ¶ **S.** deus in patria videbitur facie ad faciem: ut dicitur. 1. Cor. xij. sed hominem quem videmus facie ad faciem: videmus per similitudinem. ergo deus in patria videbitur per similitudinem: et sic non per essentiam. ¶ **S.** Sed contra est quod dicitur. 1. Cor. xij. Videmus nunc in speculo et in enigmate tunc autem facie ad faciem. sed illud quod videtur facie ad faciem videtur per essentiam. ergo deus per essentiam videbitur a sanctis in patria. ¶ **S.** 1. Joh. ij. Cum apparuerit similes ei erimus et videbimus eum sicut est. et videbimus deum per essentiam. ¶ **S.** 1. Cor. xv. super illud: Cum tradiderit regnum deo et patri. dicitur glo. ubi scilicet in patria essentia patris et filij et spiritus sancti videbitur quod solum mundis cordibus dabitur que est summa beatitudo. et beati deum per essentiam videbunt. ¶ **S.** Joh. xij. dicitur: Siquis diligit me diligetur a patre meo et ego diligam illum et manifestabo ei meipsum. sed illud quod manifestatur essentialiter videtur. ergo deus a sanctis in patria essentialiter videbitur. ¶ **S.** Exodi. xxxij. super illud Non videbit me homo et viuet. Gregorius improbat opinionem illorum qui dicebant quod in illa regione beatitudinis deus in claritate sua conspicitur potest sed in natura videri non potest: quia aliud non est eius claritas et eius natura. sed natura est eius essentia. ergo videtur per suam essentiam. ¶ **S.** sanctorum desiderium non potest omnino frustrari. sed sanctorum desiderium commune est ut deum per essentiam videant: ut patet Exo. xxxij. Ostende faciem tuam et salui erimus. Et Joh. xij. Ostende nobis patrem et sufficit nobis. ergo sancti deum per essentiam videbunt. ¶ **R.** respondeo dicendum quod sicut finem ponimus finem ultimum humane vite esse visionem dei: ita philosophi posuerunt ultimum hominis felicitatem esse intelligere substantias separatas a materia secundum esse: et ideo circa hanc questionem eadem difficultas et diuersitas inuenitur apud philosophos et apud theologos. Quidam enim philosophi posuerunt quod intellectus noster possibilis nunquam potest ad hoc peruenire ut intelligat substantias separatas: sicut Alphorabius in fine sue ethice quibus contrarium dixerit in libro de intellectu: ut Lomenta. refert in. iij. de anima. Et similiter quidam theologo posuerunt quod intellectus humanus nunquam potest ad hoc peruenire quod deum per essentiam videat: et utroque ad hoc mouet distantia inter intellectum nostrum et essentiam diuinam vel alias substantias separatas: cum enim intellectus in

actu sic quodammodo unū cū intelligibili i actu: vñ
difficile q̄ intellect⁹ creat⁹ aliquo mō fiat eētia in
creata. vñ et Chryf. dicit: Quō enī creabile videt
increabile. Et maior difficultas in hoc ē illis q̄ po
nunt intellectū possibilē ēē generabilē ⁊ corruptibilē:
vtpote virtutem a corpore dependentē: nō so
lum respectu visionis diuine sed respectu visionis
quarūcūq; substantiarū separatāz. Sed hec po
sitio oīno stare non potest. Primo quia repugnat
auctoritati scripture canonice: vt Aug⁹. dicit in li.
de videndo deum. Secundo quia cum intelligere
sit maxime ppria operatio hominis: oportet q̄ fm
eam assignet sibi sua beatitudo cum hec operatio
in ipso pfecta fuerit: cum autē perfectio intelligen
tis inq̄tum huiusmodi sit ipsum intelligibile: si i
perfectissima operatione intellectus homo non p
ueniat ad videndam essentiam diuinam sed aliqd
aliud: oportebit dicere q̄ aliquid aliud sit bñficias
ipsum hominē q̄ deus: et cum vltima perfectio cu
iuslibet sit in coniunctōe ad suum principium: se
quitur vt aliquid aliud sit principium effectuum
hominis q̄ deus quod est absurdū scdm nos: et si
militer est absurdū apud philosophos qui ponūt
animas nostras a substantijs separtis emanare vt i
fine eas possūmus intelligere. vnde oportet ponere
scdm nos: q̄ intellectus noster quandoq; peruenit
ad videndam essentiam diuinam: ⁊ scdm philo
sophos q̄ perueniat ad videndam essentia substantia
tiaz separatāz. Quomodo autē possit hoc acci
dere restat inuestigandum. Quidam enī dixerūt
vt Alphorabius et Anēpethē q̄ ex hoc ipso q̄ in
tellectus noster intelligit quecūq; intelligibilia p
tingit ad videndam essentiam substantie separtate
Et ad hoc ostendendū pcedunt duobus modis: quo
rum primus est q̄ sicut natura specie non diuersi
ficantur in diuersis indiuiduis: nisi scdm q̄ con
iungitur principijs indiuiduū: ita forma intel
lecta hominis nō diuersificatur apud me et te nisi
scdm q̄ coniungit diuersis formis imaginabilibus
et ideo qñ intellectus separat formā intellectam a
formis imaginatis remanet quidditas intellecta q̄
ē vna et eadē apud diuersos intelligentes: ⁊ huius
modi ē quidditas substantie separtate: ⁊ iō qñ intellec
t⁹ noster puenit ad sumā abstractionē quidditatis intel
ligibilis cuiuscūq; intelligit p hoc quidditatē substantie
separtate q̄ ē ei silis. Scdm mod⁹ ē: qz intellect⁹ nō na
tus ē abstrahē quidditatē ab oibus intelligibilib⁹ hñ
tib⁹ quidditatē. si q̄ quidditas quā abstrahit ab h⁹ sin
gulari hñte quidditatē sit quidditas nō hñs quidditatē: i
telligendo eā intelligit quidditatē substantie separtate q̄ ē
tal⁹ dispōnis eo q̄ substantie separtate sūt quidditates sū
sistentes nō hñtes quidditates: quidditas. n. simplicis ē ipz
simplex: vt Auicēna dicit. si at quidditas abstracta ab
h⁹ p̄ticulari sēsibili sit quidditas hñs quidditatē. q̄ illa q̄
quidditatē intellect⁹ nō ē abstrahē: ⁊ ita cū nō sit ab
ire i infinitū erit deuenire ad quidditatē nō hñte quiddi

tatē p quā intelligit quidditas separta. S3 iste mod⁹ nō
vñ ē sufficiens. P̄tio qz quidditas substantie mātis quā
intellectus abstrahit nō est vnus rōnis cū quidditati
bus separatāz substantia: et ita p hoc q̄ intelle
ctus noster abstrahit quidditates rez materialū
et cognoscat eas: non sequitur q̄ cognoscat quiddi
tatem substantie separtate: ⁊ p̄cipue diuinā essen
tiam que maxime est alterius ratiōis ab oīni quiddi
tate creata. Secundo quia dato q̄ esset vnus ra
tionis: tamen cognita quidditate rei composite: nō
cognoscere quidditas separtate substantie nisi fm
genus remotissimū qd est substantie: hec autē co
gnitio est imperfecta nisi deueniat ad ppria rei. Qui
enī cognoscat hominē solū inq̄tum est aial: nō co
gnoscat eū nisi scdm quid ⁊ in potētia: ⁊ multo mi
nus cognoscat euz si nō cognoscat nisi substantie nām
i ipso. vñ sic cognoscē deū vel alias substantias sepa
tas nō ē videre essentia diuinā vel quidditatē substantie
separtate. sed ē cognoscē p effectū et q̄si in speculo.
¶ Et iō alius modus intelligēdi substantias sepa
ratas ponit ab Auicēna in sua Meta. s. q̄ substantie
separtate intelligūt a nobis p interiōes suaz quiddi
tatis que sūt quedā eoz similitudines nō abstracte
ab eis: qz ipsemet sunt imateriales sed imperfecte ab
eis in aiabus nostris. Sed hīc modus etiaz non vñ
nobis sufficere ad visionē diuinā quam querim⁹.
¶ Stat enī q̄ oīne quod recipit in aliquo est in eo p
modū recipiēti: et iō similitudo diuine essentie imper
fecta ab ipso i intellectu nō erit p modū nisi intellectus
modus aut intellectus nostri deficiens est a recepti
one perfecta diuine similitudinis. Defectus autem
perfecte similitudinis pōt tot modis accidere quot
modis dissimilitudo inuenit: vno enī modo est de
ficiens similitudo qñ participat forma scdm eadē
rationē speciei: sed nō scdm eundē pfectōis modū
sicut est similitudo deficiens eius qui habz parum
de albedine ad illū qui habz multū: alio mō adhuc
magis deficiēs qñ nō puenit ad eandē rationē sp̄i
s3 tñ ad eandē ratiōem generis: sicut ē similitudo in
illū qui habz colorē citrinū et illum qui habz colorē
album: alio mō adhuc magis deficiens qñ ad rati
onem eandē generis ptingit: s3 solū scdm analogi
am: sicut ē similitudo albedinis ad hominē i eo q̄
vtrūq; ē ene: et hoc mō ē deficiēs oīs similitudo q̄ est
i creatura recepta respectu diuine eētie. Ad hoc
autē q̄ visus cognoscat albedinē o3 q̄ recipiat in eo si
militudo albedinis scdm rōem sue speciei: quā nō
scdm eundē modum eēndi: qz h3 alteri⁹ modi eē for
ma i sensu ⁊ i re extra aiām. si enī fuerit i oculo for
ma citrini nō diceret vidē albedinē: et similiter ad
hoc q̄ intellectus intelligat aliqua3 quidditatē o3
q̄ in eo fiat similitudo eiusdē rōnis scdm speciem q̄
uis forte nō sit idem modus eēndi vtrōbiq;: non
enī forma eēns in intellectu vel sensu ē p̄cipiū co
gnitiōis scdm modū eēndi quē h3 vtrōbiq;: s3 fm
rōem in qua cōicat cū re exteriori. Et ita p3 q̄ per

nulla similitudine recepta in intellectu creato potest intelligi quod essentia eius videatur immediate. unde etiam quod dicitur ponentes divinam essentiam solum per hunc modum videtur dixerunt quod ipsa essentia non videbitur. sed quodam fulgore quod si radii ipsi. unde nec ille modus sufficit ad visionem divinam quam quimus. ¶ Et ideo accipiendum est alius modus quem etiam quidam philosophi posuerunt. scilicet Alexander et Averrois in. iij. de anima. cum enim in qualibet cognitione sit necessaria aliqua forma qua res cognoscatur aut videatur: forma ista que intellectus perficit ad videndas substantias separatas non est quidditas quam intellectus abstrahit a rebus compositis ut dicebat prima opinio neque aliqua impressio relicta a substantia separata in intellectu nostro ut dicebat secunda: sed est ipsa substantia separata que coniungit intellectui nostro ut forma ut ipsa sit quod intelligit et que intelligitur: et quicquid sit de alio substantiis separatis: tamen istum modum oportet nos accipere in visione dei per essentiam: quod quacumque alia forma informaret intellectus noster: non posset per eam duci essentia divinam: quod quidem non debet intelligi quasi divina essentia sit vera forma intellectus nostri: vel quod ex ea et intellectu nostro efficiatur unum simpliciter: sicut in naturalibus ex forma et materia naturali. sed quod proportio essentie divine ad intellectum nostrum est sic proportio forme ad materiam: quoniam enim aliquid duo quorum unum est perfectius altero recipiunt in eodem receptibili proportio unius duorum ad alterum. scilicet magis perfecti ad minus perfectum est sicut proportio forme ad materiam: sicut lux et color recipiuntur in diaphano: quorum lux se habet ad colorem sicut forma ad materiam: et ita cum in anima recipiatur vis intellectiva et ipsa essentia divina inhabitans licet non per eundem modum essentia divina se habeat ad intellectum sicut forma ad materiam. Et quod hoc sufficiat ad hoc quod intellectus per essentiam divinam possit videre ipsam essentiam divinam hoc modo potest ostendi: sicut enim ex forma naturali qua aliquid habet esse et materiam efficiunt unum ens simpliciter: ita ex forma qua intellectus intelligit et ipso intellectu sit unum intelligendo: in rebus autem naturalibus res per se subsistens non potest esse forma alicuius materie si illa res habeat materiam partem sui: quod non potest esse ut materia sit forma alicuius: sed si illa res per se subsistens sit forma tamen: nihil prohibet eam effici formam alicuius materie et fieri quo est ipsius compositi sicut patet de anima: in intellectu autem oportet accipere ipsum intellectum in potentia quasi materiam et speciem intelligibilem quasi formam et intellectus in actu intelligens erit quasi compositum ex utroque unde si sit aliqua res per se subsistens que non habeat aliquid in se preter id quod est intelligibile in ipsa talis res per se poterit esse forma qua intelligitur: res autem quolibet est intelligibilis secundum id quod habet de actu non secundum id quod habet de potentia: ut patet in. ix. Metaphisicorum. et huius signum est quod oportet formam intelligibilem abstrahere a materia et omnibus proprietatibus materie: et ideo cum essentia divina sit actus purus potest

rit esse forma que intellectus intelligit: et hec erit visio beatificans: et ideo magister dicit in. i. dist. scilicet secundum sententiam quod unio anime ad corpus est quoddam exemplum illius beatitudinis uniois qua spiritus unioet deo. ¶ Ad. i. q. 8. ob. quod auctoritas illa potest tripliciter exponi: ut patet per Augustinum in li. de videndo deum: uno modo ut excludat visio corporalis qua nemo vidit vel visurus est deum in essentia sua ut dicitur: alio modo ut excludat visio intellectualis dei per essentiam ab his qui in ista mortali carne vivunt: alio modo ut excludat visio comprehensionis ab intellectu creato: et sic intelligit Chrysostomus unde subdit Noticia huius dicit evangelista certissima et proprie comprehensionem tantam quam habet pater de filio: et hic est evangeliste intellectus. unde subdit: Unigenitus qui est verus pater comprehensivam visionem volens probare filium esse deum. ¶ Ad. ii. dicendum quod sicut deus excedit omnia existetia que habent esse determinatum per essentiam suam infinitam: ita cognitio sua qua cognoscit est super omnem cognitionem. unde que est proportio cognitionis nostre ad entia creata ea est proportio cognitionis divine ad suam essentiam. Ad cognitionem autem duo concurrunt: et cognoscens: et quo cognoscitur. visio autem illa que deum per essentiam videbitur est eadem cum visio ne qua deus se videt ex parte eius quo videtur: quod sicut ipse se videt per essentiam suam ita et nos videbitur mus. sed ex parte cognoscens inuenitur diversitas que est inter intellectum divinum et nostrum: in cognoscendo autem id quod cognoscitur sequitur formam qua cognoscimus: quia per formam lapidis videmus lapidem. sed efficacia in cognoscendo sequitur virtutem cognoscens: sicut qui habet visum fortius acutius videt: et ideo in illa visione nos idem videbitur quod deus videt. scilicet essentiam suam sed non ita efficaciter. ¶ Ad. iij. ob. quod Dicitur ibi loquitur de cognitione qua deum in via cognoscimus per aliquam formam creatam qua intellectus noster format ad eum videndum: sed sicut dicit Augustinus. Deus omnem formam intellectus nostri subterfugit quod quicquid formam intellectus nostri recipiat: illa forma non pertingit ad rationem divine essentie: et ideo ipse non potest esse purus intellectus noster: sed in hoc est perfectissime cognoscimus in statu vite quod scimus esse esse super omnem id quod intellectus noster recipere potest: et sic ei quasi ignoto coniungimur: sed in patria idipsum per formam que est essentia sua videbitur coniungemur ei quasi noto. ¶ Ad. iij. ob. quod deus est lux: ut dicitur in. i. Job. i. Lumen autem est impressio lucis in aliquid illuminato et quod essentia divina est alterius modi quam omnis similitudo ipsius impressa in intellectu: ideo dicitur quod tenebre divine ne operiuntur omni lumini: quod scilicet essentia divina quare tenebras vocat propter claritatis excessum manet non demonstrata per impressionem intellectus nostri: et per hoc sequitur quod abscondat omni cognitioni: et ita quicquid videntur deus aliquid mente recipit hic non est deus: sed aliquid divino effectum. ¶ Ad. v. ob. quod claritas dei quous excedat omnem formam que nunc intellectus format non tamen excedit ipsam essentiam di-

inā que erit quasi forma intellectus nri in patria
 et iō l; nūc sit inuisibilis tñ tñc erit visibil. ¶ Ad. vi.
 dicēdū q̄ quīs finitū ad infinitū nō possit eē ppor-
 tio: q̄ excessus infiniti supra finitū nō ē determi-
 nus: pōt tñ eē inī ea pportionalitas q̄ est silitudo p-
 portionuz: sicut enī finitū equaf alicui finitū ita
 infinito infinitū. Ad hoc autē q̄ aliquid totalit̄
 cognoscat qñq; oportet esse pportioem inī cogno-
 scens et cognitum: quia oportet virtutē cognoscen-
 tis adequari cognoscibilitati rei cognite: equalitas
 autē pportio quedam est. sed quandoq; cognosci-
 bilitas rei excedit virtutem cognoscentis: sicut cuz
 nos cognoscimus deum: aut e conuerso: sicut cum
 ipse cognoscat creaturam: et tunc non oportet esse p-
 portionem inter cognoscentem et cognitum sed p-
 portionalitatem tm: vt sc̄z sicut se habz cognosces
 ad cognoscēdū: ita se habeat cognoscibile ad hoc
 quod cognoscat: et talis pportionalitas sufficit ad
 hoc q̄ infinitū cognoscat a finitū: et e conuerso. Vel
 dicendum q̄ pportio fm primam nominis institu-
 tionem signat habitudinem q̄ritatis ad q̄ritatem
 scōm aliquem determinatum excessum vel adequa-
 tionem. sed vterius est translatum ad significadū
 omnē habitudinem cuiuscūq; ad aliud: et per hūc
 modū dicimus q̄ materia debz eē pportio nata ad
 formam: et hoc modo nihil phibet intellectuz nō-
 strū quīs sit finitū dicit pportio nātū ad vidēdū
 essentia infinitā: nō tñ ad p̄phendendū eā: et hoc
 ppter suam imensitatem. ¶ Ad. vii. dicēdū q̄
 duplex est similitudo et distantia: vna fm puenien-
 tia in natura: et sic magis distat deus ab intellectu
 creato q̄ intelligibile creatū a sensu: alia fm ppor-
 tionalitate: et sic est e conuerso: q̄ sensus nō est ppor-
 tionatus ad cognoscēdū aliqd̄ imateriale. sed in-
 tellectus est pportio nātus ad cognoscēdū qd̄ cūq;
 imateriale: et hec silitudo requirit ad cognitioem
 nō autē prima: q̄ pstat q̄ intellectus intelligens lapi-
 dem nō est similis ei i naturali esse: sicut etiā visus
 apphendit mel rubeū et sel rubeū: quīs nō appre-
 hendat mel dulce: sellis enī rubedo magis cōuenit
 cū felle inq̄rum est visibile q̄ dulcedo mellis cum
 felle. ¶ Ad. viii. dicēdū q̄ i visione q̄ de p essentia
 videbit ipsa diuina essentia erit q̄ forma intellectus
 q̄ intelligit: nec o3 q̄ efficiat vnū scōm eē simplicit̄
 sed solū q̄ fiat vnū q̄tū ptinet ad actuz intelligēdi
 vt supra dictuz est. ¶ Ad. ix. dō: q̄ dictū Auicēne
 q̄tū ad hoc nō sustinemus: quia ei etiā ab alijs
 phis in hoc p̄radicif. nisi forte velim̄ dicē q̄ Auicē-
 cenna intelligit de cognitioe substantiaz sepataz
 scōm q̄ cognoscent p habitus sciaz speculatiuaz
 et similitudinū aliaz rez. vnde hoc introducitur ad
 osidēdū q̄ scia nō est i nobis substantia sed accia
 et tñ diuina essentia quīs plus distet scōm p̄p̄ieta-
 tem nature sue ab intellectu nro q̄ substantia ange-
 li tñ plus hz de rōne intelligibilitatis: q̄ ē actus pu-
 rus cui nō admiscet aliquid de potentia: quod nō

contingit in alijs substantijs separatis. Nec illa es-
 gnitio qua deū p essentia videbimus ex pre eius q̄
 videbit erit in genere accidentis sed solū q̄tū ad
 actū ipsius intelligentis qui nō erit ipsa substantia
 intelligentis vt intellecti. ¶ Ad. x. dō: q̄ substantia
 sepata a materia intelligit se et intelligit alia: et vtro-
 q; modo pōt verificari auctas inducta: cū enī ipsa
 eēntia substantie sepate sit p seipam intelligibilis in
 actu eo q̄ est a materia sepata: pstat q̄ qñ substan-
 tia sepata intelligit se: q̄ oino idem est intelligens et
 intellectum: non enī intelligit se per aliquā intenti-
 onem abstractā a se sicut nos intelligim̄ res mate-
 riales: et hic vī esse intellectus phi in. iij. de aia. vt
 p3 p Lōmenta. ibidē: fm autē q̄ intelligit res alias
 intellectū in actu sit vnū cum intellectu in actu q̄-
 tum forma intellecti sit forma intellectus inq̄tum
 est intellectus in actu: nō q̄ sit ipsamet essentia in-
 tellectus: vt Auicēna pbat in. vi. de naturalib: q̄
 essentia intellectus manet vna sub duabus formis
 fm q̄ itelligit res duas successive ad moduz q̄ ma-
 teria pma manet vna sub diuersis formis. vñ etiā
 Lōmen. in. iij. de aia. compat intellectū possibile
 q̄tū ad hoc materie p̄me: et sic nullo mō sc̄q̄ q̄ in-
 tellectus noster vidēs deū fiat ipsa eēntia diuina. sed
 q̄ ipsa eēntia diuina p̄pat ad ipm̄ q̄si p̄fectio et forā.
 ¶ Ad. xi. dō: q̄ auctas ille et oēs similes sunt intel-
 ligende de cognitioe qua cognoscimus deuz in via
 rōne prius posita. ¶ Ad. xij. dō: q̄ infinitū prius
 tiue dicit̄ ē ignotū inq̄tū huiusmōdi: q̄ dī p remo-
 tionem p̄lementi a quo est cognitio rei. vñ infini-
 tum reducit ad materia subiectā p̄uationi: vt p3 i
 iij. phi. sed infinitū negatiue acceptū dī p remotio-
 nem materie terminatis: q̄ forma etiā q̄damodo
 terminat per materia. vñ infinitū hoc modo de se
 maxie est cognoscibile: et hoc mō infinitus est de-
 ¶ Ad. xij. dō: q̄ Aug. loquit̄ de visioe corpali q̄
 nunq̄ videbit: qd̄ p3 ex hoc qd̄ premitit: sic enim
 vidēt visibilia ista q̄ noiant: Deū nemo vidit vnq̄
 nec videre pōt: et est natura inuisibilis sic et incoru-
 ptibilis. sicut autē fm suā naturā ē maxie ens ita et
 scōm se ē maxie intelligibilis. s; q̄ a nobis qñq; nō
 intelligat est ex defectu nostro. vñ q̄ videat postq̄
 visus nō fuit a nobis: nō ē ex mutatioe sua sed nra
 ¶ Ad. xiiij. dō: q̄ deus in patria videbit a sanctis
 sicut ē si hoc referat ad moduz ipsius visi: videbit
 enī a sanctis de hīc illū moduz quē hz. s; si referat
 modus ad ipm̄ cognoscētē nō videbit sicuti ē: q̄ n̄
 erit tāta efficacia intellectus creati ad vidēdū q̄ta ē
 efficacia diuine eēntie ad hoc q̄ intelligat. ¶ Ad
 xv. dō: q̄ mediū in visione corporali et intellectu-
 li inuenit triplex. Primū est mediū sub quo videt̄
 et hoc est qd̄ perficit visum ad vidēdū in generali
 non determinans visum ad aliquod speciale obie-
 ctum sicut se habz lumen corporeale ad visum cor-
 porealem et lumen intellectus agentis ad intellectū
 possibilem. Secundum est medium quo videtur

et hoc est forma visibilis qua determinat uterque visus ad speciale obiectum: sicut per formam lapidis ad cognoscendum lapidem. Tertium est medium in quo videtur hoc est id per cuius inspectionem ducitur visus in aliam rem: sicut inspiciedo speculum ducitur in ea que in speculo replicantur et videndo imaginem ducitur in imaginatum: et sic etiam intellectus per cognitionem effectus ducitur in causam vel e converso. In visione igitur patrie non erit tertium medium: ut scilicet deus per species aliorum cognoscat sic nunc cognoscat: ratione cuius dicimus nunc videre in speculo nec erit ibi finis medium: quia ipsa essentia divina erit que intellectus noster videbit deum: ut ex dictis patet. sed erit ibi tertium primum medium quod elevari intellectum nostrum ad hoc quod possit coniungi essentie increate modo predicto. sed ab hoc medio non dicitur cognitio mediata: quia non cadit inter cognoscentem et rem cognitam. sed est illud quod dat cognoscere vim cognoscendi.

Ad. xvij. dicens quod creature corporales non dicitur immediate videri: nisi quia id quod in eis est primum visibile visum et coniungitur: non sunt autem coniungibiles per essentiam suam ratione materialitatis: et ideo tunc immediate videntur quia eorum similitudo intellectui coniungitur. sed deus per essentiam coniungibilis est intellectui. unde non immediate videretur nisi essentia sua coniungeretur intellectui et hoc visio immediata dicitur visio faciei. Et propterea similitudo rei corporalis recipitur in visu secundum eandem rationem que est in re: sed non secundum eundem modum eandem: et ideo similitudo illa ducit in illam rem directe: non autem potest hoc modo ducere aliam similitudo intellectum nostrum in deum: ut ex dictis patet: et propter hoc non est simile.

Secundus sic pro

Acedit: videlicet quod sancti post resurrectionem deus corporalibus oculis videbunt. Oculis enim glorificatus maioris erit virtutis quam aliquis oculi non glorificatus. sed beatus Job oculo suo deum vidit: Job. xxxix. Auditus auris audiuit te: nunc autem oculus meus videt te. quod multo fortius oculus glorificatus deum per essentiam videre poterit.

P. Job. xix. In carne mea videbo deum salvatorem meum: quod videlicet quod corporalis oculis deum in patria videbit.

P. Aug. xxxij. de civ. dei: loquens de visu oculorum glorificatorum sic dicit: Visus potentior oculorum erit illorum: non ut acius videant quam quidam prohibent videre serpentes vel aquile quilibet enim acrimonia eadem animalia vigeant: nihil aliud potest videre quam corpora. sed ut videant incorpalia quecumque autem potentia cognoscitiva est incorpalius potest elevari ad videndum deum. quod oculi gloriosi deum videre poterunt.

P. quod est differentia corporalius ad incorpalius: eadem est e converso. scilicet oculi incorporei potest corporalia videre. quod oculi corporei potest videre incorpalia: et sic idem quod prius.

P. Greg. in v. moral. sup illud Job iij. Stetit quidam cum non agnosceret vultum dei. sic dicit Domo quod si preceptum servare voluisset carne spiritualis futurus fuerat: factus est peccator et mente carnalis. scilicet ex hoc quod est mente factus carnalis ut ibidem dicitur

lum ea cogitat que ad animam per corporum imagines trahit. quod etiam quoniam carne spiritualis erit quod post resurrectionem sanctis permittit etiam carne spiritualia videre poterit: et sic idem quod prius.

P. homo solo deo potest beatificari: beatificabilis autem non solum quantum ad animam sed etiam quantum ad corpus. quod non solum intellectu sed etiam carne deum videre poterit.

P. sic deus est pater per essentiam suam in intellectu: ita etiam erit pater in sensu: quod erit omnia in omnibus: ut dicitur. 1. Cor. xv. sed videbitur ab intellectu ex hoc quod sua essentia ei coniungitur: ut supra dictum est. quod poterit etiam a sensu videri.

Sed contra est quod Ambrosius dicit super Lucam: Nec corporalibus oculis deus queritur nec circumscribitur visu: nec tactu tenetur. quod nullo modo corporali sensus deus videbitur.

P. Hieronymus dicit: Non solum deitate patris sed nec filii nec spiritus sancti oculi carnis potest aspicere sed oculi mentis de quibus dicit Beatus modo corde etc.

P. idem Hieronymus dicit: Res incorporales corporalibus oculis non videntur. sed deus est maxime incorporealis. etc.

P. Aug. in li. de videndo deum: Deum nemo vidit unquam vel in hac vita sicut ipse est: vel in angelorum vita sicut visibilia ista que corporalium visione cernuntur. vita autem angelorum dicitur vita beata in qua resurgentes vivunt. ergo etc.

P. scilicet hoc homo dicitur factus ad imaginem dei quod deum conspiciere potest: ut Aug. dicit. scilicet homo est ad imaginem non secundum carnem sed secundum mentem. quod mente et non carne deum videbit.

Respondeo deo dicens quod sensu corporali aliquid sentit dupliciter: uno modo per se: alio modo per accidens. Per se quidem sentit illud quod per se passionem sensus corporali inferre potest. Per se autem potest aliquid passionem inferre aut sensui in quantum est sensus: aut huic sensui in quantum est hic sensus. Quod autem hoc secundo modo inferat per se passionem sensui dicitur sensibile proprium: sicut color respectu visus: et sonus respectu auditus: quod autem sensus in quantum est sensus virtus organo corporali: non potest in eo aliquid recipi nisi corporaliter: cum omne quod recipitur in aliquid sit in eo per modum recipientis. et ideo omnia sensibilia inferunt passionem sensui in quantum est sensus secundum quod habent magnitudinem: et ideo magnitudo et omnia consequentia ut motus et quietus et numerus et huiusmodi dicitur sensibilia contra se tamen: Per accidens autem sentit illud quod non inferat passionem sensui: neque in quantum est sensus: neque in quantum est hic sensus. sed coniungit his que per se sensui inferunt passionem: sicut Sortes et filius Dary et amicus: et alia huiusmodi: que per se cognoscuntur in universali intellectu: in particulari autem virtute cognoscuntur in homine: estimativa autem in aliis animalibus: huiusmodi autem tunc sensus exterior dicitur sentire quibus per accidens: quoniam ex eo quod per se sentit vis apprehensiva cuius est illud cognitum per se cognoscere statim sine orbitatione et discursu apprehendit: sicut videmus aliquid que vivere ex hoc quod loquitur: quoniam autem aliter se habet non dicitur illud sensus videre etiam per accidens. Dico ergo

q̄ deus nullo mō pōt videri visu corporali aut ali
 q̄ alio sensu sentiri sic p se visibile: nec hic nec i pa
 tria: q̄ si a sensu remoueat id qd̄ uenit sensui in
 q̄tū ē sensus nō erit sensus: 7 s̄ si a visu remouea
 tur id qd̄ ē visus inq̄tū est visus nō erit visus: cū ḡ
 sensus inq̄tū est sensus p̄cipat magnitudinē: et vi
 sus inq̄tū est talis sensus p̄cipat colorē: impos
 sibile est q̄ visus p̄cipiat aliqd̄ quod nō ē color: nec
 magnitudo: nisi sensus diceret equiuoce: cum ḡ vi
 sus et sensus sit futurus idē specie in corpe glorio
 si non poterit esse q̄ diuina essentia videat sicut visi
 bile p se: videbit autē eam sicut visibile p acc̄s: oū
 ex vna parte visus corporalis tantā gloria dei inspi
 ciet i corpibus et p̄cipue gloriois: et maxime i cor
 pore x̄pi: et ex parte alia intellectus tam clare vide
 bit deū q̄ in rebus corporaliter visus deus percipiet:
 sicut in locutione p̄cipit v̄ta: q̄uis enī tunc intelle
 ctus noster nō videat deū ex creaturis: tñ videbit
 eū in creaturis corporaliter visis: 7 hunc modū quo
 deus corporaliter possit videri ponit Aug. in fine de
 ciui dei: vt p̄ verba eius intuenti: dicit enī sic: Val
 de credibile ē sic nos visuros mūdāna tunc corpa
 celi noui vel terre noue: vt deū vbiq̄ p̄ntem 7 vni
 uersa corpa gubernantē clarissima p̄cipitate vi
 deamus: nūc sicut nunc inuisibilia dei p ea q̄ facta
 sunt intellectu p̄cipiunt: sed sicut homines mox vt
 aspiciunt nō credim̄ viuere s̄z videm̄. ¶ Ad. i. ḡ
 dicēdū q̄ verbū illud Job intelligit de oculo sp̄ia
 li: de q̄ dicit ap̄s Eph. i. Illūinos h̄c oculos cor
 dis nostri. ¶ Ad. ii. dicēdū q̄ illa auctas nō intel
 ligit q̄ p oculos carnis deū s̄m̄ visuri: s̄z q̄ i car
 ne exites deū videbim̄. ¶ Ad. iii. ob: q̄ Aug. lo
 quit inquirēdo in verbis illis et sub p̄ditōe: qd̄ p̄
 ex hoc quod p̄mittit: longe itaq̄ alterius potentie
 erūt si p eos videbit in corpe illa natura: 7 postea
 subdit: Cū itaq̄ rē. et postmodū determinat vt di
 ctum est. ¶ Ad. iiii. dicēdū q̄ omnis cognitio sit
 p aliquā abstractionē a materia: 7 ideo quāto for
 ma corporalis magis abstrahit a materia: magis ē
 cognitionis principiu: et inde est q̄ forma in mate
 ria existens nullo modo est cognitionis principiu
 in sensu autē aliquo modo put a materia separaf
 et in intellectu nostro adhuc melius: et ideo ocul
 spiritalis a quo remouet impedimentū cognitio
 nis pōt videre rem corporale: non autē sequitur q̄
 oculus corporalis in quo deficit vis cognoscitiua
 s̄m̄ q̄ p̄cipat de materia possit cognoscere perfe
 cte cognoscibilia que sunt incorporea. ¶ Ad. v. ob:
 q̄ q̄uis mens facta carnalis nō possit cogitare nisi
 accepta a sensib: tñ cogitat ea imateriali: 7 s̄ si o
 q̄ visus illud qd̄ app̄hēdit sp̄ app̄hēdat corporali
 vñ non pōt cognoscere illa que corporaliter app̄hē
 di non p̄nt. ¶ Ad. vi. dicēdū q̄ beatitudo est p̄fe
 ctio hominis inq̄tū ē homo: et q̄ homo nō h̄z q̄
 sit homo ex corpore: sed magis ex aia: corpus autē
 est de essentia hominis inq̄tū est perfectū per anī

mam: ideo beatitudo hominis non consistit prin
 cipaliter nisi in actu anime: et ex ea deriuat ad cor
 pus per quandā redundantā: sicut p̄ ex his q̄ ob
 ta sunt. xliiij. di. quedā tñ beatitudo corporis n̄t
 erit inq̄tū deū videbit in sensibilibus creaturis
 et p̄cipue in corpore x̄pi. ¶ Ad. vii. dicēdū q̄ i
 tellectus est p̄ceptiuus sp̄ialium: nō autē visus in
 corporali: et iō intellectus poterit cognoscere diuinā
 essentia sibi p̄iunctā: nō autē visus incorporalia.

Ad tertium sic proce

dit: vi q̄ sancti i patria vidēdo deū cum
 p̄hēdat. l. cor. x. Sic currite vt corpe
 hendatis: cursus autē ē ad p̄m̄. ḡ p̄hēnsio dei est
 p̄m̄ v̄tatis qd̄ sanctis reddet. ¶ S. Aug. dicit in
 li. de vidēdo deū: Totū p̄hēndit vidēdo quod
 ita v̄ vt nihil ipsius lateat vidētē: q̄z cū sit simplex
 nō pōt esse q̄ aliquid eius videat et aliquid lateat.
 ḡ deus a quolibet ip̄m̄ vidente p̄hēndit. ¶ S.
 omne quod totū totaliter v̄ p̄hēndit. sed deus
 a vidētibz essentia suā totū v̄ 7 totaliter: quia
 totus deus nō est nisi eius essentia: quilibet etiam
 eius modus est eius essentia: nec pōt cēna eius vi
 deri nisi ipse totus et totaliter videat. ḡ ab omnibz
 essentia suā vidētibz p̄hēndit. ¶ S. sicut d̄ in
 li. de ania: Intellectus eodē mō intelligit se 7 alia
 sed sicut dicit Aug. in li. lxxxiij. q. Omne qd̄ se in
 telligit cōp̄hēndit se. ḡ omne quod intelligit aliud
 p̄hēndit ip̄m̄. sed quilibet vidēs essentia diuinā
 intelligit ip̄m̄. ḡ p̄hēndit eam. ¶ S. omne il
 lud de quo cognoscit quid est cōp̄hēndit: q̄ hoc
 cognoscit quasi p suā diffinitionē: p̄hēndit at̄ cū si
 nes circūspici possunt: vt dicit Aug. in li. de vidē.
 deū. s̄z om̄: illud cui essentia v̄ cognoscit d̄ eo qd̄
 est. ḡ quilibet essentia dei vidēs p̄hēndit ip̄m̄.
 ¶ S. q̄ritas actōnis est sc̄m̄ q̄ritatē forme q̄ est
 actōnis principiu. sc̄m̄ enī q̄ritatē caloris est
 q̄ritas calefactionis. sed forma que est cognitionis
 principiu est id quo cognoscēs cognoscit. ḡ sc̄m̄
 modum eius quo cognoscit est modus cognitōnis
 sed illud quo cognoscit deus nō est aliud q̄ c̄ cēn
 tia: vt dictū est supra: hec autē infinita est. ḡ v̄ visio
 infinita. ḡ ea pōt diuina essentia cōp̄hēndi: quia
 sit infinita. ¶ S. si essentia diuina nō pōt p̄hē
 di: hoc nō est nisi p̄pter excessum claritatis ip̄s. s̄z
 excessus cognoscibilis impedit cognitionē inq̄tū
 corūp̄t potētiam cognoscitiuā: quod accidit tñ
 in sensu: non autē in intellectu: vt pat̄z ex hoc qd̄ d̄
 in. iij. de ania: q̄ qui intelligit maxima nō min
 pōt intelligere minima sed magis: cuius p̄trarium
 in sensu accidit. cū ḡ diuina essentia nō videat nisi
 p intellectū vt dictū est. v̄ q̄ excessus diuine clar
 tatis cōp̄hēnsionē diuine essentie non impediāt.
 ¶ S. essentia diuina p̄hēnsibilis ē ab aliquo i
 tellectu: q̄ ipse deus sc̄m̄ p̄hēndit. si ḡ ab intel

lectu humano nō possit p̄prehendi hoc erit p̄pter defectū intellectus. sed lumē glorię aufert oēm defectum intellectus cū etiā per gloriā auferat oīs corporis defectus. s̄ illi qui in lumie glorię vidēbūt deū p̄prehendit ip̄m. ¶ Sed 3̄ est quod Aug. dicit i. li. de videndo deū: Deī plenitudinē nō solū oculis corporis sed nec ip̄a mēte quisq̄ aliq̄n̄ comprehendit. ¶ Sicut dicit Aug. in li. lxxiiij. q. Qd̄ p̄prehendit se finitus ē sibi. q̄ qd̄ p̄hēdit aliud illud finitus est ei. sed deus nō potest esse finitus alicui intellectui creato. s̄ nullus intellectus creat̄ p̄t deū p̄prehendere. ¶ S. Dama. dicit in. j. li. Qm̄ incomprensibilis ē deī substantia his qui diuine credūt scripture nō dubiū est. ¶ S. omne quod p̄prehendit aliqd̄ vel est maius vel equale illi. sed intellectus creatus nō p̄t eē maior deo nec equalis. s̄ nō p̄t ip̄m p̄prehendere. ¶ S. deo nec dicitur q̄ p̄prehendere deū quasi simul p̄prehendere: id est capere: et iō illud p̄prie p̄prehendit qd̄ simul capit: id est cum omnibus que eius sunt. vñ oportet q̄ omne p̄prehensum includat in p̄prehendente: includit autē p̄prie contentum in p̄tinente: et ideo oportet p̄prehensum cōtineri in p̄prehendente: sicut autē deī corporali ali quid in altero p̄tineri: q̄ nō excedit cōnens ex vlla parte scdm̄ q̄ritatē dimensionis: vt vinū in doleo ita deī cōtineri aliquis ab aliquo sp̄ualiter: qd̄ substat virtuti eius: et in nullo excedit ip̄m. Et iō tūc deī aliquid p̄ cognitionē comprehendit qm̄ cognitum stat sub actu virtutis cognoscitiue et nō excedit ipsā excessus autē omnis est scdm̄ aliquā q̄ritatē. fm̄ hanc autē q̄ritatē deī cognoscibile excedere potētiam cognoscitiuā scdm̄ quam cognoscibile est ab ip̄a: sensibile autē cognoscit scdm̄ q̄ritatē dimēsiuam p̄pter hoc q̄ sensus in cognoscendo vñ organo corporali rōne cuius cognoscit sensibilia omnia que reducunt ad q̄ritatē dimensionis et scdm̄ q̄ritatē virtualē: vt p̄ in sensibilib̄ p̄p̄is que qualitates sunt: et ideo etiā cōmp̄hensio sensus impedit: et p̄pter excessum q̄ritatis dimensionis: sic impedit ne cōmp̄hendat totā terrā: et p̄pter excessū q̄ritatis virtualis: sicut impedit ne cōmp̄hendat claritatem solis: q̄ nō est tanta virtus oculi ad cognoscendū q̄ritā est claritas solis qua ē cognoscibilis. intelligibile autē nō cognoscit ab intellectu sub rōne q̄ritatis dimensionis nisi per accidēs: inq̄tum sc̄z accipit a sensu: ex quo sequit̄ q̄ intelligat cū continuo et tpe: et scdm̄ hoc intellectus impedit a cōp̄hensione intelligibilis p̄pter excessum q̄ritatis: sicut impedimur a cōmp̄hensione linee vñ numeri infiniti. sed per se loquēdo intelligibile compat ad intellectū scdm̄ rationē q̄ritatis virtualis: eo q̄ p̄p̄is obiectum intellectus ē quid: et iō i his que sunt separata a sensu nō impedit cōmp̄hensio intellectus nisi per excessum q̄ritatis virtualis: et hoc ē qm̄ intelligibile plus est cognoscibile q̄ intellectus cognoscere possit vñ cognoscat: sicut ille qui scit hanc conclu-

sionem triangulus habz tres: p̄ pbabilem ratiōem q̄ sc̄z ita cōter deī nō comprehendit ip̄am: non q̄ parte eius videat et parte non videat. sed q̄ modo quo cognoscit deficit a modo quo est cognoscibilis per demonstrationē: essentia autē diuina ē cognoscibilis per veritatē suā: intellectus autē est cognoscitiuus per lumē intellectuāle quod est in ip̄o: veritas autē diuine essentie excedit lumē que deūq̄ intellectus creati: et iō impossibile est q̄ videat deū ita perfecte sicut est visibilis et ex hoc sequit̄ q̄ nullus intellectus creatus deū p̄hēdit possit. ¶ Ad p̄mū q̄ dicitur q̄ ap̄s loquit̄ de p̄prehensione glorie qua sc̄z fiat vt aia capiat in se omne illud quod ad perfectionē glorie pertinet: et scdm̄ hoc deī gloriā cōprehendere q̄uis nūq̄ diuinā essentia intellectus p̄prehendant. vñ p̄prehensio ibi deī ip̄a puentio ad habendū deū scdm̄ q̄ spei deī p̄prehensio succedē. ¶ Ad. ij. dicitur q̄ Aug. duo ponit in diffinitione p̄prehensionis: quoz̄ vno excludit excessus cognoscibilis supra virtutē cognoscitiuā que est sc̄z q̄ritatē dimensionis: et q̄ritatē ad hoc dicit q̄ ita vñ nihil eius lateat vidētē: alio autem excludit excessus scdm̄ q̄ritatē virtutis: et q̄ritatē ad hoc dicit aut cuius fines circūspici possunt: tunc enī fines rei circūspiciunt: quādo videns peruenit ad finem visis onis perfecte vidēdo. ¶ Ad. iij. dicitur q̄ totam essentia diuinā sancti videbunt in patria sed nō totaliter: nō ita q̄ aliquis modus sit in deo quē non videant: vel aliquis modus sit intellectus ip̄orū q̄ non conuertat ad deū. sed quia modus quo p̄uertunt ad deum cognoscendū non est equalis modo quo deus est cognoscibilis: et hec inequalitas ostēdit cum deī: q̄ diuina essentia non totaliter vidēbit hoc enī aduerbiū totaliter: neq̄ dicit modū vidētis absolute neq̄ modū absolute rei visē: sed modū vidētis p̄p̄ationē ad rem visā: hoc enī aduerbiū determinat ip̄am visionē scdm̄ quam compat videns ad visū. ¶ Ad. iij. dicitur q̄ qm̄ aliqd̄ intelligit se: idē est modus cognoscētis et cogniti: et iō si intelligit se p̄prehendit se: nō ē autē idē modus cognoscētis et cogniti qm̄ intellectus intelligit aliud: et iō nō est simile. ¶ Ad. v. dicitur q̄ eodē modo aliquis cognoscit quid est res q̄ cognoscit essentiam rei cum ip̄a essentia sit quiditas rei: et iō ille solus cōmp̄hendit quid est res qui cōmp̄hendit essentiam. vnde sicut sancti videbunt essentiam diuinā. sed non cōmp̄hendunt ip̄am: ita videbunt quid est deus sed non cōmp̄hendēt: et statim nō videbit deus ab eis sicut videt res per suam diffinitionem cuius essentia cōmp̄hendit. ¶ Ad. vi. dicitur q̄ actio nō attribuit forme tm̄ que est principū actiōis sed composito: sicut calefactio calido nō calori tm̄: et ideo actionē oportet mensurare nō solū scdm̄ formā que est principū actiōis s̄ etiam scdm̄ subiectū forme. sed forma que nō est p̄ se subsistens nō habz aliū modū a modo subiecti: q̄ nō

habet esse nisi in quibus est actus talis subiecti: et ideo mensura forme est mensura oppositi. sed forma que est per se subsistens habet aliquem modum in quantum est res quedam subsistens et quendam modum secundum quod est actus talis subiecti: et hic modus accipit secundum mensuram que perfectibile pertingit ut perficiatur tali forma et ex hoc modo mensuratur actio. Essentia autem divina est per se subsistens: et ideo visio que per eam fit in intellectu creato: non mensuratur secundum modum infinitum que est ipsius essentie secundum se: sed secundum modum quo intellectus pertingit ad hoc quod per ipsam perficiatur: ad hoc autem pertingit in quantum ei coniungitur per lumen glorie quod est finitum: et ideo finita est ex parte videntis. ¶ Ad. vii. dicendum quod claritas dei dei veritas sue entitatis per quam cognoscibilis est sicut sol per suam claritatem: et quod non impedit apprehensionem per corruptionem intellectus impedit tamen ex ipso excessu: quia non potest contingere quod intellectus creatus pertingat ad cognoscendum ita perfecte divinam entitatem sicut cognoscibilis est. ¶ Ad. vii. dicendum quod gloria perficit naturam et non destruit: et ideo imperfectionem que est de ratione nature lumen glorie non tollit: sicut hoc quod est ex nihilo esse: ex hoc autem ipso intellectus creatus deficit a possibilitate comprehensionis: et ideo nec per lumen glorie ad apprehensionem pervenire potest.

Ad quartum sic pro

cedit: ut quod eorum qui vident deum per essentiam unum alio non videt perfectum: quod ut dicit Augustinus in li. lxxxiiij. q. Eandem rem non potest unus alio magis intelligere. sed divina entitas non videbit nisi per intellectum que unum alio non videbit plene. ¶ S. tanto aliquid perfectius ut quanto expressior similitudo rei in se fit in vidente. sed non erit expressior similitudo que deus videat in uno quam in alio eorum qui deum per essentiam vident: quia eadem entitas est in omnibus. que unus alio non melius videbit. ¶ S. ille melius videt a quo magis remouentur impedimenta visionis. sed in nullo remanebit aliquid visionis impedimentum. que omnes equaliter videbunt. ¶ S. omnes sancti videbunt deum: sicut est. i. Job. iij. sed non potest melius videri quam sit. que unum alio non melius videbit. ¶ S. optimus modus cognoscendi deum est quo videtur per essentiam. sed optimo non potest esse melius. que videntium deum per essentiam unum alio melius non videt. ¶ S. homines assumuntur ad sortes angelorum. sed superiores angeli deum clarius vident quam inferiores: ut patet per Dionysium in ce. hierar. que et hominum in gloria quidam alius clarius videbunt. ¶ S. in visione dei consistit essentialiter habitus beatitudinis. sed quidam alius beatiores erunt ut supra dictum est. que quidam alius clarius videbunt. ¶ S. in lumine glorie deus a sanctis videbitur: sicut dicitur in psal. In lumine tuo videbimus lumen. sed quidam alius maiori lumine replebuntur: sicut enim stella differt a stella in claritate: sic erit resurrectio mortuorum: ut dicitur. i. Cor. xv. Claritas autem corporum claritatem indicabit metis. ergo quod claritas clarius videbunt deum. ¶ R. ideo dicendum quod cum principium actus sit forma que agit: oportet ex parte

eius sumi actionis mensuram: aliter autem formis subsistentibus que in aliis formis ut prius dictum est: in aliis enim formis est quantitas fortitudinis in actione secundum quantitatem eius quod receptum est de forma in subiecto: ut de calore in calido: in formis autem subsistentibus secundum quod subiectum subdit forme magis vel minus. potentia autem cognoscitiva subdit forme qua cognoscitur secundum hoc quod habet virtutem cognoscendi: illud enim quod facit visum potentem ad videndum est quod facit eum receptivum similitudinis coloris: sicut autem intellectus possibilis per lumen naturale intellectus agens fit cognoscitivus naturalium cognoscibilium: ita per lumen glorie superadditum fit visivus divine essentie. unum secundum quantitatem recepti luminis accipit modum que substat intellectus nostris entitatis divine ut forme intelligibilis: et per consequens modus perfectioris in operatione cuius talis forma est principium scilicet in visione dei per essentiam: et ideo cum quidam sancti alius maiori lumine glorie repleantur: quidam alius clarius videbunt. ¶ Ad primum que dicendum quod unus alio non potest aliquid idem magis intelligere: si licet magis importat modum qui est ex parte intellectus: non enim potest esse ut aliquis intelligat rem nisi intelligendo rem habere illum modum quem habet: si enim alium modum rei attribuat errat et non intelligit. et sic intelligit Augustinus. sed si licet magis dicat modum qui est ex parte intelligentis sic unum alio melius potest intelligere in quantum est simpliciter: et cognitio de uno et eodem cognoscibili. ¶ Ad. ij. dicendum quod quod quis in intellectu unius sancti non sit expressior similitudo dei qua ipsum cognoscit quam in alio: quia quilibet per essentiam suam deum videt: tamen intellectus unius perfectius substat forme qua intelligit quam intellectus alterius: et ita unum alio perfectius intelligit. ¶ Ad. iij. dicitur quod intensio secundum quod aliquid dei magis et minus non solum causat per recessum a contrario sed etiam per accessum ad terminum: sicut patet in intensioe lucis corporalis: et sic etiam lumen spirituale intendit in uno beatorum magis quam in illo per maiorem assimilationem ad deum quam in nullo inveniat aliquid primum illi lumini. ¶ Ad. iij. dicitur quod cum dicitur: Omnes sancti videbunt deum sicut est. licet sicut importat modum qui est ex parte visivi non qui sit ex parte videntis: quilibet enim videbit deum esse eo modo quo est: sed tamen modus videntis non erit equalis modo rei vise sed in infinitum distans: et ita modus unius videntis potest esse minus distans quam modus alterius. ¶ Ad. v. dicitur quod videre deum per essentiam est perfectissimus modus cognoscendi deum secundum genus. sed tamen in hoc genere potest maius et minus inveniri: sicut ignis est subtilissimus corporum specie: et tamen unus ignis alio subtilior invenitur.

Ad quintum sic pro

cedit: ut quod sancti videntes deum per essentiam omnia vident que deus in seipso videt: quod ut dicit Iustinus in li. de summo bono: Angeli in verbo dei omnia sciunt

anq̄ fiant. sed sancti angelis equales erunt: vt patz
 Matth. xxi. ergo et sancti videndo deum omnia
 videbunt. ¶ **S.** Greg. in. iij. dial. dicit: Quia illic
 omnes cōi claritate deū spiciunt: quid ē quod ibi
 nesciāt vbi sciēt oia scit. loq̄t̄ at̄ d̄ beatis q̄ vidēt
 deū p̄ eētiam. q̄ d̄ vidz deū p̄ eētiam oia cogit.
 ¶ **S.** sic d̄ i. iij. de aia: Intellect̄ cū intelligit maxia:
 maḡ intelligit p̄t̄ 7 minima. s̄ maximū intelligibi
 le ē deus. q̄ maxime auget virtutē intellect̄ in intel
 ligēdo. q̄ intellect̄ cū videns oia intelligit. ¶ **S.** in
 tellectus nō impedit ab intelligēdo aliquid nisi in
 q̄tum illud supat ip̄m. sed intellectus deū vidētē
 nulla creatura superat: q̄ vt dicit Greg. in. ij. dial.
 Aie vidētī creatō: ē angusta fit ois creatura. q̄ vi
 dentes deū p̄ essentia oia cognoscēt. ¶ **S.** oia potē
 tia passiva que ē non reducta ad actū est imperfecta
 sed in possibili intellectu aie humane ē potētia q̄si
 passiva ad cognoscendū oia: q̄ intellect̄ possibilis
 ē quo est oia fieri: vt d̄ i. iij. de aia. si q̄ in illa bea
 titudine nō intelligeret oia remaneret imperfectus:
 quod ē absurdū. ¶ **S.** quicunq̄ videt speculū: vi
 det ea que in speculo resulat. sed in vbo dei oia si
 cut in speculo resulat: q̄ ip̄m est rō et similitudo om
 niū. q̄ sancti qui vidēt vbum p̄ essentia vident oia
 creata. ¶ **S.** vt d̄ puer. xij. Desideriū suum iustis
 vabit. sed sancti desiderāt oia scire: q̄ oēs homines
 natura scire desiderāt: nec natura p̄ gliam auferi.
 q̄ dabit eis a deo q̄ oia cognoscāt. ¶ **S.** ignorantia
 ē quedā penalitas p̄ntis vite: s̄ ois penalitas a scis
 p̄ gloriā auferi. q̄ et ois ignorantia: et ita oia cogitēt
 ¶ **S.** beatitudo sanctor̄ p̄ p̄uus ē in aia q̄ i corpe
 sed corpa sanctor̄ formabit in glia ad similitudinez
 co:poris xpi: vt p̄z Phil. iij. q̄ et aie p̄ficient ad fili
 tudinez aie xpi. sed aia xpi in verbo oia videt: vt
 in. iij. li. di. xij. dicit̄ est. q̄ et oēs aie sanctor̄ vide
 bunt oia in verbo. ¶ **S.** sicut sensus et intellectus
 cognoscit omne illud in cui similitudine informat.
 sed diuina eētia exp̄ssius indicat quālibet rem q̄
 aliqua similitudo alia rei. q̄ q̄ in illa beata visioe
 essentia diuina fiat quasi forma intellect̄ nostri. v̄
 q̄ sancti vidētēs deū oia videāt. ¶ **S.** Lōmēta. di
 cit i. iij. de aia: Q̄ si intellect̄ agens eēt forma intel
 lect̄ possibil̄ q̄ intelligēt oia. s̄ diuina eētia clar̄
 rep̄ntat oia q̄ intellect̄ agēs. q̄ intellect̄ vidēs deū p̄
 essentia cognoscit oia. ¶ **S.** p̄pter hoc q̄ inferio
 res angeli nūc nō oia cognoscāt illuminant d̄ igno
 tia a superiorib̄. sed post oīē iudicij angel̄ non illu
 minabit angelū: tūc enī ois prelatio cessabit: vt d̄
 cit glo. j. Cor. xv. q̄ inferiores angeli tunc oia sciēt
 et eadē rōne omnes alij sancti deū p̄ essentia vidē
 tes. ¶ **S.** Sed sicut dicit Dio. i. vj. ca. ce. hierar. An
 geli superiores inferiores a nesciētia purgāt: angeli
 autē inferiores vidēt essentia diuinā. q̄ angelus vi
 dens essentia diuinā nō pot̄ aliqua nescire. sed aia
 nō p̄fectius videbit deum q̄ angelus. q̄ aie vidētēs
 deū nō oportz q̄ oia videant. ¶ **S.** solus xps hz

spiritū nō ad mensurā: vt d̄ Job. iij. sed xpo inq̄
 tum habz spiritū nō ad mensurā cōpetit q̄ omnia
 in verbo cognoscit. v̄ ibidem d̄: q̄ pat̄ oia dedit
 in manu eius. ergo nulli alij p̄petit oia cognoscere
 in verbo nisi in xpo. ¶ **S.** q̄to aliquod principū
 p̄fectius cognoscit: tanto plures effectus ei cogno
 scunt p̄ ip̄m. sed quidā vidētēs deū p̄ essentia p̄fe
 ctius alijs cognoscēt deū qui est rex oim̄ principū
 q̄ quidā alij plura cognoscēt: et ita nō oēs sciēt oia
 ¶ **R.** ideo dicendū q̄ deus vidēdo suā eētia cogno
 scit oia que sunt vel erūt vel fuerūt: et hoc dicitur
 cognoscere noticia visiois: q̄ ad similitudinē visio
 nis corpalis cognoscit ea q̄ p̄ntia: cognoscit insup
 vidēdo essentia suā oia que pot̄ facere q̄uis nunq̄
 fecerit vel factur̄ sit: alias nō p̄fecte cognoscēt potē
 tiam suā. nō enī pot̄ cognosci potētia nisi sciat po
 tentie obiecta: et hoc d̄ cognoscē noticia simplicis
 intelligētie: impossibile ē aut̄ q̄ aliquis intellectus
 creat̄ cognoscit oia vidēdo essentia diuinā q̄ deus
 pot̄ facere: q̄ quāto aliq̄d p̄ncipiū p̄fectius cogno
 scit: tāto plura sciunt in ip̄o: sicut i vno demōstra
 tionis p̄ncipio ille qui ē p̄piciatori ingenij plures
 p̄clusioes videt q̄ alius qui ē ingenij tardioris. cuz
 q̄ q̄ritas potētie diuine attendat scōm ea in q̄ po
 test: si aliquis intellect̄ videret in diuina eētia oia
 q̄ deus pot̄ facere: eadē eēt q̄ritas p̄fectionis i intel
 ligendo q̄ est q̄ritas diuine potētie in p̄ducendo ef
 fectus: et ita p̄p̄hēderet diuinā essentia: quod est
 impossibile omi creato intellectui: illa aut̄ oia que
 deus scit noticia visionis aliquis intellect̄ creatus
 cognoscit in verbo. s̄ in anima xpi: vt in. iij. li. di.
 xij. dicit̄ est. Sed de alijs vidētibus diuinā essen
 tiam ē dupl̄ opinio. Quidā enī dicunt q̄ omnes
 vidētēs deū per essentiaz vident oia que deus vi
 det sciētia visionis. Sed hoc repugnat sanctor̄ vi
 ctis: q̄ ponūt angelos aliqua ignorare quos tamē
 constat scōm fidem oēs deum per essentia videre.
 Et ideo alij dicūt q̄ alij a xpo q̄uis videant deū p̄
 essentia: non tamē vident omnia que deus videt eo
 q̄ essentia diuinā non comprehendunt: non est enī
 necessariū q̄ sciens causam sciat oēs eius effect̄ nī
 si causam comprehendat: quod nō competit intelle
 ctui creato: et ideo vnusquisq̄ vidētēs deum per
 essentia tanto plura in eius essentia conspicit q̄to
 clarius diuinā eētia intuet: et deinde est q̄ de his
 potest vnus aliū instruere: 7 sic scientia angeloꝝ 7
 animaz̄ sanctor̄ potest augeri vsq̄ ad oīē iudicij:
 sicut et alia que ad premiū accidentale pertinet. s̄
 vltimus nō perficiet: quia tunc erit vltimus status
 rerum: 7 in illo statu possibile erit q̄ omnes omnia
 cognoscant que deus sciētia visionis nouit. ¶ **A.** Ad
 p̄mū ergo dicendū q̄ hoc quod dicit̄ Jfido: Q̄ sci
 unt angeli in verbo oia anteq̄ fiant. non potest re
 ferri ad illa que deus scit scientia simplicis intelli
 gentie tm̄: quia illa nunq̄ fiēt. sed referendū est
 ad ea tm̄ que deus scit scientia visionis de quibus

etiam dicit: qd non oēs angeli ea omnia cognoscant sed forte aliqui: et illi etiā qui cognoscūt non perfecte oia cognoscūt: in vna enī re est multas rationes intelligibiles p̄siderare: sicut diuersas eius p̄prietates et habitudines ad res alias: et possibile est qd ea dem re scita cōiter a duob' vnus alio plures rōnes percipiat: et has rationes vn' ab alio accipiat: vñ et Dio. dicit. iij. ca. de di. no. qd inferiores angeli docent a superiorib' rez scibiles rōnes: et iō etiā angeli qui oēs creaturas cognoscūt nō oī qd oia que in eis intelli possunt participāt. ¶ Ad. ij. dō: qd ex vbo illo Sic. oñdit qd in illa beata visio ē sufficētia ad oia intuēda ex pte diuine eētie que ē mediū quo vñ p quā deus oia videt. s; qd nō oia videntur ē ex defectu intellect' creati qd diuinā essentiam nō p̄prehēdit. ¶ Ad. iij. dō: qd intellect' creat' nō videt diuinā essentia fm modū ipius eētie: s; fm modū p̄p̄m qui finit' ē: vñ nō oī qd eius efficacia in cognoscēdo ex visione p̄dicta ampliet in infinitū ad oia cognoscēdū. ¶ Ad. iij. dō: qd defectus cognitiōis nō soluz p̄cedit ex excessu et defectu cognoscibilis sup intellectū s; etiā ex hoc qd intellectui nō p̄iungit id quod est rō cōiungibilis: sicut visus nō videt lapidem quādo ex hoc qd species lapidis nō ē ei p̄iuncta: q̄uis autē intellectui vidētis deuz p̄iungit ipa diuina eētia que est oim rō: nō tamē p̄iungit ei put ē oim rō s; fm qd ē rō aliquoz: et tāto pluriū q̄to q̄sq; pleni' diuinā essentia intuetur. ¶ Ad. v. dō: qd qn potētia passiua ē p̄fectibil' pluribus p̄fectoib' ordinatis si p̄fecta sit sua vltima p̄fectione nō dī imp̄fecta etiā si alique dispōnes p̄cedentes ei desint: ois autē cognitiō q̄ intellect' creatus p̄ficiat ordinat' sicut ad finē ad dei cognitionem vñ vidēs deū p̄ essentia etiā si nihil aliud cognosceret p̄fectū intellectum h̄iet: nec ē p̄fectior ex hoc qd aliqd aliud cū ipso cognoscit nisi quaten' ipm plenus videt. vñ Aug. in. v. p̄f. Inscit' homo qd scit oia illa. s. creaturas te autē nescit: beat' autē qui re scit etiā si illa nesciat: qd vō te et illa nouit nō p̄pter illa beator' s; p̄pter te tm̄ beatus. ¶ Ad. vj. dō: qd speculū illud ē volūtariū et sicut se oñdet cui vult ita i se oñdet q̄ vult. nec ē sile de speculo māli in cuius p̄tate nō ē qd videat vel nō videat. Cū dicēduz qd in speculo māli tā res q̄ speculū vidēt sub p̄p̄ia forma: q̄uis speculū illud videat p̄ formā a re acceptā: lapis vō p̄ formā p̄p̄am resultantē in re alia et iō p̄ quā rationē cognoscit vnū et aliud. s; i speculo increato vñ aliquid p̄ formā ipsi' speculi sicut effect' vñ p̄ similitudinē cause et ecōuerfo: et iō non oī qd quicūq; videat speculū eternū videat omnia que in speculo resultat: nō enī necesse est qd videns causā videat oēs effect' eius nisi p̄prehēdat causā. ¶ Ad. vij. dō: qd sanctor' desideriuz quo oia scire desiderāt implebit ex hoc solū qd deū videbunt: sic desideriu' eoz quo oia bona habere cupiūt cōplebitur in hoc qd deū habebūt: sicut enī oēs in hoc

qd habz p̄fectā bonitatē sufficit affectui: et eo habito oia bona quodāmodo habēt: ita eius visio sufficit intellectui: Joh. xiiij. Dñe ostēde nobis patrē et sufficit nobis. ¶ Ad. viij. dō: qd ignorantia p̄p̄e accepta i p̄uatiōnē sonat et sic pena ē: sic enī ignorantia ē nesciētia aliquoz que sciri debent vel que necesse ē scire: nullius autē corū scia sanctis deerte in patria: qñq; autē ignorantia accipit cōiter p̄ omī nesciētia et sic angeli et sancti in patria quedā ignorabunt. vñ Dio. dicit qd angeli a nesciētia purgant' sic autē ignorantia nō ē penalitas sed defect' quidā sic autē nec ē necesse qd ois talis defect' p̄ gloriā auferat: sic enī etiā posset dici qd defect' ē in lino qd nō puenit ad gloriā petri. ¶ Ad. ix. dō: qd corp' nrm p̄formabit corp' xp̄i in gloriā scdm similitudinē non scdm equalitatē: erit enī claz' sicut et corp' xp̄i sed nō equalit' et silr aia nostra h̄bit gloriā ad similitudinē aie xp̄i sed nō ad equalitatē: et ita h̄bit scientiam sicut aia xp̄i sed nō tantā. s. vt sciat oia sic aia xp̄i. ¶ Ad. x. dō: qd q̄uis eētia diua sit ratio omniū cognoscibilis: nō tm̄ p̄iungit cuilibz intellectui creato scdm qd ē rō oim: et iō ratio nō sequitur. ¶ Ad. xj. dō: qd intellect' agens ē forma p̄portōnata intellectui possibili: sic etiā potētia marie ē p̄portōnata potētie agētis nāli: vt omī quod ē i potētia passiua materiē vel intellect' possibilis sit in potētia actiua intellectus agētis vñ naturalis agētis et ideo si intellectus agēs fuit forma intellect' possibilis: oportz qd intellect' possibilis cognoscat omnia ad que se extēdit virtus intellectus agētis: diuina autē essentia nō est forma hoc modo intellectui nostro p̄portōnata: et ideo nō est simile. ¶ Ad. xij. dicēduz qd nihil p̄hibet dicere qd post diem iudicij quādo gloriā hominū et angeloz erit penitus consummata: oēs beati scient oia que deus sciētia vñ onis nouit: ita tamē qd non oēs omnia videant in essentia diuina: sed anima christi ibi plene videbit oia sicut et nunc videt: alij autē videbūt ibi plura vel pauciora scdm gradū quo deū cognoscēt: et sic anima xp̄i de his que p̄re alijs videt in verbo: oēs alias illuminabit. vnde dicit Apo. xj. qd claritas dei illuminat ciuitatē beatoruz: et lucerna eius est agnus: et similiter alij superiores illuminabūt inferiores: non quidē noua illuminatiōe vt sciētia inferioroz per hoc augeat sed quādā continuatiōe illuminationis: sicut si intelligat qd sol quiescēs illuminat acrem: et ideo dicit Dan. xij. qd qui ad iusticiā erudiunt mltos fulgebūt quasi stelle in perpetuas eternitates: p̄relatio autem ordinis dicit cessatura q̄tum ad ea que nunc circa nos per eoz ordinata mysteria exercent: vt patz etiā per glōsā ibidem

¶ Ad sextuz sic procedit: vñ qd aliqd intellect' creat' ex p̄p̄is nālib' possit deū p̄ eētia vidē: fm enim multoz opinione angeli in solis nālib' creati sunt

sed angeli in principio sue creationis viderunt res in verbo: vt dicit Aug. sup. Gen. ad litteram et hec di eo: cognitio matutina. q̄ aliqd̄ intellectus creat̄ ex pprijs naturalib⁹ deū p̄ cēntiā videre pōt. ¶ **S.** boni angeli et mali nō coicant nisi in naturalibus s; angeli mali vidēt deū p̄ essentiam: q̄d̄ p̄ ex hoc q̄d̄ h̄i Job. i. et. ij. Cū assisterēt filij dei: affuit etiā inter eos sathan. assistētes autē nomiantur angeli sc̄dm̄ Greg. q̄ intima contemplatiōe p̄fruit. q̄ angeli ex pprijs naturalib⁹ deū p̄ cēntiā videre possunt ¶ **S.** ille q̄ pōt videre illud quod est min⁹ intelligibile: pōt videre illud q̄d̄ ē magis intelligibile: vt Lōmen. dicit i. ij. de aia. s; oīa cēntia ē magis intelligibilia q̄ ista materialia q̄ nō sunt intelligibilia nisi q̄ nos facim⁹ ea cē intelligibilia: ipse autē de⁹ cū oīno sit a matia imunis p̄ sc̄pm̄ ē intelligibilis. cūz q̄ nos videam⁹ ex pprijs naturalib⁹ creaturas materiales v̄ multo for⁹ q̄ ex pprijs naturalib⁹ deū p̄ cēntiā videre possum⁹: et p̄cipue hoc v̄ de angelis. ¶ **S.** vt d̄ in. ij. de ania: sicut h̄i se visus ad visibile: ita se h̄i intellect⁹ ad intelligibile. s; visus non impedit a visōe nisi aliq̄ quatuor modoz. Uno mō p̄pter corruptionē visus: s; q̄n̄ ē aliq̄ macula in pupilla quod nō pōt dici de intellectu angelico etiā i statu naturalium: q̄ sunt specula mūda et clarissima: vt Dio. dicit i. iij. ca. de di. no. Alio mō p̄pter absentiam visibilia: nec hoc pōt dici i p̄posito: q̄ deus ē p̄ns omni intellectu: q̄ oīa implet. Tertio mō ex hoc q̄ visibile nō ē visibile in actu: sicut colores in tenebris: nō enī fiunt visibiles actu nisi per lucem: quod etiā in p̄posito dici nō pōt: q̄ ipse deus p̄ se ipsū visibilis ē cū sit lux intelligibilis: vt p̄ Job. i. Quarto mō p̄ excellentiaz obiecti quod corrupit sensū. nec hoc in p̄posito locuz habz: excellētie enī intelligibilitū nō corrupit intellectū: sicut excellētie sensibilia corrupit sensū: vt d̄ in. ij. de ania. q̄ nihil ē quod impediatur quin aliqd̄ intellect⁹ creatus ex pprijs naturalib⁹ deū videre possit p̄ essentiam. ¶ **S.** vnūquodq̄ cognoscit per suā similitudinē. sed angelus sc̄dm̄ ppriā naturā est xp̄sta sili tudo ipsi⁹ dei: vt dicit Dio. i. iij. ca. de di. no. q̄ angelus ē imago dei: manifestatio occulti luminis. s. di uini. q̄ angel⁹ p̄ ppriā nām pōt deū p̄ cēntiā vidē. ¶ **S.** i. l. de causis d̄ q̄ oīs intelligentia intelligit q̄d̄ ē supra se inq̄tum est causatum ab eo. sed quilibz intellectus creatus sc̄dm̄ naturā suam est causat⁹ a deo. q̄ sc̄dm̄ sua naturalia potest deū per essentiam videre. ¶ **S.** ad imensitatē diuine liberalitatis pertinet vt creature coicet omne id cui⁹ ipsa est capax. sed creatura est capax hui⁹ muneris q̄ ex pprijs naturalibus deū per cēntiā videre possit: ad hoc enī q̄ deū per essentiaz videat potest p̄tingere per lumē glorie: quod quidē lumē sicut est nature supadditū: ita possit esse a deo nature inditum. q̄ alicui creature est collatū q̄ ex pprijs naturalibus p̄tingat ad videndum deum per essentiam. ¶ **S.**

Lōmenta. dicit in principio noni meta. q̄ si aliqd̄ esset intelligibile a nullo intellectu intellectu: illud intelligibile cēt frustra. s; absurdū est dicere q̄ di uina cēntia sit frustra intelligibilis. q̄ aliquis intellectus per suā naturā potest ipam videre. ¶ **S.** Sed cōtra Ro. vj. di: Gratia dei vita eterna. sed videre deū per essentiam est vita eterna: vt patz Jo. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te etc. q̄ ad videndum deū per essentiam non potest pueniri nisi p̄ gratiam. ¶ **S.** ad illud quod redditur charitati in p̄miū non potest pueniri per naturalia: cum etiam ipsa charitas sit supra naturā. sed visio dei per cēntiam redditur charitati i p̄miū: vt patz Jo. xiiij. Siquis diligit me diliget a patre meo et ego manifestabo ei meip̄m. q̄ ad videndum deū per essentiam potest ex pprijs naturalibus peruenire. ¶ **S.** natura cū gratia est fortior q̄ natura solū. sed sancti in limbo existētes quia gratiā haberent nō viderunt deū per essentiam. vnde in eo: p̄sona dicit Tob. v. Quale mihi gaudiū est qui in tenebris sedeo et lumen celi nō video. ergo multo minus ex puris naturalibus aliquis ad hoc p̄tingere potest. ¶ **S.** sc̄dm̄ ordinem effectū est et ordo causarū: nobilitas enī effectus nobilitas est causa. sed inter omnia que possunt pure creature p̄stari hoc est maximū vt deū per essentiaz videat. q̄ huius causa non potest esse natura. sed solū deus qui est summa oīm causa. ¶ **R.** Espōdeo dicendū q̄ ad hoc q̄ intellect⁹ deum per essentiam videat oportz q̄ essentia diuina vniat intellectui nostro quodāmodo vt forma intelligibilis: forma autē non cōiungit p̄fectibili nisi quādo p̄fectibile habz dispositiōes quibus efficitur susceptiū talis forme: sicut corpus non vniat anime nisi quādo in corpore sunt dispositiōes cōuenientes ad animā suscipiendā. vnde oportet ad hoc q̄ intellectus vniat essentie diuine modo p̄fecto q̄ sit in eo aliquid per modū dispositiōis p̄parans ipsū ad vniōnem p̄dictā: et hoc est lumen q̄ intellectus p̄fectat ad videndum deū per essentiam diuinam: hec autē dispositiō non potest esse naturalis alicui creato intellectui: vltia enī dispositiō ad formam sc̄dm̄ eandē rationē recipitur in p̄fectibili et forma ipsa: ita q̄ si vnū est naturale et aliud quia p̄fectibile p̄ vltimā dispositiōne ad formāz contingit ipsā formā: forma autē que ē diuina cēntia omnē facultatem et capacitatem naturāle excedit: potentia enī et pprius eius actus semper accipiuntur in eodem genere. vnde potentia et actus v̄uidunt quodlibz genus entis: vt p̄ in. ij. phycoz et ideo facultas siue potentia creature non se excedit nisi ad sui generis formam: et sic essentia diuina que est extra omne genus: excedit naturalem facultatem cuiuslibz intellectus creati: et ideo dispositiō vltima q̄ ē ad vniōne intellect⁹ cū t̄li cēntia excedit omnē facultatē nature. vnde non pōt ē naturalis sed supra naturam: et ista dispositiō est lumen glie

de quo dicitur in psal. In lumine tuo videbimus lumen
 secundum autem naturale facultate potest intellectus creatus
 pervenire ad cognitionem dei per formas creatas ei indi-
 cas vel acquisite. sed hec cognitio est visio eius per cen-
 tiam sicut ex dictis patet: nec per ea scit quid est: sed solus
 quod est: et quod non est. ¶ Ad. i. ergo dicendum quod angeli in
 prima sua conditione non viderunt verbum per essentiam: vi-
 derunt tamen per similitudinem creatam que est ipsa natura
 eorum que est dei similitudo: et hoc siue ponatur creati in gloria
 verum et cognitio vespertina qua seipos cognoverunt in
 propria natura precessit in eis cognitionem matutinam que
 cognoscunt res in verbo: quod patet ex hoc quod primum
 dicitur hinc vesper sine mane. ¶ Ad. ii. dicendum quod diabo-
 lus non deo visus est et ad eum dei providentia se extendit si-
 cut ad bonos angelos per modum quo dicitur illa no-
 bis presto esse que nostre providentia subiaceret: verum equivo-
 ce sumitur assistere vel stare. ¶ Ad. iii. dicendum quod
 aliquid potest esse per se magis intelligibile quod tamen est
 minus intelligibile intellectui alicui: quod de nono
 intellectu manifeste apparet: facultas enim intellectus
 nostri determinatur ad formas sensibiles que per intel-
 lectum agentem sunt intellecta in actu eo quod fantas-
 ma hoc modo se habet ad intellectum nostrum sicut sensi-
 bilia ad sensum: videtur in. iij. de anima: et ideo oportet quod
 in ordine illud quod intellectus noster intelligit natura-
 liter manuducatur per formas sensibiles: ut est Dio.
 dicitur: et quod substantie separate que sunt per se maxime intelli-
 gibiles excedunt generem formarum sensibilibus: ideo intellectus
 noster invenitur debilis ad cognitionem eorum: et propter
 hoc dicitur in. ii. Metaphysica quod intellectus noster se habet ad ma-
 nifestissima nature sicut oculus noctue ad solem. facul-
 tas autem naturalis intellectus angelici quous non sit de-
 terminata ad formas sensibiles: est tamen determinata ad
 formas creatas que sunt sui generis: et ideo sicut intel-
 lectus noster deficit a cognitione substantiarum separatarum
 ita et multo amplius deficit intellectus angelicus secundum
 suam facultate naturalem a visione dei per essentiam
 dictum autem Lomenta. intelligit de intelligibilibus
 creatis. ¶ Ad. iij. dicendum quod intellectus creatus non
 impeditur ad hoc quod naturaliter possit deum per essenti-
 am videre ex defectu divine entitatis: quod de se non sit
 intelligibilis in actu: sed ex parte ipsius intellectus creati
 primo propter defectum ipsius intellective virtutis cre-
 ate: cuius naturalis facultas est determinata ad ens
 creatum: hic tamen defectus aliter est in angelo et in homine
 secundum sua naturalia considerando eos: in intellectu enim
 angeli non invenitur aliquis defectus secundum rationem sui
 generis: sed secundum participationem ad intellectum que est extra
 genus suum scilicet divinum: habet enim omnem perfectionem que
 debetur generi intellectus in quo non praeiungitur nisi in-
 tellectus creatus: intellectus enim increatus est extra ge-
 nus. sed intellectus humanus patitur defectum etiam secundum
 rationem sui generis: quod in eo est lux intelligibilis ob-
 umbrata. verum dicitur Isaac: quod ratio oritur in umbra in

telligentie. Secundo propter absentiam intelligibilis: quod
 vis enim divina essentia sit cuilibet rei presentia: non tamen
 est presentia cuilibet intellectui ut forma intelligibilis
 quod tamen solus accidit quando in intellectu est dispositio
 sufficiens ad hoc quod sit visibilis divine entitatis ut
 forme intelligibilis. Tertio propter excessum claritatis
 divine essentie supra formas qua intellectus creatus
 naturaliter intelligit: et sic per consequens deficit intellectus
 creatus a videndo deum per essentiam: quous imensitas
 divine essentie intellectu non corrumpat: sed magis
 profert. ¶ Ad. v. dicendum quod ad cognoscendum deum
 per aliquam similitudinem creatam potest intellectus creatus
 ex suis naturalibus pervenire. sed hec cognitio non est
 visio dei per essentiam ut supra probatum est. ¶ Ad. vi.
 dicendum quod effectus retinet similitudinem sue cause
 et ex hoc sequitur quod intelligentia naturaliter cognoscat
 causam suam ex similitudine eius quam habet. sed hoc
 non est videre deum per essentiam ut dictum est. ¶ Ad. vii.
 dicendum quod non quicquid supradicit creature potest esse
 de constitutione nature ipsius: illud enim quod ad pro-
 prietatem nature superioris pertinet non potest coinci-
 ri inferiori nature: ut illud naturaliter habet nisi trans-
 ferat in superioris nature: sicut diaphano non potest
 coinciari ut absente lucido luceat: nisi ipsum lucidum
 fiat: quous lumens est a corpore lucido coincetur: deimi-
 nari autem ad formam intelligibilem increatam est proprietas
 intellectus increati: et ideo lumens illud per quod intelle-
 ctus univertus forme intelligibilis increate coincari potest
 intellectui creato: sed non ut ipsum lumens naturaliter ha-
 beat: nisi in natura intellectus increati transferatur.
 quod est impossibile. ¶ Ad. viii. dicendum quod etiam si
 nullus intellectus intelligit divinam essentiam nec per nam
 nec per gratiam: divina entitatis non est frustra intelligibilis
 tamen quod ipsa seipsum intelligit: tamen quod non est propter aliud
 frustra autem non habet locum nisi in his que propter aliud
 sunt ad quod non pertingunt.

D Septimus sic pro-
 ceditur: videtur quod deus in statu vie possit per cen-
 tiam videri: quod dicitur Esai. vi. Uidi dominum se-
 dentem super solium excelsum et elevatum et plena erat omnis
 terra maiestate eius et seraphin clamabant. sed ille cuius
 maiestate omnis terra impletur: est ille que essentialiter est deus. sed
 Esaias vidit deum per essentiam in statu vie exterioris. ¶ Ps.
 videre deum facie ad faciem est videre deum per essentiam: ut
 patet. 1. Cor. xiiij. sic enim beatam visionem apostolus noiat. sed
 Jacob in statu vie exterioris vidit deum facie ad faciem
 verum dicit Beatus Hieronymus. Uidi dominum facie ad faciem et sal-
 ua facta est anima mea. sed aliquid in statu vie potest videre
 deum per essentiam. ¶ Ps. Job. xli. Auditum auris audi-
 ui te: nunc autem oculus meus videt te. visus autem est de rebus
 presentibus: auditus autem de absentibus. sed postquam Job co-
 gnoverat deum quasi absentem per auditum adhuc in hac
 vita existens vidit deum quasi presentem per essentiam.
 ¶ Ps. de Moyse dicitur Numeri. xij. Palam et non
 per enigmata videt deum. sed omnis visio dei vel

est p enigma vel p essentia: vt patz. j. Col. xij. ergo
 Moyses i statu vie exns vidit deū p cētia. ¶ **D.**
 q. Lor. xij. sup illud: Raptū huiusmōi vsqz ad ter
 tiū celū. dicit glo. qz de' onidit Aplo vitā in q vidē
 dus ē in eternū: et ita ad hoc rapt' ē aplus vt ipsuz
 deū in se nō in aliq figura videret. et infra dī: qz in
 tertio ordine angelorū sunt throni cherubin et se
 raphin qui vicinūs deū ptemplant a quoz similitu
 tudine deū vidisse dī aplus: ex quib' oibus aperte
 ostendit qz ipse vidit deū p essentia: et sic idem qd
 prius. ¶ **S.** scdm Aug. xij. sup Gen. ad lram: vñ
 one intellectuali vident ea que sunt in anima per
 sui essentiam. sed visio intellectualis ē de reb' ipsi
 intelligibilibus nō p aliquas similitudines sed per
 suas essentias vt ipse dicit. qz cum deus p suā essen
 tiam sit in anima viatoris. videt qz per essentia su
 am ipsum viderat. ¶ **S.** affectus magis est corru
 ptus p peccatū qz intellectus: qz peccatū in volūta
 te est vt dicit Aug. sed affectus pōt imediate dilige
 re deū in statu vie. qz et intellectu potest imediate vi
 dere deū. ¶ **S.** omne illud imediate videtur p in
 tellectum ad quod intellectus se cōuertit sine hoc
 qz cōuertat ad aliquid aliud. sed intellectus viator
 ris pōt cōuertī ad deū sine hoc qz cōuertat ad aliqd
 aliud. qz intellectus viatoris pōt imediate vidē deū
 ¶ **S.** illud per quod iudicamus de aliquib' opo
 tet esse nobis magis notum qz illa: sed scdm Aug.
 in li. de vera reli. scdm veritatē increatā de oibus
 iudicamus ipsā de oibus p sulētes etiā in statu vie
 qz ipsā veritatē videmus. sed vitas increata est diui
 na essentia. qz in via deū p essentia videre possum?
 ¶ **S.** ppter qd vñquodqz illud magis. sed oia q
 cognoscimus: cognoscimus p lumē diuinū: qd est
 ipsa diuina cētia: qz vt dī li. de spū et aia: mens
 nostra in actu cognitiōis exire nō pōt nisi diuino
 lumine p fundat. qz ipsum deū p essentia videmus
 magis qz aliquid aliud. ¶ **S.** scdm Aug. mēs nra
 a deo nulla interposita creatura format. sed i omī
 mediata visione aliquid interponit. qz et i hac vita
 mens nostra imediate videt deū. ¶ **S.** per qz libet
 scientia speculatiua cognoscit de subiecto quid est
 sed deus in aliqua scientia speculatiua est subiectū
 vel saltē in parte alicuius sciētie sicut in theologia
 et in Meta. que etiā de deo ē: vt patz in principio
 Meta. qz per aliquā scientia speculatiua scit d deo
 quid est: et hoc ē vidēre ipsum p essentia. qz oēs
 scias speculatiuas possum' hic in via: deū in statu
 vie p essentia videre possum'. ¶ **S.** nihil impedit
 nisi a suo pūo. sed corruptio corporis non pūat di
 spositiōni intellectus: cū non sint in eodē. qz disposi
 tiō intellectus nō impedit p corporis corruptiōem
 sed aia in corpore corruptibili exns videbit deum
 p essentia. qz et corpori corruptibili iūcta pōt deū p
 essentia vidēre. ¶ Sed ē quod dī Exo. xxxij.
 Nō videbit me homo et viuet. glo. qz diu hic mor
 taliter viuū videri per quasdam imagines de' pōt

sed p ipam nature sue specie nō pōt. ¶ **S.** Job. j.
 dī: Deus nemo vidit vnq. glo. Nemo pur' homo
 viuēs in hoc corpore videt deū vt ē. ¶ **S.** q. Lor. v.
 Quādiū sum' in corpore pegrinamur a dno: p si
 dem enī ambulamus et non per specie. glo. Homī
 vitam mortalē adhuc agenti nō pōt contingere vt
 dimoto atqz omni discusso nubilo fantasia: cor
 poraliū serenissima incōmutabilis vitatis luce po
 tiat. ¶ **S.** esse viatorē et pprehensorē est soli' chrī
 sti. sed quicūqz videt deū p essentia est pprehensor
 qz nullus alius a chrīsto adhuc viator existens pōt
 deū per essentia vidēre. ¶ **S.** posita causa ponit
 effectus. s; causa quare aia beata sit ē diuina visio
 vt et dicit p3: si q aliqd in statu vie deū p essentia
 videat: in statu vie erit beatus: quod est absurdū
 ¶ **S.** nō deo: dicens qz cum beatitudo sit vltim' finis
 ronalis creature: status vie in qualibet rōnali crea
 tura dī esse ille in quo a beatitudine deficit: beati
 tudo autē cuiuslibet rōnalis creature p sinit i visio
 ne dei p essentia vt ex dicitis p3: opatio aut delecta
 bilissima in qua beatitudo p sinit o3 qz sit potētie
 disposite et pfecte ad dignissimū obiectū: vt patet
 p phm i. x. Ethic. et iō ad hoc qz creatura rōnalis
 sit beata per visionē dei in cētia sua o3 qz in hanc
 visionem sit potēs p aliquā dispositionē sibi inhe
 rentem: quā dicitur ē lumē glorie: sic autē nlla pu
 ra creatura in statu vie exns vidēre pōt deum per
 essentia: homo enī p dispositiōes oēs qz i statu vie
 h3 nō pōt in aliqd amplius nisi vt intelligat qd
 intelligit p species a sensu abstractas: qz fantasia
 ta sunt intellectui nostro vt sensibilia sensui: vt p3
 p phm in. iij. de aia. intellectus etiā angeli in statu
 vie p oēs dispositiōes naturales vel etiā gratuitas
 nō pōt in aliqd amplius nisi vt intelligat omne qd
 intelligit p formas creatas: ad qz naturalis factas
 intellectus eius determinat: vt ex dicitis p3: de' autē
 in cētia sua videri nō pōt: nec p aliquā formam
 a sensu abstractā nec per aliquā formā creatā: vt
 ex dicitis p3. vñ p3 qz null' intellect' pure creature i
 statu vie exns pōt in visionē dei p essentia per ali
 quam dispositionē sibi inherētem: sed contingit
 aliqñ diuina virtute qz aliqua res miraculose pdu
 cit in aliquid in quo nullo modo potest p aliqz di
 spositiōes sibi inherētes: sic qz vgo pariat: qz ignis
 in aqua pburat. et similiter pōt miraculose fieri qz
 diuina vtute aliquis intellectus creatus nō habēs
 nisi dispositiōē vie eleuet ad vidēduz deū p cē
 tia: nec tñ ex tali visione pōt dīci beat' simplici' s;
 scdm qd tñ in qz tū sc3 cōicat in actu beati: sic etiā
 aliquod corpus in statu grauitatis existēs pōt mi
 raculose participare actum agilitatis vel impassibi
 litatis: sicut de Abacuc legit Dan. vltio. et de tri
 bus pueris pseruatis in fornace Dan. iij. nec tamē
 cozz corpa erāt glorioza: ea autē qz sunt miraculose
 non dicuntur possibilis scdm naturā in qua sūt
 sed scdm virtutem facientis nri: nō enī dicitur' ppe

loquendo q̄ ceteris possit fieri vidēs sed q̄ deus p̄t
eū facere vidēt: et iō dicendū ē q̄ nulla pura crea-
tura in statu vie existēs p̄t deū p̄ essentia videre.
sed de p̄t facere q̄ videat adhuc in statu vie ma-
nens. Et dicitis etiā p̄ q̄ nullus homo in statu vie
nec etiā angeli essentia p̄t cognoscere: q̄ excedit
oēs formas sensibiles p̄ q̄ intellectus noster i statu
vie cognoscit: et ip̄am mentē nostrā ex cuius simi-
litudine aliqd̄ de substantiis intellectualibus cogno-
scim⁹. ¶ Ad. i. g. ob: q̄ fm̄ Dio. iij. ca. cc. hierar.
p̄ hoc q̄d̄ in scriptura dī q̄ aliquis sanct⁹ vidit deū
vt: Esaias vel quilibet ali⁹: nō ē intelligēdū q̄ essen-
tiam dei q̄ est oibus viatorib⁹ occulta viderit: s̄ q̄
oīs sunt eis aliq̄ forme vel corporales vel imagia-
rie p̄ q̄s manucebant in dei cognitōem: et hoc
fiebāt ministerio angeloꝝ quoꝝ illuminatōe con-
fortabat intellectus p̄phete ad pueniēdū i altissimam
diuinoꝝ cognitōem ex apparētib⁹ formis: et q̄ an-
gelus nō intēdebat oucē i sui cognitōem p̄ncipalit̄
sed in cognitōem dei: iō in huiusmodi visis nō oi-
cebat angelus apparere sed deus ex cui⁹ p̄sona ap-
parebat angelus et ex cui⁹ v̄tute efficaciac̄ habebat
ad illuminandū mentē: et hoc vocat̄ theophonia
id est dei apparitio in scriptura: q̄nq̄ tñ et angel⁹ oi-
cebat ille q̄ apparebat p̄p̄t misteria q̄d̄ exhibebat.
vñ Greg⁹. dicit: Angelus q̄ Moysi apparuisse de-
scribit̄ modo angelus mō oīs memorat̄. angel⁹ q̄
exterius loquēdo deseruit: oīs q̄ interior p̄sident̄
loquenti efficaciac̄ tribuit. et hec est etiā snia Aug.
ij. de trini. ¶ Ad. ij. dicendū q̄ visio illa Jacob fu-
it imaginaria vel corporalis: oīs tñ vidisse facie ad
faciem: q̄ illa figura in q̄ ei apparuit deus facie ad
facie est ab eo visa. vñ dicit glo. ibidē: Nō q̄ deus vi-
deri possit sed formā vidit in qua deus locut⁹ ē ei.
In hoc tñ q̄ dicit̄ facie ad facie: notat̄ quedāz emi-
nētia visiois: vt em̄ dicit̄ Rabbi moyses grad⁹ p̄phete
distingūēs: Eminētio: est gradus p̄phete q̄n p̄-
phete apparet aliquid in visioe vigilie q̄ si appare-
at in dormiēdo: et vtrolib⁹ modo si fiat reuelatō
eminentior: gradus est quādo apparet ille qui loq̄t̄
in aliqua figura visui q̄ q̄n audis locutio eius tñ
sine hoc q̄ aliquid videat̄. eminentio: quoq̄ grad⁹
ē si ille qui loquit̄ apparet in figura angeli q̄ in fi-
gura hominis: et hanc eminentiā habuit apparitio
Jacob: quia non fuit in dormiēdo sed in vigilādo
nec tñ audiuit vocē lecti loquētis sed etiā figurā
inspexit hominis tñ. vnde dicit̄ q̄ apparuit ei vir rē.
quem angelum intellexit: et ad hanc eminentiam
designandam dicit̄ q̄ vidit dñm facie ad faciem: an-
gelum dñm vocans rōne iam dicta. Non p̄t dici
scdm̄ glo. Greg. ibidē: q̄ hoc intelligit̄ de visioe spi-
rituali qua sanctoꝝ mētēs etiā in via a vitijs pur-
gate deū p̄templant̄ adiute diuino lumine quo per-
fundunt: scdm̄ quā quidē visioē q̄uis diuina natu-
ra vt ē nō videat̄: q̄ illud lumē receptū nō ē silitu-
do sufficiēti repitans diuinā essentia: vt supra dī

ctū ē: tñ aliqua p̄fectior cognitio de deo habet̄ cui⁹
illud lumē sit expressior eius silitudo q̄ lumen na-
ture aut creature sensibilis ex quibus homo natu-
rali cognitione oucī ad dei cognitōem: nisi enīz il-
lam sc̄z veritatē causatā vt cūq̄ p̄spiceret: nō eaz se
p̄spicere nō posse sentiret: vt in eadē glo. dicit̄: et q̄ p̄
facie quēlib⁹ cognoscim⁹ cognitōem dei faciem vo-
camus. ¶ Ad. ij. dicendū q̄ vbum Job potest
intelligi de visioe imaginaria et intellectuā: si enīz
intelligat̄ d̄ imaginaria designat̄ p̄fect⁹ Job i gradu
p̄phete: cū p̄mo nō fuerit ei sc̄a reuelatio nisi per
auditiū loquētis: postmodū vō p̄ visioē loquētis
Si autē intelligat̄ de visioe intellectuā tūc ostē-
ditur p̄fectus ei⁹ de cognitōe fidei in intellectu di-
uinoꝝ qualis hic p̄ p̄templationē predictā habet̄
a sanctis que quidem visio dī: quia sicut videndo
aliqua cognoscimus ab ip̄is rebus accipiendo: ita
sancti in contemplatione accipiunt lumen ab ip̄o
deo: per quod diuina altius ceteris contemplatur
sed auditiū cognoscim⁹ assentiēdo eis q̄ ab ip̄is re-
bus species acceperūt oīs nobis referūt se vidisse:
et similiter per fidē adherem⁹ dicitis aploꝝ. p̄phete
taꝝ: qui fuerūt diuino lumine illustrati: et sic non
oꝝ ponere q̄ deus p̄ essentia viderit. ¶ Ad. iij. dī-
cendū q̄ duplex eminentia visiois Moysi ascribi
tur: vna Exo. xxxij. vbi dicit̄ q̄ loq̄bat̄ oīs Moysi
facie ad faciem sicut loqui solet hō ad amicu suū.
Ex quibus tñ verbis haberi nō p̄t q̄ deū p̄ essen-
tiam viderit: q̄d̄ p̄ hoc q̄ peti cōiter: Ostende
mibi gloriā tuā. q̄d̄ ei tunc p̄cessum nō est. vñ
dictum est ei: faciem meāz videre non poterit. et iō
dicit glo. ibidē: scdm̄ opinionē populi loquitur
scriptura: que putabat̄ Moysen ore ad os loq̄t̄ cū
deo: cum per subiectam creaturam: id est per ange-
lum et nubē ei loqueret̄ appareret. Hec autē locu-
tio p̄t intelligi fuisse imaginaria vel corporā. vñ
dicit Aug. ij. de trini. locutō illa que fiebat vocib⁹
sic modificabat̄ tanq̄ esset amicu loquētis ad ami-
cum. Potest etiā intelligi esse intellectuā fm̄
q̄ intelligibilia diuinoꝝ inspiciebat p̄ modū quo
dī in psal. Audis quid loquat̄ in me oīs deus. et
vtroq̄ modo ostēdit̄ p̄ilegiata ei⁹ reuelatio: inq̄-
tum familiarius ceteris ei sua secreta reuelauit q̄si
amico: iuxta illud quod dicit̄ Job. xv. Vos dixi ami-
cos q̄ omnia quecūq̄ audiui a patre meo nota se-
ci vobis. et ideo dicit̄ Deū. vltimo: Non surrexit vl-
tra p̄pheta in israhel que nosset dñm facie ad faciem
Alta eminentia visiois moysi ostendit̄ Num. xij.
vbi dominus de eo dixit ad aaron et Mariā: Ore
ad os loquar ei et palā non p̄ enigmata et figuras
deū vider vel gloriā dñi scdm̄. lxx. vbi ostendit̄ im-
pleta fuisse eius petitio qua petierat i Exo. Ostē-
de mibi facie tuā. ita q̄ añ mortē deū p̄ essentia vi-
dit: vt Aug⁹. dicit̄. xij. sup̄ Sc̄a. ad litterā: et i libro
de videndo deum: et iō signat̄ dī: Ore ad os lo-
quar ei. quod in Exo. dictū nō fuit: at: q̄ visio dei

p essentia non fit imediate aliquo supiori spu. sed
 ipe deus imediate se ondit: et hoc est loq ore ad os
 non eni os corpis sed os mentis intelligedu est: vt
 Aug. dicit: sed visio ptemplationis vie fit median
 te illuminatone angeloz: vt p3 per Dio. iij. ca. ce.
 hierar. et id no pot dici sedm illaz loq ore ad os: s3
 loqui quasi p internunciu. Hec tn visio q an mor
 tem deū p essentia vidit no fecit eū beatu simplici
 vñ nec semp illa visio in eo pmanit: sed ad temp
 quis illud tempus in scriptura no determinet: no
 eni erat ex dispositone in intellectu exite sed ex so
 la diuina virtute quasi miraculose: vt dictu est. qñ
 autē natura creata miraculose eleuat ad aliqd su
 pra naturam: non potest simul eē in ppario actu
 sicut corpus Petri cum miraculose actu dotis ha
 buit super vndas ambulando non simul erat i eo
 actus grauitatis qui est ferri deorsum. Et similiter
 quādo intellectus viatoris eleuatur miraculose ad
 videndū deum per essentiaz: non potest simul esse
 in actu visionis vie qua anima naturaliter sensibi
 lia percipit: et ideo oportet in illo statu animam vi
 dentis oino ab actu sensuū abstrahi: et ideo Aug.
 dicit. xij. super Gen. ad lram: qz deū per essentiaz
 nemo videre potest nisi ab hac vita quodāmodo
 moriatur: siue oino extensō corpore: siue auersus
 et alienatus a sensibus carnalibus. Et simile dicit i
 libro de videndo deū: et sic no est ppariū ei qd dē
 Nume. xxxij. Non videbit me homo et viuet. vñ
 Grego. ibidem dicit in glo. A quibusdā i hac car
 ne viuētibz: sed in estimabili virtute crescentibz
 potest eterni dei claritas videri: non tamē videbit
 eum homo et viuet: qz qui sapientiam que deū est
 videt huic mundo funditus moritur. ¶ Ad. v. di
 cendū q in illo raptu paulus hoc modo vidit deū
 p essentiam: sicut et de Moysē dicitur ē: vt p Aug.
 in libro de videndo deū: et. xij. sup Gen. ad literā
 Ut idem pūilegiū doctor gentiū r magister iude
 orum psequeretur: quis quidā dicant q huiusmōi
 visio fuit media inter visionē vie et visionē patrie
 volentes q non viderit deum per essentia sed emi
 nentissima contemplatione vie: cuius tamen ptra
 rium videntur sonare verba sanctor. Scdm hoc
 tamē potest dici fuisse intermedia vitanz cogni
 tionem: quia in hoc q vidit deum per essentiaz su
 it supra cognitiōem vie: in hoc vō q ex illa visioe
 non fuit simpliciter beatus fuit infra cognitiōem
 patrie. ¶ Ad. vi. dicendū q visio intellectualis ē de
 his q sunt in aia p sui essentia no quocunqz mō s3
 de his q sūt i ea vt forme intelligibiles i intellectu
 sic autē non est deus in aia viatoris per essentiam
 suam sed p similitudinē. Qd autem vō ab Aug. q
 visio intellectualis est eaz: rez: quaz similitudines
 no sunt aliud q ipse ē referendū ad obiectuz visio
 nis non ad mediū quo vñ. pstat eni q mediū quo
 intelligitur lapis est species eius in anima: que non
 ē ipsa lapidis essentia: sed p similitudinē lapidis pue

nif ad cognoscendaz ipsam cēntia lapidis: qz obie
 ctum intellectus ē qd. sed hoc no ptingit in visioe
 imaginaria vel corporalī: qz obiectū imaginatōis
 vel sensus non est ipsa cēntia rei: sed accidentia que
 sunt extra: sicut color: et figura et huiusmōi. vnde
 etiā in visioe intellectuali viatoris no o3 q ipsa di
 uina cēntia sit mediū quo vñ sed q p similitudinē
 aliqā ipsius pueniat ad aliqualē diuine cēntie
 gnitionem: non qua sciat qd est deus: sed qua scia
 tur qd non ē. Uel dō: q Aug. etiā. xij. sup Gen. ad
 lram. vñ verba illa sumunt in glo. ij. Loz. xij. indu
 cit hoc ad ondendū differentia intellectualis visio
 nis ad alias visiones: hoc eni intellectualis p alijs
 habz q potest cognoscere ea que sunt in intellectu
 p sui essentiam: non autē sensus vñ imaginatio: no
 aut seqt ppter hoc q intellectus nihil intelligat nisi
 p cēntiam suā et q no intelligat p similitudines aliqā
 ¶ Ad. vij. dō: q i omnibus potentis ad inuicem
 ordinatis hoc est necessariū: vt vbi terminat actus
 prioris potentie incipiat actus secunde. vñ cuz vo
 luntas presupponat intellectuz voluntas fert in il
 lud in quod intellectus terminat: intellectus autē
 quis deum in statu vie no nisi per effectus cogno
 scat: tamen eius operatio in ipsum deum termina
 tur scdm qntulacūqz cognitiōem quam de ipso acci
 pit: r iō affectus no indiget ad hoc q referat i deū
 q redeat in illa media: sed pot statim in ipm deū
 ferri in quē intellectus deuenit. ¶ Ad. viij. dō: q eti
 am qñ aliquid vñ per similitudinē alterius rei: po
 test ptingere q vidēs rem p mediū cogitet de re
 mediate sine hoc q eius cognitio conuertat ad ali
 quam aliam rem: qz in illud mediū non conuer
 titur vt est res quedam sed vt imago illius rei que
 p ipsam cognoscitur: idē autē est motus intellectus i
 in imaginem inq̄tum est imago r in imaginatum
 quis alius motus sit intellectus in imaginē inq̄tū
 est res quedaz et in id cuius est imago: et ideo qñ p
 similitudinē creature quam intellectus habz pe
 nes se non conuertitur in creaturam vt est res que
 dam sed solum vt est similitudo rei: tunc imediate
 de deo cogitat quis non imediate deum videat
 ¶ Ad. ix. dō: q sicut dicit glo. sup illud psal. Di
 minute sūt veritates rē. Ab vna veritate increata
 resultant multe veritates in animabus nostris: sic
 ab vna facie similitudines multe in speculo fracto: si
 ue in multis speculis. et hec vitas in intellectu nro
 resultans pmo et pncipaliter p̄sistit in p̄mis p̄nci
 pijs per se notis: et ideo qñ per ea de omnibus alijs
 iudicamus nostrz iudicium est scdm primam veri
 tatem: cuius est dictoz principioz vitas similitudo.
 ¶ Ad. x. dō: q dupliciter cognoscit aliqd altero:
 vno mō sicut ex cuius cognitiōe deuenit in cogni
 tionem alterius: et sic illud quo cognoscit ē magis
 notū vt principia p̄clusionibus: alio mō sicut p̄si
 ciens cognoscētē ad cognoscendū siue sit forma:
 sic species lapidis in oculo p̄ficit oculum ad viden

dum: siue principiu effectiuu huius forme: sicut dicitur qd oculus videt p sole: et hoc mo id q aliqd cognoscit no o3 q sit magis notu: imo possibile e q n cognoscit: cognoscit eni p quandam inflexione intellectus ab obiecto cognoscibili in id qd erat cognitiois principium: sic autem deo omnia cognoscimus: et id ratio non sequit. Ad. xi. dicitur qd verbu Aug. intelligendum est qtu ad hoc q nulla creatura interponitur inter mentem nostram et deuz qua mediante mens nostra a deo procedat in esse: vel qua mediante formetur per gratiam vel per gloriam sicut efficiente medio: nihil tamen prohibet quin aliqua forma creata mediante mens nostra a deo formetur: sicut gratia vel charitatis habitus: et sic per speciem creatam formatur mens viatoris ad videndu deum. Ad. xij. dicitur qd Auempethe posuit qd intelligere essentias separataru substantiaru poterat puenire homini per scientias speculatiuas quas in hac vita addiscimus. Sed hanc positioez improbat Lomen. in. iij. de ania. ex hoc qd adhuc non sunt inuenta aliqua principia in quib' ad hoc perueniri possit: qd no videt esse probabile: si ad hoc p principia scientiaru speculatiuaru pueniri posset: et precipue cum omnis humana cognitio ad illam ordinetur: non enim esset probabile q species humana deficeret a perfectione naturali totaliter. Et ideo dicendum q predicta positio impossibilis est: cuius ratio est: quia scientie speculatiue procedunt ex principis per se notis que a sensu accipiuntur: vt dicitur i. q. Posterioru. et id per illa no possum' deuenire in essentias illarum rerum que omnes formas sensibiles excedunt. vnde per nullam scientiam speculatiuam quam nunc acquirimus scimus qd est deus: vel quid est angelus: nisi sub quibusdam similitudinibus magis cognoscentes de eis qd non sunt q quid sunt: et propter hoc dicitur phus in principio Meta. q scientia de deo non e humana possessio: quia scz eam ad plenu habere no possum'. Ad. xij. dicitur qd corpus non potest esse corruptibile: nisi quando anima non plene corpori dominatur: si eni plene ei no dominaret sua incorruptionem ei pferret: et id in statu corruptionis oportet q aia cognoscat scdm exigentia corporis. s. accipiendo a sensib': tali autem modo cognitionis de p essentia videri no pot: vt ex dictis patet: et scdm hoc status corruptionis repugnat visioni dei p essentiam.

Quinde queritur de delectatione. Et circa hoc querunt quinque. Primo quid sit delectatio. Secundo quid sit causa delectationis. Tertio de operatione delectationis ad tristitia. Quarto de bonitate et malicia delectationis et tristicie. Quinto de operatione delectationis spiritualis ad corporalem.

Ad primum sic pro-

ceditur: vt q delectatio non sit passio: omnis enim passio in motu consistit: vt dicitur in libro. vi. principioz sed delectatio no est motus neqz generatio aliqua vt dicit phus in. vij. Ethic. ergo delectatio non est passio. Ad. opatio non est passio sed magis actio cum sit existens in actu scdm qd huiusmodi. sed delectatio est quedam operationis perfectio: vt dicitur in. x. Ethic. ergo delectatio non est passio. Ad. i. omni passione trahit patiens ad terminos agentis quia agens assimilatur sibi patiens. sed causa delectationis est conuenientia: et ita illud quod delectatur in suis terminis manet. ergo delectatio non est passio. Sed contra: gaudium et delectatio sunt vnius generis. sed gaudium est passio: ponitur enim vna de quatuor principalibus passionibus: vt patet. ix. de ciuit. dei. ergo et delectatio est passio. Ad. delectationis obiectum est bonum. sed bonum est proprium obiectum appetitus. ergo delectatio ad appetitum pertinet. sed alia que pertinent ad appetitum sunt passiones: vt amor: ira: et huiusmodi. ergo et delectatio est passio. Alterius videtur qd in parte intellectiua anime et in alijs substantijs spiritualibus delectatio esse non possit: quia vt dicitur in. vij. phycor: Omnis passio est in parte anime sensitiva. sed delectatio est passio vt probatum est. ergo non potest esse in parte intellectiua: nec in substantia aliqua spirituali. Ad. Aucenna dicit in. vi. de naturalibus: qd subiectum delectationis e species corporalis. sed pars intellectiua non videtur aliquid corporali organo. ergo in ea non potest esse aliquid delectatio. Ad. illud quod est intellectiue partem non est comune nobis et brutis. sed delectatio e etiam in brutis. ergo delectatio non est intellectiue partem. Sed contra est quod dicitur Luce. xv. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. Ad. phus dicit in. vij. Ethic. qd deus semp vna et simplici operatione gaudet. ergo et eade rone in alijs substantijs spiritualibus potest esse delectatio. Alterius videtur qd delectatio sit in tempore delectatio enim consequitur operationem nostram: vt dicitur in. x. Ethic. sed operatio nostra est in tempore. qd et delectatio est in tempore. Ad. ome illud i quo est accipere plus et posterius est in tempore. sed in delectatione est accipere plus et posterius cuz aliquis per longam horam possit continue delectari. ergo videtur qd delectatio sit in tempore. Ad. delectatio alijs passionibus coniuuatur. sed alie passiones anime sunt in tempore: vt ira et huiusmodi. ergo et delectatio. Sed contra est quod phus dicit in. x. Ethicor. scdm nullum tempus accipere quis delectationem. Ad. delectatio sequitur apprehensionem conuenientis. sed visio et alie apprehensiones no sunt in tempore sed in instanti. ergo et delectatio no mensuratur tempore. Alterius videtur qd delectatio et gaudium sint penitus idem: et similiter exultatio et leticia et iocunditas: passiones enim et

habitus penes obiecta distinguunt. sed gaudium et delectatio et alia supra dicta hnt idē obiectum: scz bonū pueniens. q̄ sunt idē. ¶ **S.** ab eadē cā procedit idē effectus: qz idē sp̄ natū ē idē facere. scz delectationis et gaudij nō pōt poni nisi vna et eadē cā: scz p̄iunctio pueniētis. q̄ sunt idē. ¶ **S.** vnum vni opponit. sed delectationi et gaudio opponit vnuz qd̄ ē tristitia. q̄ delectatio et gaudij sunt vnū oino.

¶ **Sed** est quod dicit Auicenna in. vi. de naturalibus: qz gaudij est species delectationis. q̄ non sunt oino idē. ¶ **S.** si gaudij et delectatio essent oino idē: vbicūqz ē delectatio est et gaudij: hoc aut falsū ē: qz in sensu dī ē delectatio: s; nō gaudij p̄prie loquēdo. q̄ delectatio et gaudij nō sūt penitus idē. ¶ **R.** nō deo dō ad. i. q. qz quilibet res qn̄ ptingit ad p̄p̄tā p̄fectionē p̄sequit̄ stabilitatē et vigorem: sicut corpora qn̄ perueniūt ad terminos motus sui naturalis: qz in loco naturali p̄seruant: cū autē motus penes terminos distinguant: oportet qz dī uersum iudicium de peruentōne ad terminū complementi accipiat scdm̄ differentiaz motus. Mouet autē aliquid ad suā p̄fectionē dupliciter: vno modo p̄ inclinationē naturā: sic lapis mouet deorsū et h̄ motus nō p̄exigit cognitōz i eo qd̄ mouet: s; i alio quod est principium causans hanc inclinationem et hīc est motus naturalis: alio modo per inclinationem cuius principij ē cognitio eius qd̄ mouet: et hec quidem inclinatio dī appetitus aialis aut i intellectualis. vnde sicut in terminatione motus naturalis est quedam vigoratio naturalis eius quod mouet: ita in affectuōne p̄fectionis in quam tendit appetitus aialis: est quedā quietatio ipsius seu vigoratio eius p̄supponēs cognitōne p̄fectionis tam p̄iuncte: sicut appetit' p̄supponebat cognitōz p̄fectionis nōdum habite: et talis vigor siue quietatio appetitus vocat delectatio. vñ etiaz Lōmen. dicit in. x. Ethic. qz delectatio est quedā sup̄floritō nature. Est autē duplex appetitus sicut et cognitio scz sensitīue et intellectīue p̄ris: appetit' autē sensitīue partis est virtus in organo corpali et est imēdiatum principij corporalis motus. vñ oia q̄ accidunt in appetitu sensitīuo sunt p̄iuncta cū quadā transmutatione corpali: quod nō accidit in his q̄ sunt i appetitu intellectīuo nisi passione large accepta et improprie: vt in. iij. li. di. xv. dictum est. vñ delectatio que est in appetitu sensitīuo quedā passio ē: nō aut delectatio q̄ ē in intellectīuo nisi passioē large accepta. ¶ **Ad. i. q. dō:** qz nō est incōueniēs motus per accidens terminari ad alium motū: quia hoc per se sit impossibile: vt probatur in. v. Physicorū. delectatio q̄ inq̄tum huiusmōi semp̄ p̄sistit in aliqua terminatiōne motus: sed tñ qz in terminatione motus appetitīui p̄surgit quidam motus in q̄ passio aialis p̄sistit iō passionē inesse accidit delectatōni: sed inest p̄ se delectationi sensitīue. ¶ **Ad. ij. dī cendū** qz quā opatio inq̄tuz opatio nō sit passio

tñ potest h̄c passionē annexā vel sicut precedentē v̄ sicut subsequentē: vt precedentē quidē: sicut sentire h̄z annexam receptionē speciei sensibilis et itel ligere receptionem speciei intelligibilis fm̄ qz omne sentire quoddam pati est sed vt p̄sequentē sic operationē appetitus sensitīui p̄sequit̄ qdā corpaltier transmutatio fm̄ dilatatoz et p̄strictionē cordis et alia huiusmōi: et sic quā delectatio inq̄tū est delectatio sit circa operationē: tñ inq̄tū est delectatio sensitīua est in passioē qdā p̄sistens. ¶ **Ad. iij. dō:** qz delectatus includit terminis sue p̄fectionis ex q̄ delectatō p̄surgit: q̄ quidē termini sunt alieni hoc modo quo differt perfectio et perfectibile: sūt autē p̄p̄tā scdm̄ qz perfectio est p̄naturalis perfectibile. ¶ **Alia duo p̄cedimus q̄tuz ad delectationē sensitīuam.** ¶ **Ad. ij. q. dō:** qz delectatio inuenit diuersimode in deo angelis hominibus et brutis: scdm̄ qz diuersimode se hnt ad suas p̄fectiones ex quarum p̄iunctio delectatio confurgit: bruta enī nō p̄t p̄tingere ad altiorē p̄fectionē q̄ sit p̄fectio materialis. vñ eam p̄sequunt materialī motu qui scz est p̄ organū corporeale: et sic delectatio in eis cōsurgens est material' passio: in angelis vō cū sint oino a materia separati nō est accipere aliquā materialē p̄fectionē sed imaterialē tantuz: vñ et imaterialiter eā p̄sequit̄ et delectatio in eis p̄sequēs imaterialis est. vñ dicit Dio. i. sine ce. hierar. qz celestes dispositiones: idest angeli acceptrices nō sūt oino eius que scdm̄ nos est passibilis delectationis: homines vero ex sp̄iali et materiali natura cōpositi sunt: et ideo q̄tum ad inferiorē partem. i. appetitum sensibilē: in quo cum brutis conueniunt est delectatio materialis: in superiorē vero appetitū i quo cum angelis conueniunt habent delectatiōez imaterialē vt cum gaudēt de rebus sp̄itualib': puta de p̄templatōnibus et alijs diuinis donis. vñ dicit Dio. ibidem: qz in participatiōe angelice delectationis sepe facti sūt et viri sancti per deificos diuinarum illuminationuz sup̄aduentus. In omib' autē p̄dictis perfectio ē aliud ab eo qd̄ p̄ficitur. vñ possibile ē plures p̄fectiōes vni inesse: et ideo tā in brutis q̄ in hominibus et angelis sūt multiplices delectationes eis sup̄uenientes. sed deus non habz p̄fectionem que non sit idem quod ipse cum ipse sit actus purus: et iō vnica tñ est eius delectatio nō sup̄ueniens sed essentialis. vñ dicit pho i. vij. Ethicorū: qz deus semp̄ vna et simplici gaudet delectatione. ¶ **Ad. i. q. dō:** qz i. appetitu intellectīuo nulla ē passio sed soluz in appetitu sensitīuo: qz qd̄ patitur ab alio mouet et ducit: appetit' aut intellectīuus cū sit liber sui nō ducit s; ducit: s; appetit' sensitīuus ducit. vñ in eo solo passio cadit: delectatio vō q̄ ē i appetitu intellectīuo nō ē passio: s; quedā opationis p̄fectio: vt dictū ē. ¶ **Ad. ij. dō:** qz Auicenna loq̄t de delectatiōe sensitīua q̄ p̄ organū cōpletur corpale: sicut et cetera q̄ ad sensitīuā p̄t p̄t

nent. ¶ Ad. iij. dō: q̄ illa que sūt cōia nobis ⁊ brutis fm vnā rōem nō p̄tinet ad intellectiua p̄tē: sed aliqd̄ ē cōe nobis ⁊ brutis nō fm rōem eandē q̄d̄ i nobis ad intellectū p̄tinet sic cognitio et alia huiusmodi que sc̄dm quādā cōitatē analogie extēdūt a deo vsq; ad bruta aīalia vt cognitio: et etiā vsq; ad plantas vt vita: et etiā vsq; ad lapides vt cē: vt p̄ Dio. de di. no. et sc̄dm hoc delectatō spiritalis h̄z cōitatē cū delectatiōe que est in brutis. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ aliquid dō ē in tpe duplici: vno mō p̄ se: alio mō p̄ accidēs: q̄ aut̄ de rōne tempis est prius et posterius: et illud per se inest alicui q̄d̄ p̄uenit ei sc̄dm rōem sue speciei: iō illa p̄ se i tempe sunt in quibus requirit aliqd̄ ad p̄plementū speciei quod in futurū expectat: ⁊ hoc modo motus est in tempore: non enim completur species motus in medio nisi peruēiat ad terminū. et similis etiam quies est in tpe eo q̄ quiescere ē eodē mō se habere nūc vt prius: et sic de rōne quietis est vt aliqd̄ in futurū expectet. Per accidēs vō aliquid in tpe ē dō ad cuius speciei complementū nihil requiritur quod in futurum expectetur sicut esse hominē quod in vno instanti p̄plet sed est p̄iunctū motui qui per se est in tpe. put esse hominis variabile est: delectatō autē ad p̄plementū sue speciei et rōnis nihil in futurū expectat: in instanti enī verū est dicere hominem delectari. vnde non est in tempore nisi p̄ accidēs: inq̄tum sc̄z p̄fectio illa ex cuius cōiunctione surgit delectatio motui cōiuncta est: et iō si sit aliq̄ p̄fectio quā motus nō p̄tingat: talis delectatio n̄ erit in tempe neq; per se neq; per accidēs: ⁊ hec ē spiritalis delectatio in angelis: in brutis autē ē delectatio existens in tempe p̄ accidēs: inq̄tum eoz p̄fectionibus motus directe cōiungit. s; i nobis delectatio non est in tempe quo ad intellectiuam p̄tē etiam per accidēs nisi valde indirecte: inq̄tum. s. operatio intellectus nostri coniungitur fantasmatibus: tñ verū est nullam delectationem esse in tpe p̄ se loquendo. ¶ Ad. i. q. dō: q̄ delectatio imediate p̄sequitur operatiōes anime: que sunt apprehendere et velle: he autē opationes non sunt in tempore nisi per accidēs: videre enī ⁊ intelligere ⁊ velle statim sunt. ¶ Ad. ij. dō: q̄ aliquis dicat diuī alio delectari: non est nisi inq̄tum delectatio est in tempore per accidēs: sicut etiam dicit homo diuīus videre vel viuere. ¶ Ad. iij. dō: q̄ etiā alie anime passiones q̄tū ad id quod est ex parte anime non sunt in tempore nisi per accidēs: inq̄tum sc̄z eis cōiungitur motus ex parte corporis: tñ delectatio magis habz rationem q̄ non sit in tempore q̄ alie passiones: quia alie passiones consistunt in appetitu sc̄dm q̄ tendit in aliquid: sicut ira in vindictā et odium in nocentū alterius. sed delectatio cōsistit in appetitu sc̄dm q̄ eius motus in suo appetibili adepto terminat: omnis autē terminus motus nō ē in tpe s; in instanti. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ delecta

tio: gaudium: leticia: ⁊ omnia huiusmodi: hoc habent commune q̄ causant ex p̄iunctione p̄fectiōis appetite. P̄fectio autē aliqua p̄t̄ alicui p̄iungi dupliciter: vno mō realiter: alio mō sc̄dm p̄prehensionem eius: ex hoc autē q̄ p̄fectio realiter p̄iungitur p̄surgit delectatio: ex hoc autē q̄ p̄iungit sc̄dm apprehensionē surgit gaudium ⁊ oīa alia: ⁊ p̄pter hoc etiā gaudium est d̄ spe futuroz et memoria p̄teritorū. sed delectamur de p̄teritis tñ: ideo etiā quia sensus exterior non apprehendit rem nisi p̄sentem sc̄dm eum non dicimur gaudere: sed delectari: sensus autē interior apprehendit et rem p̄ntem et absētem. vñ sc̄dm sensus interiorē dicimur et delectari et gaudere: delectari quidē de eo q̄ sibi sua p̄fectio p̄iungit: sicut de ipsa sua opatione: de qua etiam et gaudet inq̄tum eā apprehendit. sed de opatione sensus exterioris que sibi nō p̄iungit nisi apprehensione p̄t̄ quidē gaudere sed nō delectari: sicut sensus interior vel intellectus nō delectat in comestione dulcium: sed p̄t̄ gaudere de hoc inq̄tū hoc apprehendit vt p̄ueniens exteriori sensui: leticia vero et exultatio et iocunditas expr̄mūt quosdā gaudij effectus leticia quidē effectū interiorē sc̄dm q̄ ipse affectus dilatatur q̄si roboratur et p̄fect̄ ex appetibili p̄iunctione. vñ et passio gaudij cū dilatatiōe cordis p̄ficiuntur: dō enī leticia q̄si leticia. sed exultatio expr̄mit vltterius effectū gaudij exterioris p̄iunctum i signū interioris gaudij. vñ dō exultatio ex hoc q̄ interior gaudij ad exteriora p̄dit: q̄d̄ ex magnitudine gaudij interioris p̄tingit. vnde dicit Cassiod. sup psal. q̄ exultatio in magnis gaudijs dō. Iocunditas vō vltterius importat effectū gaudij exterioris p̄iunctum qui nō solū demonstrat interioris gaudij s; etiā excitat aliquos ad gaudēdū. ¶ Ad. i. q. dō: q̄ gaudium et delectatio sic habeat vnū obiectū fm rē non tñ est vnū obiectum sc̄dm rationē: bonum enī p̄iunctū realiter facit delectationē: sed p̄iunctū sc̄dm apprehensionē facit gaudij: leticia vō exultatio ⁊ iocunditas sūt idē q̄d̄ gaudij: nisi q̄ expr̄mūt q̄sdā gaudij effectus: vt dictū ē. ¶ Ad. ij. dō: q̄ idē est cā delectatiōis et gaudij: sed non eodē ordine: primo enī et per se est cā delectationis: secundario vō est cā gaudij. nō q̄ enī ad aliquid apprehensū facit gaudij nisi inq̄tum estimat vt p̄iunctū vlt p̄iungibile sc̄dm rem ad faciendū delectationem: et ideo p̄iunctio p̄fectionis primo et per se facit delectatiōem: sed inq̄tum apprehendit vt delectationem faciens facit gaudij etiā qñ delectationē actuali nō causat vñ delectatio naturalis prior ē gaudio. ¶ Ad. iij. dō: q̄ gaudij opponitur directe tristitia: delectatiōnī autē opponitur dolor: sc̄dm q̄ delectatio est in sensu exteriori et p̄cipue in tactu: s; sc̄dm q̄ est interioris nō h̄z aliud oppositū q̄ tristitia: possz tamē h̄z si esset nomē positum.

M secundum sic pro

cedit: vñ q̄ causa delectationis non sit sola opatio
 p̄naturalis habitus nō impedita. dicit enī Auicē.
 in li. de naturalibus: q̄ delectatio p̄surgit ex perce
 ptione p̄ueniēti adiecti. sed nō sola opatio ē p̄ue
 niens: sed multa alia. q̄ nō sola opatio est delectati
 onis cā. ¶ P̄. idē nō est p̄uioz cā. s̄ opatio aliq̄n ē
 cā tristitie etiaz p̄pria r̄ p̄naturalis. vñ acidia que
 quedā tristitia ē etiaz p̄surgit ex sp̄ialibus opibus
 q̄ opatio nō ē p̄pria delectationis cā. ¶ P̄. si aliqd
 est causa alicui: continuatio eius cā est continuati
 onis illius. sed cōtinuatio opationis nō est cā cōti
 nuatiōis delectationis: imo p̄tinuatio opatiōis fre
 quēter parit fastidiū et opatiōes in sui nouitate sūt
 magis delectabiles. q̄ opatio nō ē cā delectationis.
 ¶ P̄. quies opationi opponit. sed quies delectatō
 nem causat. q̄ opatio non ē p̄pria cā delectationis.
 ¶ P̄. senes sūt attētoris opationis q̄ iuuenes. sed
 i senib' est min' de delectatiōe q̄ i iuuenib': vt p̄ p̄
 phm in. viij. Ethic. q̄ opatio nō ē cā delectationis.
 ¶ P̄. si opatio esset cā delectatiōis similis se habe
 rent ad delectatiōē qui sūt se hnt ad opationē. s̄
 aliqui q̄ sūt opant non sūt delectant: melancolici
 enī min' delectant q̄ sanguinei. q̄ vñ q̄ opatio nō
 sit p̄ se delectatiōis causa. ¶ S̄. est quod phus
 dicit in. viij. Ethic. q̄ delectatō est opatio p̄natura
 lis habitus: nec hoc pōt intelligi nisi causalit. q̄ ope
 ratio ē delectatiōis causa. ¶ P̄. vñ quodq̄ distin
 guit scōm dīstinctionē sue cause. s̄ delectatiōes dī
 stinguunt p̄ dīstinctionē opationū: vt patz p̄ phm
 in. x. Ethic. q̄ opatio est delectatiōis causa. ¶ P̄.
 habitus non cognoscit nisi per operationē vel per
 aliqd p̄ opationē causatū. s̄ habitus cognoscit ex
 delectatiōe: vt dī. ij. Ethic. signū o3 accipe habitū
 fientē in ope delectatiōem. cum q̄ delectatiō nō sit
 ipsa opatio: vñ q̄ sit ex opatione causata. ¶ R̄. ideo
 dicendū q̄ sicut aīa est forma corporis: ita in his q̄
 sūt cōia aīe et corpī id qd ex pte aīe est h3 ē formale
 qd vō ex pte corpīs materiale: sicut i ira appetitus
 vindicte ē formale: accessio sanguis circa cor est ma
 teriale. cum q̄ delectatiō scōm q̄ est passio sit d̄ cōi
 bus aīe et corpīs causa eius pōt queri duplex: for
 malis ex pte aīe: et materialis ex parte corpīs. sed
 qz delectatiō scōm q̄ se tenet ex parte aīe h3 rōem
 quasi cōem q̄tum ad om̄s in quibus delectatiō in
 uenit. s. oecum angelos r̄ hoies et bruta. scōm autē
 q̄ se tenet ex parte corpōis: manet tñ i parte aīe
 sensitua: iō causa formalis delectatiōis est cā de
 lectationis cuiuscūqz: nō autē causa materialis ipsi.
 Patz etiaz q̄ scōm formā est aliquid actu: s̄ scōz
 materiam est aliquid in potentia: et scōm materie
 dispositiōes ē aliqd in aptitudine vñ habilitate ad
 actum: et iō scōm materialē causā delectatiōis scit
 quō aliquis sit dispositus ad delectatiōē: s̄ scōm
 causā formale ipsius apparet qualē aliqd actu de
 lectet. Formalis igit cā cuiuscūqz passionis vel ope
 rationis est obiectū ipsius: obiectum autē delecta

tionis est bonum p̄ueniens p̄iunctum: ex eo enī q̄
 delectatō est in parte appetitiua o3 q̄ eius obiectū
 sit bonum: ex eo vero q̄ est appetit' iam terminati
 in suo obiecto oportz q̄ sit conueniens etiam con
 iunctum. hoc autē bonum quod est p̄prium delecta
 tionis obiectum est operatio precipue p̄prie tres
 ratiōes: Primo qz cū delectatiō p̄sistat in quietati
 one appetitus: motus autē appetitus sit in bonuz
 oportet q̄ quies ipsius et delectatiō sit in vltio bo
 noz: vltimum autē et p̄fectissimū quod ē in vnoq̄
 qz est sua operatio. vñ oīs forma inherens compa
 rat ad opationē quodāmodo vt potentia ad actū
 p̄pter quod forā dī actus p̄mus vt scia: et opatio
 actus secundus vt considerare: vt patz in. ij. d̄ aīa
 Secundo quia cū delectatiō sit in appetitu et oīs
 passio vel operatio appetitus p̄rigat apprehensi
 onem: oportet q̄ bonū p̄iunctū quod delectatiō
 nem causat sit apprehensū: dispositio autē que est
 iam inherens a nobis nō apprehenditur ita sicut
 dum est in fieri: vt Auicēna dicit in. viij. d̄ naturali
 bus. vñ Ethici minus sentiūt calorem febrilem q̄
 alij febricantes: q̄uis in eis febris sit intensior: quia
 iam calor ille ē infusus mēbris q̄ p̄plexio illoruz:
 et hoc iō: qz nostrū sentire et intelligere sūt ex aliq̄
 p̄mutatione intellectus r̄ sensus a suis obiectis: ab
 eo autē qd iam in se d̄scit nihil imutat. vñ cū esse
 nostz et viuere nostz r̄ oīs actus p̄prij insint no
 bis vt in nobis quiescētes: sola autē opatio insit in
 nobis vt in fieri existens: in ipsa opatione p̄cipim'
 et esse nostz et viuere nostz: et inde ē q̄ in operā
 do delectamur: et in vidēdo et sentiēdo et alijs hu
 modi in quibus indicat quodāmodo nostz esse r̄
 viuere: vt patet per phm in. x. Ethic. Tertio quia
 operatio procedit ex his bonis que in nobis sunt:
 et quodāmodo in se p̄tinet sicut effectus causam:
 p̄ ea etiaz bonis exterioribus cōiungimur. vñ om̄e
 bonum quod a nobis ē diligibile quietat n̄m ap
 petitum mediante operatiōe. vnde operatio est p̄
 se causa delectationis: non autem omnis operatiō
 est delectatiōis causa: sed illa que ē ab habitu p̄ce
 dens et non impedita: bonū enī cōiunctum nō de
 lectat nisi inq̄tum est cōueniens: operatio autē effi
 citur nobis cōueniens et quasi cōnaturalis per ha
 bitum: quia habitus inclināt in actum per modū
 nature: vt Tullius dicit de virtute: et ideo dī in. ij.
 Ethic. q̄ delectatiō in opere facta est signū habit'
 inherētis. Quāuis autē operatio cōnaturalis no
 bis fiat scōm habitū: tamē pōt esse nobis non con
 ueniēs rōne alicuius accidentis: inq̄tum videlicet
 habemus aliqua impedimenta p̄grediendi in talē
 operatiōē. vñ oportz operatiōē que delectatiō
 nem causat esse nō impeditā: et hoc ē qd dīc phus
 in. viij. Ethic. q̄ nō in operatione connaturalis ha
 bitus nō impedita delectatiō p̄sistit. sic q̄ cā forma
 lis p̄prie delectatiōis ē opatio p̄natural' hitus n̄ im
 pedita: materialis autē cā delectatiōis accipiēda est

ex pte subiecti eius: subiecti autē delectatōis 7 om-
niū aie passionū ē spūs aialis q̄ ē primū instrumē-
tum aie in operationibus que p corpus exercētur
Ad hoc autē q̄ spiritus aptet ad delectationē duo
requirūt: scz debita q̄ritas 7 debita q̄litas. Quāti-
tas quidem debita est vt sit abundantia spiritus
propter duo. Primo q̄ spiritus abundans in q̄ti-
tate abundat etiam in virtute. Secundo quia cuz
ad passionē delectationis requiratur dilatatio cor-
dis 7 spirituum: non potest delectatio perfici quā-
do sunt pauci spiritus: quia natura cōstringit eos
et retinet in suo principio. sed quando sunt multi
spiritus: natura potest retinere partem in principio
suo et effundere abunde ad dilatationem: et ideo
conualescentes in quibus sunt pauci spiritus sunt
pni ad tristitiaz magis q̄ ad delectationē. Debita
vero qualitas attenditur q̄tum ad tria. Primo vt
sit temperate cōplexionis: et ideo egri nō sunt apti
ad delectationem. Secundo vt spiritus sit clarus
et non nubilosus: et ideo melancholici in quib⁹ sunt
spiritus terrestres et obscuro sunt proni ad tristiti-
am. Tertio vt eius substantia sit mediocris inter
spissitudines et tenuitatem: si enī sit nimis grossus
sicut in senibus: vel nimis tenuis sicut in macilentis:
nō est aptus ad delectationē: q̄ nō ē facile dila-
tabilis. Et ppter has causas vinū letificat: quia ge-
nerat multos spiritus claros 7 p̄atos et medicos
in spissitudinē et tenuitaiē. Quāto q̄ fuerit maior
dispositio ex pte materialū causarū ad gaudiū vī
tristitia: tanto min⁹ quid requirit ex pte cāe forma-
lis et cōuerso: et iō quidā ex modica occasiōe letā-
tur vel tristat: q̄dā vō non nisi ex magna. ¶ Ad
i. dō: q̄ quis mltā alia sint cōueniētia q̄ opatio:
tñ ex oib⁹ eis nō p̄surgit delectatio nisi opatiōe me-
diante: q̄ exteriora p̄ueniētia nobis p aliquā opa-
tionem coniungunt: interiora vero in opatiōib⁹
apprehendunt. ¶ Ad. ij. dō: q̄ non queliber opa-
tio est delectationis cā. s̄ opatio cōnaturalis habi-
tus nō impedita: et iō qñ cogimur ad aliq̄s opatio-
nes p̄rias habitibus qui nobis insunt vel in quib⁹
impedimēta patimur: rōne quoz accidit nobis fa-
tigatio et labor: in huiusmōi opationibus nō de-
lectamur sed tristamur. ¶ Ad. iij. dō: q̄ triplex rō
ē quare nō silr delectamur in p̄cessu opationis sic
in principio. Primā assignat p̄bus in. x. Ethic. q̄
scz cū operatio sit delectationis cā: q̄to aliq̄s atten-
tius opatur tanto maior delectatio ex operatione
conspicit: homo autē in principio opationis atten-
tior ē ad opatiōem q̄ i p̄gressu: oia enī noua ma-
gis ad se nostrā intentionē trahūt: et iō in p̄gressu
operatiōis qñ aliquis negligētius intendit opatiōz
non sentit tantā in opere delectationē. Secundaz
ponit in. vij. Ethic. q̄ etiā est rō premissa: o3 enim i
nobis delectationē ēē scdm moduz nature nostre:
vñ cū nostra natura sit mutabilis: nō erit nobis sp̄-
sdem delectabile: q̄ iam mutati erimus a pristina

dispositio: et sic post pauca non erit nobis cōueni-
ens quod p̄us p̄ueniēs erat: et iō q̄d p̄us erat de-
lectabile sit nobis minus delectabile vel etiam triste:
et hec etiā est rō quare p̄tinuitas vnius rei i nobis
fastidiū parit: alternatio vō delectat. In deo vō q̄
semp eodē modo se h3: est sp̄ eadem operatio de-
lectabilis: nec aliqua alternatione delectat: 7 similis
rō est de angelis 7 homibus beatis. Tertia rō p̄t
sumi ex v̄bis Auicēne in. vi. de naturalib⁹: cuz enī
ad delectationē req̄rat p̄ueniētis p̄ceptio: q̄to ali-
quid minus sentit tanto minus est delectabile: res
autē in sui nouitate magis sentiunt: q̄ postmodū
eoz dispositio sit q̄si q̄litas quedā inherēs sentiētī-
bus. vñ fabri qui sonitū malleoz p̄sueuerūt audi-
re: nō ita mouent a talib⁹ sonis sicut ali3: 7 iō in p̄-
cipio opationis hō magis delectat q̄ postmoduz i
p̄cessu ipsius p̄tinuat: q̄uis forte in p̄cessu opatiō-
is sit intensior. ¶ Ad. iij. dō: q̄ quis opatio scdm se
sit delectabilis: tñ in q̄tū adiugit ei motus q̄ fatiga-
tionem inducit est aliquo mō penosa et tristans:
vñ et per accēs quies est delectabilis in q̄tuz tollit
contristatōis cām scz motū. ¶ Ad. v. dō: q̄ q̄tuz
ad cām materialē delectatōis senes sunt min⁹ apti
ad delectationē q̄ iuuenes: et iō etiā ex maiori cau-
sa formalī non tantū afficiunt ex delectatiōe sicut
iuuenes ex minori: loquendo de delectatione q̄ est
passio: que scz in appetitum sensibile redundat: et
magis sensibilis est nobis: sic sulphur modico igne
accendit: q̄ est ad hoc aptū: ligna vō que sunt ad
hoc minus apta maiore igne non accenduntur: tñ
spiritualis delectatio que non est passio: nō minor
ē in senibus q̄ in iuuenibus: s̄ forte maior. ¶ Ad
vi. dō: q̄ illi qui similit̄ operationem exercēt qñq3
nō eodem modo delectat quod potest contingere
et ex parte cause materialis: q̄ non habent spiritū
similiter ad operationē dispositos: et ex parte cau-
se formalis: q̄ eadē operatio vni est conueniēs per
habituz sibi inherētem et alteri nō est conueniēs
qui habitum non h3: imo forte est ei contraria si
cōtrarium habitum habeat: et ppter hoc dare q̄d
est liberali delectabile est auaro triste.

Ad tertius sic proce-
dit: vī q̄ delectatōi tristitia non sit p̄ria:
passiōes enī distinguūt scdm suas cās. s̄
cā tristitiē ē mot⁹ et labor: vt dicit p̄bus i. vij. Ethic.
vñ iuuenes q̄ sunt i motu delectatiōes appetūt q̄si
medicinas p̄ tristitiā: cā autē delectatōis est opera-
tio: motus autē 7 operatio non sunt contraria. cū
aliquādo ad inuicem coniungant. s̄ nec delectatio
tristitiē contrariatur. ¶ P̄. vnum contrarioz nō
est materia alterius. sed delectatō potest esse mate-
ria tristitiē: quia vt dicit p̄bus i. ix. Ethic. P̄rauis
post parum tristatur: de hoc q̄ delectatus est. simi-
liter etiā tristitia est materia delectatōis et gau-
dij. vñ et penitenti indicat vt sp̄ delectat: 7 de dolore

gaudeat. ergo delectatio et tristitia non sunt contraria
 ¶ Delectatio et gaudium non sunt penitus idem: ut ex
 predictis patet. sed tristitia opponit gaudio. et non oppo-
 nit delectationi. ¶ Sed in medicina sunt contraria
 ut dicitur in ij. Ethic. sed delectationes sunt medicinae
 tristitiae: ut dicitur in vij. Ethic. et delectatio et tristitia
 sunt contraria. ¶ Sed bonum et malum sunt contraria. sed delecta-
 tio opponitur tristitiae ut bonum malo: ut dicitur in vij.
 Ethic. ergo sunt contraria. ¶ Alterius vero quod delectationi
 que est in considerando sit aliqua tristitia contra-
 ria: fatigatio enim est tristitiae causa. sed in considerando ac-
 cidit fatigatio. et in considerando accidit tristitia. er-
 go delectationi que est in considerando aliqua tri-
 stitia contraria est. ¶ Sed sicut contingit aliquid considerare
 ut conveniens: ita contingit considerare aliquid ut no-
 cium. sed consideratio conveniens causat delecta-
 tionem. et consideratio nociva causat tristitiam
 et sic idem quod prius. ¶ Sed omnis actio que est con-
 traria habitui inherenti est tristitiae causa: sicut ei
 qui habitum iniustitiae habet est contristabilis opera-
 tio iusti. sed contingit aliquem habentem habitum alicuius
 scientie perire in actu contra rationem habitus inbe-
 rentis: sicut cum grammaticus non grammatice loquitur
 et dialecticus non recte syllogizat. et in considerando
 potest esse tristitia: et sic idem quod prius. ¶ Sed in
 est quod philosophus dicit in i. Topic. quod delectationi que
 est ab eo quod est considerandum non est aliqua tristitia
 contraria. ¶ Sed consideratioes procedunt ex rationibus
 rebus in anima existentibus. sed rationes rebus etiam con-
 trariarum in anima existentes non sunt contrarie
 ut dicitur in vij. Metaph. et nec delectationi que ex conside-
 ratione causatur aliquid potest esse contraria. ¶ Alterius vero quod
 tristitia forte afficiat quod delectatio: quod ut dicitur Aug.
 in li. lxxxij. q. Nemo est qui non magis dolorem su-
 gat quam appetat voluptatem. et magis homo afficitur
 tristitia quam delectatione. ¶ Sed sicut tristitia vehe-
 mentia sua movet ad fugam: ita delectatio movet ad
 desiderium. sed non omnes delectationes appetunt: imo
 quidam ut tempore eas vitant: tristitiam autem quilibet
 fugit: ut dicitur philosophus in Ethic. et delectatio minus affi-
 citur quam tristitia. ¶ Sed secundum philosophum in x. Ethic. omnia
 tristitia hominem in operando impedit: non autem omnia
 delectatio adiuvat sed solus propositus. et tristitia vehe-
 mentius afficitur quam delectatio. ¶ Sed in bono est effi-
 cacijs in agendo quam malum: quia malum non agit in virtu-
 te boni: ut dicitur Dionysius in iij. ca. de div. no. sed bonum est
 causa delectationis: malum vero tristitiae. et delectatio
 magis afficitur quam tristitia. ¶ Sed ut dicitur in vij. Ethic. de-
 lectatio expellit tristitiam non solum sibi contraria
 sed et quolibet aliam. et delectatio est fortior tristitia
 Rideo vero ad i. q. quod cuiuslibet passionis ratio for-
 malis ex objecto sumitur: unde et passiones et actus pe-
 nes objecta distinguuntur: objectum autem delectationis
 bonum est: tristitiae vero malum. unde oportet tristitiam de-
 lectioni formaliter contrariari. ¶ Ad i. ergo di-
 cendum quod quilibet motus per se operationi non contra-

rietur: et tamen in motu aliquid invenire ex quo tristitia causatur
 quod contrariatur operationi: secundum quod est delectationis
 causa: operatio enim delectationis causa existit secundum quod est
 perveniens operanti: in motu autem in quo est processus
 de uno ad aliud oportet aliquid esse non perveniens ei quod
 movetur: cum ea inter que est motus sint contraria: et ideo
 motus ratione quietatis quam habet ad mobile lassitudi-
 tudinem et tristitiam inducit: et propter hoc precipue motus
 in naturales et violenti lassitudinem causant. sic ergo motus
 ratione quietatis causat tristitiam: operatio vero delecta-
 tionem ratione convenientie. unde oportet quod delectatio et
 tristitia opponantur secundum oppositionem convenientie et
 quietatis. ¶ Ad ij. dicitur quod tristitia non est materia de-
 lectionis: nec delectatio tristitiae per se loquendo
 sed per actum tamen in quantum accidit delectationi esse
 malum quod est propria tristitiae materia: et tristitiae esse
 bonum quod est propria materia delectationis: et hoc quod
 dem accidere potest in istis duobus ut unus per accidens
 sit alterius materia propter comitatem suorum obiecto-
 rum que sunt bonum et malum: quorum unus potest alteri
 adiungi ratione diversorum: quod enim est secundum unam ra-
 tionem bonum: potest esse secundum alteram rationem malum: acci-
 dit etiam quod huiusmodi contraria consistunt in actu
 anime que reflectit super actum suum in quantum scit se
 scire et vult se velle. unde et tristitia potest esse materia
 gaudij et etiam ipsum gaudium: quod in rebus naturalibus
 accidere non potest: ut aliquid sit materia sui ipsius vel
 etiam contrarij. ¶ Ad iij. dicitur quod si fiat vis in visis: si-
 cut delectatio distinguitur a gaudio: ita dolor a tristitia:
 ut sic per oppositum tristitia respondeat gaudio: do-
 lor vero delectationi. sed quod dolor proprie accipit in sen-
 su et precipue in sensu tactus: delectatio etiam proprie
 loquendo se extendit ad interiores vires: id delectati-
 onem non solum dicimus opponi dolori sed etiam tristitiam
 ¶ Ad ij. q. dicitur quod apprehensio potest dici delectationis
 causa dupliciter: uno modo ex parte ipsius apprehen-
 si: sicut cum apprehendimus aliquod bonum nobis
 perveniens et inde delectamur: et per hunc modum
 apprehensio est omnia delectationis causa. unde nihil pro-
 hibet delectationem que sic ex apprehensione causatur siue sen-
 sibili siue intelligibili aliquid contrarium esse: alias nulli de-
 lectionem esse tristitia contraria: alio modo ex parte ipsius apprehen-
 sionis: ut cum delectatur non quod de apprehensione sed de
 ipsa apprehensione qua apprehendit: et sic per se lo-
 quendo delectationi que ex quacumque apprehensione
 causatur non potest esse tristitia contraria: oportet enim huius-
 modi tristitiam etiam ex aliqua apprehensione cau-
 satam esse: etiam enim circa idem sunt: apprehensio autem
 per se loquendo nullo modo potest tristitiam facere: quia
 illud solum tristitiam facere potest quod est contrarium: nulla autem
 apprehensio in quantum huiusmodi est contraria vel repugnans
 apprehendenti imo est perfectio ipsius: quia species quibus
 fit apprehensio sunt perfectiones apprehendens. unde nulla ap-
 prehensio nec sensibilis nec intelligibilis per se loquendo
 tristitiam causat sed delectationem tamen: quia plus quam minus:
 secundum quod apprehensio est perfectio: et delectatio est pue

nientior. vñ pba dicit in x. Ethic. q̄ pfectissima ac
p̄ hec delectabilissima visio ē visus optimi dīspōsi
ti ad pulcherrimū sub visu cadētū. Per accēs at
p̄tingit ex apphēnsiōe causari tristitia dupl. vno
mō ex pte apphēndēti q̄. s. apphēdit p̄ organū ali
q̄ corpale cui pōt accidē lassitudo et corruptio p̄
p̄ter organi p̄mutatiōē: et sic apphēnsio sensitiue
p̄tio p̄ accēs ē tristitativa: apphēnsio vō intellecti
ua nō nisi p̄ accēs valde remotū inq̄tū. s. cōsidera
tioni intellecti adūgēt opatio sensitiua: virtū: ex
quibus accidit in p̄sideratiōe intellectus nostri las
situdō: quod nō esset si sine fantasmatib⁹ intelli
re possēmus: Alio mō ex pte ipsius effectus appe
hensionis inq̄tum ex hoc q̄ apphēnsioni vacan
mus aliq̄d damnuū incurrim⁹: v̄puta si ex hoc im
pedimur ab aliquo vtilioū vel p̄rabimur i pecca
tum occasionalit: sed tūc p̄prie loquēdo nō causat
tristitia ex apphēnsione: sed ex p̄sideratiōe effectus
apphēnsiōis: et iō p̄prie loquēdo delectatiōi q̄ est
ex hoc q̄d ē p̄siderare scōm itellectū nō ē aliq̄ tristi
cia sua. ¶ Ad. j. q̄. et. ij. patz r̄sio ex dicit. ¶ Ad
ij. q̄. ob: q̄ operatio sua habitui sciētie q̄nq; p̄cedit
ab aliquo sciēti: et tūc talis operatio ē habitui cō
ueniēs: q̄ per habitū sciē nō solū cognoscim⁹ id q̄d
est rectū sed enā id quod ē erroneū. vñ etiam scire
aliq̄d esse erroneū ē de p̄fectiōe sciētie. Si aut̄ con
sideratio sciē sua p̄cederet ab aliq̄ neficiē: v̄puta
tū quis h̄z falsam p̄sideratiōē quā estimat veraz
adhuc talis cōsideratio erit delectabilis: q̄ apphē
dit v̄t p̄ueniēs q̄uis non sit cōueniēs: sicut et iusto
esset opatio iusta delectabilis si eā estimaret cē iu
stam. ¶ Ad. ij. q̄. ob: q̄ taz delectatio q̄ tristitia cō
sequunt̄ cām aliquā apphēnsam. vñ et p̄t̄ dupl
considerari. vno mō ex pte cause delectatis v̄l con
tristantis. alio mō ex parte apphēnsionis quaz de
lectatio et tristitia sequit̄: causa autē delectationis
est bonū cōueniēs cōiunctū: tristitie vero repu
gnans malū cōiunctū: pōt aut̄ inueniri aliq̄d
bonū quod totalit̄ p̄ueniēs est: nec ex aliqua parte
v̄ssonantiā h̄z: nō autē pōt inueniri aliq̄d malum
quod ita sit d̄ssonū q̄d q̄tum ad nihil cōueniēs
sit: q̄ nō est aliq̄d pure malū quod scōm aliq̄d
nō sit bonū: et iō causa delectationis p̄fectius se h̄z
ad delectandū q̄ cā tristitie ad p̄tristādū generalit̄
loquendo. sed in speciali non pōt vna regula dari
p̄pter diuersos ordines causaz in malicia et boni
tate. vñ quedam causa delectans excedit contristā
tem aliquā et ecōuerso. sed ex pte apphēnsiōis tri
sticia scōm genus generalit̄ loquēdo delectatiōem
excedit: eo q̄ res similes minus sentiunt̄ q̄ res con
trarie. vñ cū cōueniētia delectatiōē causet: repu
gnantia vō tristitia q̄tum ad apphēnsionē tristi
tia delectationi p̄ualet: q̄nis in speciali aliqua de
lectatio alicui tristitie p̄cmineat q̄tum ad apphēnsi
onem. Dicēdū q̄ ē q̄ si p̄prie loquamur q̄ delecta
tio v̄chementius afficit q̄ tristitia: s̄z tristitia magi

sentitur q̄ delectatio: sicut etiam et amor rei p̄sūis
vt Aug. dicit. x. de trini. ¶ Ad. j. q̄. ob: q̄ magis fu
git tristitia q̄ appetat delectatio q̄ magis sentitur
¶ Ad. ij. q̄. ob: q̄ ois tristitia p̄ se loquēdo est mala
vt infra dicit̄ quis per accidēs possit esse bona. s̄z
non ois delectatio est bona per se loquendo: ideo
tam boni q̄ mali fugiunt tristitia quālibet sed nō
oēs delectationes q̄libet appetit̄. ¶ Ad. ij. q̄. ob: q̄
pluribus modis potest impediri aliqua operatio
q̄ p̄fici: q̄ non p̄fici nisi oibus causis concurren
tibus: impeditur autem operatio si q̄dāq; eo
rum q̄ sunt ad opationē necessaria impediāt: et iō
ois tristitia opationē aliquā impedit inq̄tū est cō
traria opanti: nō aut̄ ois delectatio cōadiuuat ad
opandū. imo extranea impedit inq̄tū auerit̄ intē
tionē ad aliud q̄ attētiō q̄ necia ē ad p̄fecte agēdū
s̄z p̄prie delectatio et opantē expedit euz quodā mō
cōioborādo inq̄tū ē p̄ueniens et attētiōē eius fa
cit inherere ad opationē delectabilē.

Ad quartū sic pro
ceditur: vñ q̄ quelibz delectatio sit bona
omne enī quod cōiunctum alijs facit elī
gibiliora est per se bonum. sed delectatio cōiuncta
quibuscūq; bonis facit ea eligibiliora. ergo de
lectatio est per se bonū: et sic quelibet delectatio bo
na erit. ¶ S. nihil appetitur nisi bonum. sed vñ
quodq; est appetibile ex hoc q̄ ē delectabile. ergo
delectatio p̄ se loquēdo est bona: et sic idē q̄d p̄us.
¶ S. omne esse inq̄tum h̄uismodi est bonum. q̄
et illud quod est vltima entis p̄fectio v̄niuersali
est bonū. sed delectatio ē vltima entis p̄fectio: per
ficit enī operationem q̄ ē actus secūduus: vt p̄ p̄m
p̄z. q̄ ois delectatio ē bona. ¶ Sed p̄: illud q̄d fu
git virtuosus est malū. sed delectatiōē fugit ipat̄
q̄ delectatio ē mala. ¶ S. illud quod iudiciū rati
onis impedit est malū. sed delectatio cōiūpit estia
tiones prudentie: vt dicitur in. vi. Ethicor. q̄ de
lectatio est mala. ¶ S. illud cuius desiderium facit
aliquid malū ē p̄ se malū. sed desiderium delectatio
nis facit aliq̄d malos sicut impat̄os: q̄ delectatiōē
p̄sequit̄ vt finē: et blandos q̄ ad delectatiōē solū
mō dulcia loquūt̄. q̄ delectatio ē mala. ¶ Lterius
vñ q̄ nō ois tristitia sit mala: nullū enī salutiferū ē
malū. sed aliqua tristitia est salutifera: que enī fm
deum est tristitia penitentiam et salutem stabilem
operat̄. ij. Cor. vij. q̄ aliqua tristitia ē bona. ¶ S.
nullū laudabile est malū. sed alique tristitie sunt
laudabiles: sicut misericordia q̄ ē tristitia d̄ alieno
malo: et penitētia que ē tristitia de peccatis p̄teri
et ergo non ois tristitia est mala. ¶ S. sicut delecta
tio se h̄z ad bonū ita tristitia ad malū. sed non ois
delectatio ē bona. q̄ nec ois tristitia ē mala. ¶ S̄z
contra: omne illud quod impedit opationē rectam
ē malū. s̄z ois tristitia opationē impedit: vt patz
in. x. Ethic. q̄ omnis tristitia est mala. ¶ S. quod

adiunctū alicui facit ipm minus bonū ē p se malū
 sed tristitia cuiusq; bono adiuncta facit ipm mi
 nus eligibile. vñ. ij. Loz. ix. di: Non ex tristitia aut
 ex necessitate: hī arem enī datorē diligit deus. 7 ea
 dem rō est cuiuscūq; virtutis actui tristitia adiun
 gat. g. tristitia ē scōm se malū. **¶** Alterius vñ q; ali
 qua delectatio sit optimū: illud enī qd est vltimus
 finis est optimū. sed delectatio ē vltim' finis: vt enī
 dī in. vij. Ethic. Est finis et architectio: architecto
 nicaz aut finis sunt nobiliores et desiderabiliores
 vt dī in. j. Ethic. g. delectatio ē optimū. **¶** dī in
 ij. celi et mūdī: oīs res est ppter suā operationē. s; ope
 ratio ē ppter delectationē: cū delectatio sit ope
 rationis perfectio: vt dī in. x. Ethic. g. delectatō est
 vltimus finis. **¶** illud quod desiderat tñ ppi
 se et nūq; ppter aliud ē vltimus finis. s; delectatio
 est huiusmōi: stultū enī est querere quare aliq; ve
 lit delectari. g. delectatio est vltimus finis. **¶** il
 lud quod omnes appetunt: et cū cuius contrariū
 nihil est eligibile: vñ esse optimū et vltimus finis.
 sed oīs delectationē appetunt: et pueri et bestie 7
 hoies sapientes et insipientes nec aliquid bonū est
 eligibile si esset triste: nec etiā possit possibile i aliq;
 bono continue pseuerare si esset triste. g. delectatio
 est optimū. **¶** Sed h: vltimus finis hoies et opti
 mum eius est beatitudo ipsius. sed beatitudo non
 est delectatio sed magis opatio: vt ex supra dicti p; g.
 delectatio nō est optimū. **¶** fm platonē delecta
 tio ē generatio sensibilib; i naturā. sed nlla gene
 ratio est optimū: quia generatio est motus ad per
 fectionem. g. nulla delectatio potest esse optimū
¶ omne quod eligitur eligitur i ordine ad opti
 mum. sed sicut dicit phis in. x. Ethic. circa multa
 studium faceremus etiam si nullam delectationē
 inferrent: puta videre: recordari: scire: 7 virtutes ha
 bere. g. delectatio non est optimū. **¶** omne illud
 quod a natura ordinat ad aliquid nō est vltim' fi
 nis. sed natura ordinat delectationem ad operatō
 nem: vnde operationibus nutritiue et generatiue
 ordinatis ad conseruatōnē indiuidū et speciei na
 tura delectatōnem apposuit: vt ad hec opa aialia
 mag; inclinaret. g. delectatio nō ē optimū vl vltim'
 finis. **R**ñdeo dō: ad. j. q. q. delectatio dupl; pōt
 considerari: vno modo inq̄tuz est delectatio: alio
 modo inq̄tum est hec delectatio. delectatio g; inq̄
 tum est delectatio aliquod bonum noiat s; inq̄tū
 est talis delectatio: potest ratōnem mali habere ex
 p; rē eius ex quo specificatur: sicut etiam oīs actio
 q̄tuz ad hoc quod habz de natura actionis ē bo
 na: sed q̄tum ad hoc quod adiungitur de defectu
 aliqua actio est mala. Similiter etiā inq̄tuz alicui
 delectationi adiungit de defectu: scōm hoc adiūgi
 tur ei de malo: hōc autē mō adiūgit defect' delecta
 tioni quo et opationi: cum delectatio ex opera
 tione causet: et sic ex deficienti operatione deficient
 delectatio: et iō vt dī in. x. Ethic. sicut oppositiōes

differunt ab invicem bonitate et malicia ita et de
 lectatiōes vt scōm hoc delectatio dicat bona q; ex
 bona opatione pcedat: mala vō q; est de mala opa
 tione. **¶** Ad. j. g. dicendum q; delectatio que facit
 bona eligibiliora ē delectatio eius ppiā vt pote cū
 iustus delectat de iusta opatiōe. sed si delectatiōes
 inpati adiungerēt opationib; iustis non facerent
 eas delectabiliores. vñ nō sequit oēs delectationes
 esse bonas. **¶** Ad. ij. dō: q; non solum appetit bo
 num sed etiā apparet bonū: q; aut oīs delectatio
 ex hoc q; ē delectatio bona ē q̄tuz ex aliq; ad
 iuncto efficiat mala: h; vñ apparere possit bona
 et p; psequē vñ possit appeti et sic appetibilis ē nō
 habenti rectū iudiciū. sed hnti rectū iudiciū de
 lectatiōes quedā appetibiles nō sunt sicut prudēs
 et rpatus nō appetit delectationes inpati. **¶** Ad
 ij. dō: q; illa rō nō pbat delectationē eē bonū nisi
 inq̄tū ē delectatio. s; q; ex rōnib; q; sunt in p; rariū
 quidam oñdere volebāt omnē delectationē eē ma
 lam: iō ad eas etiā rñdendū. **¶** Ad. j. g. dō: est. q;
 virtuosus nō fugit quālibet delectationē imo ppiā
 delectationē amplectit quod ē delectari in opibus
 virtutū: fugit autē delectatiōes inordinatas. 7 has
 concedimus malas esse. **¶** Ad. ij. dō: q; nō quel
 bet delectatio impedit iudiciū rōnis. sed delectatō
 imoderata et extranea sicut delectatio corporalis
 iudiciū rōnis perturbat si sit vehemens: sed spi
 ritualis delectatio iudiciū rōnis confortat: quia
 vniūscūq; attentius opat in his in quib; delectat: vt
 dī. x. Ethic. et sic etiam non sequit omnē delectati
 onem eē malā. **¶** Ad. ij. dō: q; ille delectatiōes q;
 faciūt hoiem malū nō sūt dicēde simplr et vere de
 lectatiōes: q; nō sūt puenientes hōi inq̄tū ē homo.
 sed inq̄tum bonum homis est in eo quodāmodo
 corruptū: sicut etiā nō ē dicēdum: dulce simplr qd
 vñ hnti corruptū gustū: et dato etiā q; sint delecta
 tiones vere differūt tñ specie ab illis delectatiōib;
 q; bone sunt. **¶** Ad. ij. q. dō: q; aliquid dī bonū ou
 pliciter: vno mō vt per se eligibile: alio mō vt ordi
 natum ad illud: sicut portiones austere non sunt p
 se bone vel appetibiles sed solū inq̄tuz sunt viles
 ad sanitatē: tristitia g; nulla p se loquēdo est bona
 vt per se appetibilis. vnde etiā Aug. dicit in li. de
 confel. tolerari eas iubet non amari. s. tribulatio
 nes et tristitias: cuius rō ē: q; oīs tristitia pcedit ex
 aliq; incōueniēt: h; autē aliquod incōueniēt non
 pōt eē per se appetibile. sed tñ aliq; tristitie sunt
 bone vel appetibiles inq̄tum sunt viles ad aliqd
 vel ad expellendum p; ruz delectationes: vel ad
 aliquid huiusmodi. **¶** Et p hoc p; rñsio ad. j. q.
 illa tristitia scōm deū esse dī et salutifera que ordi
 nat ad salutē. vñ non sequit q; sit bona nisi vt me
 dicina quedam. **¶** Ad. ij. dō: q; tristitia nō pōt eē
 laudabilis nisi ex suppositione alicuius mali exi
 stenti: supposita enim miseria laudabilis est mise
 ricordia: et similiter peccato p; ruzistente eligibilis

est penitentia: tñ ubi est bonoz perfectio nec est locus misericordie nec pnie. vnde nō sequit q̄ tristitia sit bona simpliciter s̄ scdm qd tñ. ¶ Ad. iij. dō: q̄ quis ois tristitia scdm se sit fugienda: non tñ seq̄t q̄ ois delectatio sit scdm se appetēda et bona. Ad hoc enī q̄ aliqd sit bonū o3 multa p̄currē: q̄z qdlibet deficiēs rōem mali inducit: et ita omne illud qd h3 aliqd de malo ē fugiendū: nec tñ omne illd qd h3 aliqd de bono ē simpliciter appetēdū: 7 sic ois tristitia inq̄tū aliqd h3 de defectu ē fugienda: nō aut ois delectatio ē appetēda q̄ quis hēat aliqd dō bono. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ de delectatiōe fuit triplex opinio: vna fuit epicuroz: qui ponebant delectatiōem inq̄tū buiūmodi esse optimū: volētes p̄ hoc etiā oem delectatiōem esse bonā: alia fuit opinio stoycoz 7 platonicoz: qui ponebant oem delectatiōem esse malam. Tertia fuit opinio Aristotelis 7 p̄patoicoz: qui posuerūt quasdam delectatiōes esse bonas 7 quasdam malas: et q̄ nihil p̄hibet aliquā delectatiōem esse optimū in genē humanoꝝ bonoz: delectatio enī opatiōem p̄sequit. vñ cū aliqua opatio sit optimū in genere humanoꝝ bonoz qd est felicitas: et delectatio ipsum p̄ns optimū erit: nec illa duo sūt p̄siderāda q̄si duo bona sed q̄si vnū bonū: sic enī ex p̄fectiōe et p̄fectibili sit vna res p̄fecta: ita ex delectatione 7 opatiōe sit vna opatiōe p̄fecta q̄ est felicitas cū delectatio sit opatiōis p̄fectio: vt dī i. x. Ethic. Quid autē horū sit p̄p̄ alterz eligēdū: vtrū scz delectatio p̄pter opatiōem vel acōuerso: P̄ h3 ibi insolūtū relinq̄t. Sed tñ scdm rei vītate vñ dō: q̄ delectatio ad opatiōem ordinat sicut ad finē: si cur oēs p̄fectiōes secūde nō p̄pter aliud sunt nisi p̄p̄ sua p̄fectibilia p̄ficiēda: delectatio autem ē quedā p̄fectio opatiōi superueniens vt decor iuuētuti. vñ delectatiō ad opatiōem ordinat. Sic ḡ p̄p̄tē loquēdo delectatio aliq̄ nō est optimū: sed est aliquid optimū scz felicitas: felicitas enī delectationem includit: vt p3 per p̄m in. x. Ethic. Sic ḡ ad vtrāq̄ rōnes r̄ndendū est. ¶ Ad. i. q̄ dīcendū q̄ delectatio dī esse finis architecton. nō qz sit architectonice. s. ciuilibis finis vltim⁹ nisi forte iḡtum est aliqd vltim⁹ finis: vt dictū ē. dī autē esse finis architecton vt regula quedam ad quā architecton. s. ciuilibis oia iudicat. vñ ibi sbiungit: Ad quā respiciētes hoc quidē bonū: hoc quidē malū dicimus. ex hoc enī aliq̄ bonus cognoscit q̄ delectat in bonis: malus autem ad hoc q̄ delectat in malis. ¶ Ad. ij. dicendum q̄ delectatio non est p̄fectio opatiōis a q̄ opatiōe speciē habeat: sed magis q̄ supaddit ei per modū p̄fectiōis secūde: sicut sanitas ad hōiem se h3 et nō sicut aia. Hoc autē interest inter p̄fectiōes primas et secūdas: q̄ ad primas p̄fectiōem ordinat p̄fectibile sicut ad finem vt materia ad formā. sed ecōuerso secūda p̄fectio ordinat ad p̄fectibile: vt scz p̄fectibile per eaz esse p̄fectū habeat: et sic delectatio ad opatiōem or-

dinat. ¶ Ad. iij. dō: q̄ de illis ordinatio ad finē cōsueuimus q̄rere p̄pter quem fiāt que fini non sūt p̄iuncta: de his vō que fini p̄iungunt talis q̄stio nō sit: qz statim apparet ea esse appetibilia: et qz delectatio nō est p̄iuncta opatiōi p̄fecte q̄ ē finis: iō nō cōsueuit queri p̄pter quid aliquis velit delectari. Et p̄terea delectatio dicit quietationē appetit⁹ in aliq̄. vñ querere q̄re aliq̄s velit delectari: est idē quod querere q̄re velit appetitū suū quietari: qd idē est ac si q̄reret quare aliquis velit finē voluntatis consequi. Licet autē opatiō aliqua sit finis: tñ opatiō de suo nomie non importat rōatiōem finis vel quietationē in finē: 7 inde ē q̄ magis querimus p̄pter quid vis opari q̄ p̄pter qd vis delectari. ¶ Ad. iij. dō: q̄ cuiuslibz rei finis ē sua p̄fectissima opatiō: iō omnes delectatiōem appetunt q̄ opatiō p̄ficiat: sicut et p̄p̄iam opatiōem p̄ficiam: et sicut accidit error: in appetitū opatiōis: qz quidam insistent opatiōib⁹ extraneis omissis p̄p̄is opatiōib⁹: vt oēs mali sequētes opatiōes bestiales p̄termittis humanis: ita etiam quidam loco p̄p̄iaz delectationum extraneas sequuntur. ¶ Ad. j. vō eoz que obijciunt in oppositū dō: q̄ non q̄libet opatiō ē felicitas: sed opatiō p̄fecta quā o3 delectabile esse: et sic delectatiō ē aliqd optimū. ¶ Ad. ij. dō: q̄ definitio illa platonis non est conueniens: vt p3 per p̄m in. vj. et. x. Ethic. nō enī delectatio in generatione consistit sed magis i esse generatum: tunc enī res potest habere p̄p̄iaz opatiōem que ē delectationis causa q̄ iam p̄fecta est: non autē que est imperfecta et in fieri. ¶ Alie due rōnes p̄cludunt q̄ opatiō sit melior delectatione: et hoc quidem verum est: sed vtroq̄ est melius opatiō p̄fecta: cuius aliquid est delectatio

Ad quintū sic pro
cedit: vñ q̄ delectatiōes corpales sint potiores spūalib⁹: delectabile enī inq̄tū ē delectabile ē appetibile. ḡ i qd magis incliat appetit⁹ ē magis delectabile. s3 pluries et frequēti⁹ inclinans i delectatiōes corpales q̄ spūales. ḡ delectatiōes corpales sūt altiores spūalib⁹. ¶ P̄. maioris efficacie ē res ipsa q̄ similitudo rei. s3 delectatiōes corpales vtpote tactus et gustus pueniūt ex ipsis reb⁹ p̄iunctis delectatiōes autē spūales vtpote q̄ sūt i p̄templando pueniūt ex similitudinibus rez quibus intelligimus. ḡ delectatiōes corpales sunt potiores spūalibus. ¶ P̄. vt Auicenna dicit in. v. de naturalib⁹. Opatiō causaz vtiliū p̄ntium ē efficacior: q̄ opatiō causaz vtiliū futuraz: 7 sicut opatiō causarū vtilium ad delectādū ē efficacior: q̄ opatiō causarū vtilium honestarū: et sicut opatiō eius quod ē scdm opinionē est efficacior: q̄ opatiō eius quod ē scdm rōem. s3 opatiōes corpales pueniūt ex bonis p̄sentibus vtilib⁹ ad delect. dū scdm opinionem boni: delectatiōes vō spūales p̄oueniunt

p̄cipue ex bonis futuris honestis et sc̄dm̄ ratiōem
 ex̄nibus. ḡ delectatio corp̄alis ē potior spiritali.
¶ Delectatōes corp̄ales sua efficac̄a q̄nq̄ rōez
 evertūt ad corpus et transmutāt: et iō indigent re
 frenari: vt ph̄us dicit in. vij. Ethic. Concupiscētie
 venereoz manifeste corpus transmutāt et quibus
 dam insanias faciūt: delectatōes autē sp̄uales hoc
 facere nō vident. vñ et eas refrenare nō oīz. ḡ corp̄a
 les sunt potiores sp̄ualibus. **¶** Sed ḡ est qd̄ ph̄us
 dicit in. x. Ethic. q̄ delectabilissima opatio est illa
 que est sc̄dm̄ sapiam: vñ enī ph̄ia admirabiles dele
 ctationes h̄c puritate et firmitate: et ad hoc ē etiā
 quod d̄ Eccl̄. xxiij. Ex ore sapie sp̄us meus super
 mel dulcis: et h̄ditate mea sup̄ mel et fauū. **¶** De
 bonū est causa delectatiōis. sed sp̄uale bonum p̄e
 minet corporali. ḡ et sp̄ualis delectatio corporali
¶ De albus ē qd̄ est nigro imp̄mixtus. s̄ delecta
 tio corp̄alis h̄ admixtā tristitiaz que ei h̄iat: dele
 ctationi autē sp̄uali non est aliqua tristitia p̄raria
 q̄ possit ei admisceri. ḡ delectatio spiritalis est po
 tior corporali. **¶** Alterius vñ q̄ inter delectationes
 corp̄ales non est potissima illa que ē sc̄dm̄ tactū
 spiritalis enī delectatio est potior q̄ corp̄alis. ḡ
 et q̄to aliqua delectatio corp̄alis est sp̄uali vici
 nior tanto est potior: sed delectatio visus et audis
 est p̄p̄inquo: spiritali delectatiōi q̄ delectatio ta
 ctus. ḡ est potior. **¶** Delectatiōis cā est p̄ceptio
 cōuenientis. sed visus in̄ alios sensus est magis p̄
 ceptiuus et cognoscitiuus: vt p̄ p̄ ph̄m i. j. Meta.
 ḡ et delectatio visus est potissima inter corp̄ales
¶ De p̄cipue delectationes tactus sunt in actibus
 nutritiue et generatiue: actus autē illi sunt cōmu
 nes etiā plantis in quibus nulla delectatio inuenit
 ḡ tactus h̄z minimū de delectatione. **¶** Sed ḡ est
 q̄ p̄antia ē circa maximas delectationes et tristiti
 as corp̄ales: est autē circa delectatiōes tactus: vt d̄
 in. iij. Ethic. ḡ delectatōes tactus sūt potiores alijs
 corp̄alibus. **¶** Delectationi corp̄ali opponit
 dolor: sed dolor p̄cipue ad sensum tactus p̄tinet
 etiā ex diuisione cōtinui pueniat. ḡ et inter delectati
 ones corp̄ales delectatio tactus ē potior. **¶** Le
 rius vñ q̄ in̄ delectationes sp̄uales delectatio q̄ est
 in operibus actiue sit potior: ea que est in operibus
 contemplatiue delectatō enim ad affectum p̄tinet
 sed actiua vita ex rectitudine volūtatis dependet:
 p̄templatiua vō magis cōsistit in p̄fectōe intellect̄
 ḡ delectatio in opibus actiue ē potior: delectationi
 q̄ est in opibus contēplatiue. **¶** Delectatiōis cā
 ē opatio cōnaturalis habitus. s̄ habitus virtutum
 moralū que p̄ficiūt in actiua magis mouēt per
 modū nature q̄ habitus intellectualū virtutum:
 sciēs enī sine difficultate p̄t aliquod fallum consi
 derare. sed iustus non p̄t sine difficultate opari i
 iusta: vt d̄. v. Ethic. ḡ delectatio virtutū moralūz
 que ad actiua p̄tinet est potior: delectatiōe intel
 lectualiū que p̄tinet ad p̄templatiua. **¶** De con

uenientia est rō delectationis. sed delectatio magis
 puenit cū virtute morali q̄ cū intellectuali: et vni
 tem et maliciā morale circa delectatiōem et tristitiā
 ponimus: vt d̄ in. ij. et. vij. Ethic. ḡ delectatio acti
 ue potior ē delectatiōi p̄templatiue. **¶** S̄z ḡ opa
 tionibus p̄templatiue nō admiscet amaritudo aut
 tediū: vñ Sap. vij. Nō h̄z amaritudinē p̄uersatio
 illius. s̄ sapie: nec tediū p̄uictus illius. s̄ opationes
 actiue vite sunt multis amaritudinibus resperse. ḡ
 delectationes p̄templatiue vite sunt potiores. **¶** De
 q̄to aliqua opatio ē delectabilior tanto magis p̄t
 p̄tinuari. sed opatio p̄templatiōis maxie p̄t cōti
 nuari: vt d̄ in. vij. Ethic. ḡ opatio p̄templatiōis est
 maxime delectabilis. **¶** Alterius vñ q̄ in beati om̄i
 bus ē equalis delectatio: qz vt d̄ in glo. j. Loz. xv.
 sup̄ illud: Stella differt a stella in claritate: iōspa
 ri claritate erit par gaudiū. **¶** De in beatis erit p̄
 secta charitas: vñ vnusquisqz perfecte implebit il
 lud p̄ceptum: Diliges p̄ximū tuū sicut teipsum.
 ḡ tm̄ gaudebit vnusquisqz de bono alterius sic de
 bono suo: et sic vñ q̄ oēs equale gaudiū habebunt
¶ De gaudiū nō diminiuit nisi ex aliq̄ impedimen
 to. sed in nullo beatoz erit aliquod impedimētūz
 gaudiū: cū iḡ om̄ibus sit vna gaudendi ratio. sed
 dei visio: vñ q̄ oēs equaliter gaudebunt. **¶** Sed ḡ
 hoies assumūt p̄ diuersitate meritoz ad diuersos
 ordines angeloz: sicut dicit Greg. sed nō in om̄ib̄
 angelis est equale gaudiū: vñ dicit Dio. vij. ca. ce.
 hierar. q̄ sup̄ma hierarchia est sola digna effecta
 domestica vnitatis diuine refectōis per quā refecti
 onem delectatio intelligit. ḡ nec om̄s beati equaliter
 gaudebūt. **¶** De visio dei in beatis erit cā delecta
 tionis. sed quidā sancti clariuz oēū videbunt: vt su
 pra dictum est. ḡ nō om̄s equaliter delectabuntur
¶ N̄deo dicendū ad. j. q. q̄ sicut aliquid d̄ dupl̄
 magis notū: vel simpliciter vel quo ad nos: ita po
 test vna delectatio potior altera iudicari: vt simpl̄
 citer: vel quo ad nos. Loquēdo iḡ simpliciter: dele
 ctatio sp̄ualis incompatibiliter p̄minet corp̄ali p̄pter
 sex rōnes. Prima: qz sp̄ualis p̄fectio q̄ spiritalē
 delectatiōem causat incompatibiliter p̄fectionez cor
 poralē excedit que causat delectatiōem corp̄alēz
 Secda: qz cū hoc sit melior ē delectanti p̄ueniētiōz
 vnusquisqz enīz maxime est illud quod est i eo p̄e
 ctissimū: vt p̄ p̄ ph̄m in. x. Ethic. In nobis autē
 p̄fectissimū ē sp̄ualis natura sc̄dm̄ quā res sp̄uales
 sunt nobis p̄ueniētes: sicut in vnoquoqz forma est
 potior materia: et id quod cōuenit nobis fm̄ sp̄ua
 le naturā ē nobis p̄ueniētius: et p̄pter hoc q̄tum
 est de se natū ē magis delectare. Tertia: qz p̄fectio
 sp̄ualis est naturaliter magis dilecta q̄ corp̄alis. et
 hoc exp̄imento p̄z: hoies enī multa sustinet incom
 moda corp̄alia vt vident insanias: vñ h̄eant victori
 am seu em̄inētiā q̄ sunt p̄fectiōes intelligibiles et n̄
 corp̄ales: q̄to autē aliquid magis diligit tanto ha
 bitū magis delectat: vñ dicit ph̄us in. xj. d̄ aialibus

q̄ amator q̄n diligat aliqd̄: afficit ad id q̄d p̄phen-
 dit de oco q̄uis aliq̄n q̄d p̄phēdit sit modicu q̄tū
 ad multa q̄ p̄phēdit de alijs reb̄: et sic p̄ua cogni-
 tio quā habem̄ de subst̄t̄ijs sp̄ualib̄ celestibus est
 nobis delectabilissima. Quarto q̄t̄ cuz p̄iūctio sit
 delectatōnis cā q̄to aliquid vehementius p̄iungit
 magis delectat: res aut̄ sp̄uales intellectu intimius
 nobis cōiungunt q̄ res corporales apphense p̄ sen-
 sum: sensus eni per apphensionē cōiungit reb̄ cor-
 poralibus quasi superficialiter t̄n: sed intellectus p̄-
 tingit vsq̄ ad intimā rei quidditatez. vnde delecta-
 tio intelligibilis est potior q̄ sensibilis. Quinto q̄t̄
 cum opatio sit cā delectationis p̄ hoc q̄ p̄cedit ab
 operante perfecto: sicut cuz perficit per habitum:
 q̄to in operāte inuenit maior p̄fectio respectu ope-
 rationis: tanto eis operatio est delectabilior: mot̄
 aut̄ est actus imperfecti. vnde operatiōes admixte
 motui intantū deficiūt a perfectōne delectationis
 inq̄tum motui adiungūt: ex motu eni lassitudine
 inducunt: et ideo cum operationibus corporalibus
 adiungat motus: operatiōes aut̄ sp̄uales sint a mo-
 tu remote: spirituales delectationes erūt corpora-
 libus puriores: et p̄sequēs vehementiores. Sexto
 q̄t̄ spirituales delectationes sūt diuturniores 7 fir-
 miores corporalibus: vtpote ex causis incorruptibi-
 libus et immobilibus pueniētes. ¶ Loquēdo aut̄ez
 de delectatione quo ad nos: delectatio corporalis
 ē nobis p̄ceptibilior: p̄pter quatuor rōnes. Primo
 q̄t̄ res corporales sensibiles magis p̄cipimus q̄ res
 sp̄uales: eo q̄ o3 ex sensibilibus puenire i intelli-
 gibilis: an̄ delectationē aut̄ requirit̄ perceptio cōue-
 nientis: et inde est q̄ plures inclinant ad delectatō-
 nes corporales q̄ ad sp̄uales: q̄ plures cognoscūt sen-
 sibilia q̄ intelligibilia. Sc̄do p̄pter dispositionē af-
 fectus nostri qui est assuetus delectatiōibus corpo-
 ralibus. vñ sicut gustus infectus nō p̄cipit dulcedi-
 nem puram: ita etiam affectus nostri delectationi-
 bus corporalibus inquinati: delectationes purissi-
 mas. s. sp̄uales p̄cipere nō p̄nt: et ideo hoies v̄tuosi
 qui h̄nt affectū depurātū a corporalibus delectatio-
 nibus magis sp̄ualibus delectationibus fruuntur
 vnde et ph̄us dicit in. x. Ethic. q̄ illa est potissima
 delectatio que videtur potior virtuoso. Tertio q̄t̄
 delectationes corporales prop̄iquiores sunt virtu-
 tibus corporalibus motiuis. vñ ex delectatiōibus
 et doloribus corporalibus statim sequit̄ corporis
 trāsmutatio: nō aut̄ ex delectationibus 7 tristitijs
 sp̄ualibus nisi sint adeo fortes q̄ ex eis fiat redūdā-
 tia in appetitū sensibilē: trāsmutatiōes aut̄ cor-
 poris maxime p̄cipiunt. vñ et delectatio corporalis
 magis p̄cipit q̄ sp̄ualis. Quarto q̄t̄ vñ dicit Auḡ
 vij̄ confel. gaudium vñ delectatio maior sequitur
 vbi maior molestia p̄cessit: in reb̄ aut̄ corpora-
 libus cōtinue molestamur p̄pter cōtinuos motus
 qui omnes cū labore quodaz sunt. sed in reb̄ sp̄i-
 tualibus non inueniunt̄ huiusmodi molestie. vñ de

lectatiōes corporales apparēt vtpote magis e vicino
 remediū p̄bentes 7 molestias corporales. vñ sc̄dm
 ph̄m in. vij̄. Ethic. corporales delectatiōes appetūt
 vt medicie quedā 7 corporales molestias: et p̄pter
 hoc iuuenes in quibus natura laborat cōtinue ex
 augmēto corporis et alijs motib̄ magis afficiūtur
 ad delectatiōes corporales: 7 sicut melancholici q̄
 rum corpus semp̄ mox def̄ ex malicia p̄plexiōis sūt
 in vehemēti appetitu delectatiōis: vtpote sp̄ indi-
 gentes medicina: vt ibidē dicit ph̄us. ¶ Ad. j. q̄ d̄
 cendū q̄ rō illa p̄cedit de comparatiōne delectatio-
 num quo ad nos. ¶ Ad. ij. d̄: q̄ p̄ similitudines sp̄i-
 rituales nobis p̄iūctas magis p̄tingit̄ ad intima
 q̄ p̄ ipsā p̄iūctiōne realē q̄ nobis sc̄dm sensus exhi-
 bet: cū tactus et gustus nō cognoscāt nisi accidentia
 intellectus v̄o ipsam rei quidditatez. ¶ Ad. iij. d̄:
 q̄ Auicenna ibi loquit̄ de p̄patione delectatiōis
 quo ad nos. vñ p̄iūctas dicit in sua Meta. loq̄ns d̄
 comparatiōne delectatiōis sc̄dm se: vbi dicit q̄ de-
 lectatiōes corporales nō sunt etiā noiande delectati-
 ones respectu spiritualiū. Vel p̄t̄ dicit q̄ Auicen-
 na ibi loquit̄ de delectatiōibus q̄ in passiōe p̄sistūt
 q̄ sūt per motū sp̄s corporis aialis: vult eni q̄ hu-
 iusmodi delectatiōes sensibiles minus pueniunt ex
 rebus sp̄ualibus q̄ ex corporalibus. ¶ Ad. iij. d̄:
 q̄ delectatiōes corporales p̄p̄ hoc q̄ faciūt trāsmu-
 tatiōne corporale magis q̄ sp̄uale: nate sūt rōnem
 impedire sicut et alie trāsmutatiōes corporales.
 sed delectatiōes sp̄uales q̄uis mentē ad se capiāt:
 tamcū vsuz rōnis in nullo impediūt. vñ sicut no-
 minant̄: ideo aut̄ potest in delectatiōibus corpora-
 libus sc̄dm ph̄m in. vij̄. Ethic. sup̄abundantia inue-
 niri: q̄ nō sūt homi sc̄dm ipsas eligibiles sed soluz
 p̄ accidēs inq̄tum sc̄z sunt vt medicie corporales
 tristitias p̄hibentes: et iō appetēde sunt seruata q̄
 dam mēsurā quam eis rō p̄figit: et si eam exesse-
 rint noxie reputant̄: sed delectatiōes sp̄uales appe-
 tunt sc̄dm se ipsas q̄si homi cōnaturalia et non vt
 medicie cū nō hēant tristitias d̄uas: et iō delecta-
 tiōibus sp̄ualibus nullā mēsurā p̄figit rō: sed q̄to sūt
 maiores tāto sunt eligibiliores. ¶ Ad. ij. q̄ d̄: q̄ de-
 lectatiōes sensus tactus comparant̄ delectatiōibus
 alioz sensus duplici: vno modo q̄tum ad vehe-
 mentia: et sic delectatiōes tactus sunt alijs vehe-
 mētiōes p̄pter quatuor rationes. Primo quia tangi-
 bile coniungit nobis realiter: sed visibile et audibi-
 le et odorabile p̄iungit nobis p̄ aliquid sui: et tam̄
 nullus sensus ad interiora rei ingredi p̄t̄: res aut̄
 corporalis efficacior ē ad delectatū corporali q̄ speci-
 es rei vel aliquid a re causatū. Sc̄do q̄t̄ tangibilia
 sunt nobis magis cōnaturalia: eo q̄ ex calido 7 fr̄-
 gido et humido et sicco p̄stituit̄ aial: et iō maiorēz
 delectatiōne inferunt nobis tangibilia q̄ alia sensi-
 bilia sicut et maiorē lesiōne: q̄ eoz excellētē n̄ so-
 lū corūp̄unt vñ sensus: s̄z totū aial. Tertio q̄t̄ cū
 sensus tactus sit quasi fundamētū alioz sensuum

rone cuius imobilitate eius organo: omnes sensus imobilitant: vt dicitur in li. de somno et vigilia: id quod in tactu accidit tam de delectatione quam de lesione redundat in hos sensus: et propter hoc delectatio tactus inter corporales est vehementior. Quarto quod delectationes tactus sunt circa necessaria ad preservationem individui et speciem: sicut in cibis et potibus et venereis: et propter hoc appositae sunt in eis maxima delectatio: ne ab anima libere negligant: et inde est quod circa has delectationes maxime est temeritas: vt dicitur in ij. Ethicorum. **S**ecundo propter delectationes tactus alij delectationibus quantum ad nobilitatem: et sic sunt magis materiales et magis bestiales: et propter minus nobiles. Alij enim sensus spiritualiter recipiunt sua obiecta quam tactus. vnde et alia animalia non delectantur alijs sensibus nisi in ordine ad tactum: vt dicitur in ij. Ethicorum. sed homo delectatur etiam in quantum ordinatur ad cognitionem solam. **A**d. j. ergo dicitur: quod ex hoc quod delectationes aliorum sensuum sunt propinquiores alijs delectationibus spiritualibus quam delectationes tactus: potest haberi quod sunt nobiliores non autem quod sint vehementiores cum modum delectationum corporaliu non transcendunt. **A**d. ij. dicitur: quod quibus visus sit magis perceptiuus alijs sensibus: tamen est perceptio est secundum maiorem coniunctionem ad rem quam in sensu tactus: et ideo delectatio que est de sensibili delectabili magis est per tactum quam per visum: sed tamen delectatio que est de cognitione visus est maior quam que est de cognitione tactus: sed hoc modo non delectantur animalia in sentiendo sed solum homines in ordine ad scientiam quam ex sensibus acquirunt. vnde talis delectatio cadit quodammodo in genus spiritualium delectationum. **A**d. iij. dicitur: quod quibus ea de quibus sunt proprie delectationes tactus inueniantur in plantis non tamen ea percipiunt. vnde non est ex defectu perceptionis. **A**d. iij. q. dicitur: quod delectationes que sunt in operibus speculatiue vite pre eminent delectationibus que sunt in operibus actiue et hoc propter quatuor rationes. Primo quod sunt nobiliores: vt potest ex nobiliores rebus puenientes actus enim vite actiue sunt secundum reversionem inferiori partis anime ad ea que infra ipsam sunt: sicut ad passiones circa quas morales virtutes consistunt et ad usus bonorum exteriorum in quibus alij virtutes consistunt: vt iusticia et liberalitas: sed actus vite contemplatiue sunt secundum quod anima reuertitur ad superiorum rationem ad res eternas que sunt supra ipsam. Secundo quod sunt conuenientiores: sicut enim ratio in nobis excellit sensum et ita id quod est conuenientius rationi est nobis conuenientius quam quod conuenit sensui: similiter speculatiuus intellectus precellit practicum. vbi perfectiones intellectus speculatiui sunt homini conuenientiores. Tercio quod sunt puriores: opera enim actiue vite sunt circa passiones sensitiue partis et circa corporales motus et sic admiscet eis de lassitudine et materialitate: que non pertingit de spiritualibus delectationibus. Quarto quod spirituales delectationes sunt perfectiores. homo enim ad opera vite actiue multis indiget: sed in

operibus contemplatiue est sibi vnusquisque magis sufficiens. vnde contemplatiue delectatio non ita patitur defectus sicut delectatio actiue: ex hoc quod deficit aliquid eorum que ad perfectam operationem requiruntur. **A**d. j. q. dicitur: quod affectus se habet contra et ad actiuum et ad contemplatiuum vitam: sicut enim aliquis volens opera actiue exercet: ita et contemplatiue opera: et sic in affectu est contra delectatio de vtroque. sed cum delectationis contemplatiue vite est in intellectu quantum ad superiorum partem: cum vero delectationis actiue vite est in parte inferiori anime: affectus autem non minus afficitur ex his que sunt superioris partis rationis quam ex his que sunt inferioris sed magis. **A**d. ij. dicitur: quod habitus inclinatur ad actum dupliciter: vno modo ad hoc vt actus exerceatur: et sic inclinatur ad actum non est nisi habitus in parte appetitiua existens: quod appetitus qui habet bonum et finem pro obiecto mouet et seipsum et vim cognitiuam in actum: ex desiderio enim actus vel finis puenit quod aliquid alique actum exerceat: dummodo non sit ex necessitate nature: alio modo quantum ad modum agendi: vt scilicet illud quod agit recte agat: et sic quilibet habitus inclinatur ad actum: habitus ergo contemplatiuus vt potest sapia vel intellectus non intelligit ad hoc quod aliquis vitat contemplationis actum: sed vt quando vitatur recte vitat: sed ad hoc quod vitat non inclinatur nisi habitus qui est in appetitu non inferiori sed superiori vt potest charitas. vnde etiam charitas ad vitam contemplatiuam pertinet: vt potest inclinatur habitus contemplatiuos ad actum superiorum. sed habitus actiue vite: vt virtutes morales sunt in parte appetitiua: vt potest in irascibili et concupiscibili vt temeritas et fortitudo. vnde habitus isti inclinatur et ad hoc quod agat: et ad hoc quod recte agat: et pro tanto nature propter que est principium mouendi: nihilominus tamen illud in quod inclinatur habitus speculatiuus est nobis magis naturale quam illud in quod inclinatur habitus actiuus. **A**d. iij. dicitur: quod delectationis causa est conuenientia: non quidem delectationis: sed cause eius ad delectatum. delectationes autem que cum virtute moralium pueniunt sunt delectationes corporales vel corporalibus admixte que sunt materia virtutum moralium sed contemplatiue vite conueniunt alie nobiliores delectationes scilicet spirituales: non tamen ita quod delectatio sit contemplationis materia sed est contemplationem consequens. **A**d. iij. q. dicitur: quod intensio delectationis potest puenire ex duobus: scilicet ex causa delectationis que est fortior et ex dispositioe delectati que est delectationis capacior: causa autem delectationis prima est operatio: sed remota operationis obiectum: sicut in delectatione beatorum de qua nunc agit causa prima est dei visio scilicet prima causa est deus. Hec igitur causa prima vna est et communis omnibus beatis. vnde quantum ad hoc eorum delectatio est equalis. visio autem et dispositio ad delectationem non est equalis: quod vnde alio clarum videtur: vt ex hoc dicitur patet vnde etiam alio est delectationis capacior propter perfectiores habitum qui est lumen glorie: et ideo quidam magis delectantur alijs quam quibus secundum quid omnes equaliter delectantur

tur materialiter loquendo: inq̄tū sc̄z gaudēt de eq̄li
re. s. de deo: et sic intelligit glo. inducta q̄ i oispari
claritate erit par gaudiū. Cū p̄z r̄nsio ad primum

¶ Vel dō: ad. i. q̄ oium beatorū dō eē par gaudiū
inq̄tū vnusquisq̄ ad summū gaudiū puenit sc̄m
modū suū: sed mod⁹ vni⁹ erit amplior q̄ alterius: z
fm hoc gaudiū vni⁹ erit mai⁹ gaudiū alteri⁹: vt sic
illa paritas importet nō equalitatē q̄tatis sed p̄
portionis. **¶** Ad. ij. dō: q̄ quis in regno celorum
mior gaudet nō solū de bono suo sed etiā dō bono
superioris: nō tñ tantū gaudet de eo q̄tū superior
q̄ rō gaudiū i oib⁹ erit dō: et iō q̄to aliq̄s plus gau
det de deo tāto pl⁹ gaudebit de q̄cūq̄ alio. vñ supi
or pl⁹ gaudebit de bono inferioris q̄ ipse inferior.

¶ Ad. ij. dō: q̄ quis i nullo b̄tōz sit aliq̄ delecta
tiois impedimētū: sūt tñ ibi alie cāe intētionis: nō
enī intēdit aliq̄d solū p̄ remotionē a dō sed etiā
p̄ accessum ad terminū. **¶** Questio. III.

¶ **E**inde queritur dō

dotibus. Et circa hoc querunt quicq̄

¶ Primo an b̄tis sint assignāde aliq̄
dotes. **¶** 2° vtz dōs a b̄itudine diffe
rat. **¶** 3° vtz x̄po insint dotes. **¶** 4°

vtz angelis. **¶** 5° de numero dotiū.

¶ **P**rimū sic pro

cedit: vñ q̄ nō sint ponēde aliq̄ dotes in

hoibus beatis. Dōs enī fm iura dōs sp̄s

so ad sustinēda onera m̄rimoniū: sed sc̄i nō gerunt

figurā sp̄s. s̄z magis figurā sp̄se inq̄tū sunt mē

bra ecclesie. q̄ eis dotes nō dant. **¶** Dotes nō dā

tur sc̄m iura a patre sponsi sed a patre sp̄se: oia

autē dona beatitudinis beatis dant a p̄e sponsi. s.

x̄pi. Jaco. i. Omne datum optimū z omne donū zc̄.

q̄ huiusmodi dona que beatis dant non sunt dotes

appellāde. **¶** In matrimonio dant dotes ad fa

cilius toleranda onera matrimoniū. sed in m̄rimo

nio sp̄ali nō sunt aliqua onera: maxie sc̄z statuz

ecclesie triumphātis. q̄ nō sūt ibi aliq̄e dotes assi

gnāde. **¶** Dotes nō dant nisi cā matrimoniū. s̄z

matrimoniū sp̄ale d̄bēt cum x̄po per fidē fm sta

tum ecclesie militātis. q̄ eadē rōne si beatis aliq̄ do

tes pueniūt: pueniēt etiā sanctis in via ex̄tib⁹. sed

istis nō pueniunt. q̄ nec beatis. **¶** Dotes ad bo

na exteriora p̄tinent que dicūt bona fortune. s̄z p̄

mia beatorū erunt de interioribus bonis. q̄ non de

bent dotes numerari. **¶** Sed p̄ Eph. vi. dō: Sa

cramētū hoc magnū est: dico autē in x̄po z eccle

sia. ex quo h̄i q̄ sp̄ale m̄rimoniū p̄ carnale signi

ficat. sed i carnali m̄rimonio sp̄sa dotata traduci

tur i domū sp̄s. q̄ cū sancti i domū x̄pi traducāt

cū beatificānt: vñ q̄ aliquibus dotib⁹ dotēf. **¶** Dotes

in matrimonio corporali assignant in m̄rimo

nij solatium: sed matrimoniū sp̄ale ē delectabil⁹

q̄ corporale. ergo ei dotes sunt maxie assignāde

¶ Dotes ornamenta sponsaz ad dotem pertinent: s̄z
sancti ornati in gloria introducunt: vt dō. Esa. lxj.
Induit me vestimētis salutis q̄si sponsaz ornata
monilibus suis. q̄ sancti in patria dotes h̄nt. **¶** R̄
spondeo dicendū q̄ absq̄ dubio beatis q̄n i gliaz
transferūt aliqua dona diuinitus dant ad eoz or
natum: et hi ornatus a magistris dotes sunt nomi
nati. vñ dōs quedam diffinitio de dote de q̄ nūc lo
quimur talis: Dōs est perpetuus ornatus aie z cor
poris vite sufficiens in eterna beatitudine iugit p̄se
uerans. Et sumit hec descriptio ad similitudinem
dotis corporalis p̄ quā sp̄sa ornaf et puidetur viro
vñ possit sufficienter sponsaz et liberos nutrire: et
tñ inamissibiliter dōs sponse p̄seruat: vt ad eā ma
trimonio sepato reuertat: sed de rōne nois diuer
si diuersimode opinant. Quidā enī dicunt q̄ dōs
nō accipit ex aliqua similitudine ad matrimoniū
corpale: sed sc̄m modū loquēdi quo oēm p̄fectōz
seu ornātū cuiuscunq̄z homis dote noiamus: sicut
dō aliquis esse dotatus sciētia qui sciētia pollet: et
sic Quidius vsus est nomie dotis dicens: Et q̄cun
q̄ potes dote placere place. Sed istud non vñ vsq̄
quaq̄z pueniens: q̄ q̄ncunq̄z aliquid nomen ē im
positum ad aliq̄d principaliter significandū: nō
p̄suevit ad alia transferri nisi sc̄m aliquā similitudi
nem. vñ cum sc̄m primam institutionem nomis
dōs ad matrimoniū carnale p̄tineat. q̄ vñ q̄ in q̄ll
bet alia acceptione attendat aliqua similitudo ad p̄
cipale significatū. Et iō aliq̄ dicunt q̄ sc̄m hoc sili
tudo attendit q̄ dōs p̄p̄ie dō donū quod in matri
monio corporali dōs sponse ex parte sp̄s q̄n tra
ducit in domū sponsi ad ornātū sponse p̄tineat: q̄d
patz ex hoc q̄d dixit Sychem Jacob et filijs eius
Gen. xxxiii. Augete dotē et munera postulate. et
Gen. xxij. Si seduxerit quis virginēz dormieritq̄z
cum ea: dōtabit eam et accipiet eā vxorē. vñ et or
natus qui a x̄po sanctis exhibet q̄n traducit i do
mū glorie dōs noiaf. Sed hoc ē manifeste p̄ id q̄d
iuriste dicūt ad quos p̄tinet de his tractare: dicūt
enī q̄ dōs p̄p̄ie ē quedā datio ex pte mulieris his
qui sūt ex parte viri facta p̄ onere matrimoniū q̄d
sustinet vir: sed illud q̄d sp̄sus dat sp̄se vocatur
donatio p̄pter nuptias: et sc̄m hūc modū accipit
dōs. iij. Reg. ix. vbi dō: q̄ P̄barao rex egypti cepit
Sager et dedit in dotem filie sue vxori Salomōis
Nec cōtra hoc faciunt auctoritates inducte: q̄nis
enī dotes a parente puelle cōsueuerūt assignari: tñ
q̄nq̄z p̄tingit q̄ sp̄sus vel p̄ sponsi assignat dotes
vice patris puelle: q̄d p̄tingit duplici: vel p̄ nimio
affectu ad sp̄sam: sic fuit de Sychem q̄ voluit af
signare dotē quā debebat accipere p̄pter vehemētez
amorem filij sui ad puellā: vñ hoc fit in penā spon
si: vt virgini a se corrupte dotē de suo assignet quā
p̄ puelle debuerat assignare: et in hoc casu loquit
Moyses in auctoritate inducta. Et ideo sc̄m ali
os dō: q̄ dōs i m̄rimonio carnali p̄p̄ie dicit quod

dat ab his qui sunt ex pte mulieris his qui sunt ex pte viri ad sustentanda onera matrimonij: vt dcm est. Sed tuc remanet difficultas quo hec significatio aptari possit ad ppositu: cu ornatus qui sunt i bitudine veni sponse spuali a parte sponsi: quod manifestabit ruidendo ad argumenta. ¶ Ad. i. § dō: q dotes quis assignetur sponso in carnali matrimonio ad vsu: tñ pprietas et dominia ptinet ad sponsaz: qd pz ex hoc q soluto mrimonio dotes remanet sponse scdm iura: et sic etiam in mrimonio spuali ipsi ornatus qui sponse spuali dant: scz ecclesie in mēbris suis sunt qdē ipsi sponi inq̄tū ad eius gloriā et honozē cedūt: sed sponse inq̄tuz p eas onaf. ¶ Ad. ij. dō: q pater spōsi. s. xpi est spona sola patris: pater autē sponse est tota trinitas: effectus autē in creaturis ad totā ptinet trinitatem vñ huiusmōi dotes in spuali mrimonio ppe loqn do magis dant a patre sponse q̄ a patre spōsi. sed tñ hec collatio quis ab oibus psonis fiat singulis psonis potest appropriari per aliquem modū: psona quidē patris vt danti: q̄ in ipso est auctas. et etiam paternitas respectu creature appropriat: vt olctum ē in. i. li. di. xvij. vt sic idem sit pater spōsi et sponse. filio vō appropriat inq̄tum ppter ipsuz et p ipsum dant: sed spiritui sancto inq̄tum in ipso r scdm ipsum dant: amor etiā est ois donationis rō ¶ Ad. iij. dō: q dotes p se puenit illud quod p dotes effici. s. solatiū matrimonij: sed per accidēs illud quod p eas remouet scz onus matrimonij quod p dotes leuiat: sicut grē p se conuenit facere iustū: sed accēs q̄ de impio faciat iustuz: quis q̄ in mrimonio spuali nō sunt aliq̄ onera: est tñ ibi summa iocunditas: et ad hanc pficiendā iocūditatem dotes sponse pferunt: vt scz delectabilē p eas spōso p iungat. ¶ Ad. iij. dō: q dotes non consueuerunt assignari sponse qñ desponsat: sed qñ i domuz sponi traduci: vt pntialiter sponsum beat: q̄ diu autē in hac vita sumus pegrinamur a dno. ij. Cor. v. et iō dona que sanctis in hac vita pferuntur nō dicuntur dotes sed illa que pferuntur eis quando transferuntur in gloriā in q̄ spōso pntialit pfrui. ¶ Ad. v. dō: q i spuali mrimonio interior decor requirit: vt i psal. Ois glia et filie regis ab intus r. s. i mrimonio corpali requirit decor exterior. vñ nō o3 q̄ eiusmodi dotes assignet in mrimonio spuali sicut assignatur in corpali.

Asecūdum sic pro
cedit: vt q̄ dotes sit idē qd bitudi: vt eniz ex diffinitione predicta patz est ornatus anie et corporis in eterna beatitudine iugit pfeuerans: sed beatitudo est aie quidē ornatus eius. q̄ beatitudo est dotes. ¶ S. dotes dō illud per quod sponsa delectabiliter sponso p iungitur: sed i spuali matrimonio beatitudo est huiusmodi. q̄ beatitudo est dotes. ¶ S. visio scdm Aug. est tota substan

tia beatitudinis. sed visio ponit vna de dotes. q̄ beatitudo est dotes. ¶ S. fruitio beatū facit. fruitio autē ē dotes. q̄ dotes beatū facit: et sic est beatitudo ¶ S. fm Boetij i. ij. de sol. beatitudo est stat oim bonoz pgregatione pfectus. sed status btōz pfectur ex dotes. q̄ dotes sunt beatitudinis partea. ¶ Sed dotes dat sine meritis. sed beatitudo non dat sed reddit. q̄ beatitudo nō est dotes. ¶ S. beatitudo est vna tātū. dotes vero sunt plures. ergo beatitudo nō est dotes. ¶ S. beatitudo inest homini scdm id quod inest potissimū in eo: vt dō in j. Ethic. sed dotes etiā in corpore ponit. q̄ dotes et beatitudo nō sunt idem. ¶ Rndeo dō: q̄ circa hoc ē duplex opinio. Quidam eniz dicunt q̄ beatitudo et dotes sunt idem in re: sed differūt tñ ratioe: q̄ dotes respicit spuale matrimonij quod est inter xpm et aiam: nō autē beatitudo. Sed hoc nō pōt ēē vt vñ cū beatitudo in opatione pstat: dotes autē non sit operatio sed magis sit equalitas vñ dispositio qdā Et iō scdm alios dicendū q̄ beatitudo et dotes etiā realiter differūt: vt beatitudo dicat ipsa opatio pfecta qua aia beata deo p iungit: sed dotes dicuntur habitus vel dispositōnes. vel quēcūq̄ alie q̄litates que ordinantur ad huiusmōi pfectā opationē: vt sic dotes ordinent ad beatitudinē magis q̄ sunt in beatitudine vt ptes ipsius. ¶ Ad. j. § dō: q̄ beatitudo ppe loquendo nō est aie ornatus sed ē ali qd quod ex ornatu aie puenit cū sit opatio qdam ornatus vero dō aliq̄s decor ipsius beat. ¶ Ad. ij. dō: q̄ beatitudo nō ordinat ad p iunctionē sed est ipsa p iunctio aie cū xpo que est p opationem: sed dotes sunt dona disponētia ad huiusmōi p iunctionem. ¶ Ad. iij. dō: q̄ visio dupliciter pōt accipi: vno mō actualiter: idest pro ipso actu visionis: et sic visio nō est dotes: sed est ipsa beatitudo. alio mō pōt accipi habitualiter: idest p habitu a quo talis opatio elicif: idest p ipsa glorie claritate q̄ aia diuinitus illustrat ad deū videndū: et sic ē dotes et p iunctio bitudinis: nō autē est ipsa bitudi. ¶ Et silr dō: ad. iij. § fruitōe. ¶ Ad. v. dō: q̄ bitudi colligit oia bōa: nō q̄si ptes eētie bitudinis s. q̄si aliq̄ mō ad beatitudinē ordinata: vt supra dictum est.

Tertium sic proce
dit: vt q̄ xpo ppetat hie dotes: sancti eni xpo p gloriā pformabūt. vñ dō Phil. iij. Qui reformauit corpus hūilitatis nre pfiguraturz corpi claritatis sue. q̄ xps etiā dotes hz. ¶ S. i spuali matrimonio assignant dotes ad similitudinem matrimonij corpalis. sed i xpo inuenit qdā spuale matrimonij qd est sibi singulare. s. ouaruz naturaruz in vna psona fm q̄ dō natura humana in ipso esse desponsata a verbo: vt pz ex glo. super illud ps. In sole posuit tabernaculū suū. 7 Apoc. xxi. Ecce tabernaculū cū homibz. q̄ xpo ppetit hie dotes. ¶ S. vt dic Aug. i li. dō. xpiana. xps s. rē

gula tyronij ppter unitate corporis mystici q̄ ē inter caput et mēbra noiat se etiā sponsā et nō solū spōsum: vt pz Esa. lxj. Quasi sponsus decoratū corona et q̄st sponsā ornata monilib' suis. cū q̄ spōse debeat dotes: o3 i xpo dotes vt vī ponē. ¶ P. oib' mēbris ecclesie debet dos cū ecclesia sit sponsa. sed xps est ecclesie membz: vt pz. i. Cor. xij. Nos estis corpus xpi et mēbra de mēbro glo. de xpo. q̄ xpo debet dotes. ¶ P. xps h3 pfectā visionē: fruitōez et delectationē: he autē ponit dotes. q̄ xps habuit dotes. ¶ Sed 3: inter sponsum et sponsam exigitur discretio personaz. sed in xpo non est aliqd psonaliter distinctū a filio dei q̄ est sponsus: vt pz Job. iij. Qui h3 sponsam spōsus ē. q̄ cū dotes spōse assignentur vel p sponsā: vī q̄ xpo non ppetat hie dotes. ¶ P. nō est eiusdem dare dotes et recipere sed christus est qui dat spirituales dotes. q̄ xpo nō ppetit dotes hie. R̄ideo dō: q̄ circa hoc ē duplex opinio. Quidam enī dicūt q̄ i xpo ē triplex vnio: vna que dī p̄sentanea: qua vnitur deo p cōnexiōnem amoris: alia dignatiua qua humana natura vnitur diuine: tertia qua ipse christus vnitur ecclesie. Dicunt q̄ q̄ scdm duas vniones ppetit xpo hie dotes sub rōne dotis: sed q̄tum ad tertiam conuenit ei id quod est dos excellentissime nō tñ sub rōne dotis: qz in tali p̄iunctione xps est vt sponsus s3 ecclesia vt sponsa: dos autē datur sponse q̄tuz ad p̄prietatem et dominū q̄uis datur sponso ad vsū. Sed hoc non videt pueniēs: in illa enī p̄iunctione qua xps vnitur patri p̄sentum amoris etiā inq̄tum est deus nō dī esse aliqd matrimonium: qz non est ibi aliqua subiectio quam o3 esse spōse ad spōsum: similiter etiā nec in p̄iunctōe humane nature ad diuinā que ē in vnitate p̄sone: vel etiā p̄p̄ormitatem volūtatis pōt esse p̄p̄rie rō dotis p̄p̄tria. Primo qz exigitur p̄p̄ormitas nature in spōsum et sponsam in matrimonio illo in quo datur dotes: et hoc deficit in p̄iunctōe humane nature ad diuinā. Secūdo qz exigit ibi distinctō p̄sonaz humana autē natura nō ē p̄sonaliter distincta a vbo. Tertio qz dos datur qñ sponsa de nouo introducit in domū sponsi: 7 sic videt ad spōsam p̄tinere que de non p̄iuncta sit p̄iuncta. Humana autē natura que est assumpta in vnitate persone a verbo nūq̄ fuit quin esset p̄fecte cōiuncta. Cū fm aliqd dicendū q̄ vel oīno nō puenit xpo rō dotis vel non ita p̄p̄rie sicut alijs sanctis: ea tñ que dotis dicunt excellentissime ei pueniūt. ¶ Ad. j. q̄ dō: q̄ cōformatio illa ē intelligēda scdm id qd ē dos 7 non scdm rōne dotis q̄ sit in xpo: nō enī o3 q̄ illud in q̄ xpo p̄formamur sit eodē mō in nobis 7 i xpo. ¶ Ad. ij. dō: q̄ natura humana non p̄p̄rie dī esse sponsa in p̄iunctōe illa q̄ verbo cōiungit: cum nō seruet ibi p̄sonaz distinctio: q̄ inter spōsus 7 sponsa3 requiritur. S3 q̄ qñq̄ despōsata dicat humana natura scdm q̄ verbo p̄iuncta est: hoc ē inq̄tū

h3 aliquem actum sponse: quia s3 inseparabilī cōiungit: et qz in illa p̄iunctione humana natura est vbo inferior et p̄ verbū regitur sicut spōsa p̄ sponsum. ¶ Ad. iij. dō: q̄ hoc q̄ aliqñ dī xps sponsa nō ē qz ipse vere sit sponsa sed inq̄tum assumit p̄sonam sponse sue. f. ecclesie que est ei spiritualiter p̄iuncta. vñ nihil phibet quin p̄ illū modū loquēdī posset dici habere dotes: nō q̄ ipse habeat s3 qz ecclesia h3. ¶ Ad. iij. dō: q̄ nomen ecclesie dupliciter accipitur. Quisq̄ enī noiat tñmodo corp' qd christo p̄iungitur sicut capiti: et sic tñ ecclesia habet rōne spōse: sic vō xps non ē ecclesie mēbz: s3 ē caput influēs oibus ecclesie mēbris: alio mō accipit ecclesia scdm q̄ noiat caput et mēbra p̄iuncta: 7 sic xps dī mēbz: ecclesie inq̄tum h3 officium dīstinctum ab omnib' alijs. f. influere alijs vitam q̄uis nō multū p̄p̄e dicat mēbz: qz mēbz impōtat partialitate quandā: in xpo autē bonū sp̄iale nō est particulatū sed est totalit̄ et integrū. vñ ipse est totū ecclesie bonum: nec est aliqd maius ipso et alijs q̄ ipse solus: sic autem loquēdo de ecclesia: ecclesia non noiat solum sponsam sed sponsū 7 spōsam: put p̄ p̄iunctōe sp̄iale ē ex eis vnū effectum vñ h3 xps aliq̄ mō dicat mēbz: ecclesie: nullo tñ mō pōt dici mēbz spōse: et sic ei nō puenit ratio dotis. ¶ Ad. v. dō: q̄ i p̄cessu illo ē fallacia accidētis: nō enī illa xpo pueniūt scdm q̄ hnt rōne dotis.

Ad quartuz sic procedit: vī q̄ angeli habeant dotes: qz sup illud Lan. vj. Una ē columba mea. dicit glo. Una est ecclia in hoibus et in angelis. s3 ecclia ē spōsa: et sic mēbris eccle puenit hie dotes. q̄ angeli dotes hnt. ¶ P. Luce. xij. sup illud: Et vos filies hoibus expectātibz do. su. qñ. re. a nup. dic glo. Ad nuptias dñs iuit cū post resurrectionē nouus homo angeloz multitudinē sibi copulauit. ergo multitudo angeloz est spōsa xpi: et sic angelis debent dotes. ¶ P. sp̄iale matrimonū in sp̄iali cōiunctione p̄sistit. sed spiritualis cōiunctio nō minor est inter angelos et deuz q̄ inter homines beatos et deū. q̄ cū dotes d̄ quib' nūc agim' rōne sp̄ialis matrimonij assignentur: vī q̄ angelis contueniāt dotes. ¶ P. spirituale matrimonū requirit spirituales sponso et sp̄iale sponsā. sed xpo inq̄tū est summ' sp̄is magis sūt p̄somes in natura angeli q̄ hoies q̄ magis pōt eē sp̄iale matrimonū angelozum ad christū q̄ hoim. ¶ P. maior puenientia exigit in caput et mēbra q̄ inter sponso et sponsā. sed cōformitas que est in xpo et angelos sufficit ad hoc q̄ xps dicat caput angeloz. q̄ eadem rōne sufficit ad hoc q̄ dicat sponso respectu eoz. ¶ Sed 3: Qui gen. super Lantica distinguit q̄tuor p̄sonas. f. sponso et sponsā: adolescentulas et sodales sponso: et dicit q̄ angeli sunt sodales sponso. cum q̄ dotes nō debeant nisi sponso: vī q̄ angelis dotes nō pueniāt

P. xps desponsauit sibi ecclesiam p incarnationes et passionem. vñ figurat per hoc quod dicit Exo. iij. Sponsus sanguinis tu mihi ca. sed xps per passionem et incarnationem non aliter fuit coniunctus angelis quam prius fuerat. qd angeli non pertinent ad ecclesiam sicut qd ecclesia dicitur sponsa. qd angelis non pueniunt dotes. **R**. ideo dicitur qd ea qd ad dotes aie pertinent non est obuium angelis sicut et hominibus conuenire. sed scdm rationem dotes non ita eis sicut hominibus conueniunt eo qd non ita proprie puenit angelis ratione sponse sicut hominibus: exigit enim inter sponsam et sponsam nature conformitas ut sint eiusdem speciei: hoc modo autem homines cum xpo conueniunt in quantum naturam humanam assumpsit. p quam assumptionem factus est conformis in natura speciei humane oibus hominibus: angelis autem non est conformis scdm unitatem speciei: neqz scdm naturam diuinam neqz scdm humanam naturam: et ideo ratio dotes non ita proprie puenit angelis sicut hominibus: tñ i his qd metaphorice dicitur cum non requiratur similitudo qd ad oia non potest ex aliqua dissimilitudine concludi qd metaphorice aliquid de alio non predicet: et sic ex ratione inducta non potest simpliciter huius qd angelis dotes non pueniant: sed sola qd non ita proprie sicut hominibus ratione dissimilitudinis predicet. **A**d. i. qd dicitur qd quis angeli pertineant ad unitatem ecclesie: non tñ sunt membra ecclesie scdm qd ecclesia dicitur sponsa per conformitatem nature: et sic non puenit eis proprie hie dotes. **A**d. ij. dicitur qd desponsatio illa large accipitur p unionem qd non habet conformitatem nature in specie: et sic etiam nihil prohibet large accipiendo dotes ponere dotes in angelis. **A**d. iij. dicitur qd quis in matrimonio spirituali non sit nisi coniunctio spiritualis: tñ illos qd coniungunt ad perfectam matrimonij rationem o3 i specie nature puenire: et propter hoc desponsatio ad angelos proprie non pertinet. **A**d. iij. dicitur qd illa conformitatio qd angeli conformant xpo in quantum est deus: non est talis que sufficiat ad perfectam matrimonij rationem cum non sit scdm puenientiam in specie sed magis adhuc remanet distantia infinita. **A**d. v. dicitur qd nec etiam xpus proprie dicitur caput angelorum scdm illam rationem qd caput requirit conformitatem nature. Tñ sciendum qd licet caput et alia membra sint partes indiuidui vni speciei: non tñ si vnusquodque p se consideret cum alio est eiusdem speciei: manus enim habet aliam speciem partem a capite. vñ loquedo de membris scdm se non requiritur in eis alia puenientia qd proportionis ut vnus ab alio accipiat: et vnus alij subseruiat: et sic puenientia qd est in deo et angelos magis sufficit ad rationem capitis qd ad rationem sponsi.

Ad quintum sic pro

cedit: vñ qd inconuenient ponant tres anime dotes. s. visio dilectio et fructio: aia enim coniungit deo sicut mente i qd est imago trinitatis scdm memoriam intelligentiam et voluntatem. s3 dilectio ad voluntatem pertinet: visio ad intelligentiam. ergo o3 aliqd potest

quod memorie respondeat: cum fructio non pertineat ad memoriam s3 magis ad voluntatem. **P**. dotes beatitudinis dicuntur rñdere virtutibus vñ quibus deo coniungimur qd sunt fides spes et caritas: quibus est ipse deus obiectum. sed dilectio rñdet charitati: visio autem fidei. qd deberet aliquid poni quod pertineret ad spem cum fructio magis pertineat ad charitatem. **P**. deo non fruimur nisi p dilectionem et visionem: illis enim obicimur frui que diligimus propter se: ut patet per Aug. i li. de doc. xpiana. qd fructio non o3 ponit alia dotes a dilectione. **P**. ad perfectionem beatitudinis requiritur comprehensio. i. cor. x. Sic currite ut comprehendatis qd deberet adhuc quarta dotes poni. **P**. Anselm. dicit qd hec pertinent ad beatitudinem anime: sapientia amicitia: concordia: pax: honor: securitas: gaudium. sic videtur predicte dotes inconuenient assignari. **P**. Aug. in li. de ciui. dei dicit: qd deus i illa beatitudine sine fine videbitur: sine fastidio amabitur: sine fatigatione laudabitur. qd laus preassignatis dotes annumerari o3. **P**. Boetius ponit quatuor ad beatitudinem pertinentia. i. iij. d. sol. qd sunt hec: sufficietia quam pmittit diuinitas: iocunditas quam pmittit voluptas: celebritas quam pmittit fama: securitas quam pmittit potentia: reuerentia quam pmittit dignitas. et sic videtur qd ista potius deberent assignari dotes qd predicte. **U**terius videtur qd non sint ponende alie dotes i corpore propter dotes anime: dotes enim ordinantur ad continuationem spiritualem in qua beatitudo consistit: ut dictum est. sed ea qd sunt in corpore non inclinatur ad huiusmodi coniunctionem: qd operationes mentis per quas aia deo coniungit non exercent organa corporalia. qd non sunt ponende alie dotes corporis. **P**. homini debet dotes et beatitudo scdm qd est ad imaginem dei. sed homo non est ad imaginem scdm corpus sed scdm animam: ut patet per Aug. i li. de tri. qd corpus non debet dotes. **P**. vires inferiores anime sensitiue et vegetatiue sunt perfectiores qd ipsum corpus. s3 non assignantur alie dotes rñdentes viribus inferioribus anime. qd non debet alie dotes assignari corpori respondentes. **S**ed contra: dotes debent beatis scdm qd christi conformantur. sed homines non solum conformant xpo scdm animam s3 etiam scdm corpus. qd etiam dotes corporis debent. **P**. h. idem appetit ex diffinitioe dotes s. posita qd talis dotes est ornat anime et corporis. **U**terius videtur qd dotes corporis inconuenient ponantur: sc3 subtilitas: agilitas: claritas: et impassibilitas. Anselm. videtur ponere vij. dotes anime qd septem erunt beatitudines corporis sc3 pulchritudo: velocitas: fortitudo: libertas: sanitas: voluptas: diuinitas. **P**. ad perfectionem corporis viuicis non solum pertinet motus s3 etiam sensus. sed vna dotes ponit qd pertinet ad motum. s. agilitas. ergo deberet alia poni que pertineret ad sensum. **P**. Preterea corpora sanctorum erunt delectabilia scdm omnes sensus. ergo sicut ponitur claritas que pertinet ad visum: ita deberent poni alie dotes pertinentes ad alios sensus. **P**. sicut impassibilitas

tas puenit corpi gloriofo: ita 7 aie gloriocate. ergo
 nō o3 poni dos corpi: cū nō ponat dos aie. ¶ Sic
 fic subtilitas ē dos corpi ita 7 quietas: vt patz per
 Greg. i. moza. sup illud Job. xxvij. Nō adeq̄bis et
 auz vel vitz. q̄ inē dotes corpi o3 poni peruietas
 Rūdeo dō: ad. j. q. q̄ ab oib' cōiter ponit tres aie
 dotes diuersimode tñ. Quidā. n. dicit q̄ tres aie
 dotes sūt: visio dilectio 7 fructio. Quidā vō q̄ sūt
 visio p̄hēssio et fructio. Quidā vō q̄ sūt visio di-
 lectio et p̄hēssio. Oēs tñ he assignatiōes reducūt
 i idē et eodē mō eaz nūerus assignat: dicitū ē enim
 q̄ oos ē aliqd aie inherēs p qd ordinat ad opatōz
 i q̄ p̄sistit beatitudo. In q̄ dē opatōe duo req̄rūt
 sc3 ipsa substantia opatiōis q̄ ē visio et p̄fectio eius q̄
 ē delectatio: o3 enī beatitudinē eē opatiōe p̄fectā
 Visio aut aliq̄ ē delectabilis dupl'r: vno mō ex pre-
 obiecti inq̄tum id quod videt est delectabile: alio
 mō ex parte visiois inq̄tum ipm videre delecta-
 bile ē: sic delectamur i cognoscēdo mala q̄uis ma-
 la nos nō delectēt: et qz opatio illa in q̄ vltia beati-
 tudo cōsistit debet esse perfectissima: ideo requirit
 q̄ visio illa sit vtroq3 modo delectabilis. Ad hoc
 aut q̄ ipsa visio sit delectabilis ex parte visiois req̄-
 rit q̄ sit facta p̄naturalis videnti per habitum ali-
 quem. Sed ad hoc q̄ sit delectabilis ex parte visi-
 onis duo requirunt. s. q̄ ipm visibile sit cōueniens
 7 q̄ sit coniunctum. sic q̄ ad delectabilitatem visio-
 nis ex parte sui requirit habit' qui visioe eliciat: et
 sic ē vna dos q̄ dī ab oibus visio. Sc3 ex parte visibil-
 req̄rūt duo. s. pueniētia q̄ ē p̄ affectu: et q̄tū ad h'
 ponit dos a quibusdā dilectio: 7 a quibusdāz frui-
 tio scdm q̄ fructio ad effectū p̄tinet: illud. n. qd sū-
 me diligim' pueniētissimū estimam'. Req̄rūt etiaz
 ex parte visibilis p̄fectio: et sic ponit a quibusdā p̄pre-
 hēssio: q̄ nihil ē aliud q̄ in p̄ntia deū hīc: 7 i seipo-
 tenē. sc3 scdm alios fructio put fructio ē nō spci sic ē
 in vīa. sc3 iam rei sic est i patria: et sic dotes tres rñ-
 dent tribus v̄tutib' theologice. s. visio fidei: spci vō
 p̄hēssio vel fructio scdm vnā acceptiōe: charitati
 vō dilectio vel fructio scdm aliā assignatiōe: frui-
 tio enī p̄fecta q̄lis in p̄ntia hēbit includit in se dile-
 ctiōe et p̄hēssione: et iō a quibusdā accipit p vno
 a quibusdā vō p alio. Quidā vō attribuūt has tres
 dotes trib' aie virib': visioe sc3 rōnali: dilectiōe sc3
 p̄cupiscibili: fructiōe vō irascibili: inq̄tū tal' frui-
 tio ē per quādā victoriā adepta. sed hoc nō p̄prie
 dī: qz irascibilis et p̄cupiscibilis nō sūt in parte intel-
 lectiua sed sensitua: vt in. iij. li. di. xxvi. dicitur est
 dotes aut aie ponit i ipsa mēte. ¶ Ad. j. q̄ dō: q̄
 mēoria 7 intelligētia nō hnt nisi vnā opatiōe: qz
 vel ipsa intelligētia ē opatio mēorie: vel si intelligē-
 tia dicat eē potētia quedā: memoria nō exit i ope-
 ratiōe nisi mediāte intelligētia: qz memoriē ē no-
 ticiā tenē. vñ etiā memoriē et intelligētie nō rñdet
 nisi vn' habit'. s. noticiā: et iō vtriq3 rñdet vna tñ
 dos sc3 visio. ¶ Ad. ij. dō: q̄ fructio rñdet spci in-

q̄tum includit cōprehēsiōem que spci succedet
 qd enī sperat nōdū habet: et iō spes quodāmodo
 affligit p̄pter distantiam amati: et p̄pter hoc in pa-
 tria nō remanet sc3 succedit ei cōprehēssio. ¶ Ad
 ij. dicitur q̄ fructio scdm q̄ cōprehēssionem
 includit distinguitur a visioe 7 dilectiōe: alio tñ
 modo q̄ dilectio a visioe: dilectio enī et visio di-
 uersos habitus nominant: quorum vnus pertinet
 ad intellectū: alter vero ad effectum: sed cōpre-
 hēssio v̄ fructio scdm q̄ ponitur p̄to cōprehen-
 sione non importat alium habitum ab illis duo-
 bus sed importat remotionem impedimentoꝝ
 ex quibus efficiebatur vt non posset mens deo pre-
 sentialiter coniungi: et hoc quidem fit per hoc q̄
 ipse habitus glorie animam ab omni defectu libe-
 rat: sicut q̄ facit eam sufficientem ad cognoscēdū
 sine fantasmatibus et ad predominādū corpus
 7 ad alia huiusmodi per que excluduntur impedi-
 menta quibus fit vt nunc peregrinemur a domo
 ¶ Ad quartum patet responsio ex dictis. ¶ Ad
 quintum dicitur q̄ p̄prie dotes sunt immedi-
 ata p̄ncipia illius operationis in qua perfecta be-
 atitudo consistit per quam anima christo coniun-
 gitur: illa autem que Ansel. enumerat non sunt
 huiusmodi sed sunt qualitercūq3 beatitudinē con-
 comitantia vel consequentia nō solum in compa-
 ratione ad sponsum ad quem sola sapientia inter-
 enumerata ab eo pertinet: sed etiam in compara-
 tione ad alios vel pares ad quos pertinet amicitia
 q̄tum ad vnionem effectuum: et cōcordia q̄tū ad
 consensum in agēdiis: v̄ ad inferiorē ad quos p-
 tinet et potestas fm q̄ a superioribus inferiora di-
 sponūt: 7 hono: fm id qd ab inferiorib' superiorib'
 exhibetur: 7 etiam per comparationem ad seipm
 ad quod pertinet securitas q̄tum ad remotiōem
 mali: et gaudiū q̄tum ad adeptiōe boni. ¶ Ad
 sextum dicitur q̄ laus que ab Augustino poni-
 tur tertium eorum que in patria erunt non est di-
 spositio ad beatitudinem sed magis beatitudinem
 consequens: ex hoc enim ipso q̄ anima deo cōiun-
 gatur in qua beatitudo consistit sequitur q̄ in lau-
 de p̄umpat: vnde laus non habet rationē dotis.
 ¶ Ad septimum dicitur q̄ illa quinq3 q̄ enu-
 merat Boetius sunt quedam beatitudinis condi-
 tiones: non autem dispositiones ad beatitudinis
 actum eo q̄ beatitudo ratione perfectionis sue so-
 la et singulariter habet per seipsā quicquid ab ho-
 minibus in diuersis rebus queritur: vt patz etiam
 per philosophum in primo 7 decimo Ethicor. 7
 scdm hoc Boetius ostendit illa quinq3 in vera be-
 atitudine esse: quia hec sunt q̄ ab hominibus tem-
 porali felicitate queruntur que v̄ pertinet ad im-
 munitatem a malo sicut securitas: vel ad consec-
 rationem boni vel conueniētis sicut iocūditas: vel p-
 fecti sicut sufficientia: vel ad manifestationem bo-
 ni sicut celebritas: inquantum bonum vnus est in

noticia multoꝝ et reuerētia inq̄tum illius noticie
 vñ boni signum aliquod exhibet: reuerentia enim
 consistit i exhibitoꝝ honoris qui ē testimoniū vtu
 tis. vñ p̄ q̄ ista q̄nḡ nō debent dici dotes sed q̄dā
 beatitudinis conditōes. ¶ Ad. ij. q. dō: q̄ fm hoc
 homo ē beatitudinis p̄iceps q̄ ad imaginē dei p̄si
 stit. imago autē dei p̄mo et p̄ncipaliter in mente
 consistit: sed p̄ quandā deriuatōez etiā in corpore
 hominis quedā rep̄ntatio imaginis inuenit sc̄dm
 q̄ oportet corpus anime esse p̄portionatū: vt etiā
 p̄z ex his que m̄gr̄ dicit in. ij. sen. ois. xvj. vñ etiam
 et beatitudo vel gloria p̄mo et p̄ncipaliter ē i men
 te sed per quādā redūdātia deriuat etiā ad corp̄
 vt beatitudo hoīs sc̄dm corpus dicat quod impe
 rium aie deo p̄iuncte p̄fecte exequit. vñ sicut dispo
 sitiones q̄ sunt in aia beata ad p̄fectas opationē q̄
 deo p̄iungit dicunt aie dotes: ita dispositōes q̄ sūt
 in corpore glorioso ex quib̄ corpus efficit p̄fecte
 anime subiectum dicunt corporis dotes. ¶ Ad. j.
 ergo dīcendū q̄ etiā p̄fectio corporis gloriosi ali
 quo modo coadiuuat ad hoc q̄ aia liberius et p̄
 sectius deo inherat inq̄tū videlz nō retrahit aliq̄
 bus corporeis impedimētis a vna inherētiōe: et inq̄
 tum etiā aia p̄fectius esse h̄z corporei p̄iuncta q̄ a
 corpore separata: et sic etiā eius operatio est p̄
 fectior: vt supra dicitū ē. ¶ Ad. ij. p̄z n̄sio ex dicit
 ¶ Ad. iij. dō: q̄ sicut dicit Aug. in li. de tri. ad ex
 teriore hōiem nō solū p̄tinet corpus sed etiam cor
 poris sensus. vñ oīs inferiores potentie que sūt or
 ganis affixe simul cum corpore computant et cum
 eo etiā simul dotant. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ aia ē forma
 corporis et motor. vñ cū dotes corporis ad hoc or
 dīnent vt corpus p̄fecte anime subiecta: hoc erit vt
 subiecta ei p̄fecte et sicut forme et sicut motori.
 A forma aut in materia tria causant. s. esse substā
 tiale: vires et forme secundarie. s. accītales: et ambo
 rū p̄seruatio: corp̄ q̄ glōsū inq̄tū p̄fecte aie subdis
 tātis: ex hoc. n. corp̄ glōsū s̄bile dī: vt s. oi. xliij.
 dicitū ē q̄ p̄fecte ab aia in forma: inq̄tū vō p̄fecte
 subdis et vt forme fm accītales formas q̄ sūt i cor
 pore ab aia sic ē dos claritatis. inq̄tū vō corp̄ glō
 sū p̄fecte ab aia p̄seruat sic ē dos impassibilitatis.
 ex hoc enīz impassibile dicit q̄ ex vi anime seruat
 imune ab omni lesione. sed inq̄tum corpus p̄fecte
 subdis aie vt motori sic ē dos agilitatis: corpus enī
 sc̄dm hoc dī agile q̄ ad oēs aie actus ē expeditū et
 paratū. Quidam autem quatuor dotes corporis
 quatuor virtutibus cardinalibus adaptant eo q̄ car
 dinaliū virtutū materia sunt bona corporalia: vt. s.
 prudētie r̄ideat claritas p̄pter cognitionē: iusticie
 q̄ est perpetua et immortalis impassibilitas: fortitu
 dīnī agilitas: ex qua p̄tingit vt nihil corporei possit
 resistere. vñ agilitas notat. j. Lor. xv. per hoc q̄ dīc
 Surget i virtute. p̄pantie vō que corpus attenuat
 subtilitē: et sic quā. s. ior dotes corporis r̄ident qua

tuor virtutibus cardinalibus: sicut tres dotes aie tri
 bus theologicis: vt dicitū ē. ¶ Ad. j. q. dō: q̄ illa se
 prem que Ansel. ponit cōtinēt sub istis quatuor
 pulchritudo enī continēt sub claritate: velocitas et
 libertas et fortitudo sub agilitate: sanitas et diuitur
 nitas sub impassibilitate: voluptas vō pōt reduci
 ad subtilitatem: q̄ ex hoc q̄ corpus ē p̄fecte infor
 matū p̄ aiam est ad delectationē dispositū. ¶ Ad
 ij. dō: q̄ agilitas nō solū p̄tinet ad motū sed etiā ad
 sensū et ad oēs alias opationes aie: vt sc̄dm hoc dī
 cat corpus gloriosum ē agile q̄d ē p̄fecte abilitatū
 ad oēs operatōes que per corpus exercēt. ¶ Ad
 iij. dō: q̄ sc̄dm p̄m in. ij. de generatōe: qualitates
 visibiles sunt alijs qualitatib̄ sensibilib̄ nobiliores
 q̄tū ad hoc q̄ in visibilitate p̄ueniūt inferiora cor
 pora cum superiorib̄ corpib̄: nō autē q̄tum ad ali
 as sensibiles qualitates. vñ lux vel claritas que est
 qualitas p̄p̄ia celestium corpore inter alias quali
 tates corpales ē nobilioꝝ et magis silis ad exprimē
 dā intelligibile claritatē. et iō ex redūdātia glie ab
 aia in corp̄ magis ponit in corpore glōsio claritas vt
 dos q̄ aia sensibilis q̄litas. ¶ Ad. iij. dō: q̄ ania
 nō est passibilis sc̄dm naturā s̄z per accidēs inq̄tūz
 corpus patit: vel p̄ diuinā iusticiam ē passibilis ex
 culpa q̄ ab aiabus beatoꝝ est. p̄cul. p̄p̄i dei dilectō
 nem. vñ ex quo impassibilitas ponit corporis dos
 nō oꝝ q̄ ponat dos aie. ¶ Ad. v. dō: q̄ claz et per
 uium ad idē genus reducūt eo q̄ lux est actus dia
 phoni: et ideo peruersas nō ponit dos distincta a
 claritate. ¶ De p̄dictis aut dōtib̄ tam aie q̄ cor
 poris in speciali dicitū est: de fruitione quidem i
 p̄ma ois. j. li. de dilectōe i. iij. libro tractatu de cha
 ritate: de visione supra hac eadez. De quatuor do
 tibus corpis supra distincti. ¶ Distinctio. XLIII.

Deinde queritur d
 aureolis. Et circa hoc queruntur quin
 q̄. ¶ Primo qd sit aureola. ¶ Se
 cūdo quō differat a fructu. ¶ Ter
 tiorē quōz debeat aureola. ¶ Quar
 to quibus debeat. ¶ Quito de nūero aureolaz.

Hoc primum sic pro
 ceditur: videt q̄ aureola non sit aliquod
 aliud premiū ab essentiali premiō quod
 aurea dicit: premiū. n. essentialē est ip̄a beatitudo
 sed beatitudo sc̄dm Boe. Est status omniūz bono
 rum conseruatione p̄fectus. ergo premiū essenti
 ale includit omne bonū quod habet in patria: et
 sic aureola includitur in aurea. ¶ S. magis et mī
 nus non diuersificant speciē. sed illi qui seruat con
 silia et precepta magis premiānt q̄ illi qui seruant
 p̄cepta mī: nec in aliquo p̄miūz eoz vñ differre nī
 si q̄ vnū ē altero mai. cū q̄ aureola nōm̄iet p̄miū
 quod debeat operibus p̄fectionis: videt q̄ aureola
 nō dicat aliq̄d distinctū ab aurea. ¶ S. p̄miū
 5

rūdet merito. sed radix totius meriti est charitas. cū ḡ charitati rūdeat aurea: vī ḡ in p̄ia nō erit ali qd̄ p̄miū ab aurea distinctū. ¶ **S.** hoies beati as sumūt ad angeloz ordies: vt dicit **Sreg.** s3 in angel l3 qd̄a data sint q̄busdā excellēti ibi tñ nihil possi det singularit: oia enī i nobis sūt: nō quidē equalit̄ q: alij alijs sublimius possidēt que tamen oēs hñt vt etiā **Sreg.** dicit. ḡ 7 in beatis nō erit aliqd̄ aliud p̄miū nisi oium cōe. ḡ aureola non est p̄miū di stinctū ab aurea. ¶ **S.** excellentiori merito excellē tius p̄miū debet. si ḡ aurea debet operibus q̄ sūt in p̄cepto: aureola vero hīs que sunt in consilio: aureola erit p̄fectior ḡ aurea: et ita nō debēt oimī nutius signari: et sic vī ḡ aureola nō sit p̄miū di stinctum ab aurea. ¶ **Sed** 3 **Exo. xxv.** sup illud: facies alterā coronā aureolā. dicit glo. ad coronā pertinet canticum nouū: quod virgines tñ coram agno concinūt: ex quo vī ḡ aureola sit quedaz co rona nō oibus sed aliquib⁹ specialiter reddita: au rea autē oibus beatis reddīt. ḡ aureola est aliud ḡ aurea. ¶ **S.** pugne quam sequit victoria debet co rona. ij. **Thef. ij.** Non coronabit nisi qui legitime certauerit. ḡ vbi ē specialis ratio certaminis ibi o3 ēē specialis corona. s3 in aliquib⁹ operib⁹ ē special ra tio certandi. ḡ p̄e alijs aliquam coronā habere de bent: et hanc dicimus aureolam. ¶ **S.** ecclesia mī litans descendit a triumphate: vt p3 **Apoē. xxj.** Vi di ciuitatem sanctā 7c. sed i ecclesia militate specta lia opera hñtibus specialia premia reddunt: sic vi ctozibus corona: currentib⁹ brauiū. ḡ similis debet ēē in ecclesia triumphate. ¶ **R.** n̄deo dō: ḡ p̄miūz essentialē homis quod ē eius beatitudo cōsistit i p̄fecta coniunctiōe aīe ad deum in q̄tum eo perfecte fruī: vt viso et amato p̄fecte: hoc autem p̄miūz metaphorice corona dī vel aurea: tñ ex p̄te meriti quod cū quadam pugna agit: milita enī ē vita ho minis super terrā: **Job. vñ.** tñ etiā ex parte p̄miū per quod homo efficit quodā mō diuinitatis par ticeps: et p̄ consequēs regie ptātis: **Apoē. v.** fecisti nos deo nostro regnū et sacerdotes: corona autē ē p̄prium signum regie dignitatis: et eadem ratione p̄miū quod essentiali addit corone ratōnem h3. Signat etiā corona perfectionē quandā rōne figu re circularis: vt ex hoc etiā competat perfectiōi be atoꝝ. sed quia nihil potest superaddi qñ sit eo mī nus: ideo superadditum p̄miū aureola nomina tur. Huic autē essentiali p̄mio qd̄ aurea dī aliqd̄ additur dupliciter. Uno modo ex conditiōe natu re eius que premia sicut supra beatitudinē anime gloria corporis adiungitur: vnde et ipsa gloria cor poris interdum aureola nominat. vnde sup illud **Exo. xxv.** facies alterā coronam aureolā. dicit que dam glo. ḡ in fine aureola supponit: cuz i sc̄ptura dicit ḡ eis sublimio: gloria in receptione corpoꝝ seruet: sic autē nūc de aureola nō agitur. Alio mō ex rōne operis merito: iij quod quidē rōem meriti

ex duobus habz ex quibus h3 etiā bonitatis rōes sc3 ex radice charitatis q̄ refert i finē vltimuz: et sic debet ei essentialē p̄miūz. s. p̄uentio ad finē que est aurea: 7 ex ipso genere actus quod laudabilitatem quandam habet ex debitis circūstantijs: et ex ha bitu eliciente et proximo fine: et sic debet ei quod dam accidentale p̄miū quod aureola dī: et hoc mō de aureola ad p̄sens intendimus. Et sic dicendūz ḡ aureola dicit aliquid auree superadditūz: id est quoddam gaudium de operibus a se factis q̄ hñt rationē victorie excellentis qd̄ est aliud gaudū ab eo quo de coniunctiōe ad deū gaudet quod gaudi um dī aurea. Quidam tamē dicunt ḡ ipsum p̄e miū cōe qd̄ ē aurea accipit nomē aureola sc̄dm ḡ virginib⁹ vel martyrib⁹ vī doctozibus reddīt: sicut 7 denari⁹ accipit nomē debiti ex hoc ḡ alicui debe tur ḡ quis oīno idē sint debitu⁹ et denari⁹: nō tñ ita ḡ p̄miū essentialē oporteat ēē mai⁹ qñ aureola dī: s3 qz excellentiori actui rūdet: non quidē sc̄dm meriti intensionē sed sc̄dm modū merendi: vt quis i duo bus sit equalis limpeditas diuine visionis: i vno tñ dicit aureola nō in altero in q̄tum rūdet excellē tiori merito sc̄dm modū agendi. Sed hoc videt ēē 3 intentionē glo. **Exo. xxx.** si enī idem est aurea 7 aureola: non diceret aureola auree supponi. Et p̄ terea cū merito rūdeat p̄miūz o3 ḡ illi excellētie meriti que est ex mō agendi rūdeat aliqua excellē tia in p̄mio: et hanc excellentiam vocamus aure olam. vñ oportz aureolā ab aurea differre. ¶ **Ad j.** ḡ dō: ḡ beatitudo includit in se oia bona q̄ sunt necessaria ad perfectā hominis vitā: q̄ consistit in perfecta hois operatione. sed quedaz p̄nt supaddi nō quasi necessaria ad perfectā operationē vt sine quib⁹ esse nō possit sed qz his additis ē beatitudo clarioꝝ. vnde pertinet ad bene esse beatitudinis: et ad decentiā quandaz ipsius: sicut et felicitas politi ca ornat nobilitate et corpis pulchritudine 7 hui⁹ modi sine quib⁹ tñ esse pōt: vt p3 in. j. **Ethic.** 7 hoc mō se h3 aureola ad beatitudinē patrie. ¶ **Ad ij.** dō: ḡ ille qui seruat consilia et p̄cepta semp ma gis meret ḡ ille qui seruat p̄cepta tātu sc̄dm ḡ rō meriti p̄siderat in opibus ex ipso genere opeꝝ: nō autē sp̄ sc̄dm ḡ rō meriti pensat ex radice charita tis: cuz qñqz ex maiori charitate alijs seruet p̄ce p̄ta tantū ḡ alijs p̄cepta 7 p̄silia. s3 vt pluries acci dit ecōuerso: qz p̄batio dilectiōis ē exhibitio op̄ri sicut dicit **Sreg.** nō ḡ ipm p̄miū essentialē magis in tensum dī aureola: sed id quod p̄mio essentiali su peraddit indifferent: siue sit maius p̄miū essenti ale habentis aureolam siue minus siue equale p̄e mio essentiali nō hñtis. ¶ **Ad iij.** dō: ḡ charitas est p̄ncipiū merēdi: sed actus noster ē quasi instru mentū quo meremur. Ad effectū autē consequēdū nō solum requirit debita dispositio in p̄mio mo uente: sed etiam recta dispositio in instrumento: 7 ideo in effectu aliquid consequit ex parte p̄mi p̄r

cipij quod est principale: et aliquid ex parte instru-
 menti quod est secundarius: vñ et in premio aliqd
 est ex parte charitatis: scz aurea: et aliquid ex gene-
 re opatōis vt aureola. ¶ Ad. iij. vñ qd angeli oēs
 ex eodem genere actus suam beatitudinem meru-
 erunt. s. in hoc qd sunt conuersi ad deū: et ideo nul-
 lum singulare premiū inuenitur in vno quod ali-
 us non habeat aliquo modo. Homines autem di-
 uersis generibus actuum beatitudinem merentur
 et ideo non est simile: tamen illud quod vnus vide-
 tur specialiter habere inter hoies quodāmo omnia
 cōiter habent in q̄tum. s. per charitatem perfectā
 vnusquisqz bonū alterius suū reputat: non tamē
 hoc gaudium quo vnus alteri cōgaudet pot̄ aure-
 ola nominari: quia non dat in premiū victorie et
 sed magis respicit victoriā alienā: corona vō ipsa
 victoribus redditur non victorie cōgaudentibus
 ¶ Ad. v. vñ: qd maior est excellentia meriti q̄ con-
 surgit ex charitate q̄ illa que cōsurgit ex genere act̄
 sicut finis ad quem ordiat charitas est portio: his
 que sunt ad finem circa que actus nostri consistūt
 vnde etiam premiū respondens merito ratōe cha-
 ritatis q̄tūcūqz sit paruum: est maius quolibz p̄-
 mio respondente actui ratione sui generis: et ideo
 aureola dīminuitur dicitur respectu auree.

Ad secundū sic pro-
 ceditur: videt qd aureola n̄ offerat a fru-
 ctu: eidem enī merito nō debentur diuer-
 sa premia. sed eidem merito respondet aureola et
 fructus centesim⁹. s. virginitati: vt p̄z i glo. Matth.
 xij. qd aureola est idem quod fructus. ¶ Aug.
 dicit in libro de virginitate: qd centesimus fructus
 debetur martyri: et idem debet virginī. qd fructus est
 quoddam premium cōmune virginibus et marty-
 ribus. sed eidem etiam debetur aureola. qd aureo-
 la est idem quod fructus. ¶ In beatitudine nō
 inueniunt nisi duplex premium. s. essentialē et acci-
 dentale quod essentiali supadditur. sed premium
 essentialē supadditum dictum est esse aureolā: qd
 p̄z ex hoc qd Exo. xxv. Aureola corone auree su-
 perponi dicit. sed fructus non est p̄miū essentialē:
 qz sic deberet oibus beatis. qd est idem qd aureola.
 ¶ Sed contra quecūqz non sunt eiusdem diui-
 sionis non sunt etiam eiusdem rationis. sed fructus
 et aureola non similiter diuidunt: qz aureola diui-
 ditur in aureolā virginū martyriū et doctorū: fru-
 ctus autē in fructum coniugatorū viduarū et virgi-
 num. qd fructus et aureola non sunt idem. ¶ Si
 fructus et aureola essent idem: cuiqz deberetur
 fructus deberet aureola: hoc autē parz esse falsum
 viduitati enī debet fructus: sed non aureola. qd rē.
 ¶ Alterius videt qd fructus nō debeat solī virtuti
 continētie: qz. j. Lxx. xv. sup illud: Alia claritas so-
 lis rē. dicit glo. qd claritati solis illoz dignitas com-
 parat quin centesimū fructū habent: lunari autē qd

sexagesimū: stelle qui tricesimū. sed illa diuersitas
 claritatis scdm intentionē apli p̄inet ad q̄cūqz be-
 atitudinis differentiam. qd diuersi fructus nō debēt
 respondere solī continētie. ¶ Fructus a fructi-
 one dicitur. sed fructus ad premiū essentialē p̄inet
 qd oibus virtutibus respondet. qd rē. ¶ Fructus
 labori debet: Sapie. iij. Bonoz laborz gloriosus
 est fructus. sed maior labor est in fortitudine q̄ in
 temperantia vel in continētia. qd fructus nō respō-
 det solī continētie. ¶ Difficilius est modus nō
 excedere in cibis qui sunt necessarij ad vitā: q̄ in
 vicijs sine quibus vita conseruari pot̄: et sic ma-
 ior est labor parsimonie q̄ continētie. qd parsimo-
 nie magis respondent fructus q̄ continētie. ¶ Fructus
 refectōnem importat: refectio autem preci-
 pue est in fine. cum qd virtutes theologice finem ha-
 beant pro obiecto. s. ipsum deum: videt qd eis fru-
 ctus maxime debeant respondere. ¶ Sed contra
 est qd habet in glo. Matth. xij. que fructus assi-
 gnat virginitati viduitati et p̄inentie coniugali: que
 sunt continētie p̄tes. ¶ Alterius vñ qd inc̄ uenietur
 assignent tres fructus tribus continētie partib⁹: qz
 Gal. v. ponit. xij. fructus sp̄itus. scz gaudium par-
 z rē. et iō videt qd non debeant poni tres tm̄. ¶ Fructus
 nominat aliquid premiū speciale. sed pre-
 mium quod assignatur virginibus et viduis et cō-
 iugatis non est speciale: quia omnes saluandi con-
 tinentur sub aliquo hoz trium: cum nullus salue-
 tur qui continētia careat: et continētia per has
 partes sufficienter diuidat. qd inconuenienter tribus
 predictis tres fructus assignatur. ¶ Sicut viduitas
 excedit continētia coniugalem: ita virginitas
 viduitatem. sed non similiter excedit sexagenarius
 tricenarius: et centenarius sexagenariū: neqz fm̄
 arithmetica: p̄portionalitatem: qz sexagenari ex-
 cedit tricenariū in. xxx. et centenariū sexagenariū
 in. xl. neqz etiā scdm p̄portionalitatez geometricā
 quia sexagenarius se hz in dupla p̄portione ad tri-
 cenariū: centenarius vero ad sexagenariū i su-
 perbitrica: quia continet totū et duas tertias eius
 qd inconuenienter aptant fructus tribus continētie
 gradibus. ¶ ea que in sacra scriptura dicitur
 perpetuitatē habēt: Luc. xxi. Celum et terra trāsi-
 bunt verba autem mea non trāsiēt. sed ea que ex
 institutione hominum sunt facta quotidie possūt
 mutari. qd ex his que ex institutione hominū sunt
 non est accipienda ratio eoz que i scriptura dicitur
 et sic videtur qd inconueniens sit ratio quaz Beda
 assignat de istis fructibus dicens: qd fructus tricess-
 mus debetur coniugatis: quia in representatiōe q̄
 fit in abatho triginta significatur per cōtactū pol-
 licis et indicis scdm suā summītatē. vnde ibi quo-
 dammodo osculatur se: et sic tricenarius num̄ r̄
 signat coniugatorū oscula: sexagenarius vero nu-
 merus signat p̄ tactū indicis sup mediū articulu
 pollicis: et sic p̄ hoc qd index iacet sup pollicem op

primis ipm signat opphionē quā vidue patiūt in mūdo: cū autē numerādo ad centenariū puenim? trāsum? a leua in dexterā. vñ p centenariū vginitas designat: q̄ hz portionē anglice dignitatis q̄ sunt i dextera. s. i. glia: nos autē i sinistra ppi impfectōem p̄sentis vite. **R**ūdeo dō: ad. j. q̄onem q̄ ea q̄ meta phorice dicunt possunt varie accipi scdm adapta tionē ad diuersas p̄prietates eius. vnde sit trāsum ptio: cū autē fructus pp̄rie in reb? corporalib? dīca tur de terrenascētib? scdm diuersas conditōes q̄ in fructibus corporalibus inueniri p̄nt: diuersimo de fructus sp̄ualiter accipit: fructus enī corporalis dulcedo ē que reficit scdm q̄ in vsum hoīs venit: ē etiā vltimū ad q̄ opatio nature puenit: est etiā id q̄d ex agricultura expectat p̄ seminationē vñ q̄scūq; alios modos. Qñq; igit fruct? sp̄ualiter accipit p eo q̄d reficit q̄si vltimus finis: scdm hāc significa tionē dicimur deo frui: p̄fecte quidē i p̄ia: impfe cte autē i via: et ex hac significatōe accipit fruino q̄ doo ē: sic autē nūc d̄ fructib? nō loqm̄r. Qñq; autē sumit sp̄ualr fruct? p eo q̄d reficit tm̄ q̄uis n̄ sit vl timus finis: et sic vtates fruct? dīcūt inq̄tuz mentē sincera dulcedine reficiunt: vt Ambro. dicit: et sic accipit fruct? Gal. v. fruct? autē sp̄s rē. sic autē de fructib? nūc nō q̄rit: de hoc enī habitū ē i. iij. li. di. xxxiij. Potest autē sumi alio modo fructus sp̄ua lis ad similitudinē corporalis fructus inq̄tum cor poralis fructus est quoddā cōmoduz q̄d ex labore agriculture expectat. vt sic fruct? dīcat illud p̄miū q̄d homo ex labore cōsequit quo in hac vita labo rat: et sic om̄e p̄miū quod in futuro habet ex no stris laboribus fructus dīcūt: et sic accipit fructus: Ro. vj. Habetis fructū vestz in sanctificatiōem: si nem vō vitā eternā. sic etiā nos nūc de fructu non agim?: sed agim? nūc de fructu scdm q̄ ex semie cō surgit: sic enī d̄ fructu loquit̄ dñs Matth. xij. vbi fructum diuidit in tricesimuz: sexagesimū: et cente simū. fructus autē scdm hoc p̄t. p̄dire ex semie q̄ vis semētina ē efficac̄ ad p̄uertēdu humores terra in suā naturā: et q̄to hec v̄tus ē efficacior: et terra ad hoc paratior: tāto fructus sequit̄ vberior. Spi rituale autē semē quod in nobis semiat est verbum dei. vñ q̄to aliq̄s magis in sp̄ualitatē p̄uertit a car ne recedēs tāto i eo ē maior fructus vbi dei. Scdm hoc q̄ fructus dīfert ab aurea et ab aureola: q̄ au rea cōsistit in gaudio q̄d hī de deo: aureola vero i gaudio q̄d hī de opez p̄fectiōe. sed fructus in gau dō q̄d hī de ipsa dispositōe opantis scdm graduz sp̄ualitatis i que p̄ficiat ex semie vbi dei. Quidam distinguūt int aureolā et fructū dīcētes: q̄ aureola debet pugnāti: scdm illud. ij. Timo. ij. Nō corona bis nisi qui legitime certauerit. fructus autē labo ranti scdm illud q̄d dī Sapie. iij. Bonoz laborū gliosus ē fruct?. Alij vō dīcūt: q̄ aurea respicit cō uersionē ad deū. s. aureola et fruct? p̄sistūt i his q̄ sūt ad finem: ita tm̄ q̄ fructus p̄ncipali? respicit vō

luntatē: aureola autē magis corp?. s. cū in eodē sit labor et pugna et scdm idē: et p̄miūz corpis ex p̄mio aie dependat scdm dīdicta nō eēt dīfferētia int fructū aureā et aureolā nisi rōne tm̄: et hoc nō p̄t eē cū quibusdā assignet fructus quibus nō as signat aureola. **¶** Ad. j. q̄ dō: q̄ nō ē incōueniens eīdē merito scdm diuersa q̄ i ipō sūt diuersa p̄mia rīdere. vñ et vginitati rīdet aurea scdm q̄ p̄pter deū seruat imperio charitatis: aureola vō scdm q̄ est quoddā p̄fectiōis opus hñs rōem victorie ex cellētis: fructus vero scdm q̄ per vginitatem ho mo in quandā sp̄ualitatem trāsit a carnalitate re cedēs. **¶** Ad. ij. dō: q̄ fruct? scdm p̄p̄riā acceptiōez put nūc loqm̄r nō dīcūt p̄miū cōe m̄monio et vginitati sed tribus p̄inentie gradib?. glo. aut il la que ponit fructū centesimū martyrib? respon dere large accipit fructū scdm q̄ quilibet remune ratio fructus dī: vt sic p̄ centesimū fructū remune ratio designet que quibuslibet opibus p̄fectiōis de bet. **¶** Ad. iij. dō: q̄ q̄uis aureola sit quoddā acci dentale p̄miū essentiali supaddituz: nō tm̄ omne accidentale p̄miū ē aureola sed p̄miū de operi bus p̄fectiōis q̄d? hō maxie xpo p̄format scdm p̄fe ctam victoriā. vñ nō ē incōueniens q̄ abstractōni a carnali vita aliq̄od aliud p̄miū accidentale de bet quod fructus dī. **¶** Ad. ij. q̄ dō: q̄ sicut dīctuz est: q̄ fructus ē quoddā p̄miū quod debet homi ex hoc q̄ a carnali vita in sp̄ualitatem trāsit: et iō illi virtuti p̄cipue rīdet que hoīem p̄cipue a subiectō ne carnis liberat: hoc autē facit p̄inentia: q̄ p̄ dele ctationes veneras aia p̄cipue carni subdit adeo vt in actu carnali scdm Hiero. nec sp̄s p̄phie cor da p̄phetaz tangat: nec in illa delectatiōe est possi bile aliq̄id intelligere: vt p̄hus dīcūt in. vij. Etbic. et iō p̄inentie magis rīdet fructus q̄ alij virtuti. **¶** Ad. j. q̄ dō: q̄ glo. illa accipit fructum large fm q̄ quilibz remuneratio fruct? noīat. **¶** Ad. ij. dō: q̄ fruitio nō sumit a fructu scdm illaz similitudinē q̄ nūc de fructu loqm̄r: vt ex dīctis p̄. **¶** Ad. iij. dō: q̄ fruct? scdm q̄ nunc loqm̄r nō rīdet labori rōne fatigatiōis. sed scdm q̄ per laborem semina fructificāt. vñ et ipse segetes labores dīcunt inq̄tū p̄pter eas laborat vel labore acquirit: similitudo au tem fruct? scdm q̄ orit ex semine magis aptat i con tinentia q̄ in fortitudine: q̄ p̄ passiones fortitudi nis homo non subdit carni: sicut per passiones cir ca quas est cōtinentia. **¶** Ad. iij. dō: q̄ q̄uis dele ctationes q̄ sūt in cibis sunt magis necessarie illis q̄ sunt in vencreis nō tamē sunt ita vehementes. vñ per eas anima non ita carni subdit. **¶** Ad. v. dō: q̄ fructus nō sumitur hic scdm q̄ frui dīcitur qui reficitur in fine sed alio modo: et ideo ratio non se quitur. **¶** Ad. iij. q̄onem dīcendū: q̄ per continen tiam cui fructus respondet vt dīctum est homo in quandam sp̄itualitatem adducitur carnalitate abiecta: et ideo scdm diuersū modū s. i. sp̄ualitatis

quem continentia facit diversi fructus distinguunt.
 Est enim quedam spiritualitas necessaria: et quedam superabundans. Necessaria quidem spiritualitas est in hoc quod rectitudo spiritus ex delectatione carnis non pueratur quod sit dum aliquis secundum rectum ordinem rationis vitur delectabilibus carnis: et hec est spiritualitas coniugatorum. Spiritualitas vero superabundans est per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus oino se abstrahit. Sed hoc contingit dupliciter: vel respectu cuiuslibet temporis preteriti presentis et futuri: et hec est spiritualitas virginum: vel secundum aliquod tempus: et hec est spiritualitas viduarum. Seruantibus ergo continentiam iugalem dant fructus tricesimus: viduales sexagesimus: virginales centesimus: ratio illa quam Beda assignat: quous possit et alia ratio assignari ex ipsa natura numerorum: tricenarius enim numerus ex ductu trinarum in denarium surgit: ternarius enim est numerus ois rei: ut dicitur in .i. .ce. et habet in se perfectionem quandam oibus eodem .s. principij medijs et finis. vnde puenieter tricenarius numerus coniugatis assignat: in quibus super observatione decalogi qui per denarium signat non ad dicit aliqua perfectio nisi cois: line qua non potest esse salus. Senarius autem ex cuius ductu in denarium sexagenarius surgit: huius perfectione ex partibus: cum constitit ex oibus partibus suis simul aggregatis. vnde puenieter viduitati rñdet in qua inuenit perfecta abstratio a delectabilibus carnis quous ad oia circumstantias que sunt quasi pres virtuos actus: cum nulla enim persona et nullo loco delectabilibus carnis viduitas vitur: et sic de alijs circumstantijs carnis quod non erat in continentia iugali. Sed centenarius puenieter rñdet virginitati: quod denarius ex cuius ductu centenarius surgit est limes numerorum: et similiter virginitas tenet spiritualitatis limes: quod ad eam nihil est spiritualitate ad dicitur potest: huius enim centenarius in quantum est quadratus numerus perfectione ex figura: figura enim quadrata secundum hoc perfecta est quod ex omni parte equalitatem huius: utpote huius omnia latera equalia vnde competit virginitati in qua quantum ad omne tempus equaliter incorruptio inuenit. Ad .i. .q. dicitur: quod ibi fructus non accipiunt hoc modo sicut hic de fructibus loquimur: ut ex dictis patet. Ad .ij. .q. dicitur: quod nihil cogit ad ponendum fructum esse premium non oibus saluandis conueniens: non solum enim essentiale premium esse est oibus sed etiam aliquod accidentale: sicut gaudium de opibus illis sine quibus non est salus. Potest tamen dici quod fructus non oibus pueniunt saluandis: sicut patet de his qui in sine penitent et incontinenter vixerunt eis enim non fructus sed essentiale premium tantum debet. Ad .ij. .q. dicitur: quod distinctio fructuum magis accipitur secundum species vel figuras numerorum quam secundum quantitates eorum: tamen etiam quantum ad quantitates excessum potest alia ratio assignari: coniugatis enim abstinet tantum a non sua: vidua vero a suo et a non suo: et sic inuenitur ibi quedam ratio duplici: sicut sexagenarius est duplex ad

tricenarium: centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium quod consurgit ex ductu quaternarium in denarium: quaternarius autem est primus numerus solidus et cubitus: et sic conuenit talis additio virginitati que supra perfectionem viduitatis perpetuam incorruptione adiungit. Ad .iij. .q. dicitur: quod quous illa representatio numerorum sit ex humana institutione tamen fundatur aliquo modo supra reze naturam in quantum secundum ordinem digitorum et articulorum et partium numerum gradatim designatur.

Ad tertium sic proceditur: videtur quod ratio virginitatis non debet aureola: ubi enim est maior difficultas in ope ibi debet maius premium: sed maior difficultas patitur in abstinendo a delectabilibus carnis vidue quam virginis: dicit enim Hieronymus quod quous maior est difficultas ex parte quadam a voluptatis illecebris abstinere: tanto maior est premium: et loquitur in commendationem viduarum. Plus etiam dicitur libro de animalibus: quod iuuenes corrupte magis appetunt coitum propter rememorationem delectationis. Sed aureola que est maximum premium debet magis viduis quam virginibus. Sed si virginitati deberet aureola ubi esset perfectissima virginitas maxime inueniret aureola: sed in beata virgine est perfectissima virginitas vnde et virgo virginum nominatur: et tamen ei non debet aureola: quia nullam pugnam sustinuit in continendo cum corruptione fornicis non fuerit infestata. Sed virginitati aureola non debet. Sed et quod non est secundum omne tempus laudabile non debetur premium excellens sed virginitatem seruare non fuisse laudabile in statu innocentie: cum tunc esset homini preceptum Crescite et multiplicamini et replete terram. nec etiam tempore legis quoniam steriles erant maledicte. Sed virginitati aureola non debet. Sed non debet idem premium virginitati seruare et virginitati amisse. sed per virginitate amissa quous debet aureola: utpote si aliqua iusta punitur a tyranno quia christus punitur. Sed virginitati aureola non debet. Sed excellens premium non debet ei quod inest nobis a natura. Sed virginitas inascitur cuiuslibet homini et bono et malo. Sed virginitati aureola non debet. Sed sicut se huius viduitas ad fructum sexagenarium: ita virginitas ad fructum centesimum et aureola. sed non cuiuslibet vidue debet fructus sexagenarius sed solum viduitate vouetur: ut quidam dicunt quod vnde nec cuiuslibet virginitati aureola debet sed solum virginitati ex voto seruare. Sed premium non rñdet necessitati cum omne meritum in voluntate consistat sed quidam sunt virgines ex necessitate: ut naturaliter frigidi et eunuchi. Sed virginitati non solum debet aureola. Sed et quod habet Exo. xxx. facies alteram coronam aureolam. glo. ad coronam pertinet canticum nouum quod virgines coram agno pueniunt. .s. quod sequitur agnum quous terit. Sed premium quod virginitati debet debet aureola. Sed Esa. lvj. dicit: Dabo eis

nomē melius a filijs et filiabus. glo. ppriā gloriaz
 excellētē signat. s; p eunuchos q seipos castraue
 rūt. ppri regnū celoz. v; gines designāt. q; v; ginitati de
 bet aliqd excellēs pmiū: 7 hec vocat aureola. **A**
 terius v; q; martyrib' aureola nō debeaf: aureola
 enī ē pmiū qd opib' suprogatiōis reddif. vñ dicit
 Beda sup illud Exo. xxv. Aliā coronā aureolam
 7c. de eoz pmiū pōt recte intelligi qui generalia
 mādāta spontaneē vite pfectiōis electiōe trāscen
 dūt. sed mozi p pfectiōe fidei qnq; ē necessitat: nō
 superogatiōis: vt pz ex hoc qd d; Ro. x. Lorde cre
 ditur ad iusticiā ore autē confessio fit ad salutem.
 q; martyrio nō semp debeat aureola. **P** scōm
 Hieg. Seruitia tāto magis sunt grata qto magis
 sūt libera. sed martyriū minimū h; de liberalitate
 cur sit pena ab alio violenī inflicta. q; martyrio au
 reola nō debet q rñd; merito excellēti. **P** mar
 tyrium nō solū pstitit in exteriori passione mortis
 s; etiā in interiori volūtate. vnde Bern. distinguit
 tria genera martyrii: volūtate nō nece. vt Johānes
 vt innocētes. si q; martyrio aureola deberet magis
 deberet martyrio volūtatis q; exteriori martyrio:
 cū meritū ex volūtate pcedat: hoc autē nō ponif.
 q; martyrio aureola nō debet. **P** afflictio co:po
 ris ē minor q; afflictio mētis que est per interiores
 dolores et interiores anime passiones. sed interior
 etiā afflictio quoddā martyriū ē. vñ dicit Hiero. i
 sermone d' assumptōe: Recte dixerim dei genitrix
 vgo et martyr fuit quāuis in pace vitā finierit. vñ
 etiā ipsius animā ptransibit gladius. f. dolor de
 morte filij: cū q; interiori dolori aureola nō rñdeat:
 nec exteriori rñdere oz. **P** ipsa pnia quoddam
 martyriū ē. vñ dicit Hieg. quāuis occasio psecutiōis
 desit h; tamen et pax nostra martyriū sūt: q; est
 carnis colla ferro nō subijcimus: spūali tñ gladio
 carnalia desideria in mente trucidamus: pene autē
 que in exteriorib' opibus pstitit aureola nō debet.
 nec etiā omī exteriori martyrio. **P** illicito opi
 nō debet aureola. sed illicitū ē sibiipi manus injcē
 vt pz per Aug. in. j. li. de ciuī. del. et tamē quozun
 dam martyria in ecclesia celebrata sunt: q; sibi ma
 nus iniecerūt tyrannoꝝ rabiē fugiētes: vt pz in ec
 clesiastica historia de quibusdā mulieribus apud
 alexandriā. q; nō sp; martyrio debet aureola. **P**
 ptingit aliqn aliqd p fide vulnerari et etiā aliquo
 tempe supuiuere: hūc constat martyrem esse: et ta
 men ei vt videt aureola nō debet: q; eius pugna nō
 durauit vsq; ad mortē. q; nō semp martyrio debet
 aureola. **P** qdā magis affligūt in amissioe tpa
 liū rez q; etiā in ppriū co:poris afflictioe: qd pz ex
 hoc q; multas afflictiones sustinent ad lucra acqui
 renda. si q; eis ppter xpm tpa bona diripiānt: vñ
 q; sint martyres: nec tñ eis vt debetur aureola. q;
 idem qd prius. **P** martyriū esse tñ ille qui p
 fide occidit. vñ dicit Isido. Martyres grece testes la

tine dicunt: quia ppter testimoniū chrisi passiones
 sustinent vel sustinuerūt et vsq; ad mortē p verita
 te certauerūt. sed aliq; alie viutes sunt fide excel
 lentiores: vt iusticia charitas 7 h' modi: q; sine gra
 esse nō pnt: quibus tamē nō debet aureola. q; vide
 tur q; nec martyrio aureola debeaf. **P** sicut ve
 ritas fidei est a deo: ita et quilib; alia veritas: vt dicit
 Ambrosius: quia omē verum a quocūq; dicaf
 a spiritu sancto est. si ergo sustinēti mortem p veri
 tate fidei debet aureola: eadem ratione et sustinen
 tibus mortem pro qualibet alia veritate qd tñ nō
 videt: **P** bonū cōe est potius bono pulari. s;
 si aliquis p pseruatione reipublice moriat in bello
 iusto non debetur ei aureola. q; etiā si occidatur
 pro conseruatione fidei i scipso: et sic martyrio au
 reola non debetur. **P** omē meritū ex libero
 arbitrio procedit. sed quozūdāz martyria celebrat
 ecclesia qui vsum li. ar. nō habuerūt. q; aureolā nō
 meruerūt: et sic nō oibus martyrib' debet aureola.
Sed q; Aug. dicit in li. de scā v; ginitate: Nemo
 qrum puto aulus fuit pferre v; ginitatē martyrio
 sed v; ginitati debet aureola. q; 7 martyrio. **P**
 corona debet certanti. sed in martyrio est specialis
 difficultas pugne. q; ei debet specialis aureola. **A**
 terius videtur q; doctoribus aureola nō debeatur
 omne enī pmiū quod in futuro habebit alicui
 actui virtutis rñdet. sed pdicare vel docere non est
 actus alicuius virtutis. q; doctrine vel pdicatiōi nō
 debet aureola. **P** docere et predicare ex doctri
 na 7 studio pueniūt. sed ea q; pmiānt in futuro nō
 sunt acquisita per humanū stidiū: quia naturali
 bus acquisita nō meremur. q; p doctrina et p dīca
 tione nullus in futuro meref aureolaz. **P** exal
 tatio in futuro rñdet humiliatiōi in pnti: q; q; se
 humiliat exaltabit. sed in docēdo et pdicando nō
 ē humiliatiō. imo magis supbie occasio. vñ glo. di
 cit Matth. iij. q; diabolus multos decepti hono
 re magisterij inflatos. q; vñ p dīcatiōi et doctrine
 aureola non debeaf. **S**ed ptra est Eph. j. sup il
 lud: Ut sciatis q; sit eminēs 7c. dicit glo. Quoddāz
 cremētuz hēbunt sancti doctores vltra id qd ali
 cōiter hēbūt. q; 7c. **P** Lan. vij. sup illō: Vinea
 mea est corā me. dicit glo. onidit: quid singularis p
 mij doctoribus eius disponit. q; doctores habebūt
 singulare pmiū: 7 hoc vocam' aureolā. **R**ñdeo
 vñ ad. j. q. q; vbi est pcellēs ratio victorie ibi debet
 aliqua specialis corona. vñ cū p v; ginitatē aliqd
 singularem quādam victoriā obtineat de carne 7
 quam cōtinue bellū gerit: vt pz Sal. v. Spūs cōcu
 piscit aduersus carnem 7c. v; ginitati specialis coro
 na debet qd aureola noiat: et hoc quidez cōiter
 ab oibus tenet. s; cui v; ginitati debeaf aureola: nō si
 militer omīs dicunt. Quidam enī dicūt aureolam
 actui deberi. vñ illa q; actu v; ginitatē seruat aureo
 lam habebit si sit de numero saluandoz. sed hoc
 nō videtur esse pueniens: q; scōm hoc ille que ba

bent voluntatē nubendi: et tñ anteq̄ nupserint de
cedunt: hēbunt aureolaz. Un̄ alij dicūt q̄ aureola
debeat statui et nō actui vt ille tñ v̄gines aureolā
mereat q̄ in statu v̄ginitatis p̄petue fuade p̄ votuz
se posuerūt. s̄ hoc etiā nō v̄t p̄ueniens: q̄ aliq̄s ex
pari volūate pōt seruare v̄ginitatē nō vouens sic
ali' vouēs. Et iō alij pōt dicit: q̄ merituz oīne actui
v̄tutis debet a charitate impato: v̄ginitas autē fm̄
hoc ad gen' v̄tutis p̄tinet scdm̄ q̄ p̄petua incoru-
ptio mentis et corporis sub electōne cadit: vt patz
ex his q̄ dicta sunt. xxxij. ois. et iō illis tñ v̄ginib'⁹
aureola p̄pue debet q̄ p̄positū habuerūt v̄ginitatē
p̄petuo conseruandi: siue hoc p̄positū voto firma-
uerunt siue non: et hoc dico scdm̄ q̄ aureola p̄pue
accipitur vt p̄mū quoddā merito redditum: q̄
uis hoc p̄positū: aliqñ fuerit interruptū integra-
te tñ carnis manēte: oīmodo i sine vite iueniat: q̄
v̄ginitas mētis repari pōt q̄uis nō v̄ginitas carnis
vt supra ois. xxxij. dictum est. Si autē aureolam
large accipiamus p̄ quocūq̄ gaudio qd̄ in p̄ia ha-
beunt sup̄ gaudiaz essentialē: sic etiā in corruptis
carne aureola r̄ndēbit: etiā si p̄positum nō habue-
runt perpetuo v̄ginitatē seruandi: nō enī est ou-
bium q̄ de incoruptōne corporis gaudebūt sicut
et innocentes de hoc q̄ imunes a peccato fuerunt
q̄uis etiā peccandi oportunitatē nō habuerūt: vt
patz in pueris baptizatis. sed hec nō est p̄pua acce-
ptio aureole: s̄ valde cōis. ¶ Ad. j. g. dō: q̄ in con-
tinendo scdm̄ aliqd̄ maiorē pugna sustinent virgi-
nes et scdm̄ aliqd̄ vidue ceteris paribus: virgini-
bus enī concupiscentiam inflāmat: et experēdi de-
sideriū quod ex quadam quasi curiositate p̄cedit
qua etiā fit vt homo libētius videat que nūq̄ vi-
dit: et etiā q̄q̄ eis concupiscentiam auget estima-
tio maioris delectationis q̄ sit scdm̄ veritatem: et
incōsideratio eoz incōmodo: que delectatōi hu-
ismodī adiungunt: et q̄tum ad hoc vidue mino-
rem sustinent pugna: maiorē autē p̄p̄ delectationis
memo: iā: et in diuersis vnū alteri p̄iudicabit fm̄
diuersas hominis dispositiones: quia quidam ma-
gis mouentur hoc quidam illo. Quicquid autē sit
de q̄ritate pugne: tamē hoc certū est q̄ p̄fectior est
victoria virgini q̄ viduaz: p̄fectissimū enī genus
victorie ē et pulcherrimū hosti nunq̄ cessisse: coro-
na autem non debet pugne: sed victorie de pugna
¶ Ad. ij. dō: q̄ duplex est circa hoc opio. Quidā
enī dicunt q̄ beata virgo p̄ v̄ginitatis p̄mis nō hz
aureolaz si aureola p̄pue accipiat scdm̄ q̄ respicit
pugnaz: tñ hz aliqd̄ maius aureola p̄pter p̄fectissi-
mum p̄positum v̄ginitatis seruade. Alij vero di-
cunt q̄ aureolā etiā sub p̄pua rōne aureole habet
excellētissimā: q̄uis enī pugnam non senserit: pu-
gnam tñ aliquā carnis habuit: sed ex vehementia
virtutis a deo habuit: carnē subditaz q̄ huiusmodi
pugna ei insensibilis erat. Sed istud nō v̄t p̄ueniēt
dici: q̄ cū beata virgo credat oīno fuisse imunis a

fomitis inclinātōne p̄pter eius sanctificatiōne per-
fectam: non est p̄u ponere aliqua p̄ugnā a carne
fuisse in ea cū talis pugna nō sit nisi ex fomitis icli-
natiōne: nec tentatio que est a carne sine peccato eē
possit: vt patz glo. ij. Cor. xij. sup̄ illud: Datus ē mi-
hi stimulus carnis mee. vñ dicendū est: q̄ aureolā
p̄pue hz vt in hoc mēbris alijs ecclie p̄formet in q̄
bus v̄ginitas inuenit: et q̄uis nō habuerit pugna
p̄ tentationē que ē a carne: habuit tamen pugnaz
p̄ tentationē ab hoste: qui nec etiā ip̄m ch̄ristuz re-
ueritus fuit: vt patz Matth. iij. ¶ Ad. iij. dō: q̄ vir-
ginitati nō debet aureola nisi in q̄tum addit quan-
dam excellentiā sup̄ alios p̄tinere grad'⁹: si autem
Adā nō peccasset v̄ginitas nulla p̄fectionē addi-
disset supra p̄tentiaz p̄ugale: q̄ fuisent tunc nu-
ptie honorabiles et thorus imaculatus: nulla p̄cu-
piscētie feditate ex̄te. vñ v̄ginitas tūc seruata nō
fuisset: nec ei tūc aureola deberet: sed mutata hūa-
ne nature p̄ditione v̄ginitas specialē decorem hz
et iō speciale p̄mū ei reddit' etiā tpe legis Moyli:
qñ cultus defetia p̄ carnalē actū p̄pagandus erat:
nō erat oīno laudabile a p̄mixtiōne carnis abstinē
vñ nec tali p̄posito speciale p̄mūz rederet: nisi ex
oluiuo p̄cessisset instinctu: vt credit d̄ Hieremia et
de Helia: quoz p̄iugia nō legūt. ¶ Ad. iij. dō: q̄
si aliqua p̄ violentiā oppressa fuerit nō amittit p̄p̄
hoc aureolā oīmodo p̄positū p̄petuo v̄ginitatē
seruadi inuolabilē fuet si illi actui nullo mō p̄sen-
tens: nō tñ per hoc v̄ginitatē perdit: vt supra ois.
xxxij. dictū est: et hoc dico siue p̄ fide siue p̄ q̄cun-
alia cā violentē corrupat. sed si hoc p̄ fide sustineat
hoc erit ei meritorū: et ad genus martyrii p̄rinebit
vnde Lucia dicit: Si me inuitā violari feceris mi-
hi castitas duplicabit ad coronaz. nō q̄ hēat duas
v̄ginitatis aureolas sed q̄ duplex p̄mū reportā-
bit: vnū p̄ v̄ginitate custodita: aliud p̄ iniuria quā
passa est. dico etiā q̄ si talis violētē opp̄ssa cōcipiat
nec ex hoc meritum v̄ginitatis perdit. nec tamē
matri ch̄risti equabit in qua fuit cū integritate mē-
tis integritas carnis. ¶ Ad. v. dō: q̄ v̄ginitas no-
bis a nā innascit q̄tū ad id qd̄ in v̄ginitate materi-
ale est: sed p̄positū p̄petue incorruptionis seruade
ex quo v̄ginitas meritū hz non est innatū. sed ex
munere gratie p̄ueniens. ¶ Ad. vi. dō: q̄ non cū
liber vidue fructus sexagenarius debet: sed ei solū
que p̄positum v̄ginitatis seruande retinet q̄uis
etiā votū nō emittat: sicut et de v̄ginitate dictuz ē.
¶ Ad. vij. dō: q̄ si frigidī et eunuchi volūtatē ha-
beant incorruptionē p̄petuā seruare: etiā si factas
adesset coeūdi: v̄gines sunt dicēdi et aureolā merē-
tur: faciūt enī de necessitate v̄tutē. Si vō volunta-
tē hēant ducēdi p̄iugē si possent aureolā nō merēt
vñ dic̄ Aug. i li. d̄ scā v̄ginitate: qd̄ ip̄m virile mēbz
debilitat vt gnāre n̄ possint vt sūt eunuchi sufficit
cū xp̄iani sūt et dei p̄cepta cūto dāt: eo tñ p̄posi-
to sunt vt p̄iuges si possent habere p̄iugans fide

libus adaequari. **Ad. ij. q. dō:** q̄ sicut inest quedā pugna spūi s̄ iniores p̄cupiscētias: ita etiam inest hōi q̄dā pugna s̄ passioēs exteri⁹ illatas. vñ sic p̄fectissime victorie q̄ de p̄cupiscētis carnis triūphat. s. v̄ginitati debet sp̄eal corona q̄ aureola dī: ita etiam p̄fectissime victorie q̄ hī de impugnatōe exteri⁹ debet aureola. Perfectissima autē victoria d̄ exterioribus passionibus p̄siderat ex duob⁹. Primo ex magnitudine passiois: in oēs autē passiones illas exterius p̄cipue locū mors tenet: sicut et i passioibus interioribus p̄cipue sunt venereoz cōcupiscētiae: et ideo quando aliquis obtinet victoriā de morte et ordinatis ad mortē p̄fectissime vincit. Secūdo p̄fectio victorie p̄siderat ex cā pugne: q̄n scz p̄ honestissima cā pugnat: q̄ scz ē ip̄e chūst⁹. Et hec duo in martyrio p̄siderant qd̄ ē mors suscepta p̄p̄ chūstū: martyrem enī nō facit pena sed causa et iō martyrio aureola debetur sicut et v̄ginitati. **Ad. j. q. dō:** q̄ sustinē mortē p̄p̄ x̄pm q̄tū ē de se ē op⁹ superogatio: nō enī q̄libz tenet fidē suam corā p̄secutore p̄fiteri: sed in casu est de necessitate salutis: quando scz aliquis a p̄secutore dephensus de fide sua requirit quā p̄fiteri tenet: nec tñ sequit q̄ aureolā nō meret. aureola enī nō debet op̄i superogatio in q̄tū ē superogatio: s̄ in q̄tū p̄fectionem quādā h̄z. vñ tñ p̄fectōe manēte etiā si n̄ sit superogatio aliq̄s aureolā meret. **Ad. ij. q. dō:** q̄ martyrio nō debet aliq̄d p̄miū scdm hoc q̄ ab exteriori infligit: s̄ scdm hoc q̄ volūtariē sustinet: qz nō meretur nisi p̄ ea q̄ sunt in nobis et q̄to id qd̄ quis sustinet volūtariē ē difficilius et magis natuz voluntati repugnare: tanto volūtas q̄ p̄pter x̄pm illud sustinet on̄dit firmitus fixa i chūsto: et ideo excellentius ei p̄miū debet. **Ad. iij. q. dō:** q̄ quidam act⁹ sūt q̄ i ip̄o actu h̄nt quādā vehemētia delectationis vel difficultatis et in talibus act⁹ sp̄ addit ad rōnem meriti vel demeriti scdm q̄ in actu ōz volūtate variari ex vehemētia act⁹ a statu i q̄ p̄us erat. et iō ceteri parib⁹ actu luxuria exercēs p̄ peccat q̄ q̄ solū i actu p̄sentit: qz i ip̄o actu voluntas auget s̄lt et cū act⁹ martyrii maximā difficultatē habeat volūtas martyrii non p̄tingit ad aliud meritū qd̄ actui martyrii debet rōne difficultatis q̄uis possit etiā puenire ad alteri⁹ p̄miū cōsiderata radice meriti: qz aliq̄s ex maiori charitate pōt velle sustinē martyriū q̄ ali⁹ sustineat. vñ volūtariē martyrii p̄mereri sua volūtate p̄miū cōntiale eq̄le vel mai⁹ eo qd̄ martyrii debet: s̄ aureola debet difficultati q̄ ē i ip̄a pugna martyrii. vnde aureola volūtariē in martyribus nō debet. **Ad. iij. q. dō:** q̄ sic delectationes tact⁹ circa q̄s ē t̄pantia p̄cipuū locū tenet in oēs delectationes interiores et exteriores: ita dolores tact⁹ oib⁹ alijs dolorib⁹ p̄eminēt: et iō difficultati illi q̄ accidit i sustinēdo dolores tact⁹: puta q̄ sunt i vberib⁹ et h̄mōi debet aureola maḡ q̄ difficultati sustinēdi interiorē dolores: p̄ q̄b⁹ tñ aliq̄s n̄ p̄p̄ie dē

martyrii nisi scdm quandam similitudinem: et hoc mō Hiero. loquit. **Ad. v. q. dō:** q̄ afflictio p̄nic n̄ ē p̄p̄ie loquēdo martyriū qz nō p̄sistit in h̄is q̄ ad mortē inferēdā ordinant cū ordinat solū ad carnē domandā quā mensurā si exceserint erit afflictio culpāda. Dī s̄ p̄pter similitudinem afflictionis martyriū: que quidē afflictio excedit martyrii afflictionem diurnitate s̄ excedit intensioē. **Ad. vj. q. dō:** q̄ fm Aug. i. j. d. ci. oct. nllī licitū ē sibi man⁹ in iocē q̄cūqz ex cā: nisi forte dīno instinctu fiat ad exēplū fortitudinis extendēdū vt mors p̄tinnat: illi autē de q̄bus ē obiectuz dīno instinctu mortē sibi intulisse credunt: et p̄p̄ hoc eoz martyria ecclesia celebrat. **Ad. vij. q. dō:** q̄ si aliq̄s p̄p̄ fidē vuln⁹ mortale accipiat et supuiuat: nō ē dubiū q̄ aureolā meret: sicut de brā Leclia patz: que triduo supuixit: et de mltis martyrib⁹ q̄ i carce sūt defūcti. s̄ et si vulnus n̄ mortale accipiat et tñ exide mortē icurrat credit aureolā p̄mereri q̄uis qd̄ dicit q̄ aureolā nō meret si ex icuria vel negligētia p̄p̄a mortē icurrat: nō enī ista negligētia cū ad mortē p̄duxisset nisi p̄supposito vulnē qd̄ p̄ fide acceptū ē: et ita vuln⁹ p̄pter x̄pm susceptū ē et plena occasio mori. vñ p̄ hoc aureolā nō v̄ amittit nisi sit tal negligētia q̄ culpā mortale inducat: q̄ et aureā aufert et aureolam. Si vō ex vulnere mortali suscepto non moriat ali quo casu cōtingente: vel etiā vulnera nō mortalia suscipit: et adhuc carcerē sustinens moriat adhuc aureolā meret. vñ et q̄rundā scōz martyria i ecclesia celebrat q̄ i carce mortui sūt aliq̄b⁹ vberib⁹ longe an̄ susceptis: sicut p̄ de Marcello papa. Quālitercūqz igit afflictio p̄p̄ x̄pm illata vsqz ad mortē t̄tinuat siue mors ide seq̄ siue nō aliq̄s martyrii efficiat: et aureolam meret: si vō nō t̄tinuat vsqz ad mortē nō p̄p̄ hoc aliq̄s dicit martyrii: sic p̄ de Siluestro de q̄ nō solēnsat ecclesia sic de martyre: qz in pace vitā finiuit q̄uis p̄us aliq̄s passiones sustinuerit. **Ad. viij. q. dō:** q̄ sic t̄pantia nō ē circa delectationes i pecunijs vel i honorib⁹ et h̄mōi s̄ solū i delectationib⁹ tact⁹ q̄si p̄cipuis: ita etiā fortitudo ē circa picula mortis sicut circa p̄cipua: vt dicit in. iij. Ethic. et iō soli iniurie q̄ irrogat circa corp⁹ p̄p̄uū et q̄ nata ē mors seq̄ debet aureola. Siue igit aliq̄s p̄pter x̄pm res tpales siue famā vel q̄cqd̄ h̄mōi amittat: nō efficiat p̄pter hoc p̄p̄ie martyrii nec meret aureolam nec plus aliquis pōt ordinate res exteriores diligere q̄ p̄p̄uū corp⁹: amor autē inordinatus nō coadiuuat ad meritū aureole: nec etiā pōt dolor de amissioē rez coēri dolori de corpis occasione et alijs huiusmōi. **Ad. ix. q. dō:** q̄ cā sufficiens ad martyriū nō solū ē cōfessio fidei sed quēcūqz alia v̄tus non politica s̄ infusa q̄ finē h̄at x̄pm q̄libet enī actu v̄tutū aliq̄s testis x̄pi efficiat in q̄tum opa q̄ in nobis x̄ps p̄ficiat testimoniū bonitatis et sūt. vnde aliq̄s virgines sunt occise p̄ v̄ginitate quā seruare volebant: sicut beata Agnes et quedā

alio quaz martyria in ecclesia celebrant. ¶ Ad. x. dō: q̄ vitas fidei hz xpm p sine vel p obiecto: et iō p̄fessio ipsi aureolā meret si pena addat: non solū ex pte finis s; ex pte materie. s; p̄fessio culuscūq; alteri vitatis nō ē cā sufficiens ad martyriū rōne materie s; solū rōne finis: vtpote si aliq̄s pus veller occidi q̄ q̄dūq; mēdaciūz dicēdo q̄ ipsum peccaret. ¶ Ad. xi. dō: q̄ et bonū increatū excedit oē bonū creatū. vñ q̄cūq; finis creat' siue sit bonū cōe siue bonū puatū nō p̄t actu tātā bonitatē p̄stare q̄taz finis increat': cū scilz aliqd p̄t oē agi: et iō cū q̄s p̄t bonū cōe nō relatū ad xpm mortē sustinet aureolā nō meret. sed si hoc referat ad xpm aureolā meret: et marty: erit: vtpote si rē publicā defēdat ab hostiū impugnatōe q̄ fide xpi corūpe molliūf et i tali defēsiōe mortē sustineat. ¶ Ad. xii. dō: q̄ qdā dicit q̄ in innocētib' occisus p xpo v̄tute dina accelerat' ē vsus rōnis sic et i Jobe baptista oū ad huc eēt i materno vtero: et fm h' vere martyres fuerūt et volūtate et actu aureolā hnt. Sed aliq̄ oī cū q̄ fuerūt: mari: yres actu tātuz et n̄ volūtate qd v̄tēre Berni. distiguēs tria gnā marty: vt dicitū ē: et fm hoc innocēs sic nō p̄tingūt ad p̄fectā rōez marty: s; aliqd marty: hnt ex hoc q̄ passi sūt p xpo: ita ē aureolā n̄ qdē fm p̄fectā rōem s; fm aliq̄ā p̄cipatōz iōptū. s. gaudēt se i obsequiū xpi occisus eē: vt oīn ē de pueri baptista q̄ hēbūt ali qd gaudiū de innocētia et carnis integritate. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ sicut p martyriū et v̄ginitatē aliq̄s p̄fessio: ita victoriā obtinet de carne et mūdo: ita et p̄fectissima victoriā q̄ diabolu obtinet qn aliq̄s nō solū diabolo impugnatū non cedit s; etiā eū expellit et nō solū a se s; etiā ab aliq̄s: hoc aut sit p̄dicationē et doctrinā: et iō p̄dicationē et doctrinā aureola debet: sicut et v̄ginitati et martyrio. Nec ē dicēduz vt qdā dicit: q̄ tātū debet p̄latiū qd' p̄petit ex officio p̄dicare et docē. s; q̄buscūq; q̄ licite hūc actū exercēt: p̄latiū aut nō debet q̄uis hēant officiu p̄dicandi nisi actu p̄dicēt: qz corona n̄ debet habitui s; actuali pugne: scdm illud. ij. Timo. ij. Nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. ¶ Ad. i. q̄ dō: q̄ p̄dicare et docē sūt act' alicui' v̄tut. s. misericordie vñ et iñi spūales elymas p̄putat: vt p̄z. oī. xv. ¶ Ad. ij. dō: q̄ q̄uis facultas p̄dicandi et docēdi qnq; ex studio p̄ciat: tñ vsus doctrine ex volūtate p̄cedit q̄ p̄ charitatē iformat a deo iusā: et sic act' et meritū eē p̄t. ¶ Ad. iij. dō: q̄ exaltatio i hac vita nō dimi nuit ali' vite p̄miū nisi ei q̄ i tli exaltatiōe ppriam glis q̄rit: q̄ aut talē exaltatiōē i v̄tilitatē alioz cōuertit: ex ea sibi mercedē acq̄rit: cū enī oī q̄ doctrinē debet aureola: itelligēdū ē doctrinē q̄ ē de p̄tineti bus ad salutē p̄ quā diabol' a cordib' hoium expugnaf sic q̄busdā spūalib' armis: d' q̄b' oī. ij. Loī. x. Alma militie nre nō sūt carnalia sed spūalia.

AD quartuz sic pro

ceditur: videt q̄ christo aureola debeaf: debet enīz aureola v̄ginitati et martyrio et doctrine: sed in christo hec tria p̄cipue fuerunt: q̄ christo p̄cipue aureola competit. ¶ S. omne quod est perfectissimū in rebus humanis p̄cipue christo ē attribuēdū sed p̄miū aureole debet excellentissimū merū. q̄ xpo debet. ¶ S. Cyprian' dicit: q̄ imaginē dei v̄ginitas portat: v̄ginitatis q̄ exēplar i deo ē. et sic v̄t q̄ xpo etiā inq̄tū ē de aureola p̄petit. ¶ Sed q̄ aureola ē gaudiū de p̄formitate ad xpm: vt oī. s; nullus p̄formaf vel similat sibiū: vt p̄z p̄ p̄m. q̄ xpo nō debet aureola. ¶ S. xpi p̄miū nūq̄ ē augmentatū. s; xps ab instāti p̄ceptiōis sue nō hūit aureolā: qz tunc nūq̄ pugnauerat. q̄ nūq̄ postea aureolā habuit. ¶ Alter' v̄t: q̄ angel aureola debeaf: qz vt dicit Hiero. de v̄ginitate loq̄ns: i carne p̄ter carne viue potius ē vita angelica q̄ hūana: et. j. Loī. vij. dicit glo. q̄ v̄ginitas ē portio angelica: cū iḡ v̄ginitati r̄ndeat aureola: v. q̄ angel debeaf. ¶ S. nobilit' or ē incorruptio spūs q̄ incorruptio carnis. s; i angelis inuenit incorrupto spūs: qz nūq̄ peccauerūt. q̄ eis magis debet aureola q̄ hominibus incorruptis carne: q̄ alias aliq̄n peccauerūt. ¶ S. doctrine debet aureola. sed angeli nos docent: purgando illū nādo: et p̄ficiēdo: vt Dio. dicit. q̄ eis debet aureola saltē doctoz. ¶ S. ij. Timo. ij. Nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. s; i angel' nō ē pugna. q̄ nec eis aureola debet. ¶ S. aureola nō debet actu q̄ p̄cc' n̄ exercet. vñ amātū v̄ginitatē et martyriū et doctrinā si exteri' hec eis nō insūt aureola n̄ debet. s; angeli sūt inco: p̄t. q̄ aureolā nō hnt. ¶ Te r' v̄t: q̄ aureola etiā corpi debeaf: p̄miū enī cēntiale ē port' q̄ accēntiale. s; dos q̄ ad p̄miū cēntiale p̄tinet nō solū ē iñ aia sed etiā iñ corpore. q̄ et aureola q̄ p̄tinet ad p̄miū accēntiale. ¶ S. p̄ccō qd per corp' exercet r̄ndet pena iñ aia et corpe. q̄ et merito qd exercet p corp' debet p̄miū et iñ aia et iñ corpore sed merituz aureole per corpus exercet. q̄ aureola etiā debet corpi. ¶ S. in corpibus martyriū apparet quedā v̄tutis pulchritudo iñ ipis cicatrici bus corpis: vñ dicit Aug. xij. de ciui. dei: Nescio quō sic afficimur amore marty: bonouuz vt vel' mus i illo reg' i corpe corpib' vidē vulnez cicatrices q̄s p xpi noie p̄tulerūt et fortasse vidēbim': nō enī erit iñ eis deformitas s; dignitas quedā: q̄uis i corpore nō corpis s; v̄tutis pulchritudo fulgebit. q̄ v̄t q̄ aureola marty: sit i corpore: et eadē rōne d' aliq̄s ¶ S. ij. aie q̄ mō sūt iñ paradiso hnt aureolas nec tñ hnt corpa. q̄ p̄miū subiectū aureole non ē corp' s; aia. ¶ S. omne meritū ē ab aia. q̄ p̄miū totū i aia eē oī. ¶ S. n̄deo. dō: ad. j. qdēz: q̄ circa hoc duplex ē opio. Quidā. n. dicit: q̄ i xpo ē aureola fm p̄paz aureole rōez cū i pugna iueniat et victoriā et p̄ p̄nis corona fm p̄paz rōem. S; diligēt' p̄siderādo q̄uis xpo p̄petat rō auree vel corone: nō tñ ei cōpetit ratio aureole: aureola enī ex hoc ipso q̄ diminiuitue

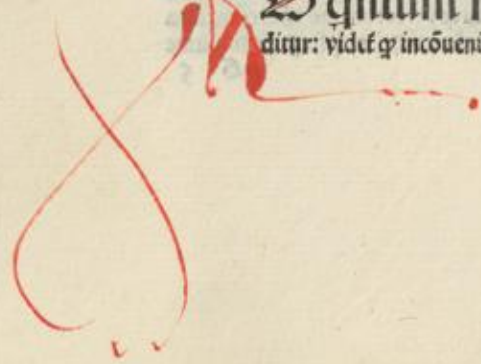

oī importat aliqd qd picipatiue et nō fm sui plēi tudinē possidet. vñ ill ppetit aureolā hīe i qd' ē ali q' pfectōis victorie picipatio fm imitatioz ei' in q' pfecte victorie plēa rō p'stat: et iō cū i xpo iueniat h' mōi pncipal et plēa victorie rō: p cui' victoriā oēs alij victores p'stituunt: vt p3 Job. xvi. Cōfidite ego vici mūdū: 7 Apoc. v. Ecce vicit leo d' tribu iuda. xpo nō ppetit aureolā hīe. s3 aliqd. vñ oīs aureole originat. vñ Apo. iij. Qui vicerit faciā cū sedere i throno meo sic ego vici et sedeo i throno patris mei. Un' fm alios dō ē: q' q'uis id qd' ē i xpo nō hēat rōnē aureole: tñ ē excellēti' oī aureole. ¶ Ad j. q' dō: q' xps fuit v'ssime vgo martyr et doctor. s3 tñ pmiū accūitale hīs rōdēs i xpo nō h3 aliquā notabile q'ritatē i ppatōe ad magnitudinē cēntial' p' mīj. vñ nō h3 aureolā sub rōne aureole. ¶ Ad. ij. dō: q' aureolā q'uis debeat operi pfectissimo q' ad nos: tñ aureolā in q'rtuz dīminutiue dī signat q'ndā picipatiōnē pfectōis ab aliq' in q' plenarie inuenit et scdm hoc ad quādā minozationē p'tinet: 7 sic in xpo nō inuenit in quo oīs pfectio plenissime inuenit. ¶ Ad. iij. dō: q' q'uis vginitas habeat aliquo mō exemplar in deo: nō tñ h3 exemplar vni' rōnis incorruptio enī dei quā vginitas imitat nō eadem rōne est in deo et in aliquo v'gine. ¶ Ad. ij. q. dō: q' angelis aureolā nō debet cui' ratio ē: qz aureolā p' pue rñdet cuidam pfectioni in excellēti merito: ea vō que in hōibus ad pfectionē meriti p'tinet angelis sunt p'naturalia: vel etiā spectāt ad cōem eozz statū aut etiā ad ipm p'miū: et iō rōne eozz quā hōibus debet angeli nō hnt aureolā. ¶ Ad. j. q' dō: q' vginitas dī esse vita angelica in q'rtuz p gratiā v'gines imitant id qd' angeli hnt p naturā nō enī virtutis ē i angelis q' oīno de delectatiōibus carnis abstineāt: cū huiusmōi delectatiōes i eis eē nō possint. ¶ Ad. ij. dō: q' ppetua incorruptio spiritus in angelis p'miū cēntiale meret: est enī d' necessitate salutis cū in eis non possit subsequi reparatio post ruīnā. ¶ Ad. iij. dō: q' illi act' fm quos angeli nos docēt p'tinet ad glouaz eozz et ad cōem ipsoz statū. vñ p huiusmōi act' aureolā nō merētur. ¶ Ad. iij. q. dō: q' aureolā p'prie est in mente: est enī gaudiū de opibus illis q'bus aureolā debet s3 sicut ex gaudio cēntialis p'mīj qd' ē aurea redundat qdā decor i corpe q' ē gl'ia corpis: ita ex gaudio aureole resultat aliqd' decor in corpore: vt sic aureolā pncipaliter sit in mente. sed p quādā redundā tiam fulgeat etiā in carne. ¶ Et p hoc p3 rñsio ad obiecta. Tñ scēdum est: q' decor cicatricū q' in cor poribus martyzz apparebunt nō pōt dici aureolā qz aliq' martyres aureolā habebūt in quib' huius modi cicatrices nō erunt: vtpote illi q' sūt submersi aut famis inedia: vel squalore carceris inempti.

Quantum sic proceditur: videt q' inconuenienter designetur

tres aureole: virginū: martyzz: et predicatorz. Aureola enī martyzz rñdet v'rtuti fortitudinis: aureola vginū v'rtuti p'pantie: aureolā vō doctorz v'rtuti prudentie. s3 vi q' debeat esse quarta aureolā q' debeat iusticie. ¶ S. Exodi. xxv. dicit glo. q' corona aurea addit: cum p euāgelium his qui mādātā custodūt vita eterna p'mittit. Matth. xx. Si vis ad vitā ingredi sua mādātā. hūc aureolā supponit. cum dī: Si vis pfectus eē vade et v'ede oīs que habes et da pauperib'. s3 pauprati debetur aureolā. ¶ S. p voti obediētie aliqd' se deo subijcit totalr s3 in voto obediētie maxia pfectio p'stat: 7 ita vi q' ei aureolā debeat. ¶ S. mīta sunt etiā alia suprogationis opera de quib' homo i futuro spēale gaudiū hēbit. s3 multe sunt alie aureole p'ter istas tres. ¶ S. sicut aliquis diuulgat fidem p'dicādo et docendo ita scripta p'pillando. s3 talib' q'rtā aureolā debet. ¶ Lterius vī: q' aureolā vginūz sit inē alias potissima: qz Apoc. viij. dī de vginib' que sequent' agnum quocunqz ierit: 7 q' nemo alius potat dice canticum quod v'gines cantabant. s3 v'gines habent excellentiorem aureolā. ¶ S. Lypianus dicit de vginib': q' sunt illustrioz portio gregis xpi. s3 eis magis aureolā debet. ¶ Jte vī q' potissima sit aureolā martyzz: q' dicit Aimo: q' nō oīs v'gines p'ugatas p'cedunt. sed hi specialit' qui in tormento passiois vginitate insup custodia coequāt martyrib' p'ugatis. s3 martyrium dat vginitati p'eminentiā sup alios stat'. s3 martyrio portioz aureolā debetur. ¶ Jte vī: q' potissima debeat doctori: qz ecclesia militans exemplata est ab ecclesia triumphāte sed in ecclesia militāte maxim' honor debetur doctoribus. j. Lino. v. Qui bñ p'sunt p'sbyteri dupli ci honore oigni habeant: maxime autē q' laborāt v'bo et doctrina. s3 in ecclesia triumphāte eis portioz aureolā debet. ¶ Lterius vī: q' vnus aureolā vginitatis vel martyzz vel doctoris excellenti' alio nō habeat: qz ea que sunt in termino nō intendūt et remittūt. sed aureolā debet opibus que sunt in termino pfectionis. s3 aureolā nō intendit nec remittitur. ¶ S. vginitas nō suscipit magis et minus cum importat p'uationē quādā: et negatiōes non intendāt nec remittāt. s3 nec p'miū vginitatis: s3 aureolā vginūz intendit et remittit. ¶ Sed p: aureolā supponit auree. sed aurea ē intēstio: i vno q' in alio. s3 et aureolā. ¶ Rñdeo dō ad j. q' dō: q' aureolā ē quoddā p'ilegiatum p'miū p'ilegiatē victorie rñdens: vt p3 ex dicitis: et iō fm p'ilegiatas victorias in tribus pugnis q' cui libet hōi iminent tres aureole sumunt: in pugna enī que ē p' carnem ille potissimā victoriā obtinet qui a delectabilibus v'eneris q' sunt p'cipua in hoc genē oīno abstinet: et iō vginitati aureolā debet. In pugna vō qua p' mūdū pugnat: illa ē p'cipua cū a mūdo p'secutiōez vsqz ad mortē sustinet. vnde et martyrib' qui in ista pugna victoriā obtinent secūda aureolā debe

tur. In pugna vo qua s diabolū pugnam' illa ē p
cipua victoria: cum aliquis hostē nō soluz a se sed
a cordib' alioz remouet: quod sit p p'dicationē et
doctrinā: et iō doctoꝝ et p'dicatorib' tertia au
reola debet. Quidam vero distinguunt tres aure
olas scōm tres viros anie: vt dicāt tres aureole rō
dere potissimis trium virtū aie actib'. Potissimus
eni act' rōnalis ē vitatē fidei etiā i alijs diffundē: et
huic actui debet doctoꝝ aureola. Irascibilis vero
act' potissim' est etiā motū ppter xpm superare: et
huic actui debet aureola martyꝝ. Concupiscibilis
autē act' potissim' ē a delectabilib' maxis penitus
abstinē: et huic debet aureola vginū. Alij vo aure
olas tres distinguūt scōm ea qd' xpo nobilissime cō
formamur: ipse eni mediator fuit ini mundū 7 pa
trē. fuit ḡ doctor scōm q vitatē quaz a pte acceptat
mundo māifestauit. fuit autē martyꝝ fm q a mū
do psecutionē sustinuit. fuit vo vgo in qrtū purita
tē i seipso pseruauit: et iō doctoꝝes martyꝝes vrgi
nes ei pfectissime pformāt. vñ talib' debet aureola
¶ Ad. j. ḡ dō: q i actu iusticie nō attendit aliq pu
gna sic in actib' aliaz virtutuz: nec tñ hoc vez est q
docere sit act' prudētie: imo pot' est act' charitatis
vñ misericordie scōm q ex tali hitu inclinamur ad
huiusmōi exercitium vel etiā sapie vt dirigit. Ul
pōt dici scōm alios q iusticia circūit oēs virtutes: et
iō eis spēalis aureola non debet. Quā autē hoc sit
vez dcm ē i li. ij. di. xxxij. ¶ Ad. ij. dō: q pauper
tas qvis sit op' pfectiois: nō tñ tenet summū locū
in aliqua spiritali pugna: q amor corp'alium mi
nus impugnat q pcupia carnis vel psecutio inli
cta in corp' ppuum. vñ pauprati non debet aureo
la. s3 debet ei iudiciaria pās rōne hūiliatiois q cō
sequit paupratē: vt supra dcm ē. Elo. aut inducta
large accipit aureolā p quolibet premio quod red
dit merito excellēt. ¶ Et silt dīcēdū ad. ij. et. iij.
¶ Ad. v. dō: q etiā scribētib' sacra doctrinā debe
tur aureola. s3 hec nō distinguit ab aureola doctoꝝ:
q: sc̄pta pponere qdā mod' dīcēdū ē. ¶ Ad. ij. qdēz
dicendum: q p'eminētia aureole ad aureolā pōt
duplicī attendi: Primo ex pte pugne: vt dicat aure
ola potior q fortiori pugne debet: et p hūc moduz
aureola martyꝝ alijs aureolis superminet quodā
mō: et aureola vginū alio mō: pugna eni marty
rij est fortior: scōm seipam et vehementius affligēs
pugna carnis ē p'iculosior in qrtum est diuturnior:
et magis nobis iminet e vicino. Scōdō ex pte eozū
de quib' ē pugna: et sic aureola doctoꝝ inf oēs est
potior: q: huiusmodi pugna versat circa bona in
telligibilia: alie vero pugne circa sensibiles passio
nes. sed illa eminētia que attendit ex pte pugne ē au
reole eēntialior: q: aureola scōm ppuam rōem re
spicit victoriaz et pugnam. Difficultas etiā pugne
q attendit ex parte ipsi' pugne ē potior: q: illa q at
tendit ex parte nostri in qrtum est nobis vicinior: 7
ideo simplicī loquendo aureola martyꝝ in oīs

est potior: et ideo dicit Matth. v. in glo. q in octa
ua beatitudine que ad martyꝝes p'inet scilz: Beati
qui persecutionē patiunt 7c. oēs alie perficiūt p'p
hoc etiā ecclesia in cōnumeratiōe sanctorz marty
res doctoꝝibus et vrginib' p'ordinat. sed q: tum ad
aliquid nihil phibet alias aureolas excellentioꝝes
esse. ¶ Et p hoc p3 solutio ad obiecta. ¶ Ad. ij. q.
dō: q cum meritum sit quodāmodo p'emiū causa
opoz3 diuersificari p'emia scōm q merita diuer
sificantur. Aliquid enim intenditur et tenitur
per intensionem 7 remissionem sue cause merituz
autem aureole potest esse maius et minus. vnde 7
aureola pōt esse maior et minor. Sciendum tñ: q
meritum aureole pōt intēdi duplici: vno modo
ex parte radicis: alio mō ex parte op'az: ptingit eni
esse aliquos duos quoz vn' ex mio: i charitate ma
ius tormentū martyꝝ sustinet: vel magis p'dicatōi
instat aut etiā magis se a delectabilib' carnis elon
gat. intensionē ḡ meriti que attendit p'ene radicem
nō rīdet intensio aureole sed intensio auree. sed in
tensionē meriti que est ex genere actus rīdet inten
sio aureole. vñ pōt esse q aliquis qui min' in mar
tyrio meret qrtum ad essentialē p'emiū habebit p
martyrio maiorem aureolaz. ¶ Ad. j. ḡ dō: q me
rita quibus debent aureole nō attingunt ad termi
num pfectiois simplicī sed scōm specie sicut ignis
est specie subtilissimuz cozpoz. vnde nihil phibet
vnam aureolam alia esse excellentioꝝem: sicut vn'
ignis est alio subtilior. ¶ Ad. ij. dō: q vna vrgini
tas pōt esse alia maio: ppter maiorem recessum a
virginitatis p'io: vt dicat in illa esse maior vrgini
tas que magis occasiōes corrupōnis vitat sic pua
tiones intēdi possunt: vt cum di homo magis ce
cus: q: magis elongat a visu. Quos fines hebunt
due ciuitates. hoc ideo dō: q: vsq ad oīē iudiciū nu
merus electoz et damnatoꝝ auget. et etiā glōria
et pena augeri pōt saltem qrtuz ad p'emiū et p'nā
accidētalem. sed post iudicium vltius augeri nō
poterit. ¶ Denarius eni vnus: hoc dō: ppter hoc
q idem est obiectum oim beatoꝝ. ¶ Ille quippe
beate viuit qui viuit vt vult nec male aliqd vult.
hec snia Aug. p'cordat euz snia ph: vt p viuē ope
ratio vite intelligat: p hoc vero quod dicit: vt vult
ostendit operatio non impedita: per hoc autē qd
dicit nec aliqd male vult: ostendit eē p'natural: quia
mala sunt p'naturā. ¶ Quo retardat quodāmo
ne tota intēdiōe 7c. ista retardatio intelligit qrtū ad
hoc q: aia a corpe sepata nō h3 pfectuz eē: 7 ita nec
pfectā opationē q possit deo perfecte coniungi.

Distinctio. L.
Hic oritur qstio
ex predictis ducens originem.
Postq̄ determinauit magister
de gloria scōz p' iudiciū gnāle
hic determinat de penis impioꝝ. Et diuidit i p'ces

duas. In p̄ma p̄positū p̄sequit. In sc̄da ponit toti
us opis epilogu: ibi Hec de pedib' sedētis r̄c. P̄ia
aut̄ ps̄ diuidit i duas p̄tes. In p̄ma d̄minat de pe
nis d̄natorū q̄tū a l̄ affectū. In sc̄da d̄minat
de penis eoz q̄tū ad cognitiōē siue intellectū:
ibi Hic queri solet q̄re ille tenebre r̄c. Et hec ps̄ di
uidit in p̄tes tres. In p̄ma ostendit quō excludunt
a cognitiōe dei p̄ hoc q̄ sūt in tenebris exteriorib'
In sc̄da ostendit qualis se habeat eoz cognitiō ad
ea que in hoc mūdo agunt: ibi P̄terea queri so
let si reproboz anie r̄c. In t̄tia qualis se h̄eat ad
cognoscenda ea que erga sanctos agunt: ibi Que
ri etiā solet r̄c. Sc̄da pars diuidit in duas. In p̄
ma inquir̄it vtz mortui cognoscāt ea q̄ hic agūt.
In sc̄da mouet dubitatiōē quādam ex viciis: ibi
Si quis autē querat r̄c. T̄tia vero pars diuidit
in duas. In p̄ma ostendit quō boni et mali inuicē
videant. In sc̄da inquir̄it quid accidat sancti ex
visiōe damnatoz: ibi Sz cum sanctis malos r̄c.
Et hec pars diuidit in duas. In p̄ma inquir̄it vtz
sancti videntes damnatoz miserā eis compatiāt.
In sc̄da vtz ex hoc q̄ penam damnatoz vidēt
eoz gl̄ia minuat: ibi Postremo querit an visa r̄c.
Ic duo querunt. ¶ Primo de cognitiōe
naturali anime separate. ¶ Secundo de
pena damnatoz. ¶ Circa primū querit̄
q̄tuor. ¶ Primo vtz aia possit aliqd̄ intelligē a
corpe sepata. ¶ Sc̄do vtz possit intelligē p̄ sp̄s
q̄s a sensibilib' accipit dū corpi eēt iūcta. ¶ Tertio
vtz aia sepata singularia coḡscat. ¶ Quarto vtz
localis distātia et cognitiōē impediāt. ¶ Vtruz
autē sensib' vtaf̄ q̄sūt ē supra ois. xliij.

Ad primum sic pro
cedit: v̄ q̄ anima nihil intelligere possit
a corpe separata: q̄ vt dicit p̄hus in. i. de
anima: Intelligere et considerare cōsumit quodaz
interius corrupto. sed per mortē illud quod ē inte
rius ex parte corpi corumpit. q̄ post mortem nō
pōt aia intelligere aliquid et p̄siderare. ¶ P̄. nlla
actio cōis corpi et aie pōt remanere in aia corpe
corrupto. sed intelligere est quedaz actio corpi et
aie cōis: sicut et texere et edificare: vt p̄ in. i. de aia
q̄ corpe corrupto aia nō pōt intelligere. ¶ P̄. ania
nihil pōt intelligere sine intellectu possibili. sed in
tellectus iste ē corruptibilis. vt d̄ in. iij. de aia. non
aut̄ corumpit nisi corpe corrupto. q̄ aia a corpe se
pata nihil pōt intelligere. ¶ P̄. vt d̄ in. iij. de aia
sicut se h̄nt colores ad visū: ita se h̄nt fantasmatā
a l̄ animā intellectiua: sed destructis colorib' visus
nihil possit videre. q̄ destructis fantasmatib' ania
nihil poterit intelligere: fantasmatā autē nō rema
nent in aia sepata: cū sint in imaginatiōe que habz
organū corpalē. q̄ anima separata nihil pōt intel
ligere. ¶ P̄. p̄fect' eē hz ania in corpe q̄ a corpe se
parata sicut pars in toto p̄fectior est q̄ p̄ se existē

sed aia intellectus euz est in corpe non pōt intel
ligere sine fantasmatibus: vt p̄ in. i. et. iij. de aia. q̄
nec sepata a corpe sine eis intelligere poterit: et sic
idem quod p̄us. ¶ P̄. intellectus humanus est fa
ctus sicut tabula in qua nihil est scriptū: vt dicit i
ij. de aia. q̄ aia in sui creatione non hz aliquas for
mas p̄creatas. si q̄ intelligit aliquid oportet q̄ intel
ligat per formas a sensibus acceptas: cum omis co
gnitiō sit per aliquas formas que sit similitudo rei
cognite. sed aie pueroz defunctoz i vteris mater
nis non h̄nt aliquas formas a sensibus acceptas. q̄
saltem aie pueroz nō p̄nt intelligere aliqd̄: euz nō
habeant aliquas intelligibiles formas. ¶ P̄. ania
ad hoc d̄ esse corpi iuncta: vt sciētis et virtuti
bus perficiat. q̄ anteq̄ in corpe fuerit scientia p̄
fecta nō potest intelligere aliquid: alias frustra cor
pi iungeret. sed aie puuloz predictoz non fue
runt aliq̄ scientia in corpi p̄fecte. q̄ idē quod
p̄us. ¶ Sed p̄hus dicit in. ij. celi et mūdi: q̄ ois
res est p̄pter suā operatiōē. vnde re remanētē re
manet eius operatiō. et hoc est quod Damasc. dicit
q̄ nulla substantia est otiosa. si q̄ aia post corpus re
manet sicut fides ponit: ois q̄ aliqua eius operatiō
remanet: q̄ vt d̄ in. i. de aia. si nulla operatiō ani
me est ei p̄pria sine corpe non cōtingit eam sepa
ri. sed intelligere est maxime p̄pria eius operatiō. q̄
aia sepata aliquid intelligere pōt. ¶ P̄. sicut dicit
Aucēna in sua Meta. imunitas a materia ē cō q̄
re aliqua substantia sit intellectiua. sed aia sepata a
corpe imunitas ē a materia q̄ corpi iuncta: que
tūc non est actus alicuius materie sicut mō est euz
q̄ aia mō intelligat: multo magis intelliget euz erit
a corpe separata. ¶ P̄. Aucēna dicit i. vj. de na
turalibus: q̄ aia non indiget imaginatiōe et aliq̄
virtutibus sensibilib' nisi i p̄ncipio t̄n: et nō postea
nisi paz. cum q̄ proficit et roborat sola per se opaf̄
actiones suas absolute: et sic anima indiget sensib'
sicut homo indiget iumēto et eius apparatu: vt p̄
ueniat eo q̄ pponit q̄ cū accesserit nō eī vltē idē
gebit. q̄ anima non semp indiget corpe ad intel
legendum: et sic sepata intelligere poterit. ¶ R̄. inde
d̄: q̄ ponentibus intellectum a potētis sensituius
differre: necesse est ponere intellectus substantiā in
corruptibile esse: eo q̄ necesse est eū imaterialē po
nere: nec a materia sc̄dm eē dependētē: omnē autē
huiusmodi substantiā ois incorruptibilem esse: q̄
materia inq̄tā pōt eē subiectū p̄uatōnis et forme
est corruptionis causa in rebus materialib'. vñ d̄
cit p̄hus in. i. de aia: q̄ intellectus v̄ esse substantia
quedam et non corumpi. Quidā vero hūc intel
lectū corruptibilem dixerūt nō esse partem aie hu
mane. sed esse aliquā substantiā oino a corpe sepa
ratam: aiam vero humanā nō oici intellectiua n̄
si fm quādam p̄ticipatiōē intellectiualitatis ex re
fulgētia intellectus sepata sup̄ ip̄m. vnde destructo
corpe: anima humana nec r̄manebat nec aliqd̄

intelligere poterat. Sed hoc videtur esse contra intentionem philosophi: dicit enim in .ij. de anima de intellectu loquens quod intellectus videtur esse alterius generis anime: et hoc solum contingit separari sicut perpetuum a corruptibile. In .xj. etiam Metaphysica dicitur: quod anima est talis dispositionis: ut scilicet possit separari non tota sed intellectus. Ex quo patet: quod intellectus qui est pars anime ponitur a corpore separari: et ideo anima intellectiva que est anima humana post corpus remanere sicut fides ponitur: et per consequens necesse est quod intelligat: cum intelligere sit eius propria operatio. sed quomodo intelligat diversimode a quibusdam ponitur. Quod enim dicitur quod anima separata a rebus cognitionem accipit sicut et nunc facit. Sed hec opinio videtur omnino irrationalis: anima enim humana a corpore separata non ponitur nisi sensitiuis potentijs: ut supra dicitur. dicitur etiam quod hanc potentiam actus per organa corpora necesse sit exerceri. unde non erit nisi in visu potentiam intellectiue partis: intellectus autem non est natus accipere cognitionem a rebus sensibilibus immediate. sed mediantibus potentijs sensitiuis cum oporteat esse quendam puenientiam inter recipientes et receptum. species autem in sensibus extrinsecas habent puenientiam et cum intellectu in quantum sunt sine materia: et cum rebus materialibus in quantum sunt cum conditionibus materie. unde de conuenienter sensus a rebus materialibus accipit et intellectus a sensibus: non autem intellectus immediate a rebus materialibus: et ideo non potest poni quod anima separata cognitionem a rebus materialibus accipiat: nec sufficit ponere in ea cognitionem solum que fuit a sensibus accepta in corpore propter animas puerorum decedentium in matris uteris que a sensibus cognitionem non acceperunt. Et ideo alij dicunt quod sic angelus habet apud se formas innatas causarum ordinis vniuersi: ita et anima sui creatione sed omnia est in corpore a corpore opprimitur: ut illis formis vni non possit ad intelligendum: sed vni formis quas a sensu accipit vel etiam ipsis formis innatis: secundum quosdam qui posuerunt quod additum non est aliud quam reminisci: sed postquam a corpore fuerit separata videtur illis formis innatis. Sed illud contradicit sententia philosophi: qui dicit intellectum humanum esse sicut tabulam in qua nihil est scriptum. contradicit enim experientia qua exprimitur nos nihil posse intelligere nisi ex perceptis a sensu ad intelligendum manducamus: nec esset probabile quod cum anima naturaliter corpori vniat totaliter impediret per rationem ad corpus ut formis innatis vni posset. Sed hoc rationem videtur opinioni illorum que posuerunt animam ante corpus creatam et postea corpori accidentaliter coniunctam: non enim ea que vni et eidem naturaliter insunt ita se habent quod vni eorum totaliter impediat alterum: alias in natura aliquid esset otiosum. Et ideo aliter dicendum est: quod anima in sui creatione nullas habet formas precreatas: nec ad hoc quod post separationem a corpore intelligat requirunt aliquid forme a rebus accepte vel tunc vel prius: sed intelliget de naturali cognitione loquendo per influentiam a substantijs superioribus deo. scilicet vel angelis: et loquitur de na-

turali influentia. Et hoc sic patet: intellectus enim noster est medius inter substantias intelligibiles et res corporales. unde anima intellectiva videtur esse creata in origine eternitatis in libro de causis: et hoc ideo quia ipsa per intellectum attingit ad substantias intelligibiles. in quantum vero est actus corporis attingit res corporales omne autem medium quanto magis appropinquat vni extremorum: tanto magis recedit ab alio: et quanto magis recedit ab vno tanto magis alteri appropinquat unde cum anima nostra in statu vite maxime ad corpus accedat: utpote actus eius extrinsecus: non habet respectum ad res intelligibiles nisi aliquo modo attingendo corpus: et propter hoc anima in statu huius vite non recipit influentiam a superioribus substantijs nisi ut cognoscat sub speciebus a sensibus acceptis. unde Dionysius dicit in ca. .j. de hierarchia. quod non est possibile nobis in hac vita aliquid suplicere diuini radii nisi cum varietate sensibilibus formarum: et ideo etiam in hac vita quanto anima magis a corpore abstrahitur tanto magis a substantijs spiritualibus influxum cognitionis recipit. et inde est quod quedam occulta cognoscunt in dormiendo et in excessu mentis quando anima a corporis sensibus abstrahitur. unde cum actu erit a corpore separata: erit paratissima ad recipiendum influentiam a substantijs superioribus. scilicet deo vel angelis: et sic per huiusmodi influentiam cognitionem habet maiorem vel minorem secundum modum naturalis capacitatis ipsius anime: et sic etiam Lumen tator in .ij. de anima qui ponit intellectum possibilem esse substantiam separatam: quous in hoc errat: tamen quantum ad hoc recte dicitur: quod ex hoc quod ponitur substantia separata habet respectum ad alias substantias spirituales superiores ut eis intelligat: sed secundum illud respectum que proprie ad naturam corporis recipiendo species a fantasmatibus non attingit substantijs altioribus.

¶ Ad .j. quod dicitur: quod prius loquitur de actu intellectus que nunc in via intelliguntur abstrahendo a fantasmatibus. hic enim actus esse declinet fantasmatibus destructis in separatione anime a corpore.

¶ Ad .ij. quod dicitur: quod intelligere secundum quod erit ab intellectu non est actio cuius anime et corpori: non enim intellectus intelligit mediante aliquo organo corporali sed est actio anime et corpori ex parte obiecti in quantum intelliguntur abstrahendo a fantasmatibus que sunt in organo corporali. et hunc modum intelligendi anima separata non habet.

¶ Ad .ij. quod dicitur: quod passiuus intellectus de quo prius loquitur non est intellectus possibilis sed rationem particularis que videtur vis cogitativa hanc determinatam organum in corpore. scilicet mediam cerebri capitis: ut Lumen ibidem dicit: et sine hoc anima nihil modo intelligit: intelligit autem in futuro quando a fantasmatibus abstrahere non indigebit.

¶ Ad .ij. quod dicitur: quod participatio illa intelligit de anima intellectiva ex parte illa que corpori attingit: et non potest esse intellectus a simpliciter: quia intellectus in quantum huiusmodi non respicit fantasmatibus: sic patet de intellectu angelico. Ad .v. quod dicitur: quod anima habet esse perfectum in corpore que separata in quantum est forma: non autem in quantum est intellectus: nisi for-

te p̄iangat tali corp̄i q̄d est oīno aīe subditū in nullo intellectu dīstrahēs sicut erit corp̄ gloriofū: corp̄us enī q̄d corrupit aḡ: rauat aīam: et dep̄mit īre-
na habitatio sensuz multa cogitantem: Sapie. ix.
¶ Ad. vi. dō: q̄ aīe pueroꝝ q̄uis nō hēant foras innatas vel acq̄sitas: hēbunt tñ aliq̄s formas intelligibiles ex influētia oīni lumis: cooperante mīste-
sterio angeloꝝ. ¶ Ad. vii. dō: q̄ anīa ex hoc q̄ in corp̄e scīa p̄fecta fuit etiā sepata maḡ intelligit: vt infra dicit: nō tñ sequit̄ q̄ si nō fuerit in scīa p̄fecta q̄ nullo mō intelligat.

Ad secundū sic pro

Accedit: videt̄ q̄ anima per species q̄s nunc a corpore abstrahit separata postmodū per eas nihil intelligat: huiusmodi enī species eiusdem rationis erunt in anima separata cuius modo sunt. sed nunc per eas nō potest aīa intelligere sine fantasmatibus: q̄d patet ex hoc q̄ lesō organo fantasie aīa impedit̄ in consideratione eoz̄ que prius a sensu accipit̄: nec aīa separata per illas species intelligere poterit: cum in ea nulla fantasmata sint.
¶ Ex similibus actibus siles habitus relinquūtur. sed habitus scīe nūc acq̄rimus ex actu intelligendi quo aīa a fantasmatibus abstrahit. h̄ habitus scīe acq̄situs nō inclināt nisi in similes actus. cuz ergo talis actus intelligendi nō possit esse in aīa separata. s. accipiēdo a fantasmatibus: videtur q̄ per scīentiam hīc acq̄sita: v̄l per species hīc a sensib̄ acceptas aīa separata nihil intelligat. ¶ In opib̄ nature nihil ē sup̄fluum: nec natura facit p̄ duo q̄d per vnuz facere potest. sed anima separata potest intelligere per influētiam a substantijs superioribus: vt supra dictū est. h̄ nō intelligit p̄ aliq̄s species a sensibus acceptas. ¶ Impossibile est duas formas eīusdē speciei esse in eodē subiecto. sed aīa sepata recipiet aliquas formas intelligibiles ex influētia substantie superioris per quas poterit res intelligere. h̄ in ipso nō p̄nt remanere intelligibiles forme earundē rez̄ a sensib̄ accepte. ¶ Ex hoc intellectus noster actu intelligit: q̄ forma intelligibilis in eo existit. h̄ postq̄ desistit actu intelligere forma intelligibilis in eo nō remanet: et sic videt̄ q̄ nō remaneant in aīa sepata aliq̄ forme intelligibiles a sensib̄ accepte p̄ q̄s intelligere possit. ¶ Cōsiderare illud cuius scīam aliquis prius accipit̄ v̄l ad memoriā vel reminiscētiā p̄tinere. sed destructo corpore aīa nō reminiscit̄: vt dicit phis in. i. et. iij. de anima. aīa h̄ sepata nō intelligit per species in hac vita a sensibus acceptas. ¶ Sed est q̄d phis dicit: q̄ aīa est locus speciez̄: et loquitur de parte intellectiua. sed locus p̄seruat locatūz h̄ species a sensibus accepte in intellectuā p̄seruat: et sic v̄l q̄ per eas possit intelligere aīa sepata a corpore sic et nūc potest. ¶ S. finis remanet remotis etiā hīc q̄ sunt ad finem. sed sensus ordinat̄ ad cognitioem: anīe

intellectiue sicut ad finem inq̄tum ex sensibus cognitionem accipit. ergo cognitio quam anima accipit a sensibus remanet in ea etiam destructis sensibus corporeis: q̄d erit cuz anima fuerit a corpore separata. ¶ S. q̄d recipitur in aliquo recipitur in eo per modum recipientis. sed anima ē corruptibilis et perpetua. ergo q̄d in ea recipitur: recipitur vt perpetuo p̄seruabile in ipsa. h̄ species intelligibiles q̄s a sensibus accipit remanēt in ea post sepatoꝝ a corpore: frustra aut remanent nisi per eas intelligeret formas prius a sensibus acceptas. ¶ R̄ndeo dicēdū q̄ circa hoc duplex est opinio: vna occasionalis ex opinione Auicēne qui dicit: q̄ intellectus noster possibilis nō seruat aliquas formas postq̄ actu intelligere desinit: q̄ forme intelligibiles nō possunt esse in intellectu possibili nisi vt in vi apprehēdente: nō enī v̄l organo corpali vt ex pte ei possit aliq̄d eē in intellectu nō vt in apprehēdēte actu: p̄ quem modūz aliq̄d est in potentis sensitue p̄tis: que potentie thesauri dicunt̄ sicut memoria et imago. sed intellectus possibilis cum conuertit se ad intelligētiā agentem quam ponit separatāz accipit species intelligibiles ex influētia eius cuius est formas a fantasmatibus abstrahere et ponere eas in intellectu possibili: et tū desinit se conuertere ad intellectum agentem: forme ille desinunt esse in eo: sicut forma visibilis desinit esse in oculo cum oculus desinit se p̄uertere ad rem visā: oꝝ autē vt si iterū velit intellectus possibilis p̄siderare q̄d prius cōsiderauit de nouo se conuertat ad intellectū agentē et de nouo species intelligibiles recipiat: et sc̄dm hoc q̄daz eum sequētes dicunt: q̄ in aīa nostra nulle species intelligibiles reseruat̄ quibus possit post mortem v̄l ad intelligēdū: et sic etiā dicit q̄ scīa hīc acq̄sita nullo modo manet neq̄ q̄tum ad actum neq̄ q̄tum ad habitum: sed hec opinio nō videt̄ esse conueniens. Primo: quia cōtrariat̄ manifeste snie phi: qui ponit animā esse locū speciez̄: vnde oporet q̄ species i illa cōseruent̄. Secūdo: quia ex quo species in intellectu possibile imprimunt̄: nō est p̄babile eas aboleri: nisi aliq̄ causa corrupens eas fuerit: cum multo nobilius recipiatur forme intelligibiles in intellectu possibili q̄ forme sensibiles i materia p̄ma. Tertio: q̄ Aug. p̄dit p̄te mentis eē memoriā: et sic i ea spēs itelligibiles reseruat̄. Quarto quia dato q̄ nulle species intelligibiles remanerēt in anima separata: nō p̄pter hoc tolleretur quin habitus scientie remaneret etiam sc̄dm predictam opinionem Auicēne: vult enī q̄ q̄uis species intelligibiles nō remaneāt in intellectu possibili cum actu nō intelligit: remanet tamen in eo quedam habitatio vt facilius se p̄uertat ad recipiendum spēs itelligibiles ab intellectu agēte: rōe cui nō oꝝ q̄ sp̄ aliq̄s ita laboret ad aliq̄d intelligēdū sic cū d̄ nouo didicit v̄l iuenit: et habitus hec nihil aliū ē q̄ habitus scīe. v̄l etiā i aīa sepata h̄ mō habitus rema-

nebit: vt. f. paratio: sit ad recipiendum cognitiōez
 ex influentia superioris substantie ania q̄ habitu sci
 entie in hoc mūdo fuit perfecta: q̄ alia q̄ hui' mōi
 habitu caruit. Et ideo ponenduz scdm̄ alios videt
 q̄ species intelligibiles remanent in anima postq̄
 actu itelligere desierit: et etiā maior habitus ad re
 cipiendum ab intellectu agente: et q̄ vtrūq̄ eorūz
 remanebit i anima separata: et vtroq̄z vti poterit
 in intelligendo: alio tamen modo eis vritur cum ē
 corpori coniuncta: cum enī est iuncta corpi eius
 intellectus non potest aliquid p̄siderare nec p̄ spēz
 acq̄isitas nec per aliq̄e influxū superioris substan
 tie nisi p̄uertendo se ad fantasmata: q̄ p̄fectaz
 iunctionem eius ad corpus potentia intellectiua
 eius nihil cognoscit nisi per ea que per corpus reci
 piūt. vnde habz fantasmata quasi obiecta ad que
 respicit. sed cuz erit a corpore sepata intelliget per
 alium modum: vt supra dictū est: scz nō aspiciēdo
 ad fantasmata. ¶ Ad j. q̄ dō: q̄ quīs species intel
 ligibiles per se loquendo sint eiusdem ratiōis dū
 sunt in anima iuncta corpori et cū sunt in anima
 sepata: tamen per accidēs sunt rōnis diuerse q̄ruz
 anima in qua sunt diuersimode se habz in p̄dicti
 one ad materiam vel separatione ab ea: et ideo p̄ spe
 cies illas anima coniuncta non intelligit nisi p̄uer
 uertendo se ad fantasmata. sed cū fuerit sepata in
 telliget per eas etiam sine tali conuersione. ¶ Ad
 ij. dō: q̄ actus nō specificant a termino a quo: sed
 magis a termino ad quē. vnde idem specie motus
 est de albario siue p̄ cam aliquis fiat de nigro alb'
 siue de rubeo albus. vnde et intelligere nō diuersi
 ficat specie per hoc q̄ intelligit abstrahendo a fan
 tasmatis vel non abstrahēdo: dūmodo sit vni
 modi quod intelligit et quo intelligit: et p̄ter hoc
 habitus sciētie qui acquiritur ex actib' intellectus
 accipientis a fantasmate inclināt in actū intelligen
 di quo fantasmata nō respicit. Et p̄terea intelligen
 re nostrum scdm̄ statum istum est scdm̄ fantasma
 ta illustrata lumine intellectus agentis. vnde ē vni
 us ratiōis cum cognitione anime sepate que ē per
 influentiam luminis a superiori substantia q̄ruz ad
 ipsam illustratōem: q̄uis nō q̄tum ad fantasma
 ta. ¶ Ad. iij. dō: q̄ ex ip̄s speciebus intelligibili
 bus p̄existētib' in intellectu possibili efficitur
 intellectus possibilis paratio: ad p̄fectū recipiēduz
 cognitionem ex influentia superioris substantie. vnde
 nō sequit q̄ frustra huiusmōi species in ania sepa
 ta remaneant ad intelligendū per eas. ¶ Ad. iij.
 dō: q̄ forme intelligibiles a sensibus accepte nō sūt
 oīno vnius ratiōis cum illis formis que immediate
 ex influentia diuina pueniunt: quia ex diuersis im
 p̄mentibus diuersē imp̄ressiones relinquunt: sic
 etiam et habitus virtutis acq̄isite non est eiusdē
 ratiōis cum habitu virtutis infuse. vnde nihil phi
 bet vtrūq̄z formas i anima separata remanere: et
 formas illas tunc acceptas ex influxu superioris sub

stantie esse formales et cōpletivas respectu forma
 rum acq̄isitarū a sensibus. ¶ Ad. v. dō: q̄ i intel
 lectu nostro remanēt forme intelligibiles etiā post
 q̄ actu intelligere desinit: nec i hoc opinione Aui
 cenne sequimur: remanent autē huiusmōi forme i
 telligibiles in intellectu possibili cum actu nō intel
 ligit non sicut in actu completo sed in actu medio
 inter potentiam puram et actum perfectum sicut
 etiā forma que est in fieri hoc modo se hz. ¶ Ad
 vj. dō: q̄ p̄his loquitur de memoria et reminiscen
 tia que est pars anime sensitue: cuius actus corru
 pro corpore non potest remanere: et hac indigem'
 ad intelligendum ad p̄sens ea que p̄ius intelli
 ximus: p̄pter hoc oportz nos ad fantasmata conuer
 ti: que quandoq̄ oportz de thesauro memorie ad
 duci: sed memoria put ab Aug. ponitur in mente
 remanebit in anima post mortem.

Ad tertium sic proce:

ceditur: vt q̄ ania sepata singularia non
 cognoscat. Anima enī separata non vte
 tur potētis sensituius. s; singularia nō cognoscunt
 ab aia nisi per potentias sensitivas: singulare ē enī
 aliquid dum sentitur: vt Boetius dicit. q̄ anima se
 parata singularia non cognoscat. ¶ P̄terea in
 tellect' anime separate magis erit a materia remo
 tus q̄ intellectus anime coniuncte corpori. sed ani
 ma coniuncta corpori non potest intellectu cogno
 scere singularia p̄pter intellectus imaterialitatem
 q̄ nec cū ē a corpore sepata. ¶ S. differētia hic po
 nitur p̄cipue inter sensum et intellectū eo q̄ sen
 sus cognoscit hic et nūc: intellectus autē abstrahit
 ab vtroq̄z. si q̄ intellectus anime separate possit sin
 gularia cognoscere in nullo ex' cognitio a sensu dī
 ferret: quod est inconueniens. ¶ S. sicut in statu
 vie p̄ sensum particularia cognoscimus ita p̄ intel
 lectum vniuersalia. sed sensus nunq̄ potest deueni
 re ad hoc q̄ vniuersalia cognoscat. q̄ nec intellect'
 ad hoc q̄ cognoscat singularia. ¶ S. eadem ē na
 tura anime separate et corpori coniuncte. sed p̄ na
 turam intellectiue anime: forme que in intellectu
 recipiuntur dum corpori est coniuncta nō ducūt
 in cognitōem singularium: sunt enī in ea p̄ mo
 dum ipsius. ergo eodem modo erunt in ipsa post
 q̄ fuerit a carne separata: et sic non ducēt in singu
 larium cognitionem. ¶ Sed contra Luc. xvi. dī
 citur: q̄ diues in inferno existens fm̄ animā tantū
 dixit: Dabeo enim quinqz fratres. ergo et ex quo
 p̄tet: q̄ singularia cognoscunt anie sepate. ¶ S.
 intellectus anime corpori coniuncte singularia co
 gnoscit: quod patet ex hoc q̄ propositionem for
 mat cuius p̄dicatum est vniuersale et subiectum
 singulare: et syllogismum componit cuius minor ē
 singularis. ergo etiam a corpore eparata ania per
 intellectū singularia cognoscat. ¶ S. nullus pot' dī
 sponere de his q̄ ignorat. sed aia in corpore exnā per

intellectus disponit de his que circa singularia sunt agenda. que etiam in corpore extrinseca singularia cognoscit per intellectum: cum intellectus in anima separata integer manet: videtur quod anima separata singularia cognoscit. **R**espondeo dicendum: quod cum omnis cognitio sit per formas quibus cognoscens rebus cognitis assimilatur: duplex erit cognoscendi modus: unus per formas a rebus acceptas: alius per formas que sunt cause rerum vel a causis rerum accepte. Ad hoc enim quod aliqua duo sint similia: oportet unum esse causa alterius vel ambo sub eadem causa procedere: cum unitas effectus cause iudicet unitatem. In illa ergo cognitione que fit per formas a rebus acceptas: ipse res per suam actionem sunt cognitionis causa: cum ergo omnis actio sit per formam: forma autem quantum est de se sit uniuersalis: per talem modum non potest deueniri in cognitionem rerum singularium: quia per hunc modum non cognoscitur materia que est in diuinationis principium nisi in uniuersali in quantum scilicet habet habitudinem ad formam uniuersalem: sicut qui cognoscit simum cognoscit nasum in quantum est subiectum simi nisi quando forme individualiter recipiunt in cognoscere ut sunt in rebus extrinsecis: sicut accidit in potentibus cognoscitibus per organum corporale. sed in illa cognitione que est per formas que sunt rerum cause vel earum impressio nec peruenitur usque ad singularia: quibus huiusmodi forme sunt omnino imateriales eo quod causa rei prima que rebus esse influit: esse autem communiter materiam et formam respicit. unde huiusmodi forme dicuntur directe in cognitionem utriusque: scilicet materie et forme: et propter hoc per talem cognitionem cognoscuntur res et in uniuersali et in singulari: anima que cum est corpori coniuncta non cognoscit nisi per formas a rebus acceptas: et ideo per potentias illas cognoscit in qua forme a rebus omnino imaterialiter recipiuntur directe singularia non cognoscit: sed solummodo per potentias organice affixas. sed indirecte et per quandam reflexionem etiam per intellectum qui organo non utitur cognoscit singularia: prout scilicet ex obiecto proprio redit ad cognoscendum suum actum ex quo actu redit in speciem que est intelligendi principium: et ex ea procedit ad considerandum fantasmatum a quo species huiusmodi est abstracta: et sic per fantasmatum singulare cognoscit: anima vero separata utitur utraque cognitione: quia et cognoscit per species acceptas a sensibus: et per species receptas a superioribus substantiis: que species sunt cause et impressiones: id est rationum idealium in deo existentium: et ideo secundum illum modum quo cognoscit per species a sensibus acceptas singularia directe non cognoscit: sed per illum modum quo cognoscit ex influentia superioris substantie cognoscere potest singularia eadem ratione qua et angelus: de quorum cognitione dictum est secundo libro dist. 14. **A**d. 1. que videndum: quod anima in statu vite non

cognoscit singularia directe nisi per potentias sensitivas: quia non cognoscit nisi per formas a rebus acceptas que cum ad intellectum perueniunt in quo omnino imaterialiter recipiuntur: non possunt esse principium cognoscendi singulare. sed cum fuerit a corpore separata habebit alium modum cognoscendi quo singularia cognoscere poterit: ut dictum est. **A**d. 2. que dicitur: quod ex hoc ipso quod anima separata est quodammodo imaterialior: quod corpori coniuncta est propinquior substantiis superioribus que sunt omnino imateriales et magis parata ad recipiendum earum influxum et per se ad intelligendum eo modo que ipse intelligit. **A**d. 3. que dicitur: quod intellectus qui singulare cognoscit alio modo cognoscit que sensus: sensus enim singulare cognoscit per formam quodammodo materiale. unde per illam formam non potest se extendere et cognoscit ultra singulare. sed intellectus singulare cognoscit per formam imaterialem que potest esse principium cognoscendi uniuersale et singulare: et sic adhuc remanet differentia inter sensum et intellectum. **A**d. 4. que dicitur: quod virtus sensitiva est infra virtutem intellectiuam unde magis potest intellectus se extendere ad id quod est sensus que sensus ad id quod est intellectus. **A**d. 5. que dicitur: quod eodem modo recipit forma in intellectu anime separate et in intellectu anime coniuncte scilicet imaterialiter. sed tamen forma que est in anima separata erit alterius rationis et virtutis: prout scilicet erit effluens a substantiis superioribus: sic dictum est. **P**rimum obiectum in contrarium est procedendum. **S**ed ad alia duo oportet respondere: quia concluditur quod intellectus anime coniuncte corpori singularia cognoscit. **A**d. 2. que dicitur: quod intellectus noster in statu vite utitur singularibus: proponendo propositiones et formam syllogismos in quantum reflectit ad potentias sensitivas: ut dictum est: et quodammodo continuatur cum eis secundum quod earum motus et operationes ad intellectum terminantur: prout intellectus ab eis accipit. **A**d. 3. que dicitur: quod intellectus practicus ad hoc quod de singularibus disponat: ut dicitur in 1. de anima: indiget ratione particulari qua mediante opinio que est uniuersalis que est in intellectu ad particulare opus applicet: non sic fiat quidem syllogismus cuius maior est uniuersalis que est opinio intellectus practici: minor vero singularis que est estimatio rationis particularis que alio nomine dicitur cogitativa: conclusio vero consistit in electione operis. **A**d. 4. **Q**uartum sic procedit. unde quod localis distantia impedit cognitionem anime separate: anima enim habet extrinseca que hic agunt cognoscit: sed extrinseca in receptaculo sibi debito ea que hic agunt non cognoscit. unde dicit Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda ibi sunt defectus anime ubi ea que hic agunt scire non possunt. sed localis distantia cognitionis anime separate impedit. **R**espondeo: naturalis cognitio anime separate non est potior: quam naturalis cognitio demonis sed demones naturali cognitione non cognoscunt absentia. unde Augustinus in libro de diuinatione demonum dicit: quod ea que alibi fiunt celeritate

motus sui cito ad nos deferunt ut quasi ea scire
videant q̄ nos postea nunciabunt hoibus sumus
scituri: ad hoc autē nihil facit celeritas mot⁹ si hic
nobiscū exītes absentia cognoscere possunt. q̄ aīa
separata nō cognoscit absentia: et sic eius cognitio
per localem distantiam impedit. ¶ S. oīs cognoscens
rem sub hic et nūc alī cognoscit sub hic et nūc q̄
sunt hic et que sunt alibi. sed aīa sepata cognoscit
sub hic et nūc: q̄ cognoscit singularia: vt dictum
est. q̄ aliter cognoscit p̄p̄nqua et remota: et sic idē
est q̄d prius. ¶ S. sicut est aliqd̄ distans scdm̄ t̄p̄a
ita est distans aliqd̄ scdm̄ locū. sed aīa sepata nō
pōt cognoscere distantia scdm̄ t̄p̄a vtputa futura:
hoc enī solius dei est: vt patz per id q̄d h̄i. Esa. xij.
Annunciate nobis que ventura sunt et dicem⁹ q̄
dij estis vos. q̄ nec distantia scdm̄ locū pōt cogno
scere. ¶ S. opatio nō excedit substantiaz opantis
vnde Dama. dicit q̄ angeli ibi sunt vbi opant. sed
aīa separata est in aliquo loco: cū ei locus corpo
ralis p̄ receptaculo assignet. q̄ opatio aīe separate
non pōt se extendere vltra locū illū et sic ea q̄ sunt
distantia scdm̄ locū cognoscere nō pōt. ¶ Sed
sancti a damnatis distans maxime etiā scdm̄ locū
sed damnati vident beatos: vt patz Luc. xvi. de vi
uite qui in tormentis positus Abiaam et Lazarū
vidit. q̄ localis distantia cognitionē aīe separate non
impedit. ¶ S. nulla operatio impedit per loci di
stantiam nisi sit situālis: q̄ p̄p̄nquam et distans
scdm̄ locum ad situm p̄tinere videant. sed aīa
sepata nō h̄z aliā cognitionē nisi intellectiua cum
potentijs sensitivis nō vtaf: intellectiua autē cogni
tio nullo mō est situālis cum nō fiat per corporea
instrumenta. q̄ ad cognitionē anime separate nihil
loci p̄p̄nquitas facit vlt distantia. ¶ S. lux intelli
gibilis est potentior q̄ lux aliqua sensibilis. s̄ lux
sensibilis solis nō impedit a sua opatione p̄ aliquā
localem distantiam: q̄ totū mundū illuminat. q̄ nec
lux intelligibilis anime separate impedit a sua cogni
tione per distantiam aliquam corporalem. ¶ R̄ndeo
dicendū q̄ sicut dictū est: quidam ponunt q̄ aīa
separata cognoscat accipiēdo a rebus: q̄d si verū
est: localis distantia p̄culdubio cognitionē anime
separate impedit et q̄ rez: sensibilia actiones
nō equaliter se extendunt ad p̄p̄nquū et distans:
cum per p̄p̄nqua in distantia moueantur: et sic in
remotis virtus p̄mi agentis paulatim deficit: et in
de est q̄ nō possumus sentire ea que sūt. p̄cul a no
bis. sed si ponamus q̄ aīa sepata cognoscat per
formas aliquas vel concreatas vel influxas a sup̄
ioubus substantijs nō pōt esse q̄ eius cognitio per
rei distantiam impedit: non enī per huiusmodi for
mas cognoscat inq̄tum res aliqd̄ agāt in animā
vel anima in res: vt sic mediū corporale per quod
actio fiat cognitionē impedit possit. sed cognitio
predicta perficit ex hoc solo q̄ forme in aīa exītes
rep̄ntant res que sunt extra animā quas equaliter

rep̄ntant siue sint p̄p̄nque: siue sint distantes: sicut
imago herculis equaliter rep̄ntat herculē vbiq̄
sit hercules. vnde etiā potētē cognoscit que co
gnoscunt res per formas a rebus acceptas vūmo
do non cognoscant solūmodo dū accipiunt equa
liter cognoscunt res distantes et p̄p̄nquas: sicut in
relectus noster in statu vic equaliter cognoscit so
lem et lunam: et imaginatio equaliter imaginatur
hominem p̄p̄nquam et distantem. s̄ q̄ cognitio
sensus perficit in hoc ipso q̄ sensus a sensibili mo
uet: inde est q̄ sensitiva cognitio p̄ localem distantiam
impedit. si q̄ cognitio aīe separate nō sit p̄ acceptiōez
formaz a rebus sensibilibus: vt supra positum est
nullo mō esse poterit vt eius cognitionē localis di
stantia impedit. ¶ Ad. i. q̄ d̄: q̄ quis alique aīe
defunctoz in suis receptaculis exītes ea q̄ h̄ agūt
ignorēt: nō tñ hoc p̄tingit p̄pter localem distantiam
sed p̄pter aliquā aliā cām: vt pote quia afficiūt ve
hementer ad ea que in illis receptaculis patiūtur:
vel etiā q̄ influentia sup̄ioris substantie q̄uis ea
pficiat ad aliq̄ cognoscēda: nō tñ ad oīa sed ad illa
tantū que ei scdm̄ modū p̄petunt. ¶ Ad. ij. q̄ d̄: q̄
Aug. frequenter vti illa positione qua ponit de
mones habere corpora sibi vnita: sicut etiā: i libel
lo inducto apparet: q̄d si esset tūc oportet pone
re eos corpus sensibile h̄ie: et p̄ sensus cognitionem
a rebus accipere: et sic eoz cognitionē locali distā
tia impedire. vñ non est simile de anima separate
que hoc mō non cognoscit. ¶ Ad. iij. q̄ d̄: q̄ ratio
illa recte p̄cedet si aīa separate cognosceret ea q̄
sunt hic et nūc accipiēdo a reb⁹ q̄ sūt hic et nūc
sicut i sensu accidit. s̄ hoc dictū ē eē falsum. vñ rō
nō sequit. ¶ Ad. iij. q̄ d̄: q̄ ea q̄ distāt scdm̄ t̄p̄a. s̄
futura deficiūt ab esse eo q̄ eē rei mensurat temp̄i
vñ euz res scdm̄ hoc sunt cognoscibiles q̄ h̄nt eē: q̄
cognitiones sunt exītium: vt dicit Dio. i. ca. de di.
no. futura ex seipsis sunt incognoscibilia. s̄ distā
tia scdm̄ locū nō deficiunt ab esse: loc⁹ enī nō men
surat esse rei sed res exītes. vñ p̄ hoc q̄ sunt distā
tes res in seipsis nihil min⁹ sunt cognoscibiles: p̄nt
tñ esse minus cognoscibiles quo ad aliq̄ qui i pa
tiendo a rebus res ipsas cognoscat q̄d nō ē de aīa
separata. ¶ Ad. v. q̄ d̄: q̄ operatio. put est accidēs
quoddaz habens esse in subiecto: non extenditur
vltra suum subiectum sed. put comparatur ad obie
ctum sic vltra suum subiectū extenditur sicut nūc
per animā exīstētē in corpore cognoscimus ea que
in celo sunt: et sic etiā nihil phibet aīam sepata di
stantia scdm̄ locū cognoscere. ¶ Questio. II.

Quando queritur de
penis dānatoz. Et circa h̄ q̄rūt q̄ru
or. ¶ P̄mo de penis eoz q̄rūt ad affe
ctū eoz. ¶ Secūdo q̄rūt ad intellectu
¶ Tertio q̄rūt ad corpus. ¶ Quar
to de penis eoz q̄ per p̄p̄tōem ad h̄oz intuitū.

D primum sic pro

cedit: vñ q̄ nō oīs volūtas damnatorū sit mala: vt dicit Dio. iij. ca. d. di. no. Demones bonū et optimū cupiscūt eē viuē et intelligē. cū ḡ damnati homines nō sint peioris p̄ditōis q̄ demones: vñ q̄ ḡ ipi bonā volūtatē h̄re possint. ¶ S. malū vt dicit Dio. ē oīno inuoluntariū. ḡ si damnati aliqd volūt illud volunt inq̄rum bonuz vel apparenz bonū. sed voluntas que per se ordinat ad bonum est bona. ḡ damnati possunt habere voluntatem bonā. ¶ S. aliqui erunt damnati qui in hoc mūdo existentes aliquos virtutū habitus secū detulerunt: vt pote gentiles qui habēt virtutes politicas. sed ex habitibus virtutū elicit laudabilis voluntas. ḡ in aliq̄bus damnatis poterit esse laudabilis voluntas. ¶ Sed ḡ obstinata voluntas nūq̄ pot̄ flecti nisi in malū. sed damnati hoies erunt obstinati sicut et demones. ḡ voluntas eoz nūq̄ poterit esse bona. ¶ S. sicut se h̄z voluntas beatorū ad bonū: ita se h̄z voluntas damnatorū ad malū sed beati nūq̄ habent voluntatem malam. ḡ nec damnati h̄nt aliquam voluntatem malā. ¶ Lterius videtur q̄ damnati nūq̄ peniteant de malis que fecerunt: quia dicit Bern. in canti. q̄ damnatus semp̄ vult iniquitatem quam fecit. ḡ nūq̄ de peccō p̄misso penitet. ¶ S. velle se nō peccasse ē bona voluntas. s̄z damnati non h̄bunt bonā voluntatem. ḡ damnati nūq̄ volēt se nō peccasse: et sic idem quod prius. ¶ S. scdm̄ Dama. hoc ē hoib̄ mors qd̄ angelis casus. s̄z angeli volūtas p̄ casum ē inuertibilis hoc mō vt nō possit recedere ab electione qua p̄us peccauit. ḡ ḡ damnati nō p̄nt penitere de peccatis a se p̄missis. ¶ S. maior erit puer sitas damnatorū in inferno q̄ peccatorū in hoc mūdo. sed peccōres aliq̄ in hoc mūdo nō penitēt de peccatis commissis: vel p̄pter execrationē mētis sicut heretici: vel p̄pter obstinationē sicut q̄ letant cū male fecerint et exultāt in rebus pessimis: vt dicit puer. ḡ. ḡ et damnati in inferno de peccatis nō penitebūt. ¶ Sed ḡ: Sapie. v. dicit d̄ damnati: Intra se p̄niaz agentes. ¶ S. phus dicit in. ix. Etbic. q̄ penitudi ne replent p̄raui: mox eni tristant de hoc q̄ p̄us delectati sunt. ḡ damnati euz sint maxime p̄raui magis penitent. ¶ Lterius videtur q̄ damnati recta ratione et deliberatiua nō possint velle se non esse Aug. eni dicit in libro de libe. arbitrio: considera q̄rum bonum est esse qd̄ et beati ḡ miseri volunt: malus eni est esse et esse miserum q̄ oīno non esse. ¶ S. Aug. ibidē sic arguit: Preelectio supponit electionē. sed nō esse nō ē eligibile cum nō habeat apparētā boni cū nihil sit. ḡ n̄ eē n̄ p̄r eē magis appetibile d̄nati q̄ esse. ¶ S. maḡ malū ē maḡ fugiendum. sed non esse est maximū malū cum totaliter bonum eo q̄ nihil relinquit. ḡ nō esse est magis fugiendum q̄ miserum esse: et sic idē qd̄

prius. ¶ Sed cōtra est quod dicitur Apoc. ix. In diebus illis desiderabūt hoies mori ḡ fugiet mors ab eis. ¶ S. damnatorū miseria omnē huius mūdi miseriam excedit. sed ad vitandam miseriam huius mundi appetibile est aliquibus mori. vñ dicit Ecclē. xij. O mors q̄ bonū est iudiciū tuuz hominū indigent: et qui minoratur viribus deficit etate: et cui d̄ omnibus cura est et incredibili qui perdit sapientiam. ḡ multo fortius est damnatus appetibile non esse scdm̄ rationem deliberatam. ¶ Lterius videtur q̄ damnati in inferno non vellent esse aliquos damnatos qui non sunt d̄nati: q̄ Lu. xvi. dicit de diuite q̄ rogabat p̄ fratrib̄ suis ne venirent in locum tormentoz. ḡ eadem rōne et d̄nati aliq̄ nō vellent ad minus carnales suos amicos in inferno damnari. ¶ S. affectōes inordinate a d̄natis nō auferūt. sed aliq̄ d̄nati inordinate aliq̄s nō d̄natos dilexerūt. ḡ nō vellent eoz malū qd̄ ē esse d̄natos. ¶ S. damnati nō desiderāt augmentū sue pene. sed si plures damnaret maior esset damnatorū pena: sicut etiā multiplicatio bonoz ampliat eoz gaudiū. ḡ damnati nō vellent saluatos damnari. ¶ Sed ḡ ē qd̄ dicit Esa. xij. sup̄ illud: Surrexerūt de solijs. dicit glo. Solatiū est maloz multos socios habere penaz. ¶ S. i damnatis maxie regnat inuidia. ḡ dolēt de felicitate bonoz ḡ eoz damnationem appetūt. ¶ Lterius vñ q̄ damnati nō habeant odio deum: q̄ vt dicit Dio. iij. ca. de di. no. oibus diligibile ē bonū et pulch̄: qd̄ est oīs boni et pulchritudinis cā. hoc autē deo est. ḡ a nullo pot̄ odio haberi. ¶ S. nullus pot̄ ipsaz bonitatē odio habere: sicut nec ipsam maliciā velle: malū eni est oīno inuoluntariū: vt dicit Dio. iij. ca. de di. no. Deus autem est bonitas ipsa. ḡ nullus potest deuz odio habere. ¶ Sed ḡ est qd̄ dicit in psal. Supbia eoz qui te oderūt ascendit semp̄. ¶ Lterius vñ q̄ damnati demerent: damnati autē h̄nt voluntatē malam: vt dicit in lra. sed per malam voluntatē quā hic habuerūt demeruerunt. ḡ si ibi nō demerētur ex sua damnatiōe p̄modū reportant. ¶ S. d̄nati sunt eiusdē conditiōis cū demonibus. sed demones demerent post suuz casum. vñ serpenti qui hominem ad peccādū induxit est a deo pena inflicta vt dicit Sen. iij. ḡ et damnati demerent. ¶ S. actus inordinatus ex libertate arbitrij p̄cedens nō excusat quin sit demeritor: etiā si aliq̄ necessitas esset cuius aliquis sit sibi cā: ebrius eni meret duplice maledictione: si ex ebrietate aliquod aliud peccm̄ comittat: vt dicit in. iij. Etbic. sed ipi damnati fuerunt sibi cā p̄prie obstinationis per quā quandam necessitatē patiūt peccandi. ḡ cū eoz actus inordinatus ex libero arbitrio p̄cedat n̄ excusat a demerito. ¶ S. ḡ: pena ḡ culpa diuidit s̄z puer sa volūtas i d̄natis ex obstinatiōe p̄cedit q̄ eoz pena. ḡ puer sa volūtas in damnatis nō ē culpa vt p̄ cā demerent. ¶ S. post vitimum terminū nō relinquitur

aliq̄s motus siue p̄fectus in bonū siue i malū, sed
 damnati maxime post oīe iudicij ad vltimū termi
 nū siue damnationis pueniēt: q̄ tunc finē habebūt
 due ciuitates: vt Aug. dicit. q̄ damnati post oīe iu
 dicij peruersa voluntate nō demerebunt: q̄ sic cre
 sceret eoz damnatio. **R**ūdeo dō ad. j. q. q̄ i dam
 natis pōt duplex voluntas p̄siderari: sc̄z voluntas
 deliberatiua: et voluntas naturalis. naturalis q̄dē
 non est eis ex ip̄sio sed ex auctore nature qui in na
 tura hanc inclinationem posuit: que naturalis vo
 luntas dī. vñ cum natura in eis remaneat: fm̄ hoc
 bona poterit in eis esse voluntas naturalis. S̄z vo
 luntas deliberatiua est eis ex seip̄sio: sc̄m q̄ in po
 testate eoz est inclinari per affectū ad hoc v̄ illud
 et talis voluntas in eis est solum mala: et hoc ideo
 q̄ sunt p̄fecte auerse a sine vltimo recte volūtat̄is
 nec aliq̄ volūtas pōt eē bona: nisi p̄ ordinē ad finē
 p̄dictum. vñ etiā est aliq̄ bonū vclint: non tñ bñ
 bonū volunt illud: vt ex hoc volūtas eoz bona oī
 cī possit. **A**d. j. q̄ dō: q̄ verbū Dio. intelligit de
 voluntate naturali q̄ est inclinatio nature in aliq̄
 bonū: sed tñ ista naturalis inclinatio p̄ eoz malici
 am corumpit inq̄tum hoc bonū q̄d naturalit̄ de
 siderat sub quibusdā malis circūstātijs appetunt.
Ad. ij. dō: q̄ malū inq̄tum est malū nō mouet
 voluntatē. sed inq̄tum ē estimatū bonū: sed hoc ex
 eoz malicia p̄cedit: vt id q̄d ē malū estimet vt bo
 num: et iō voluntas eoz ē mala. **A**d. iij. dō: q̄
 habiū virtutū politicaz nō remanēt in aia sepata
 eo q̄ virtutes ille p̄ficiūt solū i vita ciuili q̄ nō erūt
 post hāc vitā: si tñ remanerēt nūq̄ i actū exirēt q̄si
 ligare ex obstinatōe mētis. **H**d. ij. q. dō: q̄ penitē
 de peccō ē dupl̄: vno mō p̄ se: et alio mō p̄ accidēs.
 p̄ se q̄dē de peccō penitet q̄s qui peccatū in eo q̄ est
 peccatū abominat. per accidēs vero q̄ illud odit
 rōne alicui adiuuati: vtpote pene vel alicui huius
 mōi. mali igit nō penitebūt p̄ se loquēdo de peccō
 q̄ volūtas malicie peccō i eis remāet: penitebūt autē
 p̄ accēs inq̄tū affligēt de pena quā p̄ peccō sustinet
Ad. j. q̄ dō: q̄ damnati iniq̄tate volūt s̄z penaz
 refugit: et sic p̄ accidēs de iniq̄tate p̄missa penitet
Ad. ij. dō: q̄ velle se n̄ peccasse p̄pter turpitudi
 nem iniq̄tatis: ē bona volūtas. s̄z hoc nō erit in dā
 natis. **A**d. iij. dō: q̄ sine aliqua auersioe volun
 tatis continget q̄ damnati de peccatis peniteant:
 q̄ nō hoc refugit in peccō q̄d pus appetuerūt. s̄z
 aliquid aliud s̄z penā. **A**d. iij. dō: q̄ homies i
 hoc mūdo q̄tūcunq̄ obstinati per accidēs de pec
 catis suis penitēt si p̄ eis puniāt: q̄ hic dicit Aug.
 in li. lxxxij. q. Quidē etiā ferocissimas bestias do
 lore penaz a maximis voluptatib̄ abstinēt. **H**d.
 iij. q. dō: q̄ nō esse: duplici pōt p̄siderari. vno mō
 sc̄m se: et sic nullo modo potest esse appetibile: cū
 non habeat aliquam ratiōez boni. sed sit pura bo
 ni p̄uatio. alio modo potest cōsiderari inq̄tū est
 ablatiūū penalis v̄l mīere vite: et sic nō eē accipit

rationē boni: carere enī malo est quoddam bonū
 vt dicit phus in. v. Ethic. et p̄r hunc modū meli
 est damnatis nō esse q̄ miserof esse. vnde Matth.
 xxvi. dī: Bonum erat ei si natus non fuisset homo
 ille. et Dīc̄r. xx. super illud: Maledicta dies i qua
 natus sum et. dicit glo. Hiero. ibi: Melius ē nō eē
 q̄ male eē. et sc̄m hoc damnati p̄nt p̄eligere nō
 esse sc̄m deliberatiuam rationem. **A**d. j. q̄ dō:
 q̄ verbū Aug. est intelligendū q̄ non esse per se
 nō est intelligibile: sed per accidēs eligibile ē: inq̄tū
 s̄z est miserie terminatiūū. q̄d enī dō: q̄ eē et viue
 ab oibus appetit naturalit̄: nō oīz hoc accipit: q̄tūz
 ad malam vitam et corruptam et eam que est i tri
 sticijs: vt dicit phus in. ix. Ethic. **A**d. ij. dō: q̄ n̄
 esse non est eligibile per se sed per accidēs tantum:
 vt dictum est. **A**d. iij. dō: q̄ nō esse licz maxime
 sit malum inq̄tum p̄uatur esse: tamē est valde bo
 num inq̄tum p̄uatur miseriam que est maximum
 malozum: et sic non esse eligitur. **H**d. iij. q. dō: q̄
 sicut in beatis in patria erit perfectissima charitas
 ita in damnatis erit perfectissimū odiū. vnde sicut
 sancti gaudent de oibus bonis: ita etiā mali de
 oibus bonis dolebūt. vnde et felicitas sanctorū con
 siderata eos maxime affligit. vnde dicit Esa. xxxj.
 Videant et confundant glorientes populi: et ignis
 hostes tuos deuoret. vñ vellent oēs bonos eē dam
 natos. **A**d. j. q̄ dō: q̄ tanta erit inuidia i dānatis
 q̄ etiā p̄p̄inquoꝝ glorie inuidebunt: cū ipsi sint
 in summa miseria: cum etiā in hac vita hoc ac
 cidat crescente inuidia. sed tñ minus inuidēt p̄p̄in
 quis q̄ alijs: et maior esset eoz pena si oīs p̄p̄in
 q̄ damnarent et aliq̄ saluarent q̄ si aliqui de suis p̄o
 pinquis saluarent: et exinde fuit q̄ diues petijt fra
 tres suos a damnatione cripti: sciebat enī q̄ aliqui
 eriperent: maluisset tñ fratres suos cū oib̄ alijs dā
 nari. **A**d. ij. dō: q̄ delectatio q̄ nō fundat super
 honestū facile rescindit et p̄cipue in malis hōibus
 vt phus dicit in. ix. Ethic. vnde damnati non con
 seruabunt amicitia ad eos quos inordinate dilexe
 runt: sed in hoc volūtas eoz remanebit p̄uersa q̄
 cām inordinate dilectiois adhuc diligēt. **A**d.
 iij. dō: q̄ quis ex damnatoꝝ multitudie pena sin
 guloꝝ augeat: tñ tantū superexcereret odiū et inui
 dia q̄ magis eligerent torqueri magis eoz multi q̄
 minus soli. **H**d. v. q. dō: q̄ affectus mouet ex bo
 no vel malo app̄hen̄o. De autē app̄hendit dupl̄
 citer: in se sicut a beatis qui eū p̄ essentiam vident
 et p̄ affectus sicut a nobis et damnatis: ipse igit in
 seip̄o cum sit per essentiam bonitas nō potest ali
 cui volūtatē displicere. vñ quicūq̄ eū p̄ essentia vi
 deret: eū odio hē nō posset. s̄z effectū et aliq̄ sunt
 volūtatē repugnātes inq̄tū diant alicui voluto: et
 fm̄ hoc aliq̄s nō i seip̄o s̄z rōne effectūū deū odire
 pōt vñ damnati deū p̄cipietes i effectū iusticie qui
 est pena cum odio habent sicut et penas quas su
 stinent. **A**d. j. ergo dicēdum q̄ verbū Dio. est

intelligēdū de appetitu naturali q̄ tñ in damnatio
puertis p̄ illud qd̄ addit ex deliberata voluntate: vt
dictū ē. ¶ Ad. ij. dō: q̄ ratio illa pcederet si dam
nati deū in seipso conspicerēt inq̄tū ē p̄ essentiam
bonus. ¶ Ad. vi. q. dō: q̄ de damnatis añ diē iudī
cij: et post distinguendū ē: oēs enī cōmuniter confi
tent q̄ post diem iudicij non erit aliquod merituz
vel demeritū: et hoc ideo est: q̄ meritū vel demeri
tum ordinatur ad aliquod bonū vel malū vltēri
us consequendū: post diem autē iudicij erit vltima
cōsummatio bonoz et maloz ita q̄ nihil erit ad
dendū vltērius de bono vl malo. vnde bona volū
tas in beatis nō erit meritū sed premiū: et mala vo
luntas non erit in damnatis merituz sed pena tan
tum: operationes enī virtutis sunt precipue in sc̄li
citate et eoz contrarie sunt precipue in miseria: vt
dicit in j. Eccl̄. sed ante diem iudicij quidā dicit
et beatos mereri et dānatos demereri. sed hoc non
potest esse respectu premiij essentialis vel pene p̄
cipalis: cum q̄tum ad hoc vtiq̄ ad terminuz p̄e
ueniant: potest tamen hoc esse respectu premiij ac
cidentalitatis vel pene secundarie que possunt augeri
vsq̄ ad diē iudicij: et hoc precipue in demonib⁹ vel
angelis bonis quoz officio aliqui trahunt ad salu
tem ex quo bonoz angeloz gaudiū crescit: vel ad
damnationē ex q̄ crescit pena demonuz. ¶ Ad. j.
igit dō: q̄ hoc ē sūmū incōmodū ad summā malo
rū puenisse ex quo p̄tingit i damnatis q̄ demereri
n̄ p̄nt. vñ p̄ q̄ ex p̄ccō cōmodū n̄ repositat. ¶ Ad
ij. dō: q̄ ad damnatoz hoīm officij nō p̄tinet ali
os ad damnationē p̄trahere: sic p̄tinet ad officij
demonū rōne cui⁹ demerēt q̄tum ad secundariā
penā. ¶ Ad. iij. dō: q̄ n̄ p̄pter hoc excusat a deme
rito: q̄ necessitatē peccādī hēant. s̄ q̄ ad summā
maloz p̄uenerūt: tñ necessitas peccādī cui⁹ causa
sum⁹ excusat a culpa inq̄tū est necessitas quedā: q̄
ōne p̄ccm̄ ō ē volūtariū. s̄ q̄ nō excuset hoc ē in
q̄tū a voluntate p̄cedēte p̄cessit. et sic totū demeri
tum sequentis culpe v̄ ad primā culpā p̄tinere.

Ad secundum sic pro

cedit: vñ q̄ damnati nō possunt vti noti
cia quam in hoc mūdo habuerunt: i cō
sideratiōe enī sc̄ie est maxima delectatio. sed in eis
nullaz delectationē ē ponere. q̄ nō p̄nt vti sc̄ia sua
habita sc̄m̄ aliquā p̄siderationē. ¶ S. damnati
sunt i maioribus penis q̄ sint aliq̄ pene hui⁹ mūdi
sed in hoc mūdo dū aliquis ē in maximis tormen
tis p̄stitutus non pōt p̄siderare aliq̄s intelligibiles
p̄clusiōes abstractas a penis q̄s patit. q̄ mltō min⁹
in inferno. ¶ S. damnati sunt subiecti t̄pi. s̄ lōgi
tudo t̄pis ē cā obliuionis: vt dī i. iij. phisic. q̄ dam
nati obliuiscēt eoz q̄ hic sciuerūt. ¶ S. d̄ ē qd̄ dī
Luc. xvi. diuiti dānato: Recordare q̄ recepisti bo
na et. q̄ p̄siderabit ea q̄ hic sciuerūt. ¶ S. species
intelligibiles in aīa sepata remanēt: vt supra dī

ē. si igit eis nō vti possent frustra remanent i eis
¶ Lterius vñ q̄ cogitabūt aliq̄ de deo: q̄ nō pōt
hīc odio actu nisi illud de q̄ cogitat. sed damnati
deū odio habebunt: vt in l̄sa di. q̄ de deo aliq̄ co
gitabūt. ¶ S. damnati habebūt remorsum p̄scie
sed consciētia patit remorsum de actis contra deū
q̄ de deo aliq̄ cogitabunt. ¶ Sed p̄ p̄fectissima
cogitatio hoīs est q̄ cogitat de deo. sed dānati et v̄
l̄statu p̄fectissimo. q̄ de deo n̄ cogitabūt. ¶ Lter⁹
vñ: q̄ damnati gloriā beatoz nō videāt: magis enī
ab eis distat gloriā beatoz q̄ ea que in hoc mūdo
agunt. sed ipsi nō vidēt que circa nos agunt. vñ dī
cit Sreg. xij. moral. super illud Job: Siue fuerint
nobiles filij ei⁹ et. sicut hī qui adhuc viuū sūt mor
tuoz anie quo loco habeant ignorant: ita mortui
qui carnaliter vixerunt vitam in carne positoz q̄
liter post eos disponat ignorant. q̄ multo min⁹ p̄nt
videre gloriā beatoz. ¶ S. illud qd̄ p̄cedit sanctū
in hac vita p̄ magno munere: nūq̄ p̄cedit damna
tis. sed paulo p̄ magno munere fuit p̄cessū vt vide
ret illā vitā qua sancti eternaliter cū deo viuūt: vt
dī. ij. Cor. xij. in glo. q̄ damnati sanctoz gloriā nō
videbūt. ¶ Sed p̄ ē quod dī Luc. xvi. q̄ diues in
tormētis positus vidit Abraā et Lazar in sinu ei⁹.
¶ Rūdeo dō: ad. j. q. q̄ sicut p̄pter p̄fectā sanctoz
beatitudinē nihil erit in eis qd̄ nō sit gaudij mate
ria: ita nihil erit in damnatis qd̄ nō sit eis materia
et cā tristitie: nec aliqd̄ qd̄ ad tristitiā p̄tinē possit
decerit vt sit eoz miseria p̄sumata: p̄sideratio q̄ ali
q̄z notoz q̄tum ad aliqd̄ inducit gaudiū vel ex
parte cognoscibilium inq̄tū diligantur: vñ ex par
te ipius cognitiōis inq̄tū ē cōueniēs et p̄fecta: pōt
etiā tristitie eē rō et ex pte cognoscibilū que nata
sūt p̄tristare et ex pte ipius cognitiōis put e⁹ imp̄se
ctio p̄siderat: vt p̄tē cū aliq̄s p̄sideret se deficē i co
gnitiōe alicui⁹ rei cui⁹ p̄fectiō nē appeteret. sic q̄ in
dānatis erit actual cōsideratio eoz q̄ pus sciuerūt
vt mā tristitie nō aut vt delectatiōis cā: p̄siderabūt
enī et mala q̄ gesserūt ex q̄b⁹ dānati sūt et bōa dele
cta q̄ amiserūt et ex vtroq̄z torq̄bunt: s̄l̄r etiā torq̄
būt de hoc q̄ p̄siderabāt noticiā quā de reb⁹ specu
labilib⁹ habuerūt imp̄fectā eē et amisisse sūmā p̄se
ctiōne ei⁹ quā potuerant adipisci. ¶ Ad. j. q. dō: q̄
quis p̄siderano sc̄ie p̄ se sit delectabil: tñ ex aliq̄ ac
cidēte pōt eē tristitie cā: vt dictū ē. et sic erit i dāna
tis. ¶ Ad. ij. dō: q̄ in hoc mūdo aīa p̄iūgit coru
p̄tibili corpi. vñ p̄ h⁹ q̄ corpi affligit p̄sideratio aīe
impedit. s̄ i futuro aīa nō ita trahet ex corpe s̄ q̄
tūcunq̄ corpi affligat tñ aīa sp̄ p̄siderabit lucidissi
me illa que ei p̄nt esse cā micronis. ¶ Ad. iij. dō: q̄
temp⁹ est causa obliuionis per accidens inq̄tū mo
tus cui⁹ est mensura est causa transmutationis. sed
post diem iudicij non erit motus celi. vnde nec ob
liuio esse poterit ex q̄tuncunq̄ diurnitate sed an
te diem iudicij aīa separata nō mutatur a sua
dispositione per motum celi. ¶ Ad. ij. qd̄m dō: q̄

principaliter ad affligendū. s; ad purgandū. vñ p solum ignē fieri d; q; h; maximā vim purgatiuā. s; dāna toꝝ pēa nō ordiat ad purgandū. vñ nō ē sile. ¶ Ad iij. dō: q; dānati trāsibūt ex vehemētissimo calore ad vehemētissimū frīg; sine hoc q; i eis sit aliq; refrigeriuz; q; passio ab extiorib; nō erit p trāsmutatiōē corpis a sua p̄stina nālī dispōne: vt d;ia passio ad eq̄litate vel tēperie reducēdo refrigeriū causet sic accidit nūc. s; erit p actōē spūalē fm q; sensibilia agūt p sēsū: put sentiūt impmēdo foras illas fm eē spūale i organū et nō fm eē mālē: vt s. di. xl. iij. dicitur ē. ¶ Ad ij. q. dō: q; sic supra dēn ē di. xlv. iij. p; diē iudicij i mundo inouato nō remāebit ali qd aial vel aliq; corp; mixtū nisi corp; hois tm eo q; nō habeat aliquē ordinē ad corruptionē: nec p illud t̄pus sit futura generatio ⁊ corruptio. vñ vermis q; i dānatis ponit nō d; intelligi eē mālīs s; spūritualis q; ē p̄scie remosus q; d; v̄mis inq̄tum orit ex putredine peccati et animā affligit sicut corp; v̄mis ex putredine ortus affligit pungēdo. ¶ Ad i. q. dō: q; ipse aie dānatoꝝ dicunt carnes eoz; p eo q; carni subiecte fuerunt. vel pōt dici q; etiā p v̄mē spūalē caro affliget fm q; passioes aie redundāt in corp; et hoc i futuro. ¶ Ad ij. dō: q; Aug. loq̄t s; qdā p̄patōē: non enī vult simplr asserē q; ille v̄mis sit mālīs: s; q; pot; esset asserēdū ignē et v̄mē mālū itelligi q; q; v̄trūq; spūalē tātū itelligat: q; sic dānati nullā penā corp; sustinēt: vt p; serie v̄boꝝ ⁊ a; v̄bidē inspiciēt. ¶ Ad iij. q. dō: q; in fletu corp; duo inueniūt q; vnum ē lachrymaz; resolutio: ⁊ q̄tū ad hoc flet; corp; dānatis eē nō pōt: q; p; diē iudicij dēscēte motu p̄mi mobil; nō erit aliq; generatio et corruptio vel corp; aliatio. i lachrymarū autē resolutōē d; eē illi; humoris generationē q; p lachrymas distillat. vñ q̄tum ad hoc corp; aliat flet; in dānatis eē nō poterit. Aliud qd inuenit in corp; fletu ē qdā cōmotio et p̄turbatio capitis ⁊ oculoꝝ: et q̄tū ad hoc flet; in dānatis eē pōt: p; re surrectionē: corp; enī dānatoꝝ nō solū ex extiori affligēt s; etiā ab interiori scdm q; corp; imutat ad passionē aie i bonū vel malū: et q̄tū ad hoc fletus carnis resurrectōē indicat et r̄nd; delectatōē culpe q; fuit i aia et i corpe. ¶ Et p hoc p; r̄nsio ad obiecta. ¶ Ad iij. q. dō: q; dispositio inferni tal; erit q; maxie miserie dānatoꝝ p̄petat. vñ scdm hoc sunt ibi lux et tenebra put maxie spectāt ad miseriā dānatoꝝ: ipsa aut visio scdm se ē delectabil; vt enī d; i p̄n. Meta. Sēsus oculoꝝ ē maxie diligibil; eo q; p ipm pla cognoscim;: s; p accēs ptingit visionem eē a fluctuā inq̄tum videm; aliq; nobis nociua vel n̄re volūtati repugnātia: iō et i infernō hoc mō d; eē loc; disposit; ad vidēdū scdm lucē et tenebras q; nihil ibi p̄spicue videat. s; solūmō sub qdā v̄mbro s̄trate videat illa q; afflictiōem cordi ingerē p̄nt. vñ l̄m; p̄r loq̄ndo loc; ē tenebrosus: s; tm ex v̄na dispositiōē ē ibi aliq; d; lumis q̄tum sufficit ad vidēdū il-

la q; aiam toꝝ q̄re p̄nt: ⁊ ad hoc satisfactio nālīs situ loci: q; i ire medio vbi infern; ponit nō p̄t eē ignis nisi fetulētus et turbid; ⁊ quasi fumosus: quidā tm tenebrāz; hāz; cām signāt ex cōmessatiōē et imp̄sione corp; dānatoꝝ: q; p̄p; mltitudinē ita replebūt locū inferni q; nihil ibi de aere remāebit: et sic n̄ erit ibi aliq; d; diaphano qd possit eē subiectū lucis et tenebre nisi oculi dānatoꝝ q; erunt obtenebrati: et p hoc p; r̄nsio ad obiecta.

Ad quartuz; sic pro
cedit: vñ q; beati q; erūt i p̄tia nō videant penas dānatoꝝ: maior; enī est distātia dānatoꝝ a beatis q; viatoꝝ. scd beati semp; viatoꝝ facta non vident. vnde Esa. xliij. Abraam nesciūt vos. dicit glo. Nesciunt mortui etiam sancti quid faciunt viui etiam corp; filij. q; multominus vident penam dānatoꝝ. ¶ P. perfectio visionis dependet a perfectiōē visibilis. vnde phus dicit in x. Ethic. q; perfectissima sensus operatio est sensus optime dispositi ad pulcherrimū s; sensu tacētū q; cōtrario turpitudine visibilis redundat in imp̄fectionē visiois. s; nlla imp̄fectio erit in beatis. q; non videbunt miseriā dānatoꝝ in quib; est summa turpitudine. ¶ Sed ē qd d; Esa. vii. Egrediet; et videbunt eadēra viuoꝝ q; p̄uaricati sunt i me. glo. Electi egrediet; itelligētia v̄ visioē māifesta vt ad laudē dei magis attendāt. ¶ Uteri; vñ: q; beati miseriā dānatoꝝ p̄patiant; cōpassio enī ex charitate p̄cedit. s; i beatis erit p̄fectissima charitas. q; maxime miseriā dānatoꝝ p̄patiet;. ¶ P. beati nunq; erūt tm elōgati a passioē q̄tum de ē. s; de qdāmō miseriā p̄patit n̄ris. vñ et miseriā d;: et s̄l̄r angelī q; b̄ti p̄patient miseriā dānatoꝝ. ¶ Sed ē: qui cunq; alij p̄patit sit et miseriā qdāmō p̄cepta. scd b̄ti nō p̄nt eē p̄cepta alie miserie. q; b̄ti miseriā nō cōpatiant;. ¶ Uteri; vñ: q; beati nō letēt de penis impioꝝ: letari enī de malo ad odiū alteri; pertinet sed in beatis nullū erit odiū. q; non letabunt de miseriā dānatoꝝ. ¶ P. beati i p̄tia erūt summe deo p̄formes. s; de nō delectat; i penis n̄ris. q; nec b̄ti delectabunt de penis dānatoꝝ. ¶ P. illud qd ē vita perabile i viatoꝝ nullo mō cadit in cōp̄hensōē sed in hoie viatoꝝ est maxime vicupabile q; reficitur alioꝝ penis: et maxie p̄mēdabile vt de penis delectat. q; b̄ti nullo mō letāt de penis dānatoꝝ. ¶ Sed ē qd i p̄. d;: Letabit iust; cū viderit vidētā. ¶ P. Esa. vlti. d;: Erūt vsq; ad satietatē visiois oī carni satietas at; refectio; m̄ris designat. q; b̄ti gaudebūt d; penis impioꝝ. R̄ndeo dō ad. i. qōc; q; a beati nihil s̄trahi d; qd ad p̄fectōē b̄itudinis eoz; p̄teat vñq; d; aut ex op̄atōē d;ij magis coḡscit;: q; d;ia iuxta se posita magis elucēcet. et iō vt b̄tudo scōrum eis mag; p̄placeat et de ea vberiores gr̄as deo agāt: dat eis vt penā impioꝝ p̄fē intuat. ¶ Ad. i. q; dō: q; glo. illa loq̄t de sc̄ia mortuis fm impossibi-

litatem nature: nō enī oīz vt naturali cognitōe co-
gnoscāt oīa q̄ erga viuos agūt. s; scī q̄ sūt i patria
oīa clare cogitāt q̄ agunt et apud viatores 7 apud
dānatos. vñ Hreg. dīc. xij. li. moza. de aiab' scīs sciē
dū nō ē hoc. s. qd Job dīc: Siue nobiles fuerit filij
et siue ignobiles nesciēt rē. qz q̄ in' hnt dei claritatez
nllō mō credēdum ē qz sit foris aliqd qd ignozent.
¶ Ad. ij. dō: qz q̄ pulchritudo visibilis ad pfe-
ctōnē faciat visōis: visibil' tñ turpitudō sine visio-
nis impfectōe ēē pōt: spēs enī rez in' aīa p q̄s p̄ia
cognoscūt nō sūt: vñ etiā de' q̄ pfectissima co-
gnitiōnē hz oīa pulchra et turpia videt. ¶ Ad. ij.
qōem dō: qz misericordia vel ppassio pōt inueniri
i aliq̄ duplici: vno mō p moduz ppassiōis: alio mō
p modū electōis: in bria autē nō erit aliq̄ ppassio in
pre inferiori nisi cōs electionē rōnis. vñ nō erit in
eis ppassio vñ misericordia nisi scdm rōnis electōz
hoc aut mō ex electōe misericordia vel ppassio na-
scit put. s. aliqd vult maluz ali' r' pellit. vñ in illis q̄
nō volum' scdm iudiciū rōnis repellī ppassionem
talē nō habem': pccōres autē q̄ dū sūt i hoc mūdo
i tali statu sūt qz sine p̄iudicio dīne iusticie pnt i bria
tudine trāsferrī a statu misle et pccā: et iō b' rōz cō-
ppassio ad eos locū hz: et scdm electionē volūtatis:
put de' angelī et beati eis ppati dicunt eoz salutes
volēdo: et scdm ppassiōnē sic ppatiūt eis hoīes bo-
ni i statu vic exētes: s; i futuro nō poterūt trāsferrī a
sua miseria. vñ ad eoz miseria nō poterūt cē com-
ppassio scdm electionē rectā: et iō b' d' erūt i gloria
nullā ppassiōnē ad dānatos hēbūt. ¶ Ad. j. dō:
qz charitas tūc ē pncipiū ppassiōis: qn̄ possum' ex
charitate velle remotionē malicie alie: s; sancti ex
charitate hoc velle nō possēt de dānati cū dīne iu-
sticie repugnet. vñ rō nō sedet. ¶ Ad. ij. dō: qz de'
dō ēē misericors inq̄tū subuenit ipsiō q̄s scdm ordi-
nem sapie et iusticie sue p̄ueit a miseria liberari: n̄
qz dānatoz misereat nisi forte puniendo citra p̄di-
gnū. ¶ Ad. iij. q. dō: qz aliqd pot esse mā gaudij du-
plici: vno mō p se. s. qn̄ de aliq̄ gaudet inq̄tū hui'
mōi: 7 sic sancti nō letabunt de penis impioz: alio
mō p accūs: idē rōne alicui' adiūcti: 7 hoc mō scī
de penis impioz gaudebūt p̄siderādo i eis ordinē
dīne iusticie et sua liberationē de q̄ gaudebūt: 7 sic
dīna iusticia et sua liberatio erūt p se cā gaudij bo-
noz: sed pene damnatoz p accūs. ¶ Ad. j. dō:
qz letari de malo alteri' inq̄tū huiusmōi p̄tinet ad
odiū: nō autē letari de malo alteri' rōne alicui' ad
iuncti: sic aut aliq̄s qn̄qz de malo p̄p̄io letat: sicut
cū aliq̄s gaudet de p̄p̄is afflictioib' scdm qz p̄sunt
ei ad meritum vite: Ja. Omne gaudij existate frēs
mei cū in tentationes varias incideritis. ¶ Ad. ij.
dō: qz q̄ p̄ia de' nō delectet i penis inq̄tū h' mōi: de-
lectat tñ in eis inq̄tū sunt p sua iusticia ordinate.
¶ Ad. iij. dō: qz in viatore non est laudabile qz de-
lectet de penis alioz scdm se: est tñ laudabile si de-
lectet de eis inq̄tū hnt aliqd annexū: tñ alia rō est

de viatore et p̄bentote: qz in viatore p̄ssiones fre-
quēter insurgūt sine iudicio rōnis: 7 tñ tales p̄ssi-
ones sunt interdū laudabiles scdm qz bonā dispo-
sitionem mentis indicāt: sicut patz de vrecūdia et
misericordia 7 p̄nia de malo. s; in p̄bentozib' nō
pōt ēē p̄ssio nisi p̄ns iudiciuz rōnis. ¶ Ec mal' sa-
cultas peccandi esse poterit. peccare hic accipitur
non q̄tum ad ordinatōnem actus sed quātum ad
demeritum culpe. ¶ Qd ē enī eē p̄it' extra deū
7c. extra deū dicit eē reprobi nō qz ad eos p̄uiden-
tia dei n̄ se excedat: s; qz i ipso n̄ delectat nec eū p̄si-
derat nisi ad suā tristitia: 7 itez mēis eoz ē totalr
a deo auersa. ¶ Ubi nullā lucē dei videbūt eū p̄si-
teant: nō qz nullā vitatē cognoscāt. sed qz cognitio
vitatis nō erit cā p̄fessiois s; magis tribulationis 7
odij. ¶ S; meli' ē dubitare de occult' 7c. nō qz de
h' sit dubitādū an aīa sepata corpālē lingua hēat
sed qz nobis cert' eē nō pōt stat' aīe sepate. ¶ Egre-
diens et videbūt cadauera impioz 7c. egrediet nō
loco s; itelligētia. vt glo. dicit Esa. vlti. per cadaue-
ra vō vt Aug. dicit de ci. dei. significat euidentē cor-
pōz pena q̄uis cadauer nisi caro exanimis nō so-
leat nūcupari: illa vō aiata erūt corpa: alioq̄n nlla
poterūt scire tormēta: nisi qz forte mortuo: erūt
corpa: idēst eoz q̄ i scdm cadēt mortem: iō nō ab-
surde hic cadauera dicit p̄nt. vñ ē et illud ab eodez
pp̄ha dōz qd iā s̄ posuit: Terra vō ipioz cadz. Esa.
xvi. vbi nos hēim': Terra gigātū detrahē i ruina
q̄s aut nō videat a cadēdo eē appellata cadauera.
¶ Hoc de pedib' sedētis 7c. hic Mḡ i fine operis
tangit visionē quandaz Esa. vt dī Esa. vi. Vidit
enī deū sedētē sup solū excelsū et eleuatū et plena
erat dom' a maiestate ei': et ea q̄ sub ipso erant re-
plebāt templū et seraphin stabāt sup illud sex ale
vni et sex ale alii: ouab' velabāt facie ei' et ouabus
velabāt pedes ei': et ouab' volabant: q̄ dē visio a
Diero. allegorice exponit: volente p̄ sedētē sup so-
lū excelsū xpm signari: p̄ solū aut excelsū 7 eleua-
tū signari angelos i q̄b' de' sedet: vt dī i p̄al. Qui
sedes sup cherubin. p̄ domū autē supiozē ecclīa tri-
umphatē q̄ dei maiestate implet: p̄ tēplū vō inferi
us ecclīa militatē q̄ inferiorib' donis p̄ficiat: nec vidz
dīne cēntie maiestates. S; Dio. p̄ sedētē i solio dīc
signari ipm deū: p̄ solū aut excelsū ipsā emunētā
dīne nāe: p̄ domū vero supiozē creaturas excellētū
ozes deo mag' p̄p̄inq̄ q̄ ei' maiestātē pleni' rep̄ntāt
p̄ tēplū vō inferi' inferioroz creaturas. s. corpales q̄ i
inferiori mūdo dīnā p̄cipāt bonitatē: h' mōi aut
sedēt' sup thronū facies ipsā dīnā cēntiā designat:
et ea q̄ i cēntitate fuerūt an mūdi p̄stitutōz: p̄ pedes
vō ea q̄ p̄ mūdū erūt i glā b' rōz et i p̄is dānatoz
p̄ media vō ea q̄ cursu xpi medio agunt. seraphin
ḡ facie et pedes sedētis sup thronū velare dicit: qz
mysteria eīne deitatis et future beatitudis et mise-
rie nobis ad pleni' n̄ reuelāt: s; ouab' alis volabāt
qz de his q̄ i medio tpe agūt nos q̄tū op' ē angelo

rū mysterio instrui mur: inter q̄s seraphin p̄matū
tenēt. uolatus ergo eoz p̄cessum reuelationis eoz
in nos demonstrat: quem etiā rectum motū ip̄oz
Dio. noiat in. iij. ca. de diu. no. Magister ḡ in h̄
libro exorsus a deo idest incipiens a facie sedēt su
per thronū: idest ab ipsa trinitate diuinitatis de q̄
in. j. libro egit p̄cedens p̄ media que dū durat mū
dus aguntur: ut sunt creature ⁊ peccata de quibus
egit in. ij. libro. repator ⁊ virtutes de quibus egit i
ij. ecclesiastica sacramēta de quibus egit in. j. par
te quarti: duce christo qui est via p̄cūt vsq̄ ad pe
des: idest vsq̄ ad ea que in fine mūdi ⁊ etiam post
modū agēt: sicut est resurrectio corp̄oz: punitio
damnatoz: et gloria beatoz: que in dei uisioe p̄si
stic: ut sic a deo incipiens eius doctrina etiā termi
net in deo qui est p̄ncipiū a quo om̄ia et finis ad
quem om̄ia ordinant: cui est honor ⁊ gloria in se
cula seculoz Amen.

Opua p̄claz sacre pagine doctoris eximij san
cti Thome de aquino super quartum sententiaz
imp̄ndio Johannis de Colonia: Nicolai Jenson
fociozūq̄ summa cū diligētia Venetijs imp̄ssum
finit: Anno salutis dñice. Mcccclxxxj. octauo ca
lendas Julij.

Laus deo.

